

การป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวทางพุทธศาสนา
A PREVENTIVE OF DRUG PROBLEM OF YOUTH
ACCORDING TO BUDDHIST APPROACH

พระครูบุญเขตโสภณ (วินัย รวิวิธโน)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๗

การป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชนตามแนวทางพุทธศาสนา

พระครูบุญเขตโสภณ (วินัย รวิณโณ)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๗

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

A Preventive of Drug Problem of Youth
According to Buddhist Approach

Phrakru Bunyakhatsophon (Vinai Ravivanno)

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirement for the Degree of
Master of Arts
(Social Development)
Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Bangkok, Thailand
C.E. 2014

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เรื่อง “การป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวทางพุทธศาสนา” เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

.....

(พระมหาสมบรูณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

.....

ประธานกรรมการ

(พระมหาสุทิตย์ อากาศโร ดร.)

.....

กรรมการ

(รศ.ดร.เอี่ยมทิพย์ ศรีทอง)

.....

กรรมการ

(พระมหาสม กลยาโณ, ดร.)

.....

กรรมการ

(ผศ.ดร.ภักดี มานะหิรัญเวท)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

พระมหาสม กลยาโณ, ดร.

ประธานกรรมการ

ผศ.ดร.ภักดี มานะหิรัญเวท

กรรมการ

ผู้วิจัย

.....

พระครูบุญเขตโสภณ (วินัย รวิวัฒนโณ)

ชื่อวิทยานิพนธ์	: การป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวทางพุทธศาสนา
ผู้วิจัย	: พระครูบุญเขตโสภณ (วินัย รวิวิณโณ)
ปริญญา	: พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การพัฒนาสังคม)
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์	
	: พระมหาสม กลยาโณ พธ.บ., M.S.W., Ph.D. (Social Work.)
	: ผศ.ดร.ภักดี มานะศิริธูเวท B.A., M.A., Ph.D.
วันสำเร็จการศึกษา	: ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๘

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ ๑) เพื่อศึกษาการป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา ในชุมชนบ้านโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว ๒) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์การป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนาในชุมชนบ้านโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว และ ๓) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการป้องกันยาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือเยาวชน และนักเรียนโรงเรียนบ้านโคกสูง จำนวน ๒๕๒ คน ซึ่งผู้วิจัยใช้ตารางการกำหนดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่ และ มอร์แกน (Krejcie, R. V. M & Morgan, D.W.) ได้จำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๑๕๒ คน สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการทดสอบค่าที (t-test) การวิจัยคุณภาพใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

การป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ด้านการป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๗๓ ด้านเนื้อหาสาระการป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๘๗ ด้านรูปแบบและวิธีการนำเสนอ การป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนาโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๗๙ ด้านผลสัมฤทธิ์การป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๗๘

ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์พบว่า การป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนาโดยมีการป้องกันโดยภาพรวมได้แก่ด้านเนื้อหาสาระ ด้านรูปแบบและวิธีการนำเสนอ และด้าน

(ข)

ผลสัมฤทธิ์ การทดลองหลังการอบรมอยู่ในระดับมากขึ้นมีกระบวนการป้องกันปัญหายาเสพติดตามแนวพุทธศาสนาสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

การศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะด้านการป้องกันปัญหาอุปสรรคเวลาที่จำกัดและเหมาะสม ข้อเสนอแนะพระสงฆ์สอนให้เยาวชนมีการป้องกันตนเองการปฏิเสธการทดลองเสพยาเสพติด ด้านเนื้อหาสาระปัญหาอุปสรรคพบว่าเนื้อหาสาระเยาวชนยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับเรื่องยาเสพติด ข้อเสนอแนะสามารถอธิบายให้เข้าใจเรื่องยาเสพติดได้ง่ายและเป็นรูปธรรม ด้านรูปแบบและวิธีการปัญหาอุปสรรคพบว่าวิธีการขาดอุปกรณ์นำเสนอวิธีการป้องกันปัญหาเสพติดอย่างแท้จริงลักษณะที่สร้างความตระหนักกลัวของโทษยาเสพติด ข้อเสนอแนะการอธิบายถึงโทษของปัญหาเสพติดเพื่อให้เยาวชนเห็นและตระหนักถึงปัญหาเรื่องยาเสพติด ใช้คำพูดที่เข้าใจง่ายในการอธิบายองค์ความรู้ที่ได้จะนำไปสู่การเสริมสร้าง ๑) สอนให้เยาวชนหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติด ข้อเสนอแนะ : ด้านรูปแบบเป็นวิทยากรใช้คำพูดที่เข้าใจง่ายแบบแผนความเชื่อด้านทัศนคติ แรงจูงใจ แรงสนับสนุนจากสังคม ๒) เนื้อหาสาระพระสงฆ์ผลิตสื่อ หนังสือหรือเอกสารเพื่อใช้ในการอธิบายเรื่องยาเสพติด ข้อเสนอแนะ : ด้านการพระสงฆ์ผลิตสื่อเช่นด้านการให้ความรู้และวิชาการ การสื่อสารประชาสัมพันธ์ กิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในโรงเรียน การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม การติดตามประเมินผลการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ๓) รูปแบบวิธีการและวิธีการนำเสนอการป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา ข้อเสนอแนะ : ด้านรูปแบบเป็นวิทยากรใช้คำพูดที่เข้าใจง่ายแบบแผนความเชื่อด้านทัศนคติ แรงจูงใจ แรงสนับสนุนจากสังคม ๔) ผลสัมฤทธิ์หลังการอบรมสูงขึ้นหรือดีขึ้น ผลสัมฤทธิ์เยาวชนมีความอดทน อดกลั้นต่อการกระทำที่ไม่ดีของผู้อื่น เยาวชนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เยาวชนมีความรู้เรื่องยาเสพติดให้โทษเพิ่มมากขึ้น สติปัญญาความเฉลียวฉลาด มีสุขภาพจิตที่ดี ขยันเรียน การทำงานดี เป็นพลเมืองดี พัฒนาสังคมและเยาวชนจะไม่เสพยาเสพติดหรือการเสพยาเสพติดโดยเด็ดขาด ข้อเสนอแนะ : ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในพื้นที่ตระหนักถึงภัยของยาเสพติด ขอความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่ร่วมมือกันป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด การขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอก ชุมชน จัดสร้างโครงการและกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

Thesis Title : A Preventive of Drug Problem of Youth According to Buddhist Approach

Researcher : Phrakru Bunyakhetsophon (Vinai Rawivanno)

Degree : Master of Arts (Social Development)

Thesis Supervisor

: Phramahā Som Kalyāno B.A., M.S.W., Ph.D. (Social Work)

: Asst.Prof.Dr.Bhakdee Manahiranveth B.Eng B.A., Ph.D., D.Eng.

Date of Graduation : March 20, 2015

ABSTRACT

This research consists of main 3 objectives: This research has 3 objectives: 1) to study the prevention of youth drug problem, based on Buddhist principles. Community Ban Khok Sung Sung Khok Sung Sa Kaeo 2) to analyze the effectiveness of anti-drug youth along the Buddhist community in Ban Khok Sung Sung Khok Sung Sa Kaeo, and 3) to study problems and recommendations for the prevention of youth drug based on Buddhist principles. This research examines how Mixed (Mixed Methods Research) using the methodology of the survey (Survey Research) questionnaire was used in the research. Population and sample used in this study were young. Students Schools high of 252 people, the researchers used a table to determine the sample's crazy, point and Morgan (Krejcie, RV M & Morgan, DW) has a population sample of 152 of the statistics used were frequency. (Frequency), percentage Average (Mean) and standard deviation (Standard Deviation) and t test (t-test) qualitative research in-depth interviews with key informants that tool the research.

The results showed that :

The prevention of youth from from drug problem, based on Buddhist principles in the overall level ($\bar{X} = 3.78$), after investigation found. The prevention of youth from drug prevention processes based on Buddhist principles. Overall, was high, with an average of 3.73, substantive process of youth drug prevention based on Buddhist principles. Overall, was high with an average of 3.87 in form and method of presentation. The prevention of youth from drug problem, based on Buddhist

principles were at the 3.79 level, the average achievement of youth drug prevention processes based on Buddhist principles. Overall, was high, with an average of 3.78.

The analysis found that the achievement of youth drug prevention based on Buddhist principles, with the defense as a whole, including its contents. Form and method of presentation. And the achievement Trial after the training in the prevention process more drugs Buddhism significantly higher at 0.05.

To study the problems And recommendations on prevention barriers limited time and money. Recommended priests teach young people how to protect themselves rejected the trial drug. The contents of the problems that young people do not understand about the contents of drugs. Suggestions can explain the drug is simple and tangible. Form and how the problems were the lack of equipment, offering a way to prevent drug truly realizes a way that creates the fear of a drug. Suggestions: The penalty for drugs to young people and awareness about drugs. Use simple words to describe. Knowledge that will contribute to strengthen 1) teach youth avoid risky behavior to use drugs suggestion: the model is a lecturer in terms of simplification Belief, attitude, motivation. support from society 2) the Content monks media. Books or documents to be used to describe drugs suggestion: the clergy, such as the media, education, and academia. Communications Activities to prevent and resolve drug problems in school. The atmosphere and environment Monitoring and evaluation of prevention and edit drug 3) forms, methods and ways of presenting the prevention of drug abuse among youth by Buddhist suggestion: the model is a lecturer in terms of simplification. Belief, attitude, motivation, social support, 4) after the training achievement higher or better. Youth Achievement patient Tolerance to bad deeds of others. Youth is the time to take advantage. Youth with knowledge about drugs to blame for the increase. Wit, wisdom A good mental health erudite work well as a good citizen. Social development and youth are not drug or drugs is strictly prohibited suggestion: the public in recognizing the dangers of drugs. Cooperation from the local collaboration to prevent and resolve drug. Getting help from outside the community. Building projects and activities to prevent and resolve the issue.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความเมตตาของคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ประกอบด้วย อาจารย์พระมหาสม กลยาโณ, ดร ประธานกรรมการ, ดร.ผศ.ดร.ภักดี มานะหิรัญเวท กรรมการ และผศ.ดร.โกนิญฐ์ ศรีทอง ผู้อำนวยการหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม ที่เมตตาอนุเคราะห์ให้คำปรึกษาแนะนำช่วยเหลือในการปรับปรุง แก้ไขวิทยานิพนธ์จนสำเร็จด้วยดี

ขอขอบคุณและเจริญพรขอบคุณคณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ ประกอบด้วย พระมหาสุทิตย์ อากาศโร, ดร., ประธานกรรมการ รศ.ดร.เอื้อมทิพย์ ศรีทอง, พระมหาสม กลยาโณ, ดร., และผศ.ดร.ภักดี มานะหิรัญเวท กรรมการ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำแก้ไขปรับปรุงเนื้อหาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอเจริญพรขอบคุณ ผศ.ดร.ชัยยันต์ ชีโนกุล, ผศ.ดร.ณัฐพงศ์ สังวรวรรณ, อาจารย์ ดร.ภัททียา กฤษณะพันธ์, อาจารย์ ดร.เดชา กัปโกและอาจารย์ผดุง วรรณทอง ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแบบสอบถาม พร้อมกับแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้สมบูรณ์และสำเร็จได้ด้วยดี

กราบขอบพระคุณ พระครูวาปีสังฆกิจ เจ้าคณะอำเภอโคกสูง, พระครูประภากรโสภณ ประธานชมรม ขอส., พระครูใบฎีกาไพโรวัลย์ กตปุญโญ เจ้าคณะตำบลโนนหมากมุ่น, ร.ต.ท.เสรีจันทร์อินทร์ รอง ส.ว.(ป) ร้อยตชด.๑๒๖ คณะครูอาจารย์และนักเรียนตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว ที่เมตตาอนุเคราะห์เข้าร่วมรับการฝึกอบรมเยาวชนเพื่อการวิจัยครั้งนี้

ขอบคุณเพื่อน ๆ นิสิตทุกรูป/คน โดยเฉพาะนิสิตพัฒนาสังคมรุ่นที่ ๒ ที่ได้ช่วยเหลือชี้แนะในการดำเนินการทำวิทยานิพนธ์พร้อมทั้งให้กำลังใจ

สุดท้ายนี้ คุณค่าและประโยชน์ใด ๆ อันจะพึงมีจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอน้อมถวายเป็นพุทธบูชา ธรรมบูชา สังฆบูชา และมอญบูชาเป็นกตเวทิตาคุณแก่พ่อบุญเลิศ บุญทัศน์ แม่แวง บุญทัศน์ ครูบาอาจารย์ ผู้มีอุปการคุณ ซึ่งไม่สามารถจะเอ่ยนามได้ทั้งหมด เป็นผู้ให้กำลังใจด้วยดีตลอดมา ตราบถึงปัจจุบัน

พระครูบุญเขตโสภณ (วินัย รวิวัฒน์)

๔ มีนาคม ๒๕๕๗

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(ก)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(ค)
กิตติกรรมประกาศ	(จ)
สารบัญ	(ฉ)
สารบัญแผนภูมิ	(ช)
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๔
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๔
๑.๕ สมมติฐานในการวิจัย	๕
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๕
๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๗
บทที่ ๒ แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัย	๘
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการป้องกันยาเสพติด	๘
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับปัญหายาเสพติดในกลุ่มเยาวชน	๑๙
๒.๓ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเยาวชน	๕๐
๒.๔ บทบาทของพระสงฆ์กับการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจยาเสพติดในกลุ่มเยาวชน	๘๕
๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทพระสงฆ์	๙๑
๒.๖ ยุทธศาสตร์การป้องกันการติดสารเสพติดของเยาวชน	๑๐๒
๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑๐๖
๒.๘ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๑๒๔
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๑๒๕
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๑๒๕
๓.๒ ประชาชนและกลุ่มตัวอย่าง	๑๒๕

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๑๒๕
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๑๒๙
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๑๓๐
บทที่ ๔ ผลการวิจัย	๑๓๒
๔.๑ ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา การวิเคราะห์โดยการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย	๑๓๙
๔.๒ กระบวนการป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา ในชุมชนบ้านโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว	๑๓๓
๔.๓ การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์การป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชน ตามแนวพุทธศาสนา	๑๓๙
๔.๔ ผลการทดสอบสมมติฐานในการวิจัย	๑๔๑
๔.๕ ศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการป้องกันยาเสพติด ของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา	๑๔๔
๔.๖ ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก	๑๔๕
๔.๗ องค์กรความรู้การวิจัย	๑๕๑
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๑๕๓
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๕๓
๕.๒ ข้อเสนอแนะ	๑๕๘
บรรณานุกรม	๑๖๘

ภาคผนวก

ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือความเที่ยงตรง	๑๗๕
ข แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๑๗๗
ค แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	๑๙๐
ง ตารางการฝึกอบรมเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในเยาวชน	๑๙๕
จ หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย	๑๙๙
ฉ ผลการหาดัชนีความสอดคล้อง (ICO)	๒๐๕
ช รูปถ่ายกิจกรรมต่างๆ ในการเก็บข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์	๒๑๔

ประวัติผู้วิจัย

๒๒๑

สารบัญแผนภูมิ**แผนภูมิที่****หน้า**

๒.๑ แสดงกรอบแนวคิดของการวิจัย	๑๒๔
๔.๑ แสดงจำนวนและร้อยละ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	๑๓๒
๔.๒ ค่าเฉลี่ย(\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D) กระบวนการป้องกันปัญหา ยาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา โดยภาพรวม	๑๓๓
๔.๓ ค่าเฉลี่ย(\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D) กระบวนการป้องกันปัญหา ยาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา ด้านการป้องกัน	๑๓๔
๔.๔ ค่าเฉลี่ย(\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D) กระบวนการป้องกันปัญหา ยาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา ด้านเนื้อหาสาระ	๑๓๖
๔.๕ ค่าเฉลี่ย(\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D) กระบวนการป้องกันปัญหา ยาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา ด้านรูปแบบและวิธีการนำเสนอ	๑๓๗
๔.๖ ค่าเฉลี่ย(\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D) กระบวนการป้องกันปัญหา ยาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา ด้านผลสัมฤทธิ์	๑๓๘
๔.๗ ค่าเฉลี่ย(\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D) กระบวนการป้องกันปัญหา ยาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา โดยสรุปภาพรวมก่อนและหลัง	๑๓๙
๔.๘ ค่าเฉลี่ย(\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D) และการทดสอบค่าที(t-test) ของผลสัมฤทธิ์การป้องกันปัญหา ยาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา ก่อนและหลังการอบรม	๑๔๐

๔.๙	แสดงการทดสอบสมมติฐานผลสัมฤทธิ์การป้องกันยาเสพติด ก่อนและหลังเข้ารับการอบรมจำแนกเพศ	๑๔๑
๔.๑๐	แสดงการทดสอบสมมติฐานผลสัมฤทธิ์การป้องกันยาเสพติด ก่อนและหลังเข้ารับการอบรมจำแนกอายุ	๑๔๒
๔.๑๑	แสดงการทดสอบสมมติฐานผลสัมฤทธิ์การป้องกันยาเสพติด ก่อนและหลังเข้ารับการอบรมจำแนกการศึกษา	๑๔๓

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

๑. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้ใช้พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๕๐ และพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ.๒๕๓๙ เป็นหลัก ในการอ้างอิง ซึ่งจะระบุ เล่ม/ชื่อ/หน้า หลังอักษรย่อชื่อคัมภีร์ เช่น ขุ.ชา.(บาลี) ๒๗/๒๕๓/๗๖. หมายความว่า ระบุถึงพระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ชาตกปาติ ฉบับภาษาบาลี เล่มที่ ๒๗ ข้อที่ ๒๕๓ หน้า ๗๖ หรือ ขุ.ขุ.ไทย ๒๕/๙๑/๕๗ หมายความว่า ระบุถึง พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ขุททกปาฐะ ฉบับภาษาไทย เล่มที่ ๒๕ ข้อที่ ๙๑ หน้า ๕๗ เป็นต้น ทั้งนี้ โดยใช้ระบบคำย่อ ดังต่อไปนี้

พระวินัยปิฎก

วิ.ม. (ไทย) = วินัยปิฎก

พระสุตตันตปิฎก

ขุ.จ. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุ.ขุ. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก
ที.ปา. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ที.ม. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก
อง.ติก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก			

อรรถกถาพระสุตตันตปิฎก

อง.ปณจก. (ไทย) = สุตตันตปิฎก

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การแพร่ระบาดของยาเสพติดในประเทศไทยมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และแพร่ระบาดเข้าไปในทุกสถาบันของสังคมทุกเพศทุกวัย ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว ชุมชน ทั้งในเขตเมืองและชนบท รวมถึงกลุ่มนักเรียน นักศึกษา จนทำให้ดูเหมือนว่า ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่พบเห็นได้ทั่วไปในสังคม ประกอบกับปัจจัยที่เอื้อต่อการเกิดและแพร่กระจายของยาเสพติดยังคงดำรงอยู่และขยายตัวอย่างต่อเนื่อง เช่น ปัญหาเชิงโครงสร้างทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมตลอดจนแห่งอบายมุข เช่น สถานบริการ และสถานบันเทิงเรีงรมย์ต่างๆ ส่งผลทำให้ปัญหายาเสพติดยิ่งขยายตัว กลายเป็นภัยคุกคามที่กัดกร่อนบ่อนทำลายสังคมไทยมากยิ่งขึ้น และส่งผลอย่างกว้างขวางทั้งต่อตัวบุคคลและสังคมโดยรวม โดยเฉพาะกระทบต่อพัฒนาการทางร่างกาย จิตประสาทและทำลายสมองของเยาวชน และแรงงานที่เป็นพลังที่สำคัญในอนาคต ซึ่งเป็นยุคเศรษฐกิจใหม่ที่ต้องการสติปัญญา ความรู้เป็นฐานในการพัฒนา ส่งผลกระทบต่อความอบอุ่น ความเข้มแข็งของครอบครัว ชุมชน ความสงบสุขของสังคม ตลอดจนกระทบถึงชื่อเสียงและเกียรติภูมิของประเทศไทย^๑

จากสถานการณ์ยาเสพติดในประเทศไทย สะท้อนให้เห็นถึงการแพร่ระบาดของยาเสพติดที่ยังอยู่ในกลุ่มที่เป็นอนาคตของชาติ สภาพปัญหาเหล่านี้ได้กระตุ้นให้เกิดความตื่นตัวหลายฝ่ายในการป้องกันลูกหลานให้ห่างไกลจากยาเสพติด ปัจจุบันได้มีโครงการต่างๆ เกิดขึ้นมากมาย เช่น โครงการชมรมหัวใจไร้สาร โครงการโรงเรียนสีขาว เป็นต้น โครงการเหล่านี้นับเป็นโครงการที่ดี และเป็นประโยชน์ยิ่งในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด^๒

เมื่อกล่าวถึง “ยาเสพติด” ก็จะต้องนึกถึงปัญหา โดยเฉพาะปัญหายาเสพติดกับเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นปัญหาที่มีมานานและเรื้อรัง แม้ว่าหลายฝ่ายหลายหน่วยงาน ทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคอื่นๆ ในสังคมจะร่วมมือกันแก้ไขปัญหานี้มานานหลายปีแล้วก็ตาม แต่ก็ยังเป็นเพียง

^๑สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แนวทางการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : อรุณการพิมพ์, ๒๕๔๒), หน้า ก.

^๒เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, “สร้างชุมชนนิยม ช่วยเยาวชนไทยห่างไกลยาเสพติด”, (วารสารสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษ, ๒๕๔๖), หน้า ๗๐ - ๗๕.

แต่การทำให้ปัญหาเบาบางหรือทุเลาลงเท่านั้น คงจะเป็นการดีหากผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งในสายงานวิชาการ สายแผนและนโยบาย และสายปฏิบัติการ จะได้รับทราบว่าเป็นประเทศไทยนั้น มีอะไรบ้างที่เป็นสาเหตุและปัจจัยหลักที่มีความสำคัญต่อการทำให้เด็กและเยาวชนเข้าไปใช้ยาเสพติด^๓

ปัญหายาเสพติด ประชาชนส่วนใหญ่ก็มักจะมุ่งความสนใจไปที่กลุ่มผู้ผลิต ผู้ค้าและผู้เสพยาเสพติด โดยเฉพาะผู้เสพยาเสพติดที่เป็นเยาวชน ซึ่งเป็นผู้เสียหายโดยตรงจึงทำให้ทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นบิดามารดา ครู ผู้ปกครอง องค์กรภาครัฐ และภาคเอกชน ตลอดจนชนชั้นกลางชนต่างก็ให้ความสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วม ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยเฉพาะการพยายามสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องแก่เด็กและเยาวชน ให้มีชีวิตที่ดีงาม ห่างไกลยาเสพติด ซึ่งต้องระมัดระวังทั้งในเรื่องของการสรรหาวิธีการและเลือกเฟ้นเนื้อหา ข้อความที่เข้าถึงเยาวชนได้ตรงจุด ทั้งนี้เพราะเด็กและเยาวชน นั้นจะมีลักษณะพิเศษเช่น ไม่ชอบให้ใครว่ากล่าวตักเตือนตรงๆ โดยเฉพาะผู้ใหญ่ แต่จะรับข่าวสารข้อมูลได้มากขึ้นถ้า เยาวชนด้วยกันเป็นผู้ให้ข่าวสารข้อมูลนั้น หรือตนเองเป็นผู้มีส่วนร่วมในการสื่อสารด้วย

การปราบปรามเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ การป้องกันยังเป็นสิ่งสำคัญ โดยการให้การศึกษาและความรู้เรื่องพิษภัยและโทษของยาเสพติดอย่างต่อเนื่องแก่ประชาชน ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง เด็กและเยาวชน โดยเฉพาะพ่อแม่ ผู้ปกครอง จะต้องเอาใจใส่ดูแลลูกหลาน ให้มีความรัก ความอบอุ่นแก่ครอบครัว เป็นที่พึ่งของเด็กได้ เมื่อเด็กมีปัญหาสามารถจะพูดคุย ช่วยกันแก้ปัญหาให้เด็กใช้เหตุผลกับเด็ก ไม่ใช่ใช้อารมณ์ เพราะการใช้อารมณ์อาจทำให้เด็กเกิดความน้อยเนื้อต่ำใจ กลุ่มใจ และเตลิดออกจากบ้านไปพึ่งยาเสพติดและเสียนาคตได้ในที่สุด “เยาวชนคืออนาคตของชาติ อย่าให้ตกเป็นทาสของยาเสพติด”^๔

ในการให้การอบรม การสั่งสอน การเผยแพร่ ตลอดจนการประกาศพระพุทธานุศาสนานั้นถือเป็นหน้าที่หลักของพระสงฆ์ที่สำคัญ ที่พระสงฆ์ท่านได้ปฏิบัติมาเป็นปกติอยู่แล้ว ทั้งที่เรียกว่าการเทศน์ แสดงธรรม หรือการปาฐกถาก็ตาม ซึ่งประชาชนทั่วไปให้ความเคารพและสนใจที่จะฟังสาระที่พระสงฆ์เป็นผู้ให้อยู่แล้ว และนับเป็นการศึกษาที่เข้าถึงประชาชนชาวบ้านได้อย่างกว้างขวาง ซึ่งในส่วนเนื้อหาสาระที่พระสงฆ์ให้แก่ประชาชนจะมีความแตกต่างกันตามโอกาสและวาระต่างๆ แต่สิ่งที่เป็นธรรมะหรือคำสอนที่เป็นพระพุทธานุศาสนานับได้ว่าเป็นสาระในพระพุทธานุศาสนานั้น เป็นเนื้อหาที่

^๓ ไพฑูรย์ แสงพุ่ม, “สาเหตุและปัจจัยที่ทำให้เยาวชนเข้าไปใช้ยาเสพติด และวิธีการ/รูปแบบการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเยาวชน”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, (ศูนย์วิชาการด้านยาเสพติดสำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดสำนักงาน ป.ป.ส. กระทรวงยุติธรรม, ๒๕๔๘).

^๔ วันทนีย์ จันทร์เอี่ยม, ดร. , **เยาวชนกับการป้องกันยาเสพติด**, (สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาคเหนือ สำนักงาน ป.ป.ส.,๒๕๔๔),บทความ, (ออนไลน์) <http://www.chetupon.ac.th>. (เข้าถึงเมื่อ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๕).

เป็นความจริงที่เกิดขึ้นรอบตัวมนุษย์ ควบคู่กับวิถีชีวิตของคนไทยในละวันเป็นประจำทุกวัน เพราะแท้ที่จริงแล้ว คำว่า “ธรรม” นั้นก็คือ “ธรรมชาติ” นั่นเอง^๕

ซึ่งพระสงฆ์ในฐานะเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณเป็นผู้เผยแผ่หลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนา มีบทบาทต่อสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้ทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตรของสังคมอย่างโดดเด่นมาตั้งแต่อดีต เมื่อมาในยุคปัจจุบัน บทบาทของพระสงฆ์ในงานด้านสุขภาพจิต ไม่ว่าจะเป็นการป้องกัน ส่งเสริมสุขภาพจิต หรือการบำบัดรักษาผู้มีปัญหาสุขภาพจิต มีอิทธิพลอย่างมากทั้งในด้านบวกและด้านลบ ทั้งเป็นที่ยอมรับของคนในสังคมและอาจไม่เป็นที่ยอมรับของคนในอีกสังคมหนึ่งก็ได้

บทบาทของพระสงฆ์ในสังคมไทยในปัจจุบันนี้นั้น จะเห็นเป็นรูปธรรมได้อย่างชัดเจนมาก เพราะสังคมไทย ตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งถึงวาระสุดท้ายนั้น จะมีความเกี่ยวข้องกับบทบาทของพระสงฆ์อยู่ตลอด อาทิเช่น งานแต่งงานก็ต้องนิมนต์พระสงฆ์มาทำพิธีเจริญพระพุทธมนต์ให้คู่บ่าวสาว เพื่อเป็นสิริมงคลในงานแต่งงานด้วย และเมื่อมีการเกิด ญาติโยมก็ต้องนิมนต์พระมาทำบุญตักบาตรในวันเกิด หรือใส่บาตรทำบุญวันคล้ายวันเกิด เมื่อถึงคราวเจ็บป่วยก็ไปหาพระทำบุญ และบางแห่งพระสงฆ์นั้นอาจจะเป็นหมอกกลางบ้าน เป็นเจ้าของตำราหมอยาพื้นบ้าน ตามภูมิปัญญาชาวบ้าน จึงทำให้บทบาทของพระสงฆ์มีความชัดเจนมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม ที่จะนำเสนอการวิจัยต่อไปนี้เป็นเพียงข้อเสนอ (Suggestion) ยังไม่สามารถสรุปผลทางการวิจัยได้ แต่เป็นเพียงแนวคิดและความสนใจในหน้าที่บทบาทของพระสงฆ์ เพื่อจะได้นำเสนอในบทบาทของพระสงฆ์ และพยายามที่จะผลักดันบทบาทของพระสงฆ์ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม และให้สังคมมองเห็นประโยชน์นั้นเด่นชัดมากขึ้น

ในปัจจุบันพระสงฆ์ก็มีบทบาทสำคัญต่อการรักษา เยียวยาปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพจิตอย่างมาก ถ้ากระบอก รักรักษาบำบัดผู้ติดยาเสพติด เป็นอีกสำนักหนึ่งที่ทำหน้าที่เพื่อบำบัดผู้มีปัญหาเพราะยาเสพติดทำให้ประชาชนได้สบายใจ เป็นการทำการบำบัดโดยอาศัยความเชื่อพระสงฆ์ จึงมีบทบาทต่อสังคมไทยเป็นอย่างมากทั้งในทางที่ถูกต้องตามหลักการและนอกหลักการของศาสนา อย่างไรก็ตามพระสงฆ์ก็มีพระธรรมวินัยเป็นขอบเขตในการประพฤติปฏิบัติหน้าที่ทางสังคมเช่นกัน^๖

ดังนั้น จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาต่างๆดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาวิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมให้ความรู้ความเข้าใจยาเสพติดกับเยาวชนในตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว เพื่อจะได้นำผลจากการวิจัยไปปรับปรุงแก้ไข พร้อมทั้งแนวทางป้องกันยาเสพติดที่แพร่ระบาดในกลุ่มเยาวชน ให้กลับมาใช้ชีวิตโดยไม่พึ่งยาเสพติดอย่างมีความสุขและเกิดประโยชน์แก่สังคมประเทศชาติสืบต่อไป

^๕วินัย วีระวัฒนานนท์, รศ.ดร., *สิ่งแวดล้อมและการพัฒนา*, (กรุงเทพมหานคร : เรือนแก้วการพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๑๖๘.

^๖สิริวัฒน์ ศรีศรีเรือง, ดร. *สุขภาพจิต (เอกสารประกอบการสอน)*, พ.ศ. ๒๕๔๓, หน้า ๒๒-๔๒.

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษากระบวนการป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา ในชุมชนบ้านโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์การป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนาในชุมชนบ้านโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการป้องกันยาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ การป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนาของบ้านโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้วมีแนวทางอย่างไร

๑.๓.๒ ผลสัมฤทธิ์ของกระบวนการป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา ของบ้านโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้วเป็นอย่างไร

๑.๓.๓ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา มีอะไรบ้าง

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยเป็นการวิจัยงานวิจัยฉบับนี้มุ่งเน้นศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนาของชุมชนบ้านโคกสูง หมู่ ๑ ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว ทั้ง ๔ ด้านคือ ๑) ด้านการป้องกัน ๒) ด้านเนื้อหาสาระ ๓) ด้านรูปแบบและวิธีนำเสนอ และ ๔) ด้านผลสัมฤทธิ์

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตการศึกษา ได้แก่ ประชากรบ้านโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว ได้แก่ เยาวชน และนักเรียนโรงเรียนบ้านโคกสูง จำนวน ๒๕๒ คน ซึ่งผู้วิจัยใช้ตารางการกำหนดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่ และ มอร์แกน (Krejcie, R. V. M & Morgan, D.W.) ได้จำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๑๕๒ คน

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ บ้านโคกสูง หมู่ ๑ ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ.๒๕๕๗ ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๘ รวมเป็นระยะเวลา ๖ เดือน

๑.๕ สมมติฐานในการวิจัย

เยาวชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านโคกสูงมีเพศต่างกัน มีอายุต่างกัน มีการศึกษาต่างกัน มีกระบวนการป้องกันยาเสพติดแตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

การป้องกัน หมายถึง การรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในทุกส่วนที่กระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสาร มาพัฒนาให้เป็นระบบเพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงความรู้ และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ รู้จักใช้ความรู้ในการป้องกันตนเองจากยาเสพติด รวมทั้ง นำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ยาเสพติด หมายถึง ยาหรือสารเคมี หรือวัตถุชนิดใดๆ ที่อาจเป็นผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ หรือจากการสังเคราะห์ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยวิธีการกิน ดม สูบ ฉีด หรือวิธีใดๆก็ตาม เป็นช่วงระยะเวลาๆ หรือนานติดกัน จนทำให้ร่างกายทรุดโทรมและตกอยู่ใต้อำนาจหรือเป็นทาสของสิ่งนั้นเรียกว่า “ยาเสพติด”

เยาวชน หมายถึง เยาวชนที่มีอายุ ๑๒-๑๖ ปี ที่อาศัยอยู่ในตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว

พระสงฆ์ หมายถึง พระสงฆ์ที่ทำหน้าที่เผยแพร่ ให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องยาเสพติดกับกลุ่มเยาวชนในตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว

ตามแนวพระพุทธศาสนา หมายถึง ตามแนวหลักธรรมต่างๆตามแนวทางพระพุทธศาสนาที่มีความเหมาะสม ในการขัดเกลาจิตใจของเยาวชน ในการป้องกันยาเสพติด

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ ทำให้ทราบถึงการป้องกันการป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนาของเยาวชนในตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว

๑.๗.๒ ทำให้ทราบผลสัมฤทธิ์การป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนาของเยาวชนในตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๗.๓ ทำให้ทราบปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการส่งเสริมให้ความรู้ความเข้าใจและแก้ไขปัญหาเสพติดแนวพุทธศาสนา

บทที่ ๒

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัย เรื่อง “การป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชนตามแนวทางพุทธศาสนา”นี้ ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมแนวคิดต่างๆ รวมทั้งเอกสารรายงาน งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการวิจัย เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดกรอบ และแนวคิด ทิศทางการศึกษา โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

- ๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาเสพติด
- ๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาเสพติดในกลุ่มเยาวชน
- ๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์
- ๒.๔ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเยาวชน
- ๒.๕ บทบาทของพระสงฆ์กับการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในยาเสพติดในกลุ่มเยาวชน
- ๒.๖ ยุทธศาสตร์การป้องกันการติดสารเสพติดของเยาวชน
- ๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทพระสงฆ์
- ๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเยาวชน
- ๒.๙ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาเสพติด

๒.๑.๑ การป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา

หลักพุทธธรรมเป็นหัวใจหลักที่ใช้ในการแก้ปัญหาของเยาวชนในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาหลักธรรมต่างๆ ที่มีความเหมาะสมในการใช้ขัดเกลาจิตใจของเยาวชนเพื่อเป็นการพัฒนาจริยธรรมของพวกเขา หลักธรรมที่สำคัญ ได้แก่

(๑) เบญจศีลและเบญจธรรม^๑

คำว่า "ศีล" ได้แก่ ข้อประพฤติข้อปฏิบัติสำหรับควบคุมกาย และวาจา ให้ตั้งอยู่ในความดีงาม นอกจากนี้ "ศีล" ยังแปลได้อีกหลายอย่าง เช่น แปลว่า เย็น ศีระชะ เกษม สุข อดทน ความสำรวม

^๑ ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๒๘๖/๒๔๗.

ความไม่ก้าวล่วงละเมิด เป็นต้น ส่วนคำว่า "ธรรม" ได้แก่ สภาพที่ทรงไว้ หมายความว่า ทรงสัตว์ผู้ปฏิบัติธรรมไว้ไม่ให้ตกไปในที่ชั่ว

เบญจศีล คือ ศีล ๕ ได้แก่

๑. ปาณาติปาตา เวรมณี เว้นจากฆ่าสัตว์มีชีวิต
 ๒. อทินนาทานา เวรมณี เว้นจากการถือเอาของที่เจ้าของมิได้ให้
 ๓. กาเมสุมิฉฉา วาเรมณี เว้นจากการประพฤตินอกกาม
 ๔. มุสาวาทา เวรมณี เว้นจากการกล่าวเท็จ
 ๕. สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณี เว้นจากการดื่มน้ำเมา คือ สุรา และเมรัย
- ศีลข้อที่ ๑ ป้องกันทางที่ตนจะเสียหาย เพราะความโหดร้าย
 ศีลข้อที่ ๒ ป้องกันทางที่ตนจะเสียหาย เพราะความมือไว
 ศีลข้อที่ ๓ ป้องกันทางที่ตนจะเสียหาย เพราะความใจเร็ว
 ศีลข้อที่ ๔ ป้องกันทางที่ตนจะเสียหาย เพราะความขี้ปด
 ศีลข้อที่ ๕ ป้องกันทางที่ตนจะเสียหาย เพราะความขาดสติ

เบญจธรรม คือ ธรรม ๕ ข้อ ได้แก่

- ธรรมข้อที่ ๑ เมตตาการุณา คือความรัก ความปรารถนาดีต่อผู้อื่น
 ธรรมข้อที่ ๒ สัมมาอาชีวะ คือการประกอบสัมมาชีพ
 ธรรมข้อที่ ๓ กามสังวร คือการสำรวมในกาม
 ธรรมข้อที่ ๔ สัจจะ คือการพูดความจริง
 ธรรมข้อที่ ๕ สติสัมปชัญญะ คือความระลึกได้และความรู้ตัว

(๒) อริยสัจ ๔^๒ มีความจริงอยู่ ๔ ประการคือ การมีอยู่ของทุกข์ เหตุแห่งทุกข์ความดับทุกข์ และ หนทางไปสู่ความดับทุกข์ ความจริงเหล่านี้เรียกว่า อริยสัจ ๔

๑. **ทุกข์** คือ การมีอยู่ของทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ และตายล้วนเป็นทุกข์ ความเศร้าโศก ความโกรธ ความอิจฉาริษยา ความวิตกกังวล ความกลัวและความผิดหวังล้วนเป็นทุกข์ การพลัดพรากจากของที่รักก็เป็นทุกข์ ความเกลียดก็เป็นทุกข์ ความอยาก ความยึดมั่นถือมั่น ความยึดติดในขันธทั้ง ๕ ล้วนเป็นทุกข์ ทุกข์ : ธรรมที่ควรรู้ มีดังนี้ โลกธรรม ๘ ความหมาย โลกธรรม ๘ หมายถึง เรื่องธรรมดาของโลกที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของมนุษย์ไม่มีใครหลีกเลี่ยงได้ หรือสิ่งที่ครอบงำมนุษย์ ๘ ประการสาระสำคัญของโลกธรรม ๘ สรุปดังนี้ โลกธรรมฝ่ายอิฏฐารมณ์ (มนุษย์พอใจ)

๑. ได้ลาภ หมายความว่า ได้ผลประโยชน์ ได้มาซึ่งทรัพย์
๒. ได้ยศ หมายความว่า ได้รับฐานันดรสูงขึ้น ได้อำนาจเป็นใหญ่เป็นโต

^๒ วิ.ม.(ไทย) ๔/๑๔/๑๘.

๓. มีสรรเสริญ คือ ได้ยิน ได้ฟัง คำสรรเสริญคำชมเชย คำยกยอ เป็นที่น่าพอใจ

๔. มีสุข คือ ได้ความสบายกาย สบายใจ ความเบิกบาน บันเทิงใจเรใจ

โลกธรรมฝ่ายอนิฏฐารมณ (มนุษย์ไม่พอใจ)

๑. เสื่อมลาภ หมายความว่า เสียลาภไป ไม่อาจดำรงอยู่ได้

๒. เสื่อมยศ หมายถึง ถูกลดอำนาจความเป็นใหญ่

๓. มีนินทา หมายถึง ถูกตำหนิติเตียนว่าไม่ดี ถูกติฉินนินทา หรือถูกกล่าวร้ายให้เสียหาย

๔. มีทุกข์ คือ ได้รับความทุกข์เวทนา ทรมานกาย ทรมานใจ

๒. สมุทัย คือ เหตุแห่งทุกข์เพราะอวิชชา ผู้คนจึงไม่สามารถเห็นความจริงของชีวิต พวกเขาตกอยู่ในเปลวเพลิงแห่งตัณหา ความโกรธ ความอิจฉาริษยา ความเศร้าโศก ความวิตกกังวล ความกลัว และความผิดหวัง

สมุทัย : ธรรมที่ควรละ มีดังนี้

กรรมนิกาย

กรรมนิกาย คือ กฎแห่งการกระทำของมนุษย์ หรือเรียกสั้น ๆ ว่า “กฎแห่งกรรม” ซึ่งชาวพุทธมักสรุปหลักคำสอนเรื่องนี้ว่า “ทำดี ได้ดี ทำชั่ว ได้ชั่ว”

กรรม ๑๒

กรรม ๑๒ คือ กรรมที่จำแนกตามผลที่ได้รับ มี ๑๒ ประเภท ดังนี้

๑. กรรมที่ให้ผลตามกาลเวลา ๔ กรรม ได้แก่ กรรมที่ให้ผลในชาตินี้ กรรมที่ให้ผลชาติหน้า กรรมที่ให้ผลในชาติต่อ ๆ ไป และกรรมที่เลิกผล (อโหสิกรรม)

๒. กรรมที่ให้ผลตามหน้าที่ ๔ กรรม ได้แก่ กรรมที่ชักนำให้เกิด กรรมสนับสนุน กรรมตัดรอน และกรรมบีบคั้น

๓. กรรมที่ให้ผลตามลำดับความแรง ๔ กรรม ได้แก่ กรรมหนัก กรรมที่ทำบ่อย ๆ จนเคยชินกรรมที่ทำเมื่อใกล้ตาย และกรรมสักแต่ว่าทำ (ไม่มีเจตนา) มิจฉาวณิชา ๕ มิจฉาวณิชา ๕ หมายถึง การค้าขายที่ผิดกฎหมายหรือผิดศีลธรรม ๕ อย่างที่ชาวพุทธต้องละเว้นหรือไม่ควรทำ ได้แก่ การค้ามนุษย์ การค้าอาวุธ การค้าสัตว์สำหรับฆ่าเป็นอาหาร การค้าของมีนเมา และการค้ายาพิษ (สิ่งเสพติด)

๓. **นิโรธ** คือ ความดับทุกข์ การเข้าใจความจริงของชีวิตนำไปสู่การดับความเศร้า โศกทั้งหมด อันยังให้เกิดความสงบและความเบิกบาน

นิโรธ : ธรรมที่ควรบรรลุ มีดังนี้

นิโรธ คือ ความดับทุกข์ การเข้าใจความจริงของชีวิตนำไปสู่การดับความเศร้า โศกทั้งหมด อันยังให้เกิดความสงบและความเบิกบาน

นิโรธ : ธรรมที่ควรบรรลุ มีดังนี้ วิมุตติ ๕

วิมุตติ หมายถึง การหลุดพ้น ใจไม่มีความทุกข์ ภาวะที่ไร้กิเลส หรือภาวะที่ทุกข์ดับ (ความหมายเดียวกับคำว่า นิโรธ) มี ๕ ประการ (เรียกรย่อ ๆ ว่า สมณะ วิปัสสนา มรรค ผล และ นิพพาน ตามลำดับ

๑. หลุดพ้นด้วยการข่มกิเลส เป็นการระงับกิเลสด้วยการเจริญสมาธิ (สมณะ)

๒. หลุดพ้นด้วยธรรมที่ตรงกันข้าม เช่น หลุดพ้นจากความโกรธด้วยการให้อภัย หลุดพ้นจากความตระหนี่และความโลภด้วยการให้ทาน และหลุดพ้นจากความเห็นแก่ตัวด้วยการเสียสละ (วิปัสสนา)

๓. หลุดพ้นอย่างเด็ดขาด คือ การทำลายกิเลสที่มีอยู่ให้หมดไปด้วยญาณขั้นสูงสุด (มรรค)

๔. หลุดพ้นอย่างสงบราบคาบ คือ หลุดพ้นเป็นอิสระเพราะกำจัดกิเลสที่ครอบงำได้อย่างราบคาบ (ผล)

๕. หลุดพ้นจนเกิดภาวะปลอดโปร่ง คือ การเข้าสู่ภาวะนิพพาน

๔. **มรรค** คือ หนทางนำไปสู่ความดับทุกข์ อันได้แก่ อริยมรรค ๘ ซึ่งได้รับการหล่อ เลี้ยง ด้วยการดำรงชีวิตอย่างมีสติความมีสตินำไปสู่สมาธิและปัญญาซึ่งจะปลดปล่อย ให้พ้นจากความทุกข์ และความโศกเศร้าทั้งหมดอันจะนำไปสู่ความศานติและ ความเบิกบาน พระพุทธองค์ได้ทรงเมตตาแนะนำทางพวกเราไปตามหนทางแห่งความรู้แจ้งนี้

มรรค : ธรรมที่ควรเจริญ มีดังนี้

ปาปณิกธรรม ๓^๓

ปาปณิกธรรม หมายถึง คุณสมบัติของพ่อค้าแม่ค้าที่ดี หรือหลักการค้าขายให้ประสบผลสำเร็จ มี ๓ ประการ ดังนี้

๑. ตาดี (จักขุมา) คือ รู้ลักษณะของสินค้าที่ดีมีคุณภาพ รู้ต้นทุน กำหนดราคาขายและคำนวณผลกำไรได้ถูกต้อง

๒. ชำนาญธุรกิจ (วิธูโร) คือ รู้จักแหล่งซื้อขายสินค้า รู้ความเคลื่อนไหวของตลาด และรู้ถึงรสนิยมความชอบและความต้องการของผู้บริโภค

๓. มีเงินทุน (นิสสยสัมปันโน) คือ รู้จักแหล่งกู้เงินมาลงทุนเพื่อมีเงินทุนหมุนเวียน และได้รับความไว้วางใจจากนายทุนเงินกู้

^๓ อัง.ต.ก.(ไทย) ๒๐/๔๕๙/๑๔๖.

อธิธานิยธรรม ๗^๔

อธิธานิยธรรม แปลว่า ธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม ธรรมที่ทำให้เกิดความเจริญ ทั้งส่วนตนและส่วนรวม หรือหลักปฏิบัติที่นำความสุขความเจริญมาสู่หมู่คณะ เป็นหลักธรรมที่เน้น ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ความสามัคคีของหมู่คณะ และการเคารพนับถือซึ่งกันและกัน สรุปได้ ดังนี้

๑. หมั่นประชุมเป็นเนืองนิตย์
๒. พร้อมเพรียงในการประชุม มาประชุม เลิกประชุม และทำภารกิจอื่น ๆ ให้พร้อมกัน
๓. ไม่บัญญัติสิ่งใหม่ ๆ ตามอำเภอใจ โดยผิดหลักการเดิมที่หมู่คณะวางไว้
๔. เคารพนับถือผู้มีอาวุโส และรับฟังคำแนะนำจากท่าน
๕. ไม่ข่มเหงหรือล่วงเกินสตรี
๖. เคารพสักการะปูชนียสถาน ปูชนียวัตถุ และรูปเคารพต่าง ๆ
๗. ให้ความคุ้มครองพระสงฆ์ผู้ทรงศีลและนักบวชอื่น ๆ ให้อยู่ในชุมชนอย่างปลอดภัย

โภคอาทิยะ ๕^๕

โภคอาทิยะ (หรือโภคาทิยะ) หมายถึง หลักธรรมที่สอนเกี่ยวกับการใช้จ่ายทรัพย์ที่หา มาได้หรือแนวทางในการใช้จ่ายโภคทรัพย์ (ทรัพย์สิ่งของต่าง ๆ ที่ใช้ในการอุปโภคบริโภค) มี ๕ ประการ ดังนี้

๑. ใช้จ่ายเพื่อเลี้ยงดูตนเอง บิดามารดา และครอบครัว ให้อยู่ดีมีสุข
๒. ใช้จ่ายเพื่อบำรุงมิตรสหายและผู้ร่วมงานเป็นครั้งคราว
๓. ใช้จ่ายเพื่อป้องกันภัยอันตราย หรือเก็บออมไว้ยามเจ็บไข้ได้ป่วย
๔. ใช้จ่ายเพื่อทำผลี ๕ อย่าง คือ สงเคราะห์ญาติ ต้อนรับแขก บำรุงราชการ (เสียภาษี) บำรุงเทวดา (สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตามประเพณีของสังคม) และทำนุบำรุงให้บุพการีผู้ล่วงลับไปแล้ว
๕. ใช้จ่ายเพื่ออุปถัมภ์บำรุงนักบวช พระภิกษุสงฆ์ผู้ทรงศีล และกิจการพระศาสนา

อริยวัฑฒิ ๕^๖

อริยวัฑฒิ หมายถึง หลักปฏิบัติที่นำไปสู่ความเจริญงอกงาม หรือความเป็นอารยชน หรือความเป็นคนดีในอุดมคติ ซึ่งจะต้องประกอบด้วยคุณสมบัติ ๕ ประการ ดังนี้

๑. ศรัทธา (งอกงามด้วยศรัทธา) หมายถึง มีความเชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อ เชื่อด้วยปัญญาและเหตุผล เช่น เชื่อว่าบุญบาปมีจริง เชื่อในผลของกรรม และเชื่อมั่นในการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า

^๔ ที.ม.(ไทย) ๑๐/๖๘/๘๖.

^๕ ขุ.จ. (ไทย) ๓๐/๑๒๐/๔๕.

^๖ อง.ปญจก.(ไทย) ๒๒/๖๓-๖๔/๙๑-๙๒.

๒. ศิล (งอกงามด้วยศิลปะ) หมายถึง รักษากายและวาจาให้เรียบร้อยเป็นปกติ ในทางปฏิบัติคือการรักษาศีล ๕ หรือ ศิล ๘ ของชาวพุทธทั่วไป

๓. สุตะ (งอกงามด้วยสุตะ) หมายถึง ความรู้ที่ได้ยินได้ฟัง หรือการศึกษาหาความรู้ด้วยการฟังซึ่งรวมถึงการอ่านหนังสือและใช้สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ ในการแสวงหาความรู้อีกด้วย

๔. จาคะ (งอกงามด้วยจาคะ) หมายถึง รู้จักเสียสละ แบ่งปันสิ่งของให้แก่ผู้อื่น

๕. ปัญญา (งอกงามด้วยปัญญา) หมายถึง มีความรู้อย่างกว้างขวาง รู้ชัดเจน และรู้จริง เป็นความรู้ทั้งในวิชาชีพ วิชาสามัญ หรือรู้เท่าทันโลก

ทฤษฎีมีกัตถประโยชน์^๗

ทฤษฎีมีกัตถประโยชน์ หมายถึง ธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ในปัจจุบัน หรือหลักปฏิบัติที่จะอำนวยประโยชน์สุขแก่บุคคลมี ๔ ประการ คือ

๑. ความขยันหมั่นเพียร (อุฏฐานสัมปทา) มีความขยันหมั่นเพียรในกิจการงาน

๒. การเก็บรักษา (อารักขาสัมปทา) หรือประหยัด ใช้จ่ายพอดี รู้จักเก็บรักษาทรัพย์ที่หามาได้

๓. การคบคนดีเป็นมิตร (กัลยาณมิตร) รู้จักเลือกคบคนดี คนมีคุณธรรม และมีความรู้

๔. การดำรงชีพที่เหมาะสมพอดีหรือตามกำลังทรัพย์ ไม่ฟุ้งเฟ้อจนเกินฐานะของตน

(๓) **มรรคมืองค์ ๘** ^๘ (ภาษาสันสกฤต : มรค; ภาษาบาลี : มคค) คือ หนทางถึงความดับทุกข์ เป็นส่วนหนึ่งของอริยสัจ (เรียกว่า มัคคสังจัจ หรือ ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจ) หรือการลงมือปฏิบัติเพื่อให้พ้นจากทุกข์ และนับเป็นหลักธรรมสำคัญอย่างหนึ่งในพระพุทธศาสนา ประกอบด้วยกรอบการปฏิบัติ ๘ ประการด้วยกัน เรียกว่า "มรรคมืองค์แปด" หรือ "มรรคแปด" (อัฐังคิกมรรค) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑. **สัมมาทิฐิ** คือ ปัญญาเห็นชอบ หมายถึง การปฏิบัติอย่างเหมาะสมตามความเป็นจริงด้วย ปัญญา เมื่อพูดเรื่องเบียดเบียนกัน คนก็ต้องเห็นก่อนว่า การเบียดเบียนกันนั้นไม่ดี มันนำมาซึ่งความแตกแยก ความเดือดร้อนไม่มีที่สิ้นสุด อีกทั้งยังเป็นการเริ่มวงจรพยาบาท การเบียดเบียนกันทำให้เกิดความขัดเคืองผูกพยาบาท จองเวรซึ่งกันและกัน เมื่อเริ่มเห็นว่าการเบียดเบียนกันเป็นสิ่งที่ไม่ดี เป็นเหตุแห่งทุกข์ในกายภาคหน้า นั้นเท่ากับว่าเราเห็นถูกต้องแล้ว เห็นไปตามทำนองคลองธรรมแล้ว เมื่อเห็นชอบ โทษของการเบียดเบียนก็ปรากฏขึ้นในใจเรา ทำให้เราเริ่มคิดชอบคือคิดออกจากการเบียดเบียน

^๗ อก.อภฺฐก.(ไทย) ๒๓/๑๔๔/๒๘๙.

^๘ ที.ม.(ไทย) ๑๐/๒๙๙/๓๔๘.

๒. สัมผัสกับปะ คือ ดำริชอบ หมายถึง การใช้สมองความคิดพิจารณาแต่ในทางกุศล หรือความดีงาม คิดชอบ คือคิดจะออกไปจากการเบียดเบียนคนอื่น คิดจะไม่เบียดเบียนคนอื่น นั่นเรียกว่าคิดถูกต้องแล้ว คิดชอบแล้ว ใครรับรู้ก็สรรเสริญ แต่คิดก็เท่ากับตั้งเข็มทิศได้ถูกต้องแล้วไม่หลงทางเด็ดขาด การคิดของเราทั้งหมดจะต้องไม่เป็นไปเพื่อการเบียดเบียนสิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิตเหล่านี้ เราจะใช้ชีวิตอย่างยุติธรรมไม่เบียดเบียนให้ใครเดือดร้อนมากเกินไปหรือเบียดเบียนน้อยที่สุดจนไม่เบียดเบียนเลย เมื่อจะคิดทำอะไรต้องไตร่ตรองดูก่อนว่าเรื่องที่กำลังจะทำนั้นไปเบียดเบียนให้ใครเดือดร้อนหรือเปล่า

๓. สัมมาวาจา คือ เจรจาชอบ หมายถึง การพูดต้องสุภาพ พูดในสิ่งที่สร้างสรรค์ดีงาม เป็นการระวางวาจาว่าจะไม่ไปเบียดเบียนคนอื่นเขา จะพูดอะไรต้องระวางก่อนว่า จะไปเบียดเบียนคนอื่นเขาหรือเปล่า เมื่อตั้งใจอยู่ตลอดว่าจะไม่พูดเบียดเบียนก็เป็นสัมมาวาจา นานไปก็เป็นที่รักของผู้คน เพราะไม่พูดเบียดเบียนให้ใครเดือดร้อน

๔. สัมมากรรมันตะ คือ การประพฤติดีงาม ทางกายหรือกิจกรรมทางกายทั้งปวง การทำงานของเราต้องเป็นไปเพื่อความยุติธรรม เบียดเบียนให้ผู้อื่นเดือดร้อนน้อยที่สุดหรือไม่เบียดเบียนเลย ไม่ประกอบการทำงานที่เป็นเหตุให้คนอื่นเดือดร้อน เช่น ขยายยาเสพติด ขยายอาวุธ ขยายของมีนเมา ฯลฯ

๕. สัมมาอาชีวะ คือ การทำมาหากินอย่างสุจริตชน ไม่คดโกง เอาเปรียบผู้อื่น จะกินจะอยู่ก็ให้รู้จักตรึงตรง ประหยัดอดออม ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นให้เดือดร้อน เลี้ยงได้ก็เลี้ยง การฆ่าสัตว์ เอาเนื้อหนังมาเป็นอาหาร การกินการอยู่ ตั้งใจว่าจะให้ผู้อื่นเดือดร้อนน้อยที่สุดหรือไม่เดือดร้อนเลย นี้เรียกว่าเลี้ยงชีวิตอย่างถูกต้องเลี้ยงชีวิตโดยชอบ

๖. สัมมาวายามะ คือ ความอุตสาหพยายาม ประกอบความเพียรในการกุศลกรรม หมายถึงให้เพียรระวัง กาย วาจา ใจ ของเราให้มาก ในการอยู่ร่วมกับคนอื่น ว่าเราจะเบียดเบียนให้ น้อยที่สุดหรือไม่เบียดเบียนเลย ระวัง อยู่ตลอดทุกลมหายใจเข้าออก ทั้งยืน เดิน นั่งนอน ประกอบ การงาน มีความเพียรระวังประกอบอยู่ทุกข้อทุกหมวดในเรื่องเดียวคือให้เพียรเพื่อจะลดการเบียดเบียน ละการเบียดเบียน เลิกเบียดเบียน นี้เรียกว่าสัมมาวายามะ

๗. สัมมาสติ คือ การไม่ปล่อยให้เกิดความพลั้งเผลอ จิตเลื่อนลอย ดำรงอยู่ด้วยความรู้ตัวอยู่เป็นปกติ คือ ระลึกรู้ในการไม่เบียดเบียน ให้ระลึกรู้เสมอทุกลมหายใจเข้าออก (อานาปาน สติ) ว่าทุกลมหายใจเข้าออกไม่เป็นไปเพื่อเบียดเบียนคนอื่น วันที่ล่องไปอยู่ด้วยความไม่เบียดเบียน ปัจจุบันก็กำลังตั้งใจไม่เบียดเบียนใคร กำลังทำอยู่ สุดท้าย อนาคตก็จะเป็นผู้ไม่เบียดเบียน เลิกเบียดเบียนอย่างสิ้นเชิง นี้เรียกว่า ระลึกชอบ การระลึกนี้เป็นสติ เป็นที่พึ่งให้เราได้

๘. สัมมาสมาธิ คือ การฝึกจิตให้ตั้งมั่น สงบ สด จากกิเลส นิเวศน์อยู่เป็นปกติ เมื่อคนเราระลึกได้ว่าตนเองอยู่ในความไม่เบียดเบียน นานไปจิตใจก็เข้มแข็ง ตั้งมั่นอยู่ในความไม่

เปียดเบียนมากขึ้น ๆ เพราะระลึกอยู่ทุกลมหายใจเข้าออก จะคิด จะพูด จะทำ ก็เป็นไปโดยไม่เปียดเบียนผู้อื่น ยิ่งนานวันก็ยิ่งมีกำลังจิตมากขึ้น จิตก็มั่นคงขึ้นจนถึงขั้นระดับสมาธิสูง (อัปปนาสมาธิ) ในชีวิตประจำวันได้ จนจิตมีอำนาจมากสามารถหลุดพ้นจากการเปียดเบียนทุกด้านโดยสิ้นเชิง นี้เรียกว่าอำนาจของมรรคมืองค์ ๘

(๔) **สังคหัตถุ ๔** ^๙ แปลว่า ธรรมที่เป็นที่ตั้งแห่งการสงเคราะห์กัน, ธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจกัน หมายถึง หลักการครองใจคน, หลักยึดเหนี่ยวใจกันไว้, วิธีทำให้คนรัก หลักสังคมสงเคราะห์ ซึ่งเป็นเครื่องประสานใจและเหนี่ยวรั้งใจคนให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ และทำให้อยู่กันด้วยความรักความปรารถนาดีต่อกัน เหมือนลิ่มสลักรถที่ตรึงตัวรถไว้มิให้ชิ้นส่วนกระจัดหายไป ทำให้รถแล่นไปได้ตามที่ต้องการ สังคหัตถุมีสี่ประการ คือ

๑. **ทาน** การให้ การเสียสละ การแบ่งปันเพื่อประโยชน์แก่คนอื่น ช่วยปลุกฝังให้เป็นคนที่ไม่เห็นแก่ตัว แบ่งปันกัน (แบ่งปันไปมา) คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้ไม่เป็นคนละโมภ ไม่เห็นแก่ตัว เราควรคำนึงอยู่เสมอว่า ทรัพย์สินของที่เราหามาได้ มิใช่สิ่งจริงยั่งยืน เมื่อเราสิ้นชีวิตไปแล้วก็ไม่สามารถจะนำติดตัวเอาไปได้

๒. **ปิยะวาจา** การพูดจาด้วยถ้อยคำไพเราะอ่อนหวาน จริงใจ ไม่พูดหยาบคายก้าวร้าว พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์ เหมาะกับกาลเทศะ พูดดีต่อกัน (พูดจาจับใจ) พระพุทธเจ้าทรงให้ความสำคัญกับการพูดเป็นอย่างยิ่ง เพราะการพูดเป็นบันไดขั้นแรกที่จะสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้น วิธีการที่จะพูดให้เป็นปิยะวาจานั้น จะต้องพูดโดยยึดถือหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

“เว้นจากการพูดเท็จ เว้นจากการพูดส่อเสียด

เว้นจากการพูดคำหยาบ เว้นจากการพูดเพื่อเจ้า”

๓. **อัทธจริยา** ช่วยเหลือกัน (ช่วยกิจกันไป) เป็นการสงเคราะห์ทุกชนิดหรือการประพฤตินในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น

๔. **สมานัตตา** การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ โดยประพฤติตัวให้มีความเสมอต้นเสมอปลาย วางตัวดีต่อกัน (นิสัยเป็นกันเอง) คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้เราเป็นคนมีจิตใจหนักแน่นไม่โลเลรวมทั้งยังเป็นการสร้างความนิยม และไว้วางใจให้แก่ผู้อื่นอีกด้วย

(๕) **ทิสทก**^{๑๐} บุคคลประเภทต่างๆ ที่เราต้องเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ ดุจทิศที่อยู่รอบตัวจัดเป็น ๖ ทิศ ดังนี้

๑. ปุรัตถิมทิส ทิศเบื้องหน้า ได้แก่ บิดา มารดา

๒. ทักขิมทิสทิศเบื้องขวา ได้แก่ ครูอาจารย์

๓. ปัจฉิมทิส ทิศเบื้องหลัง ได้แก่ สามีภรรยา

^๙ อัง.จตุกก.(ไทย) ๒๑/๓๒/๔๒.

^{๑๐} ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๑๘๘-๒๐๔/๒๐๒-๒๐๖.

๔. อุตตรทิส ทิศเบื้องซ้ายได้แก่ มิตรสหาย
 ๕. อุปริมทิส ทิศเบื้องบนได้แก่ พระสงฆ์ สมณพราหมณ์
 ๖. เหมฐิมทิส ทิศเบื้องล่าง ได้แก่ ลูกจ้างกับนายจ้าง

๑. ปุรัตถิมทิส ทิศเบื้องหน้า ได้แก่ บิดา มารดา :

มารดาบิดาอนุเคราะห์บุตรธิดา ดังนี้

๑. ห้ามปรามจากความชั่ว
๒. ให้ตั้งอยู่ในความดี
๓. ให้ศึกษาศิลปวิทยา
๔. หาคู่ครองที่สมควรให้
๕. มอบทรัพย์สมบัติให้ในโอกาสอันสมควร

บุตรธิดาพึงบำรุงมารดาบิดา ดังนี้

๑. ท่านเลี้ยงเรามาแล้วเลี้ยงท่านตอบ
๒. ช่วยทำกิจของท่าน
๓. ดำรงวงศ์สกุล
๔. ประพฤติตนให้เหมาะสมกับความเป็นทายาท
๕. เมื่อท่านล่วงลับไปแล้วทำบุญอุทิศให้ท่าน

๒. ทักขินทิส ทิศเบื้องขวา ได้แก่ ครูอาจารย์ :

ครูอาจารย์อนุเคราะห์ศิษย์ ดังนี้

๑. ฝึกฝนแนะนำให้เป็นคนดี
๒. สอนให้เข้าใจแจ่มแจ้ง
๓. สอนศิลปวิทยาให้สิ้นเชิง
๔. ยกย่องให้ปรากฏในหมู่เพื่อน
๕. สร้างเครื่องคุ้มกันภัยในสารทิศคือ สอนให้ศิษย์ปฏิบัติได้จริง นำวิชาไปเลี้ยงชีพทำการงานได้

ศิษย์พึงบำรุงครูอาจารย์ ดังนี้

๑. ลูกศิษย์รับแสดงความเคารพ
๒. เข้าไปหา
๓. ใฝ่ใจเรียน
๔. ประนินบัติ
๕. เรียนศิลปวิทยาโดยเคารพ

๓. ปัจฉิมทิส ทิศเบื้องหลัง ได้แก่ สามีภรรยา :

สามีพึงบำรุงภรรยา ดังนี้

๑. ยกย่องสมฐานะภรรยา
๒. ไม่ดูหมิ่น
๓. ไม่นอกใจ
๔. มอบความเป็นใหญ่ในงานบ้านให้
๕. หาเครื่องประดับมาให้เป็นของขวัญ ตามโอกาส

ภรรยาอนุเคราะห์สามี ดังนี้

๑. จัดงานบ้านให้เรียบร้อย
๒. สงเคราะห์ญาติมิตรทั้งสองฝ่ายด้วยดี
๓. ไม่นอกใจ
๔. รักษาสมบัติที่หามาได้
๕. ขยันไม่เกียจคร้านในงานทั้งปวง

๔. **อุตตรทิส** ทิศเบื้องซ้าย ได้แก่ มิตรสหาย :

พึงบำรุงมิตรสหาย ดังนี้

๑. เพื่อแบ่งปัน
๒. พุดจามีน้ำใจ
๓. ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน
๔. มีตนเสมอร่วมสุขร่วมทุกข์ด้วย
๕. ซื่อสัตย์จริงใจต่อกัน

มิตรสหายอนุเคราะห์ตอบ ดังนี้

๑. เมื่อเพื่อนประมาทช่วยรักษาป้องกัน
๒. เมื่อเพื่อนประมาท ช่วยรักษาทรัพย์สินสมบัติของเพื่อน
๓. ในคราวมีภัย เป็นที่พึ่งได้
๔. ไม่ละทิ้งในยามทุกข์ยาก
๕. นับถือตลอดถึงวงศ์ญาติของมิตร

๕. **อุปริมทิส** ทิศเบื้องบน ได้แก่ พระสงฆ์ สมณพราหมณ์ :

คฤหัสถ์พึงบำรุงพระสงฆ์ ดังนี้

๑. จะทำสิ่งใดก็ทำด้วยเมตตา
๒. จะพูดสิ่งใดก็พูดด้วยเมตตา
๓. จะคิดสิ่งใด ก็คิดด้วยเมตตา
๔. ต้อนรับด้วยความเต็มใจ
๕. อุปถัมภ์ด้วยปัจจัย ๔

พระสงฆ์อนุเคราะห์คฤหัสถ์ ดังนี้

๑. ห้ามปรามจากความชั่ว
๒. ให้ตั้งอยู่ในความดี
๓. อนุเคราะห์ด้วยความปรารถนาดี
๔. ให้ได้ฟังสิ่งที่ยังไม่เคยฟัง
๕. ทำสิ่งที่เคยฟังแล้วให้แจ่มแจ้ง
๖. บอทางสวรรค์ สอนวิธีดำเนินชีวิตให้ประสบความสุขความเจริญ

๖. **เทภูริมทิส** ทิศเบื้องล่าง ได้แก่ ลูกจ้างกับนายจ้าง :

นายจ้างพึงบำรุงลูกจ้าง ดังนี้

๑. จัดการงานให้ทำตามกำลังความสามารถ
๒. ให้ค่าจ้างรางวัลสมควรแก่งานและ ความเป็นอยู่
๓. จัดสวัสดิการดีมีช่วยรักษาพยาบาลในยามเจ็บไข้ เป็นต้น
๔. ได้ของแปลกๆ พิเศษมา ก็แบ่งปันให้
๕. ให้มีวันหยุดและพักผ่อนหย่อนใจตามโอกาสอันควร

ลูกจ้างอนุเคราะห์นายจ้าง ดังนี้

๑. เริ่มทำงานก่อน
๒. เลิกงานทีหลัง
๓. เอาแต่ของที่นายให้
๔. ทำการงานให้เรียบร้อยและดียิ่งขึ้น
๕. นำความดีของนายไปเผยแพร่

(๖) **หลักกตัญญูกตเวที** ^{๑๑} คนดี ย่อมเป็นที่ยกย่องนับถือของคนทั่วไป เพราะอำนาจของความกตัญญูกตเวที ดังพระบาลีที่ว่า "นิमित्तํ สาธुरुปานํ กตญญูกตเวทีตา ความกตัญญูกตเวที เป็นเครื่องหมายของคนดี"

กตัญญู หมายถึง บุคคลผู้รู้คุณของคนอื่น **กตเวที** หมายถึง บุคคลที่ตอบแทนผู้มีคุณแก่ตน ดังนั้น คำว่า กตัญญูกตเวที จึงหมายถึง บุคคลผู้รู้คุณที่คนอื่นกระทำแล้วและทำตอบแทน บุคคลที่มีคุณและสร้างสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่เรานั้นมีมากมาย ยกตัวอย่างเช่น พ่อแม่ ครูอาจารย์ พระมหากษัตริย์ เป็นต้น

พ่อแม่ เป็นผู้ให้กำเนิดแก่ลูก เลี้ยงดู ปกป้องและรักษา พ่อแม่ที่เป็นพ่อแม่จริงๆ เมื่อให้กำเนิดลูกแล้วจะไม่ทอดทิ้ง ถึงแม้จะประสบความลำบากยากจน ลำเค็ญสักเพียงใดก็ตาม ก็จะไม่ทอดทิ้งลูก กลับคอยป้องกันภัยอันตรายต่างๆ ไม่ให้เกิดแก่ลูก เมื่อมีเหตุสุดวิสัยที่จะป้องกันได้ เช่น ต้องประสบภัยคือความเจ็บไข้ได้ป่วย พ่อแม่ก็ไม่ทอดทิ้งพยายามทำการรักษา พยายามด้วยตัวเองบ้าง หากหมอรักษาบ้าง บางครั้งพ่อแม่ต้องทำงานหนัก อาบเหงื่อต่างน้ำ ยอมอด ยอมทนเพื่อลูก ต้องการให้ลูกได้ศึกษาเล่าเรียนมีความรู้ความฉลาดเท่าทันคนอื่น

พ่อแม่ นอกจากจะให้กำเนิด เลี้ยงดู ปกป้องรักษาลูกแล้ว ท่านทั้งสองยังมีจิตใจที่ประกอบด้วยคุณธรรม คือ พรหมวิหารธรรม ๔ ประการ อันได้แก่ เมตตา ความรักใคร่สนิทสนม กรุณา ความปรานีสงสารในเมื่อมีความทุกข์ยากเดือดร้อน มุทิตา พลอยยินดีในความสำเร็จของลูก ด้วยความจริงใจ และอุเบกขาความวางเฉยในเมื่อลูกมีภาระงานทำสามารถเลี้ยงตนและครอบครัวได้

พ่อแม่ได้ทำการเลี้ยงดู จึงต้องเลี้ยงท่านตอบแทน ช่วยทำการงานของท่าน รักษาวงศ์สกุลไว้ ประพฤติตนให้เป็นผู้ควรรับมรดก เมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว ควรทำบุญอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลไปให้ ดังนั้นพ่อแม่จึงเป็นผู้มีคุณแก่ลูกทั้งหลาย

ครูอาจารย์ เป็นผู้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้ ไม่ว่าจะป็นระดับไหน ชั้นไหนก็ตาม เรียกว่าท่านสอนให้เรามีความรู้ ความสามารถ ประกอบด้วยคุณธรรม จริยธรรม นำคุณธรรมและจริยธรรมไปใช้เป็นเครื่องมือป้องกันตัวเอง นำความรู้ความสามารถไปใช้เป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพการงานครูอาจารย์นับได้ว่าเป็นครูคนที่สองรองจากพ่อแม่

ครูอาจารย์ ได้ทำการอบรมสั่งสอน จึงต้องทำการต้อนรับด้วยความเต็มใจ เมื่ออยู่ร่วมกับท่าน ต้องเข้าไปคอยอุปถุฏฐากรับใช้ เมื่อไม่ได้รับใช้ใกล้ชิดท่าน เวลาท่านมีกิจเรียกใช้ ก็ยินดีรับใช้ เชื่อฟังคำสอนของท่านและตั้งใจศึกษาเล่าเรียนดังนั้นครูอาจารย์จึงเป็นผู้มีคุณแก่ศิษย์ทั้งหลาย

พระมหากษัตริย์ หมายถึง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระองค์ผู้ทรงเป็นพระประมุขของประเทศ สืบเชื้อสายมาจากกษัตริย์องค์ก่อนๆ ซึ่งได้รับการเอกราชของประเทศมา ไม่ต้องตกเป็น

^{๑๑} ขุ.ขุ.(ไทย) ๒๕/๕/๓.

เมืองขึ้นของชาติอื่น มอบมรดกคือเอกราชและอธิปไตยไว้ให้แก่พวกเรา แม้ทุกวันนี้พระองค์ทรงเป็นศูนย์รวมแห่งจิตใจของชนชาติไทย ทรงสละความสุขส่วนพระองค์เพื่อความสุขของพสกนิกร โดยไม่เลือกชั้นวรรณะ แม้จะอยู่ในถิ่นทุรกันดารไกลแสนไกลเพียงใด พระองค์ก็เสด็จไปบำบัดทุกข์ บำรุงสุขช่วยเหลือและให้กำลังใจเสมอ

ดังนั้น พระมหากษัตริย์ จึงเป็นผู้มีคุณแก่พสกนิกรทั้งหลาย สมควรที่บุคคลผู้อาศัยอยู่ใต้ร่มพระบารมีต้องประพฤติตนเป็นพลเมืองดีเคารพเชื่อฟังในพระบรมราชาวาทที่ตรัสสอน

ด้วยเหตุที่พ่อแม่ ครูอาจารย์ และพระมหากษัตริย์ ได้สร้างสิ่งที่เป็นประโยชน์ให้แก่ลูก จึงนับว่าเป็นผู้มีคุณ และสมควรอย่างยิ่งที่ทุกๆ คนควรที่จะตอบแทนคุณ คือ สร้างสิ่งที่เป็นประโยชน์ให้แก่ท่านเหล่านั้นบ้างตามสมควรแก่ความสามารถและโอกาสอันวชิระวันหยุด

กตเวทิต หมายถึง การทดแทนพระคุณของท่าน แบ่งงานที่ต้องทำ ๒ ประการคือ

๑. ประกาศคุณท่าน

๒. การตอบแทนคุณของท่าน

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับปัญหายาเสพติดในกลุ่มเยาวชน

ยาเสพติดเป็นปัญหาสังคมที่ยิ่งใหญ่ ที่ต้องการการแก้ไขอย่างจริงจัง และอย่างจริงจังของผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานต่างๆ ทั้งของรัฐและเอกชน รวมไปถึงสถาบันต่างๆ โดยเฉพาะสถาบันครอบครัว ที่จะต้องเอาใจใส่ดูแลลูกหลานของท่าน ไม่ให้ไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดต่างๆ โดยให้คำปรึกษา แนะนำ ให้เห็นถึงโทษ และรู้เท่าทันของภัยยาเสพติด

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับปัญหายาเสพติดในกลุ่มเยาวชนได้มีหน่วยงานและนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายไว้ดังนี้

กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ : กระทรวงสาธารณสุข^{๑๒} จากรายงานสถิติข้อมูลการติดยาเสพติดของประชากร ซึ่งได้รับการบำบัดรักษาทั่วประเทศ ประเภทผู้ป่วยรายใหม่พบว่า เด็กวัยเรียนและเยาวชน กลุ่มอายุ ๑๐-๑๙ ปี ใช้สารเสพติดประเภทเฮโรอีน สารระเหย ผีน กัญชา สุรา และยาบ้า รวม ๙,๒๘๘ ราย (รายงานสถิติวิเคราะห์ระบบข้อมูลการติดยาเสพติดฯ กรมการแพทย์ ๒๕๓๘) โดยเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างปี พ.ศ.๒๕๓๖- พ.ศ.๒๕๓๘ พบว่า มีอัตราการใช้เฮโรอีนสูงสุด เมื่อเทียบกับสารเสพติดประเภทอื่นๆ โดยสูงที่สุดในปี พ.ศ.๒๕๓๗ เท่ากับร้อยละ ๘๘.๗๗ รองลงมาเป็นการใช้สารระเหย ซึ่งในช่วง ๓ ปี มีอัตราการใช้สารระเหย ๑๒.๗๗, ๗.๓๙, ๘.๙๖ ตามลำดับ อัตราการใช้ฝิ่นและกัญชามีแนวโน้มลดลงมาก โดยฝิ่นลดลงจากร้อยละ ๘.๔๒ ใน

^{๑๒} กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ : กระทรวงสาธารณสุข, “สถานการณ์การใช้ยาบ้าในสถานศึกษา”, (กองวิเคราะห์วัตถุเสพติด, ๒๕๓๙), หน้า ๑๓ - ๑๕.

ปี ๒๕๓๖ เหลือร้อยละ ๐.๒๗ ในปี ๒๕๓๘ และกัญชาลดลงจากร้อยละ ๓.๔๕ เหลือร้อยละ ๑.๓๖ ในปี ๒๕๓๘ อัตราการเสพยาเริ่มมีอัตราที่ต่ำกว่าร้อยละ ๑ และเริ่มมีอัตราการเสพยาบ้าเพิ่มขึ้นมา ในปี พ.ศ. ๒๕๓๘ ในอัตราร้อยละ ๖.๒๙ ของผู้เสพยาเสพติดทุกประเภท เป็นที่น่าสังเกตได้ว่า ยาบ้าเริ่มมีการแพร่ระบาดมากขึ้นในกลุ่มเด็กวัยเรียนและเยาวชน ดังข้อมูลผลการศึกษาวิจัยสถานการณ์การใช้ยาบ้าในสถานศึกษา ซึ่งดำเนินการโดยกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจากการตรวจปัสสาวะนักเรียนจำนวน ๑,๑๘๓,๗๕๐ ราย จาก ๙๖ จังหวัด พบว่ามีการใช้ยาบ้า ๕๕ จังหวัด หรือร้อยละ ๗๙.๗๑ โดยภาคกลางใช้ยาบ้ามากที่สุดร้อยละ ๒.๐๘ และจังหวัดที่เป็นปัญหาสูงสุดคือ จังหวัดอ่างทอง พบการเสพยาบ้าในทุกระดับการศึกษา (ประถม มัธยม และอาชีวศึกษา) ร้อยละ ๑๒.๙๑ รองลงมาเป็นจังหวัดสิงห์บุรีและสุโขทัยร้อยละ ๗.๔ และ ๖.๗ ตามลำดับ และจังหวัดอื่นๆ ที่พบมากกว่าร้อยละ ๕ ได้แก่ ลพบุรี อุทัย กาญจนบุรี และจังหวัดพิษณุโลก

สาเหตุของการใช้ยาเสพติด ส่วนใหญ่เกิดจากการอยากลองด้วยตนเอง และเพื่อนชวน สำหรับสาเหตุจากปัญหาครอบครัวอยู่ในอันดับหลัง (รายงานวิเคราะห์ ภาพประวัติผู้เสพยาเสพติด โรงพยาบาลธัญญารักษ์ จังหวัดปทุมธานี ๒๕๓๙) และจากผลการศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้สารเสพติดในกลุ่มนักเรียนไทย (กองสารวัตรนักเรียน กรมพลศึกษา, ๒๕๓๖) พบว่าสิ่งที่เอื้ออำนวยต่อการใช้สารเสพติดคือ นักเรียนสามารถหาสารเสพติดได้เองโดยแหล่งที่นักเรียนสามารถหาได้มากที่สุด คือ ร้านค้า รองลงมาคือร้านขายยา และเพื่อนฝูงตามลำดับ โดยจำแนกตามชนิดได้ดังนี้ บุหรี่ เหล้า เบียร์ นักเรียนหาได้จากร้านค้า, ยานอนหลับ ยาแก้ปวด แก้ไข หาได้จากร้านขายยา โรงพยาบาล, กัญชา กระท่อม เฮโรอีน มอร์ฟิน ผีน หาได้จากเพื่อนฝูง, สารระเหยหาได้จากร้านค้า และเหล้าแห้งหาได้จากร้านขายยา^{๑๓}

สำนักงาน ปปส.ภ.๙ ร่วมกับศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดจังหวัดตรัง และกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดตรัง จัดโครงการฝึกอบรมครูตำรวจปฏิบัติงานป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาจังหวัดตรัง ปี ๒๕๕๕ ในวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๕๕ ณ ห้องประชุม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต (ศูนย์ตรัง) อำเภอเมือง จังหวัดตรัง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจในสังกัดกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดตรัง ที่ได้รับมอบหมายเป็นครูตำรวจปฏิบัติงานด้านเผยแพร่ความรู้ด้านยาเสพติดในสถานศึกษา จำนวน ๓๔๐ คน และเพื่อให้ครูที่ได้รับการฝึกอบรม เข้าไปปฏิบัติงานสร้างภูมิคุ้มกันป้องกันยาเสพติดให้กับเยาวชนในสถานศึกษาเป้าหมายตามยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดปี ๒๕๕๕ ในพื้นที่

^{๑๓} สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, กองป้องกันยาเสพติด, “ปัญหา ยาเสพติดในกลุ่มเยาวชน”, (เอกสารอัดสำเนา : พฤษจิกายน ๒๕๓๙).

จังหวัดตรัง ได้แก่ สถานศึกษาระดับประถมศึกษา (ขยายโอกาส) มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา สถานศึกษาเอกชน และสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่ง รวมจำนวน ๑๐๓ แห่ง^{๑๔}

สภาพปัญหาการใช้ยาเสพติดในกลุ่มเด็กวัยรุ่นนักเรียนและเยาวชนครั้งนี้ เป็นข้อมูลซึ่งได้มาจากผู้ที่เข้ารับการบำบัดรักษาในสถานพยาบาลเท่านั้น แต่ยังมีเยาวชนอีกจำนวนไม่น้อยที่ใช้ยาเสพติด และไม่มีโอกาสเข้ารับการบำบัดรักษา ซึ่งยังคงเป็นปัญหาที่ต้องช่วยเหลือแก้ไข จากสรุปรายงานสถิติวิเคราะห์ข้อมูลประชากรผู้ติดยาเสพติดและเข้ารับการบำบัดรักษา ปี พ.ศ.๒๕๓๘ โดยกรมการแพทย์ พบว่า เด็กและเยาวชนเริ่มใช้ยาเสพติดครั้งแรกเมื่ออายุ ๑๐ ปี และเยาวชนวัยเรียนกลุ่มอายุ ๑๕-๑๙ ปี ทั้งในและนอกระบบสถานศึกษาเป็นกลุ่มที่มีปัญหาเริ่มใช้ยาเสพติดครั้งแรกสูงที่สุดเมื่อเทียบกับกลุ่มอายุอื่นๆ โดยเท่ารับร้อยละ ๕๓.๑ (กรมการแพทย์ ๒๕๓๘) และอัตราการใช้ยาเสพติดครั้งแรกของกลุ่มอายุนี้นี้จะสูงที่สุดอย่างต่อเนื่องและเพิ่มขึ้นทุกปี เมื่อเปรียบเทียบระหว่างปี พ.ศ.๒๕๓๖- พ.ศ.๒๕๓๘ ซึ่งปัญหาดังกล่าวมีในพื้นที่กรุงเทพมหานครสูงที่สุดในอัตราร้อยละ ๖๐.๑ รองลงมาเป็นภาคใต้ และภาคกลาง สำหรับภาคเหนือมีเยาวชนวัยเรียนกลุ่มอายุ ๑๕-๑๙ ปี ที่เริ่มใช้ยาเสพติดครั้งแรกต่ำสุดเท่ากับร้อยละ ๓๙.๙^{๑๕}

สรุปว่า ปัญหาสารเสพติดในกลุ่มเยาวชนทั้งในและนอกสถานศึกษานั้นเป็นปัญหา “พฤติกรรมกลุ่ม” เด็กและเยาวชนใช้สารเสพติดชนิดต่างๆ เพื่อช่วยให้กลุ่มเพื่อนยอมรับ หรือเป็นเครื่องมือในการรวมกลุ่มเพื่อให้ตนมีโอกาสแสดงออกถึงความเก่งกล้าสามารถ หรือล้าลมด้อยในใจตน เพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และความพึงพอใจจากการได้แสดงออกในสิ่งที่ตนคิดว่าดีที่สุดในสำหรับตนเอง

๒.๒.๑ อิทธิพลและผลกระทบของเยาวชนกับยาเสพติด

๒.๒.๑.๑ การดำเนินชีวิตของเด็กวัยรุ่นต่อพฤติกรรมการใช้ยาเสพติด

เด็กวัยรุ่นในชุมชนแออัดจะมีทั้งผู้ใช้และไม่ใช้ยาเสพติด ส่วนมากแล้วจะจบการศึกษาภาคบังคับ กิจกรรมที่วัยรุ่นทำในชุมชน จะเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางราชการหรือชุมชนจัดให้บ้างนาน ๆ ครั้ง เช่น วันสำคัญทางศาสนา บุญประเพณีต่างๆ วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ มีวัยรุ่นบางคนชอบจับกลุ่มกัน หรือไม่มีงานทำ วัยรุ่นที่ไม่ได้เรียนบางส่วนจะหารายได้พิเศษ ตอนกลางวันจะช่วยพ่อแม่ค้าขาย หรือรับจ้างทำงานทั่วไป เช่น เป็นทางเครื่องหอมลำ เต็ดพริก เก็บฝุ่นออกจากถังนกดัด

^{๑๔} วรชนิวรรณ พุทธิกร, นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ, “ยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด ปี ๒๕๕๕”, (รายงานสถิติผู้ติดยาเสพติดปี ๒๕๕๔), หน้า ๒๕-๓๔.

^{๑๕} พญ. รัชณี ณ ระนอง, กรมการแพทย์, กระทรวงสาธารณสุข, สถาบันวิทยาศาสตร์การแพทย์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, “รายงานสถิติวิเคราะห์ระบบข้อมูลการติดยาเสพติด, ประชากรซึ่งรับการบำบัดรักษาทั่วประเทศ พ.ศ.๒๕๓๘”, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐), หน้า ๑-๓.

เย็บเสื้อผ้า นักร้อง เด็กเสิร์ฟ ร้อยตะกั่วแหวน เป็นต้น ส่วนเด็กวัยรุ่นที่ต้องไปโรงเรียน เมื่อกลับมาจากโรงเรียน จะต้องทำกิจวัตรประจำวันให้เสร็จก่อน เช่น กวาดบ้าน ล้างถ้วย ชาม จับไก่เข้าเล้า แล้วจึงจะออกไปเล่นกับเพื่อน ๆ วัยรุ่นที่เป็นนักเรียนจะมีรายได้จากพ่อแม่ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีรายได้น้อย ทำให้บางครั้งต้องอดมื้อกินมื้อ แต่จะมีบางรายที่ทำงานไปด้วยและเรียนไปด้วย

วัยรุ่นเชื่อว่า นักเรียน นักศึกษา จะมีพฤติกรรมเรียบร้อยกว่าผู้ที่ออกจากโรงเรียนมา รับจ้าง หรือทำงานกลางคืน เพราะอยู่ที่โรงเรียนมีกฎระเบียบข้อบังคับ ให้ปฏิบัติตามและมีผู้ดูแลสอดส่องเพิ่มขึ้น ไม่ค่อยได้ไปเที่ยวเตร่ที่ไหน

๒.๒.๑.๒ ครอบครัวและชุมชนของเด็กวัยรุ่นต่อพฤติกรรมการใช้ยาเสพติด

ลักษณะที่พักอาศัย บ้านเรือนอยู่กันอย่างแออัด ไม่เป็นระเบียบ ที่อยู่อาศัยไม่ถาวร สภาพแวดล้อมทั่ว ๆ ไป เสื่อมโทรม มีน้ำคร่ำ เป็นแหล่งอบายมุขต่าง ๆ มีผู้คนหลากหลายเข้ามาอยู่หาเช่ากินค่า ไม่สนใจซึ่งกันและกัน ไม่ได้รับการศึกษาสูง ฐานะไม่ดี วัยรุ่นส่วนใหญ่ พ่อแม่พวยพมาจากที่ต่าง ๆ หลายแห่ง ส่วนมากจะพักอาศัยอยู่กับ พ่อแม่หรือผู้ปกครอง (ญาติ ปู่ ย่า ตา ยาย) บางครอบครัวแตกแยก พ่อแม่เสียชีวิต ครอบครัวส่วนใหญ่มีรายได้ไม่แน่นอน มีอาชีพไม่มั่นคง เป็นครอบครัวที่ยากจน หาเช่ากินค่า เช่น รับจ้างทั่วไป กรรมกร เก็บขยะขาย ทำงานกลางคืนมีปัญหาเรื่องหนี้สินเงิน มีการศึกษาต่ำ ไม่ค่อยมีความรู้พิเศษ วัยรุ่นมักจะทำงานเป็นเด็กเสิร์ฟนักร้อง รับจ้าง กรรมกรก่อสร้าง เก็บขยะ ครอบครัวส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องหนี้สิน มีปัญหาความรุนแรงในครอบครัว มีการทะเลาะเบาะแว้งกันบ่อยครั้ง

การเสพยาเสพติด ส่วนใหญ่จะไม่เสพยาเสพติด แต่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ค่อนข้างล่อแหลมเพราะมีแหล่งซื้อขาย มีบางส่วนที่ใช้ ซึ่งเห็นอยู่เป็นประจำ จากลักษณะงาน อาชีพหรือพฤติกรรมเสี่ยง ที่จะนำไปสู่การใช้ยาเสพติดนั้น วัยรุ่นและคนในชุมชนจะมองว่า พวกที่ทำงานตอนกลางคืน ทำงานดึก ๆ อดหลับอดนอน เป็นนักร้อง เด็กเสิร์ฟ เด็กขายหนังเร่ ผู้หญิงขายบริการทำงานหนัก เป็นกรรมกร ขับรถสิบล้อ เทียวเรค ว่างาน มีกลุ่มเพื่อนใช้ยาเสพติด บางคนอาจติดเหล้า บุหรี่ ถูกทำทนาย สบประมาท อยากรอง อยากเทห์ ทำประชด มีจิตใจที่อ่อนแอ เชื่อคนง่าย ต้องการที่พึ่งคบคนแปลกหน้า ส่วนยาเสพติดที่ใช้ คือ

๑) บุหรี่ มีขายอยู่ทั่วไปในชุมชน บางรายอยากรู้ อยากรอง หรือถูกเพื่อนชักชวนเมื่อออกไปทำงาน หรือมีรุ่นพี่ให้ฟรี

๒) เหล้า บางรายลองดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์บ้าง ในโอกาสมีงานสังสรรค์เทศกาลต่าง ๆ คิดว่าเทห์

๓) ยาบ้า จะพบว่าบางกลุ่ม มีเด็กวัยรุ่นบางคน ครั้งแรกจะได้ฟรีจากรุ่นพี่ ๔-๕เม็ด แล้วจะชักชวนเพื่อน ๆ ใช้ หลังจากนั้น ๒-๓ ครั้ง ก็จะเอามาขาย ส่วนมากจะจับกลุ่มรวมกันเสพโดยการสูดควัน โดยใช้กระดาษฟรอยด์ทำเป็นรูปช้อน เอายาบ้าใส่แล้วใช้ไฟแช็คจุดลงกัน ซึ่งเรียกว่า “จี้” ใช้

หลุดมาสูบควัน เมื่อเผาได้ที่แล้วก็จะไปตีศิระชะเพื่อน ยั่วให้เพื่อนโมโหแล้วชกต่อยกัน มีความรู้สึกสนุก บางรายจะแอบสูบในห้องพัก วัด โรงเรียน เมื่อยาหมดฤทธิ์ก็จะนอนทั้งวันเรียกว่า “ม้ายาย” หลังจากลุกขึ้นได้ก็จะพยายามหามาเสพอีก โดยการออกไปหางานทำต่อ เช่น เป็นนักร้อง กรรมการ ลักขโมย บางรายก็รับมาขายเอง โดยที่คนในกลุ่มที่ใช้จะทราบว่าจะซื้อจากคนในชุมชน บุคคลภายนอกชุมชน หรือวัยรุ่นด้วยกัน

๔) กาว จะพบเห็นค่อนข้างบ่อย เพราะมักจะเดินตามรางรถไฟ มีทั้งวัยรุ่นในชุมชนและจากที่อื่น เนื่องจากราคาถูกตลอดละ ๕-๖ บาท หาได้ง่าย สามารถแบ่งกันได้โดยใช้กาวบีบใส่ถุงพลาสติกแล้วหายใจในถุง พวกที่ดื่มกาวจะค่อนข้างซุบพอม สกปรก ผิดซืด ตาลอย ๆ

๕) อื่น ๆ เช่น เฮโรอีน ยาอี มีบางรายอยากลองแต่ไม่ทราบว่าจะหามาจากที่ไหน

๒.๒.๑.๓ ปัจจัย เจือปนในชุมชนแออัดที่ทำให้เด็กวัยรุ่นใช้หรือไม่ใช้ยาเสพติด

เด็กวัยรุ่นกลุ่มที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด เด็กมักจะมีกิจกรรมทำ มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง ไม่มีเพื่อนในวัยเดียวกันหรือน้อย คบเพื่อนไม่ใช้ยาเสพติด เด็กวัยรุ่นที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดบางส่วนมีปัญหาจากการมีปัญหาทางด้านจิตใจ ซึ่งเป็นกระทบมาจากครอบครัว ความกดดันจากสภาพแวดล้อม โอกาสอำนวย มีเพื่อนมาก บางรายถูกเพื่อนทำหาย โดยที่วัยรุ่นจะมีค่านิยมที่ผิดในการแสดงออกถึงความสามารถของวัยรุ่น เช่น หนีโรงเรียน เป็นหัวหน้าแก๊งเกอร์ ยกพวกชกต่อยกัน ลักขโมย มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร บางคนจะเที่ยวเข้าออกสถานพินิจอยู่บ่อยครั้ง มักจะบอกว่าขึ้นอยู่กับตัวเอง ถ้าอยากเลิกก็เลิกได้ คนที่เลิกไม่ได้เพราะเอาชนะใจตัวเองไม่ได้

วัยรุ่นชายที่จะมีแนวโน้มและสิ่งชักจูงให้ใช้ยาเสพติด มากกว่าหญิง มีแหล่งชุมชนกันรวมกลุ่มกันเฮฮาสนับสนุนให้ทดลอง และคิดว่าเป็นสิ่งที่เท่ โก้ มีอิสระในการเที่ยวเตร่มากกว่าวัยรุ่นที่มีปัญหา บิดามารดาทะเลาะเบาะแว้ง แยกทางกัน จะติดยาเสพติดได้ง่ายกว่าครอบครัวที่อบอุ่น

การรับรู้ความรุนแรง ยาเสพติดให้โทษทุกชนิดให้โทษต่อร่างกาย ซึ่งส่วนมากแล้ววัยรุ่นจะทราบถึงผลของความรุนแรงจากการติดยาเสพติด บางรายมีคนใกล้ชิดใช้หรือติดยาเสพติดจึงเห็นผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริง

การรับรู้ประโยชน์ของการป้องกันยาเสพติด มีวัยรุ่นบางส่วนมีการรับรู้ประโยชน์ของยาเสพติดในทางที่ผิด เช่น ใช้ยาบ้าแล้วจะทำให้ร่างกายกระชุ่มกระชวย กล้าแสดงออก ไม่อายบางคนคิดว่าเสพยาแล้วสามารถทำให้ทำงานดี ๆ ได้โดยไม่ง่วงนอน

การรับรู้โทษและผลเสียของการใช้ยาเสพติด การที่มีวัยรุ่นกลุ่มหนึ่งไม่ใช้ยาเสพติด เนื่องจากได้เห็นผลกระทบต่าง ๆ ที่จะตามมาคือ ทำให้ร่างกายทรุดโทรม ประสาทหลอน เป็นโรคจิตประสาท สิ้นเปลืองโดยใช่เหตุ ทำให้พ่อแม่เสียใจ ครอบครัวแตกแยกไม่อบอุ่น ทะเลาะ เบาะแว้ง ลัก

ขโมย ฆ่ากันตาย ถ้าเสพยาแล้วมีเพศสัมพันธ์ก็จะทำให้เป็นโรคเอดส์ ได้เห็นตัวอย่างของคนใกล้ชิด เพื่อนหรือคนอื่นที่ใช้แล้วไม่มีข่าวของอะไรเหลือ สามารถเอาชนะใจตัวเองแม้จะถูกเพื่อนทำร้ายหรือ พุดตูกถูก อยู่ในวัยเรียนที่มีกลุ่มเพื่อนไม่ใช้ยาเสพติด ไม่มีเพื่อนในวัยเดียวกันในชุมชน มีเพื่อนน้อย ไม่มี การรวมกลุ่มกัน หลังจากออกจากโรงเรียนก็เข้าสู่วัยใช้แรงงาน ไม่มีเวลาว่างที่จะมาคิดเรื่องยาเสพติด ต้องมีหน้าที่รับผิดชอบต่อครอบครัว การได้รับความรัก ความอบอุ่นจากครอบครัว ผู้ปกครองให้คำปรึกษาดูแลใกล้ชิด ตั้งใจที่จะไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับสิ่งเหล่านี้ขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่ของราชการหลาย หน่วยงาน ได้ให้ความสำคัญและรณรงค์เกี่ยวกับเรื่องยาเสพติดมากขึ้น

ส่วนมากแล้วมีความรู้เกี่ยวกับโทษหรือผลเสียของยาเสพติดตามมา แต่ยังมีบางส่วน ยังมีความรู้ค่อนข้างน้อย ซึ่งในปัจจุบันนี้มีการรณรงค์โครงการและจากสื่อต่าง ๆ จะเห็นเป็นรูปธรรม เป็นการให้ความรู้อีกด้านหนึ่ง

สิ่งกระตุ้นทางพฤติกรรม บางส่วนจะถูกเพื่อนชักจูงให้เสพยา บางรายอยากลอง อยากรู้ จึงเสพ คิดว่าเท่ห์ โก่โก้ บางรายมีปัญหาครอบครัว ไม่มีทางออกจึงพึ่งยาเสพติด จิตใจอ่อนแอ ไม่สามารถชนะใจตัวเองได้ อยู่ในแหล่งที่มีการมั่วสุมของผู้ติดยา มีแหล่งซื้อขายยาเสพติด^{๑๖}

๒.๒.๒ แนวทางการป้องกันยาเสพติดในกลุ่มเยาวชน

๑. การป้องกัน การป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติด โดยวิธีการให้การศึกษาและ เผยแพร่ถึงโทษและอันตรายอันเกิดจากการใช้ยาเสพติด นับเป็นมาตรการที่สำคัญมาตรการหนึ่งที่จะ ช่วยลดปริมาณความต้องการยาเสพติดในสังคมได้ แต่อย่างไรก็ตามวิธีการนี้เปรียบเสมือนดาบสองคม ที่มีทั้งคุณอนันต์และโทษมหันต์ เพราะหากว่าการดำเนินการงานให้รัดกุมมีข้อผิดพลาดการป้องกันมิ ให้ประชาชนใช้ยาเสพติดจะกลายเป็นการช่วยให้เกิดการทดลอง ซึ่งจะส่งเสริมให้มีผู้ติดยาเสพติดมาก ยิ่งขึ้น

เพราะฉะนั้น จึงขอเสนอแนะแนวทางในการดำเนินงานป้องกันและเผยแพร่ถึงโทษภัย ของยาเสพติด ที่สมควรพิจารณา คือ

๑.๑ ส่งเสริม สนับสนุน และจัดให้มีการศึกษาวิจัยอย่างกว้างขวาง เพื่อค้นหาวิธีการ หรือมาตรการที่เหมาะสมกับการให้การศึกษาและเผยแพร่ถึงโทษภัยอันตรายที่เกิดจากการใช้ยาเสพติด ในกลุ่มประชากรที่แตกต่างกัน

๑.๒ กำหนดหลักสูตรการศึกษาเกี่ยวกับความรู้เรื่องยาเสพติดเพื่อใช้สอนในโรงเรียน และหรือในสถานศึกษาระดับต่าง ๆ พร้อมทั้งกำหนดมาตรการและวิธีการเผยแพร่เพื่อโน้มน้าวให้

^{๑๖} ไพฑูรย์ แสงพุ่ม, สาเหตุและปัจจัยที่ทำให้เยาวชนเข้าไปใช้ยาเสพติด และวิธีการ/รูปแบบการ ดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในกลุ่มเยาวชน, งานวิจัยด้านยาเสพติด, ๒๕๔๘. เว็บไซต์ (ออนไลน์) www.thanyarak.go.th.

ประชาชนได้สังเกตเห็นอันตรายอันเกิดจากการใช้ยาเสพติด และให้ความร่วมมือกับรัฐบาลในการที่จะป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และจะต้องมีการประเมินผลถึงความสำเร็จ และ/หรือความล้มเหลวของหลักสูตรการศึกษา ตลอดจนมาตรฐานและวิธีการเผยแพร่ต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ และจะต้องยอมรับในผลที่ประเมินได้ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรการศึกษา มาตรฐาน และวิธีการเผยแพร่ให้เหมาะสมกับสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

๑.๓ ควรจัดให้มีการฝึกอบรมวิทยากรในระดับต่าง ๆ และโดยกว้างขวาง ทั้งนี้เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานด้านการศึกษา ป้องกัน และเผยแพร่ ให้มีประสิทธิภาพและสามารถให้บริการได้โดยทั่วถึง

๑.๔ จะต้องมีการจัดระบบการประสานงาน ป้องกัน และควบคุมมาตรฐานการเผยแพร่ อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันและหลีกเลี่ยงการเผยแพร่ ที่จะส่งผลร้ายมากกว่าผลดี ในการนี้รัฐควรจะได้กำหนด มาตรการให้หน่วยงานต่าง ๆ ได้ปฏิบัติได้สอดคล้อง และเป็นไปในแนวทางเดียวกัน โดยมีแผนงานและโครงการที่ชัดเจนและเหมาะสม

๑.๕ รัฐควรจะให้การสนับสนุนในด้านงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในการศึกษา และเผยแพร่การป้องกันยาเสพติด จะต้องระดมทรัพยากรทั้งภายในและภายนอกประเทศเพื่อส่งเสริมให้งานด้านการป้องกันดำเนินไปอย่างกว้างขวางและทั่วถึงชุมชนที่มีปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด

๒. การบำบัดรักษา และฟื้นฟูสภาพจิตผู้ติดยาเสพติด เป็นอีกมาตรการหนึ่งที่จะต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการปราบปรามและป้องกันยาเสพติดและในการดำเนินงานต่อไปในอนาคต ควรจะปรับปรุงแก้ไขในเรื่องดังต่อไปนี้

๒.๑ รัฐควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีการวิจัยเพื่อค้นคว้าหาความรู้และเทคนิคในการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสภาพจิตของผู้ติดยาเสพติดที่จะใช้เป็นมาตรฐานที่เหมาะสมในการบำบัดรักษาต่อไป ทั้งในส่วนของการราชการและเอกชน โดยพิจารณาถึงค่าใช้จ่าย ต่อหนึ่งหน่วยบริการหรือคนใช้หนึ่งคน รวมทั้งการวิจัยเพื่อประเมินผลการดำเนินงานของแผนและโครงการต่างๆ เกี่ยวกับการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ทั้งในแง่ประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับการตัดสินใจการวางแผนดำเนินงานขั้นต่อไป

๒.๒ รัฐจะต้องให้การสนับสนุนในการจัดหาทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ ทั้งภาคเอกชนและภาครัฐบาล ไม่ว่าจะเป็นด้านงบประมาณ หรือด้านวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ แก่สถานบำบัดทั้งของรัฐบาลและเอกชน

๒.๓ เนื่องจากผู้ติดยาเสพติดมีหลายประเภท อันมีสาเหตุมาจากการติดยาเสพติดหลายประการทั้งในด้านจิตใจ สังคม และ อาชีพ และการบำบัดรักษาที่มีหลายวิธี ดังนั้น เพื่อให้การรักษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นควรจะได้มีการจำแนกผู้ป่วยให้เหมาะสมกับวิธีการบำบัดรักษา ซึ่งจะ ทำให้มีการ

ประหยัทรพยากรได้อีกด้วย ดังนั้น ควรจะมีการจัดตั้งศูนย์วิจัยและรับผู้ติดยาเสพติดทำหน้าที่
จำแนกผู้ป่วยและนำส่งไปยังสถานบำบัดรักษาที่เหมาะสมต่อไป

๒.๔ เพื่อให้การปฏิบัติงานสัมฤทธิ์ผลอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องให้มีการประสาน
และร่วมมือกันอย่างแข็งขัน รัฐจึงควรมีมาตรการให้หน่วยงานต่าง ๆ วางแผนจัดทำโครงการและ
แผนปฏิบัติงานร่วมกันให้ชัดเจนโดยสอดคล้องกับแผนแม่บท เป้าหมาย วิธีการ และการประเมินผล
โครงการที่เหมาะสม

๒.๕ รัฐจะต้องจัดหาและส่งเสริมสนับสนุนให้มีโรงพยาบาลหรือสถานบำบัดรักษาเพื่อ
บำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดให้กระจายออกไปตามส่วนภูมิภาคด้วย แม้ว่าการรักษาจะไม่ได้ผลเต็มที่ก็
ตาม แต่อย่างน้อยก็เท่ากับการเก็บตัวผู้ติดยาเสพติดไว้ในสถานที่จำกัดชั่วคราว เป็นการป้องกันการ
แพร่ระบาดของยาเสพติดไปสู่บุคคลอื่น สามารถที่จะลดปริมาณการใช้ยาในท้องตลาดและลด
อาชญากรรมไปพร้อมกัน^{๑๗}

ดังนั้น การดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในกลุ่มเยาวชน ซึ่งมีปัจจัยจำกัดเชิงบริหารต่างๆ
เช่น ปัจจัยจำกัดด้านทรัพยากร เวลาและองค์ความรู้ จึงจำเป็นต้องเลือกกลุ่มเยาวชนที่มีความเสี่ยง/
โอกาสสูงในการเข้าไปเกี่ยวข้องกับปัญหาเสพติดเป็นลำดับความสำคัญแรกในการดำเนินงาน
เพื่อให้การป้องกันปัญหาเสพติดในกลุ่มเยาวชนสามารถดำเนินการได้อย่างตรงจุด ตรงประเด็น
และตรงต่อสภาพปัญหามากที่สุด อันจะทำให้การป้องกันปัญหาเสพติดสามารถบังเกิดผลหรือ
สามารถลดผู้ที่จะเข้าสู่ประตูสู่ปัญหาเสพติดได้อย่างแท้จริง

๒.๒.๓ การแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่เด็กและเยาวชน^{๑๘}

๑. การใช้มาตรการทางสื่อมวลชน สำนักงานคณะกรรมการปราบปรามยาเสพติดควร
มุ่งเน้นรณรงค์โดยใช้สื่อสารต่าง ๆ ทุกด้าน เช่น

๑.๑ ทางโทรทัศน์ ควรจัดรายการที่ชี้ถึงโทษของยาเสพติด โดยแพทย์ชี้ถึงโทษที่มีผลต่อ
ร่างกาย และจิตใจทุกวัน ๆ ละ ๕ นาที นอกจากนี้ควรนำเสนอการศึกษาเรื่องราวจากเหตุการณ์ที่เป็น
ความจริง ทั้งนี้ เพื่อเด็กและเยาวชนที่อยู่วัยเดียวกันจะได้เรียนรู้ ผู้วิจัยคาดว่าได้ผลมากกว่าที่ผู้ใหญ่
อธิบาย

๑.๒ ทางหนังสือพิมพ์ หนังสือพิมพ์รายวันต่าง ๆ ควรร่วมมือจัดหาคอลัมภ์หน้ากระดาษ
ลงประวัติ เรื่องราว รายละเอียด (Case Study) ของเด็กและเยาวชนที่เสพยาเสพติดโดยชี้ให้เห็นถึง

^{๑๗} ธาราดล เหมพัฒน์,(ร.ต.ท.), “สาเหตุ และปัจจัยที่ทำให้เยาวชนเข้าไปใช้ยาเสพติด”, **ปริญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์)**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๐)

^{๑๘} นवलจันทร์ ทัศนชัยกุล,(ร.ศ.), “การระบาดของยาเสพติดให้โทษในหมู่เด็กและเยาวชน”,
วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, (คณะสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๐).

ผลร้ายที่ได้รับที่มีต่อร่างกาย สภาพจิตใจ การศึกษาเล่าเรียน และอนาคตของเยาวชนอาจจัดคอคลัมภ์ สัมภาษณ์เด็กและเยาวชนที่กลับใจเลิกเสพยาเสพติด

๑.๓ ภาพยนตร์ โรงภาพยนตร์ทุก ๆ แห่งควรร่วมรณรงค์ปราบปรามการติดยาเสพติด โดยรัฐบาลออกเป็นนโยบายให้โรงภาพยนตร์ทุกแห่งโฆษณาความช่วยเหลือถึงอันตรายในการติดยาเสพติด พร้อมสภาพของผู้ติดยาเสพติดประกอบแสดงให้เห็น ขณะเดียวกันให้แจ้งอัตราโทษของผู้เสพและผู้จำหน่าย รายการนี้อาจจัดไว้ก่อนฉายภาพยนตร์เรื่อง

๑.๔ สื่อสารทุกประเภท ควรร่วมกันประชาสัมพันธ์ข่าวความเคลื่อนไหวคดียาเสพติดให้เป็นการเปิดเผยทั้งภายใน และภายนอกประเทศ รวมทั้งการเผยแพร่รายงานการวิจัยการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง

๒. สถานฝึกอบรม คือ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทุกแห่ง ควรมี วิธีตรวจ ปัสสาวะเด็กและเยาวชนในรายที่กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด การตรวจปัสสาวะจะต้องทำโดยรัดกุม ครึ่งครัด เพื่อการบำบัดแก้ไขอย่างมีประสิทธิภาพ จากการศึกษาเด็กและเยาวชนที่เสพยาเสพติดครั้ง นี้พบว่า ร้อยละ ๓๓.๗ คิดว่ายาเสพติดมีโทษอย่างร้ายแรง ผู้วิจัยคิดว่าขณะที่เด็กและเยาวชนได้รับการฝึกอบรมไม่ได้เสพยาเสพติดอีก แนวโน้มที่เด็กและเยาวชนจะไม่กลับมาเสพยาอีกก็ควรมีมาก

วิธีการบำบัดฟื้นฟูแก้ไขเด็กและเยาวชนที่ติดยาเสพติด ในสถานฝึกอบรมทุก ๆ แห่งควร ติดต่อประสานงานศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนให้เด็กและเยาวชนทุกคนได้มีโอกาสได้รับการศึกษา นอกโรงเรียนด้วยวิธีทางไกล เนื่องจากการวิจัยพบว่าร้อยละ ๓๔.๔ เด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างมีการศึกษาจบชั้นประถม ๖ เท่านั้น การศึกษาออกโรงเรียนจะเป็นบันไดที่จะนำทางให้เด็กและเยาวชน มีอนาคตทางการศึกษาที่สดใสเป็นความมุ่งหวัง และกำลังใจในการกลบตัวเลิกเสพยาเสพติดได้ในที่สุด

๓. เพื่อนมีอิทธิพลมากในการชักชวนให้เสพยาครั้งแรก และการหวนกลับมาเสพยาอีก คือ ร้อยละ ๓๗.๗ เพื่อนชวนให้มาเสพยา ผู้วิจัยเห็นควรที่จะใช้กิจกรรมการใช้เวลาว่างในช่วงวัยนี้ ให้มีการควบคุมไปในทางที่ถูกต้อง การจัดตั้งศูนย์เยาวชนให้มีมากขึ้น การใช้มาตรการการกักขังมาตัดโอกาสที่จะไปเสพยาเสพติด รัฐบาลโดยกระทรวงมหาดไทยและกรุงเทพมหานคร จะต้องใช้งบประมาณตั้งศูนย์เยาวชน ซึ่งอุปกรณ์กีฬาให้มีจำนวนมากพอแก่ความต้องการของเด็กและเยาวชน การจัดศูนย์เยาวชนให้มีมากขึ้นให้พร้อมเพียงสนองความต้องการที่เยาวชนวัยรุ่นที่ต้องการใช้ พละกำลังในการเล่นกีฬา ทั้งนี้ ควรต้องเปิดรับครูพลศึกษาจำนวนมาก และบรรจุประจำศูนย์ เยาวชนต่าง ๆ ในภูมิภาคควรใช้สถานที่โรงประจำจังหวัดทุกแห่งเปิดบริการคล้ายศูนย์เยาวชนในเขต กรุงเทพมหานคร การเปิดสถานบริการทางกีฬาจะช่วยให้เด็กและเยาวชนทั่วไปมาเล่นกีฬาออกกำลัง ภายใหลังที่มีอยู่มากตามวัยรุ่น วิธีนี้จะเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ข้อมูลจากการวิจัยเด็ก และเยาวชนจำนวนมากที่สุดร้อยละ ๔๓.๒ ไปบ้านเพื่อนเมื่อมีเวลาว่าง ภายในครอบครัว ผู้วิจัยเห็นว่า

บิดามารดาควรอบรมสั่งสอนปลูกฝังลูกให้เด็กและเยาวชน บุตรของตนรู้จักใช้เวลาว่าง พยายามสร้างให้บุตรมีนิสัยชอบงานอดิเรกอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น กีฬา ดนตรี วาดภาพ ปลูกต้นไม้ และเลี้ยงสัตว์

๔. บรรยากาศภายในโรงเรียน เหตุผลที่เด็กและเยาวชนไม่อยากไปโรงเรียนเพราะครูดุเข้มงวดมากเกินไป ร้อยละ ๑๖.๗ และนักเรียนพูดถึงยาเสพติดในโรงเรียนในระดับปานกลาง ร้อยละ ๔๒ ซึ่งก็นับว่าการกล่าวถึงยาเสพติดจำนวนเช่นนี้เป็นอันตรายมากกระทรวงศึกษาธิการโดยกรมสามัญศึกษา ควรมุ่งกวัดขั้นคุณภาพและบุคลิกภาพของครูมากขึ้นที่สำคัญอนามัยโรงเรียน ห้องพยาบาลควรต้องจัดให้มีการตรวจปัสสาวะของนักเรียนเป็นประจำทุกสัปดาห์ เพื่อเป็นการตรวจเช็คสารเสพติด

การแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการควรเพิ่มงบประมาณจัดหาครูแนะแนวทำหน้าที่การให้คำปรึกษาแนะนำ อย่างเต็มที่เพียงพออย่างเดียวโดยไม่ต้องทำการสอนวิชาต่างๆ ครูแนะแนวจะช่วยบำบัดทางจิตใจ มีนักเรียนมีปัญหาไม่สบายใจได้ทุกเวลานักเรียนกลุ่มนี้จะได้ไม่ไปหาทางออกผิด ๆ ซึ่งเป็นเรื่องยากแก่การแก้ไข ในขณะที่เดียวกันนักเรียนบางคนที่ยังเลิกไม่ได้ในการเสพยาเสพติด ถ้ามีครูแนะแนวอาสาช่วยบำบัดทางจิตใจให้ความ อบอุ่น ผู้วิจัยคาดว่าวิธีนี้จะช่วยเหนี่ยวรั้งนักเรียนกลุ่มนี้ให้กลับมา มีสภาพเป็นปกติได้

๕. สถาบันครอบครัว ผลการพิสูจน์สมมติฐาน ความสัมพันธ์ในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับความรุนแรงในการเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชน ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวอยู่ในระดับปานกลางและเลว รวมร้อยละ ๖๕.๓ แนวทางแก้ไขความสัมพันธ์ของครอบครัว ดังนี้

๕.๑ ควรหาทางยกระดับการศึกษา โดยส่วนรวมให้สูงขึ้นโดยขยายภาคการศึกษาบังคับ

๕.๒ จัดให้มีหน่วยการให้การศึกษาเคลื่อนที่ หน่วยนี้จะไม่มุ่งการศึกษาสายสามัญ แต่จะสอนเสริมให้คำ แนะนำ ทางจิตวิทยา การอบรมปกครองบุตร ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติความต้องการของวัยรุ่น และบุคลิกภาพของบิดามารดา

๕.๓ ตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาแก่บิดามารดา ซึ่งอาจจัดโดยองค์กรเอกชนมีอาสาสมัครทำหน้าที่ผู้ให้คำแนะนำ หน่วยงานเอกชน เช่น สภาสังคมสงเคราะห์ สมาคมสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย หน่วยงานรัฐบาลควรจัดอยู่ในศาลเยาวชนและครอบครัวทุกแห่ง และศูนย์นี้จะให้บริการโดยไม่คิดค่าบริการให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหาเมื่อเด็กและเยาวชนติดยาเสพติด

๕.๔ รัฐบาลควรมุ่งประชาสัมพันธ์กระตุ้นให้ทุกคนเห็นความสำคัญของครอบครัวปลูก ระดมให้ทุกคนระลึกถึงความแน่นแฟ้น และความอบอุ่นของครอบครัว โดยการรณรงค์คำขวัญทางสื่อสารทุกประเภท ถ้าครอบครัวรักกันดีมีบรรยากาศอบอุ่น บุตรก็จะไม่ไปกระพริตผิด

๕.๕ ความพร้อมในการมีครอบครัว ผู้วิจัยเห็นว่าความพร้อมในการมีครอบครัวเป็นอันดับแรกก็จะสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว ควรเริ่มตั้งแต่การศึกษาในการเตรียมการการมี

ครอบครัว เช่น รายได้ การจดทะเบียนสมรส การวางแผนคุมกำเนิด ปัญหาส่วนตัวและเครือญาติที่สำคัญคือการประกอบอาชีพที่มั่นคง สิ่งเหล่านี้จะเป็นปัจจัยที่มีผลนำมาซึ่งปัญหาครอบครัว

๕.๖ บิดามารดา ควรพยายามสร้างบรรยากาศในครอบครัว เช่น การจัดกิจกรรมร่วมที่ทุกคนในครอบครัวปฏิบัติร่วมกันได้ การหาเวลาอยู่ด้วยกันรับประทานอาหารด้วยกัน ไปเที่ยวนอกบ้านด้วยกัน บิดามารดาควรปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน บุตรของตนโดยมีการยืดหยุ่น ไม่บังคับควบคุมจนเกินไป หรือไม่เอาใจใส่ปล่อยให้เป็นอิสระตามลำพัง ควรติดตามดูแลห่าง ๆ ตลอดระยะเวลา บางครั้งให้ความสนใจด้วยการพูดคุย ถามเหตุผลเป็นครั้งคราว และคอย ๆ สังเกตพฤติกรรมไปด้วย

๖. การคบเพื่อน เพื่อนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนจากข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ได้กล่าวแล้วว่าระยะขั้นตอนที่เด็กและเยาวชนจะเสพ และภายหลังที่เลิกเสพแล้ว แต่เด็กและเยาวชนต้องกลับมาเสพอีก เพื่อนเป็นบุคคลที่ชักชวนให้มาเสพยาเสพติด ผู้วิจัยเห็นว่าบิดามารดาควรมีวิธีปฏิบัติในเรื่องนี้ ดังนี้ บิดามารดาควรเปิดโอกาสให้บุตรพาเพื่อนมาบ้านได้ตามอัธยาศัย และให้การต้อนรับด้วยความยินดี ควรให้ความสนิทสนมกับเพื่อนของบุตรถ้าเพื่อนที่บิดามารดารู้จักดี พอดีควรอนุญาตให้บุตรไปบ้านเพื่อนได้บ้าง การติดต่อสมาคมไปมาหาสู่ก็จะอยู่ในความดูแลของบิดามารดา ความสัมพันธ์ของบิดา มารดา บุตร และเพื่อนก็จะดำเนินไปด้วยดี

นอกจากนั้น บิดามารดาควรวางตัวเป็นเพื่อนที่ดีของบุตรต้องให้เวลาอบรมสั่งสอนอย่างไม่เป็นทางการ พยายามทำตัวเป็นเพื่อนลูกได้ และพร้อมที่จะให้คำปรึกษาได้ทุก ๆ เรื่องสิ่งสำคัญ ถ้าบิดา มารดาวางตัวเป็นที่รักและศรัทธาของบุตร บุตรของตนก็จะไม่ปกปิดปัญหาความไม่สบายใจ หรือมีความลับ อันจะนำไปสู่ปัญหาที่สายเกินการแก้ไขได้ กรณี เด็กและเยาวชนไม่สบายใจและไปเสพยาเสพติดทั้งหลาย

๗. การกระทำความผิดคดียาเสพติดเป็นอาชญากรรมองค์การ ซึ่งมีความสลับซับซ้อน พระราชบัญญัติ มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ ควรกำหนดโทษผู้กระทำความผิดฐานสมคบกับนายทุน และตัวการสำคัญให้ได้รับโทษมากขึ้น และการใช้มาตรการริบทรัพย์ ควรทำเข้มแข็งจริงจัง

๘. การกระทำผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดมีลักษณะที่หาหลักฐานยาก บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมควรมีการจัดสัมมนา ร่วมกัน เพื่อหามาตรการที่จะนำตัวคนทำผิดมาลงโทษให้ได้ การมีหลักฐานชัดเจนทั้งพยานเอกสารและพยานบุคคลเป็นเรื่องที่นำมาประกอบยากเนื่องจากผู้อยู่เบื้องหลังตัวการสำคัญมักจะเป็นผู้มีอำนาจ มีตำแหน่งมีความรู้ฉลาดรอบคอบจึงไม่ทำผิด โดยทิ้งหลักฐานไว้ มาตรการทางกฎหมายควรต้องแก้ไขวิธีการดำเนินคดีเป็นกรณีพิเศษสำหรับคดียาเสพติด

๙. รัฐบาลควรจัดตั้งศาลยาเสพติดโดยเร่งด่วน เพื่อที่จะดำเนินคดีได้อย่างรวดเร็วทันตาเห็น จะทำให้มีความศักดิ์สิทธิ์เด็ดขาด การจัดตั้งศาลพิเศษ ศาลยาเสพติดนี้ อาจทำได้ในศาลยุติธรรมทั่วไปเพียงแต่เมื่อมีการฟ้องร้องคดีนี้ ผู้พิพากษาจะพิจารณาก่อน และดำเนินคดีอย่างรวดเร็ว

ผลจะทำให้ประชาชนได้ติดตามรู้ถึงการบังคับใช้กฎหมายในการลงโทษโดยทั่วกัน ทำให้คนเกรงกลัว ไม่กล้าทำผิด การพิจารณาคดีล่าช้าคนจะลืมนัดติดตามและมองเห็นว่าคนทำผิดหลุนพันอำนาจกฎหมายได้ คนทำผิดก็จะได้ใจกล้าทำผิดในคดีอาเสพติดอีก

๑๐. กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการปราบปรามยาเสพติด ควรร่วมกันวางแผนเสนอมาตรการในการตรวจปัสสาวะแก่บุคคลทั่วไป โดยตั้งเป็นด่านตรวจต่าง ๆ เป็นจุดตรวจกระจายในเขตกรุงเทพมหานคร และภูมิภาคในเส้นทางการจราจร และเมื่อตรวจปัสสาวะพบเชื่อว่าบุคคลผู้นั้นมีสารเสพติดอยู่ในร่างกายควรต้องควบคุมตัวไปไว้ในสถานพยาบาลมีการบำบัดรักษาต่อไป ในขณะเดียวกัน ควรดิงนักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ และพนักงานคุมประพฤติเข้ามาทำการสัมภาษณ์สืบเสาะ พยายามหาข้อมูลให้ได้แหล่งที่มาของยาเสพติดในที่สุด แล้วจึงส่งเรื่องให้ศาลยาเสพติดดำเนินคดี ซึ่งมีวิธีพิจารณาเป็นพิเศษ ได้อย่างรวดเร็ว

๑๑. การทำบัญชีรายชื่อบุคคลเจ้าหน้าที่ตำรวจสืบพบและได้เบาะแสทั้งตัวการและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและจำหน่ายยาเสพติด รวมทั้ง การรับแจ้งทางจดหมายจากประชาชนทั่วไปโดยรักษาความลับบัญชีรายชื่อนี้จะรวบรวมไว้ที่สำนักคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และควรต้องส่งบัญชีนี้ไปที่สถานีตำรวจทุกแห่งเพื่อที่จะได้สืบเสาะข้อมูลให้ได้ตัวผู้กระทำความผิด และดำเนินการบังคับใช้กฎหมายมาลงโทษต่อไป

๒.๒.๔ บุคคลที่เกี่ยวข้อง

๑. พ่อแม่ หรือผู้ปกครอง

พ่อแม่ เป็นปรากฏการณ์แรกที่จะทำให้ลูกปลอดภัยจากยาเสพติด ครอบครัวต้องแสดงความรัก ความเข้าใจ ให้การยอมรับและเป็นที่ยอมรับที่ดีแก่ลูก เมื่อมีปัญหาควรพูดคุยกันด้วยเหตุผล ไม่ใช่อารมณ์ ไม่ทะเลาะ ไม่ใช้กำลัง ก็ยอมทำให้ปัญหาคลีคลายไปในทางที่ดี การแก้ไขปัญหาของพ่อแม่ก็จะส่งผลต่อการแก้ไขปัญหาลูกในอนาคตอีกด้วย เพราะลูกจะซึมซับรับรู้และเลียนแบบพฤติกรรมของบุคคลที่สำคัญที่สุดในชีวิต ส่งเสริมให้ลูกได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเหตุการณ์ต่าง ๆ ในครอบครัว นอกจากนี้พ่อแม่ หรือผู้ปกครองควรเป็นแบบอย่างที่ดี การไม่ข้องเกี่ยวกับสารเสพติด และการให้ข่าวสารเกี่ยวกับยาเสพติดที่ทันสมัยต่อเนื่อง เพื่อได้ทราบถึงรู้เท่าทันสถานการณ์ นอกจากนี้ ควรอบรมสั่งสอนและฝึกฝนให้มีความรู้ความสามารถ และเกิดความชำนาญที่จะเผชิญปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม เช่น การจัดการกับอารมณ์ การจัดการกับความเครียด ทักษะการปฏิเสธ ตลอดจนทักษะการตระหนักรู้ในตนเอง เพื่อช่วยให้เลิกเสพยาบ้าให้นานที่สุด

๒. ครูอาจารย์ องค์กร หน่วยราชการ และผู้ที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ ควรมีเจ้าหน้าที่ในการให้คำปรึกษาประจำหน่วยงาน

๒.๒ ควรมีกิจกรรมพัฒนาร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม เพื่อให้เยาวชนเป็นคนที่มีคุณภาพ เช่น มีกิจกรรมด้านกีฬา กิจกรรมฝึกทักษะชีวิต กิจกรรมการบำเพ็ญประโยชน์และกิจกรรมการออกกำลังกาย เป็นต้น

๒.๓ ควรมีแหล่งกองทุนให้ช่วยเหลือเยาวชนในชุมชน เพื่อช่วยเหลือในการประกอบอาชีพ และการเรียน ทำให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติ ไม่ข้องเกี่ยวกับยาเสพติด

๒.๔ จัดโครงการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในการให้ครูรู้และปฏิบัติตนให้หลีกเลี่ยงจากยาเสพติดตามชุมชน เป็นระยะ ๆ เพื่อให้ชุมชนตระหนักถึงโทษพิษภัยของสารเสพติด

๒.๕ ควรจัดให้มีการเฝ้าระวังและติดตามอย่างต่อเนื่องจากหน่วยงานในชุมชนให้ผู้ผ่านการบำบัดสามารถเลิกเสพยาเสพติดได้นานที่สุด เช่น จัดให้มีกลุ่มช่วยเหลือกันเองในชุมชน^{๓๙}

สำหรับทางโรงเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่สร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดผลดีต่อตนเอง การทำกิจกรรมที่สร้างสรรค์ คือการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ตนเองห่างไกลจากยาบ้า วัยรุ่นนั้นมีพลังงานเหลือเฟือ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และต้องการการแสดงออกเพื่อเสริมในส่วนดีจากภายในจิตใจ มีกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้กับวัยรุ่นได้หลุดพ้นไปจากความเสี่ยงที่จะติดยา และสามารถสร้างความพึงพอใจให้กับตนเองได้ ซึ่งจะขอเสนอกิจกรรมดังต่อไปนี้

๑. กิจกรรมที่สร้างความนับถือตนเอง คือ สิ่งที่เขาทำได้ดี เป็นประโยชน์ เป็นที่ยอมรับชื่นชมจากผู้อื่น สิ่งเหล่านี้พ่อแม่ ครูอาจารย์ต้องพยายามมองหาในเด็กแต่ละคนอาจไม่เหมือนกันการมองเขาในแง่ดีและให้โอกาสเขาแสดงออก มีการชื่นชมที่เหมาะสม จะเสริมให้เด็กอยากทำดีที่สุด เขาจะเกิดความภาคภูมิใจ มั่นใจ และนับถือตนเอง แค่นี้เขาก็ไม่ต้องการยาบ้ามาช่วยสร้างความสุขในใจ

๒. กิจกรรมที่ทำแล้วประสบความสำเร็จซึ่งต้องตรงกับความถนัดของตัวเอง ความสำเร็จทำให้เขาอยากทำซ้ำๆ และพัฒนาเป็นการเรียน การทำงาน โดยมีความอดทน บากบั่น ต้องการความสำเร็จมากขึ้น

๓. กิจกรรมที่สร้างความมุ่งมั่น และเกิดเป้าหมายในใจที่ดี บางครั้งงานอาจจะยากและใช้เวลาแต่ด้วยความสนุกสนานท้าทาย จะสร้างความบากบั่นมานะพยายามให้ได้ผลสำเร็จตามเป้าหมายของเขา และสิ่งนี้ต้องฝึกให้เขารู้ว่ามีเป้าหมายที่งดงามในชีวิตที่เขาจะสามารถไปถึงได้ชีวิตเขาจะได้มีคุณค่า มีประโยชน์ และอยากทำต่อไป บางครั้งความลำบากในงาน จะกระตุ้นให้เขาคิดหาทางแก้ปัญหา และลงมือทำ ลองผิดลองถูกด้วยตนเอง

^{๓๙} ผกามาศ สุฐิตวิณิช, การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยสิ่งแวดล้อมกับการเสพยาบ้าของเยาวชน, *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารจิต*, (สาขาจิตวิทยาการ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๗).

๔. กิจกรรมที่สร้างความรับผิดชอบ ทำให้เขารู้สึกเป็นเจ้าของ มีส่วนร่วมและอยากทำให้ดีที่สุด รู้สึกผูกพันกับงาน อาจเป็นงานกลุ่ม งานบ้าน หรืองานรับผิดชอบแบบผู้ใหญ่ โดยเริ่มต้นจากงานเล็กๆ ที่ทำได้ก่อน การได้รับคำชมเชยหรือรางวัลจากความรับผิดชอบนั้นจะช่วยให้เขามีกำลังใจทำ

๕. กิจกรรมที่เพิ่มทักษะในการคิด และการลงมือทำ วัยรุ่นยังขาดประสบการณ์การวางแผนและการประเมินสถานการณ์ การมีกิจกรรมเพื่อฝึกสิ่งเหล่านี้โดยให้เขาสนุกสนานและใช้สมองควบคู่ไปกับการกระทำ จะช่วยให้เขามีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น

๖. กิจกรรมที่เสริมให้เป็นอาชีพ หรือมีช่องทางจะนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป ซึ่งคงต้องให้ผู้ใหญ่คอยชี้แนะ และให้ความช่วยเหลือในเบื้องต้น เปิดโอกาสให้มีการเรียน การฝึก ตามความชอบ ความถนัดของเขา

๗. กิจกรรมต่างๆ ที่สร้างให้วัยรุ่นมีพัฒนาการด้านต่างๆ มากขึ้น เขาจะเกิดความสุขได้ด้วยตนเอง สามารถแก้ไขปัญหา และดำเนินชีวิตต่อไปได้โดยไม่สนใจยาบ้า และบ่อยครั้งสามารถแทรกสิ่งเหล่านี้ลงไปในชีวิตประจำวัน เช่น กีฬา กิจกรรมกลุ่ม ดนตรี ศิลปะ ค่ายพักแรม หรือการบำเพ็ญประโยชน์ เมื่อวัยรุ่นเกิดความอยากจะทำในสิ่งที่ดี มีเป้าหมายของตนเองเช่นนี้ ก็จะเป็นภูมิคุ้มกันยาบ้าได้ดี ในทางตรงกันข้ามถ้าวัยรุ่นขาดสิ่งเหล่านี้ เขาจะกลายเป็นวัยรุ่นที่มีปัญหาหลายๆ ด้าน ดังนั้นการให้วัยรุ่นได้มีโอกาสทำกิจกรรมจึงเหมาะสมและคุ้มค่าเป็นอย่างยิ่งต่อการป้องกันปัญหายาบ้า

๒.๒.๕ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับยาเสพติด^{๒๐}

๒.๒.๕.๑ ความหมายของยาเสพติด

๑. ความหมายโดยทั่วไป

ยาเสพติด หมายถึงสารหรือยาที่อาจเป็นผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติหรือจากการสังเคราะห์ ซึ่งเมื่อบุคคลใดเสพหรือได้รับเข้าไปในร่างกายซ้ำ ๆ กันแล้ว ไม่ว่าจะด้วยวิธีใด ๆ ซึ่งอาจเป็นช่วงระยะเวลาหนึ่ง หรือนานติดต่อกันก็ตาม จะทำให้บุคคลนั้นต้องตกอยู่ใต้อำนาจหรือเป็นทาสของสิ่งนั้น ทางด้านร่างกายและจิตใจหรือจิตใจเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ยังอาจต้องเพิ่มปริมาณการเสพขึ้นเรื่อย ๆ หรือทำให้สุขภาพของ ผู้เสพติดเสื่อมโทรมลง และเมื่อถึงเวลาอยากเสพแล้วไม่ได้เสพจะมีอาการผิดปกติทางด้านร่างกายและจิตใจ หรือเฉพาะทางด้านจิตใจเกิดขึ้นในผู้เสพนั่น

^{๒๐} เสาวนีย์ ภูซุม, มหันตภัยของยาเสพติด, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เพชรกระรัต จำกัด, ๒๕๔๔), หน้า ๑๖ - ๒๓.

๒. ความหมายตามกฎหมาย

ยาเสพติดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๑๙ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๔ แบ่งออกได้เป็น ๓ กลุ่ม คือ

๑. ยาเสพติดให้โทษ ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒
๒. วัตถุออกฤทธิ์ตามพระราชบัญญัติวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. ๒๕๑๘
๓. สารระเหยตามพระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ. ๒๕๓๓

ยาเสพติดให้โทษ หมายความว่า สารเคมีหรือวัตถุนิตใด ๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยวิธีใด ๆ แล้ว ทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจ ในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาดการเสพเรื่อย ๆ มีอาการถอนยาเมื่อขาดยา มีความต้องการเสพทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงอยู่ตลอดเวลา และสุขภาพโดยทั่วไปจะทรุดโทรมลง กับให้รวมถึงพืชหรือส่วนของพืชที่เป็นหรือให้ผลผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษหรืออาจใช้ผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษและสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่ไม่หมายความถึงยาสามัญประจำบ้านบางตำรับตามกฎหมายว่าด้วยยาที่มียาเสพติดให้โทษผสมอยู่

วัตถุออกฤทธิ์ หมายความว่า วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทที่เป็นสิ่งธรรมชาติหรือที่ได้จากสิ่งธรรมชาติหรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทที่เป็นวัตถุสังเคราะห์ ทั้งนี้ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศในราชกิจจานุเบกษา

สารระเหย หมายความว่า สารเคมีหรือผลิตภัณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข และ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมประกาศว่าเป็นสารระเหย

ประเภทของยาเสพติด

สารหรือยาบางชนิดแม้ว่าร่างกายจะได้รับบ่อย ๆ หรือติดต่อกันนาน ๆ แต่ก็ไม่เกิดการเสพติด ซึ่งต่างจากสารหรือยาที่มีคุณสมบัติเสพติดได้ (ในที่นี่จะเรียกว่า ยาเสพติด) เป็นเพราะยาเสพติดทั้งหลาย เป็นพวกที่เมื่อเข้าไปในร่างกายแล้วจะทำให้มีความรู้สึกสบายหายปวดเมื่อย หายเครียด หรือมีความกระปรี้กระเปร่า เคลิบเคลิ้ม เป็นสุข ฯลฯ อันมีผลให้ผู้ใช้ติดใจและอยากใช้อีก จนท้ายที่สุดต้องใช้เป็นประจำขาดไม่ได้ เมื่อขาดก็จะเกิดอาการผิดปกติขึ้น ซึ่งความรู้สึกต่าง ๆ ดังกล่าวนั้นเกิดจากผลของฤทธิ์ยาต่อระบบประสาทและจิตใจ ดังนั้นสารหรือยาทั้งหลายที่เป็นยาเสพติด จึงเป็นพวกสามารถออกฤทธิ์ต่อระบบประสาทส่วนกลาง

ในปัจจุบันยาเสพติดมีมากมายหลายร้อยชนิด ซึ่งในพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ โดยประกาศของกระทรวงสาธารณสุขได้ระบุชื่อยาเสพติดให้โทษไว้ทั้งหมด ๑๕๑ ชนิด และวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทอีก ๔ ประเภท ๑๐๘ ชนิด รวม ๒๕๙ ชนิด ซึ่งยาเสพติดเหล่านี้สามารถจัดแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ดังนี้

๑. ตามแหล่งที่มา แบ่งได้เป็น ๒ ประเภท คือ

๑) ประเภทที่ได้จากธรรมชาติ ได้แก่ ยาเสพติดที่ได้มาจากต้นพืช เช่น ฝิ่น มอร์ฟีน กระท่อม กัญชา ฯลฯ

๒) ประเภทที่ได้จากการสังเคราะห์เป็นยาเสพติดที่ได้มาจากการปรุงขึ้น โดยกรรมวิธีทางเคมีโดยตรงและนำมาใช้แทนยาเสพติดธรรมชาติได้ เช่น เฮโรอีน เซโคบาร์บิทัล แอมเฟตามีน ฯลฯ

๒. ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ แบ่งได้เป็น ๕ ประเภท ดังนี้

ประเภท ๑ คือ ยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรง เช่น เฮโรอีน เมทแอมเฟตามีน แอมเฟตามีน เอ็กซ์ตาซี และแอลเอสดี

ประเภท ๒ คือ ยาเสพติดให้โทษทั่วไป เช่น มอร์ฟีน โคเคอีน โคเคอีน ฝิ่น ยา

ประเภท ๓ คือ ยาเสพติดให้โทษที่มียาเสพติดให้โทษที่มีลักษณะเป็นต้นตำรับยาและมียาเสพติดให้โทษประเภท ๒ ผสมอยู่ตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา เช่น ยาแก้ไอที่มีโคเคอีนผสมอยู่

ประเภท ๔ คือ สารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษประเภท ๑ หรือประเภท ๒ เช่น แอซีติกแอนไฮไดรด์ แอซีติลคลอไรด์

ประเภท ๕ คือ ยาเสพติดที่มีได้เข้าอยู่ในประเภท ๑ ถึงประเภท ๔ เช่น กัญชา พืชกระท่อม เห็ดขี้ควาย

๓. ตามกฎหมาย แบ่งได้เป็น ๒ ประเภท คือ

๑) ประเภทถูกกฎหมาย เช่น ยาแก้ไอ น้ำดำ บุหรี่ เหล้า กาแฟ ฯลฯ

๒) ประเภทผิดกฎหมาย

- ยาเสพติดให้โทษ เช่น มอร์ฟีน ฝิ่น เฮโรอีน พืชกระท่อม กัญชา

- วัตถุออกฤทธิ์ เช่น เซโคบาร์บิทัล เพมโกลีน อีเฟดรีน

- สารระเหย เช่น ทินเนอร์ กาว แล็กเกอร์

๔. ตามการออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท แบ่งได้เป็น ๔ ประเภท คือ

๑) ยาเสพติดประเภทกดระบบประสาท เช่น ฝิ่น มอร์ฟีน เฮโรอีน ยานอนหลับ สารระเหย และยาระงับประสาทต่าง ๆ ยาในกลุ่มนี้มีฤทธิ์ในการเสพติดสูงมาก ทำให้ติดยาทั้งทางร่างกายและจิตใจ แพทย์ใช้เป็นยารักษาอาการเจ็บปวดปานกลางถึงรุนแรง เช่น ระวังอาการปวดภายหลังการผ่าตัด หรือการเจ็บปวดที่เกิดจากโรคมะเร็งขั้นสุดท้าย ยาเสพติดประเภทกดระบบประสาทจะออกฤทธิ์ต่อระบบประสาทส่วนกลางในส่วนที่ควบคุมความรู้สึก ทำให้หายเจ็บปวด มีคนนำยาในกลุ่มนี้ไปใช้ในทางที่ผิดคือ ใช้เพื่อให้เกิดการเสพติดโดยใช้ปริมาณมากเกินกว่าปริมาณในการรักษาโรค ฤทธิ์ของยาจะกดระบบประสาทส่วนสมองอย่างรุนแรง จนทำให้สมองมึนชา ความคิดอ่านช้าลง อาจทำให้

เป็นคนปัญญาอ่อนได้ นอกจากนี้ฤทธิ์ของยายังกดระบบการทำงานของอวัยวะอื่น ๆ ภายในร่างกายด้วย เช่น กดศูนย์การหายใจทำให้การเต้น ของหัวใจช้าลงหายใจช้า และถ้าใช้ยาเสพติดประเภทนี้ในปริมาณมาก ยาจะเพิ่มฤทธิ์ในการกดระบบประสาทสมองและกดศูนย์การหายใจมากขึ้นจนทำให้หายใจติดขัด ทำให้ผู้เสพเสียชีวิตได้ นอกจากนี้ ผู้ใช้ยาเสพติดโดยวิธีการฉีดอาจติดโรคร้ายแรงจากเข็มฉีดยาได้อีกด้วย

๒) ยาเสพติดประเภทกระตุ้นระบบประสาท เช่น ยาบ้า พิษกระท่อม โคเคน ยาอี (อีเฟดรีน) และยาอี (เอ็กซ์ตาซี) ยาในกลุ่มนี้แพทย์ใช้ในการรักษาโรคจิตประสาทประเภทที่มีอาการซึมเศร้า ว่างหลัก ฤทธิ์ของยาจะกระตุ้นประสาททำให้ตื่นตัว ไม่หิว ไม่ง่วง จึงมีคนนำยาในกลุ่มนี้ไปใช้ในทางที่ผิดคือใช้เป็นยาลดความอ้วน ใช้เพื่อให้ทำงานได้มากและนาน ถ้าใช้ไปนาน ๆ จะเกิดอาการคือยา และจะต้องใช้ยาเพิ่มขึ้น ซึ่งจะทำให้เกิดอันตรายต่อร่างกายมาก เพราะฤทธิ์ของยาจะกระตุ้นประสาทส่วนสมองทำให้ประสาทตื่นตัวมีความกระปรี้กระเปร่าชั่วขณะหนึ่ง แต่เมื่อหมดฤทธิ์ยาแล้ว จะมีอาการหดหู่ซึมเศร้า และอ่อนเพลียอย่างหนักเพราะร่างกายถูกฝืนให้ทำงานหนักจนเกินกำลังและขาดการพักผ่อน ถ้าใช้ยาในปริมาณมาก ๆ และนาน ๆ จะทำให้ร่างกายและสมองมีความเครียดและเสื่อมโทรมลง มีอาการเสื่อมทางจิตใจ จนอาจกลายเป็นโรคจิตคลุ้มคลั่งได้

๓) ยาเสพติดประเภทหลอนประสาท เช่น แอลเอสดี เมสคาลิน เห็ดขี้ควาย ยาเค ยาประเภทนี้จะออกฤทธิ์ที่ระบบประสาทสมองส่วนสัมผัสทั้ง ๕ ฤทธิ์ของยาจะไปปิดเปิดเป็นการมองเห็น การได้ยิน การชิมรส การสัมผัสและการดมกลิ่นเปลี่ยนแปลงไปจากที่เป็นจริง เห็นภาพลวงตาเป็นจินตนาการที่มีทั้งที่ดีสวยงามและน่ากลัว จนไม่สามารถควบคุมได้ และถ้าฤทธิ์หลอนประสาทเกิดขึ้นมากๆจะทำให้ผู้เสพ กลายเป็นคนบ้าได้ในที่สุด

๔) ยาเสพติดประเภทออกฤทธิ์ผสมผสาน เช่น กัญชา ยาเสพติดประเภทนี้จะออกฤทธิ์ทั้งกด กระตุ้น และหลอนประสาท โดยจะเริ่มออกฤทธิ์กระตุ้นประสาททำให้สมองตื่นตัว มีอาการกระปรี้กระเปร่า หัวใจเต้นเร็ว แล้วจะออกฤทธิ์กดประสาทสมอง ทำให้สมองมึนชา ความคิดอ่านช้าลง กดศูนย์การหายใจ ทำให้หัวใจเต้นช้า หายใจช้า จากนั้นจะออกฤทธิ์หลอนประสาทเพื่อฝืน ไม่สามารถ ควบคุมตนเองได้ ยาเสพติดประเภทนี้มีอันตรายมาก เพราะลักษณะของการออกฤทธิ์จะทำให้ระบบต่าง ๆ ภายในร่างกายต้องทำงานหนัก โดยเฉพาะระบบประสาทสมองจะได้รับการกระตุ้น กดและหลอน จนกระทั่งสมองเสื่อมโทรมลงจนถึงขั้นทำให้ความจำเสื่อมได้

๒.๒.๕.๒ สาเหตุของปัญหายาเสพติด^{๒๑}

๑) ฤทธิ์ของวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทและยาเสพติด

วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ที่มีผลทำให้ผู้ใช้ติดยาได้นั้น มีผลต่อจิตใจในแบบต่างๆ ได้ ๕ แบบ คือ

๑.๑ การบรรเทาความเจ็บปวด ซึ่งอาจเป็นจากโรคทางกาย โรคทางจิต หรือการปวดเมื่อยตามตัวจากการทำงานหนัก ยาหลายอย่างที่มีฝิ่นหรืออนุพันธ์ของฝิ่นเป็นส่วนประกอบมีฤทธิ์แบบนี้

๑.๒ การลดความตึงเครียด ความกระวนกระวายใจ ความหงุดหงิด ความตื่นเต้น ตลอดจนการนอนไม่หลับ ยาที่กดระบบประสาทส่วนกลาง เช่น แอลกอฮอล์ ฝิ่น มอร์ฟีน เฮโรอีน ยานอนหลับ และยากล่อมประสาท ออกฤทธิ์แบบนี้

๑.๓ การกระตุ้นระบบประสาทส่วนกลางเพื่อลดความรู้สึกเหน็ดเหนื่อย การง่วงเหงาหาวนอน การอ่อนเพลีย การซึมเศร้าและขาดพลังกำลัง สารที่ออกฤทธิ์แบบนี้ ได้แก่ กาเฟอีน (caffeine, สารที่มีในกาแฟ และชา) แอมเฟตามีน โคเคน และใบกระท่อม

๑.๔ การมีเมามา ซึ่งหมายถึงภาวะที่การรับรู้ความรู้สึกจากสิ่งแวดล้อม และความนึกคิดผันแปรไปไม่ชัดเจนหรือดีเท่าปกติ ความทุกข์ทรมาน หรือความวิตกกังวลค่อยมีขึ้นหรือลืมไปได้ ความกดดัน ความยับยั้งชั่งใจ หรือความอดอันก็คลายออกไปได้ อาจเกิดความรู้สึกคร่ำครึใจ และหมดกังวลมาแทน อาจมีอาการทางกายเกิดร่วมด้วย เช่น เวียนศีรษะ เสียการทรงตัวและคลื่นไส้อาเจียนร่วมด้วย สารที่ออกฤทธิ์แบบนี้ ได้แก่ แอลกอฮอล์ บาร์บิทูเรต กัญชา น้ำมันระเหยต่างๆ เป็นต้น

๑.๕ ประสาทหลอน ซึ่งหมายถึงภาวะที่การรับรู้ความรู้สึกต่างๆ ผิดแปรไปจากปกติ สิ่งที่เห็นได้ยิน สัมผัส หรือรู้สึกด้วยวิธีใดก็ตาม จะรับรู้ผิดไปจากปกติและแปลผลผิดจากปกติด้วย อาจมีความรู้สึกเกิดขึ้นโดยไม่มีสิ่งนั้นจริงๆก็ได้ ผู้ที่ใช้ยาอาจมีอาการมีเมามา สนุกสนาน ครึกครื้นหรืออาจถึงคลุ้มคลั่งก็ได้ผลที่เกิดขึ้นทำให้ผู้ใช้ยารู้สึกว่า ไม่ได้อยู่ในโลกของความจริง แต่อยู่ในโลกของความฝัน จึงเป็นทางหนีจากความทุกข์ทรมาน และความกดดันต่างๆได้เช่นเดียวกับการมีเมามา กัญชา และสารสังเคราะห์ เช่น แอลเอสดีมีฤทธิ์แบบนี้

ยาเสพติดแต่ละชนิด อาจมีฤทธิ์หลายแบบปนกัน หรือมีฤทธิ์แตกต่างกัน แล้วแต่ขนาดของยาและวิธีใช้ ตัวอย่างเช่น แอลกอฮอล์ขนาดน้อยอาจมีฤทธิ์กระตุ้น เมื่อขนาดมากขึ้นก็มีฤทธิ์ทำให้มีเมามา และในขนาดมากเต็มที่ อาจกดระบบประสาทจนไม่รู้สึกตัวไปเลยก็ได้ ฝิ่นที่ผสมเป็นยาหรือละลายน้ำกินทางปาก มีฤทธิ์ในการแก้ท้องเดินและแก้ไอได้ดี และมีฤทธิ์ในการบรรเทาความเจ็บปวด

^{๒๑} จรัส สุวรรณเวลา,ดร., ยาเสพติดให้โทษและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท, (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่มที่ ๙, ๒๕๔๘), หน้า ๗๒-๘๐.

ได้ปานกลาง แต่ถ้าสูบ ซึ่งหมายถึงการเผาให้เป็นควัน แล้วสูดหายใจเอาควันเข้าไปจะมีผลเร็ว ระวัง
ความเจ็บปวดได้มาก และลดความตึงเครียดตลอดจนเกิดความรู้สึกสบายใจได้โดยเร็ว เฮโรอีนมีฤทธิ์
คล้ายคลึงกับฝิ่นเวลาสูบ แต่ถ้าฉีดเข้าหลอดเลือดยิ่งได้ผลเร็วขึ้นอีก มีความมันเมาเกิดขึ้นในทันที

๒) กลไกของการเสพติด

การเสพติดประกอบด้วยลักษณะ ๓ ประการ คือ

(๑) การที่ร่างกายขึ้นกับยา หรือการติดยาทางกาย เมื่อได้รับยาเสพติดเข้าไปใน
ร่างกายแล้ว จะเกิดการเปลี่ยนแปลงในร่างกายส่วนต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมอง เพื่อให้เกิด
สมดุลใหม่ที่มียาอยู่ด้วยเป็นประจำ หากยานั้นขาดหายไปหรือลดปริมาณลง ก็จะทำให้เกิดการเสียสมดุลใน
ร่างกายทำให้มีอาการผิดปกติขึ้นที่เรียกว่า อาการถอนยา

ยาประเภทฝิ่น มอร์ฟิน และเฮโรอีน มีสภาพที่ร่างกายขึ้นกับยาก่อนข้างรุนแรง เพราะ
ในสมองมีสารหลายอย่างที่มีฤทธิ์แบบเดียวกันกับมอร์ฟิน เรียกว่า เอนเคฟาลิน (Enkephalin) และ
เอนดอร์ฟิน (Endorphin) คล้ายกับว่ามีมอร์ฟินอยู่ในสมองตามธรรมชาติแล้ว เมื่อร่างกายได้รับ
มอร์ฟินเข้าไป ซึ่งจะได้จากการกินหรือสูบฝิ่นหรือการฉีดมอร์ฟินหรือเฮโรอีนก็ตาม จะทำให้สมดุล
ของเอนเคฟาลินและเอนดอร์ฟินในสมองเปลี่ยนไปเป็นสภาพที่ต้องได้รับมอร์ฟินจากภายนอกเข้าไป
ตลอดเวลาเมื่อมอร์ฟินจากภายนอกขาดไปจากการไม่ได้สูบฝิ่นหรือฉีดมอร์ฟิน หรือเฮโรอีน ก็จะทำให้เกิด
กลุ่มอาการถอนยาที่ เรียกว่า ลงแดง กลุ่มอาการนี้ ได้แก่ อาการปวดตามตัวกระวนกระวาย ขนลุก
น้ำมูกน้ำตาไหล หาวนอนไม่หลับกล้ามเนื้อกระตุกและเป็นตะคริว และท้องเดินในบางรายที่
เป็นมากอาจตื่นทุรนทุราย ลักษณะอาการนี้เกิดขึ้นจากระบบประสาทอัตโนมัติถูกกระตุ้นอย่างแรง
กลุ่มอาการมีส่วนคล้ายคลึงกับโรคไข้หวัดใหญ่ชนิดรุนแรง อาการดังกล่าวนี้จะเป็นมากอยู่เพียง ๓-๕
วัน แล้วค่อยๆสงบลงไปเองในเวลา ๑-๒ สัปดาห์ แต่ยังมีอาการเพลียนอนไม่หลับ และหงุดหงิด
ไปอีกเป็นเวลาหลายเดือน

สำหรับยานอนหลับ เช่น บาร์บิทูเรต และเมทาควาลอน (methaqualone) ก็มีอาการ
ถอนยาที่อาจรุนแรงได้ เพราะยานี้มีฤทธิ์ในการกดระบบประสาทกลาง เมื่อใช้ไปนานๆ แล้วหยุดทันที
ทำให้การกดหายไปทันที ก็มีอาการแบบเดียวกับระบบประสาทกลางถูกกระตุ้น คือ มีอาการกระวน
กระวาย นอนไม่หลับ อาจมีอาการชัก ไข้สูง และไม่รู้สึกตัวไป เป็นอันตรายถึงชีวิตได้

คนที่ติดเหล้า หากไม่ได้รับเหล้าเข้าไปก็มีอาการถอนยา คือ มือสั่น เดินโซเซ กระวน
กระวายและถ้าเป็นมากอาจคลุ้มคลั่งได้

(๒) การที่จิตใจขึ้นกับยา หรือการติดยาทางจิต ผู้ที่เคยประสบกับฤทธิ์ของยาแล้ว
ติดใจหรือพอใจจะได้อุบัติของยานั้นอีก ซึ่งอาจเป็นความรู้สึกสบายใจหรือสนุกสนาน หรือความรู้สึก
เมา ลืมความทุกข์โศกและหลุดพ้นจากโลกของความเป็นจริง ไปสู่โลกของความฝัน ในบางรายอาจมี
จิตใจขึ้นกับยา เนื่องจากกลัวอาการถอนยา หรือกลัวความจริงที่จะพบในโลกที่ไม่ใช่ยา

ยาเสพติดทุกชนิดจะมีการที่จิตใจขึ้นกับยา ดังกล่าวมานี้ สภาพการติดยาเป็นบุคลิกภาพที่เกิดขึ้นใหม่ภายหลังจากการใช้ยาจนติด ผู้ติดยาจะรู้สึกมีแรงผลักดันหรืออำนาจบางอย่างบังคับให้ไปใช้ยา โดยตนเองไม่สามารถจะยับยั้งไว้ได้ เปรียบได้กับผู้ติดสิ่งอื่นๆ เช่น เหล้า บุหรี่ การพนัน ไฟ หรือม้าแข่ง เป็นต้น เมื่อถึงกำหนดแล้ว ก็รู้สึกกระวนกระวายอยู่ไม่เป็นสุขบางคนก็กระทำไปโดยตนเองคล้ายกับไม่รู้สึกรู้ตัว การกระทำนั้น ก็อาจมีแรงผลักดันให้กระทำไปในรูปที่ผิดปกติเหลือวิสัยที่คนปกติจะกระทำ เช่น การพนัน ยอมเสียทุกอย่างโดยไม่ยั้งคิด ผู้ติดยาเสพติดที่รุนแรงอาจกระทำในสิ่งที่ผิดทำนองคลองธรรม หรือผิดกฎหมายก็ได้ เพื่อสนองความอยากของตน

กระบวนการติดยานี้ บางคนเชื่อว่าเป็นกระบวนการสร้างบุคลิกภาพขึ้นพื้นฐานของมนุษย์และสัตว์ในสถานการณ์อย่างหนึ่งต้องกระทำอย่างหนึ่งจึงจะได้รับรางวัล หากได้รับรางวัลจนเคยชิน ก็จะเกิดแรงกระตุ้นให้กระทำสิ่งนั้นๆเพื่อรับรางวัลอยู่เสมอ

อีกประการหนึ่งผู้ที่ใช้ยาเสพติด อาศัยฤทธิ์ของยาในการหนีจากปัญหาที่ต้องเผชิญ และเป็นวิธีการที่ง่ายกว่าการแก้ปัญหาแบบอื่น หากกระทำหลายๆครั้งบุคลิกภาพก็เปลี่ยนไป เมื่อเกิดปัญหา ก็มีแนวโน้มที่จะหาทางออกด้วยการใช้ยาเสพติด

ในการบำบัดรักษา ผู้ที่ติดยาเสพติดเมื่อแก้ไขสภาพที่ร่างกายขึ้นกับยาได้แล้ว สภาพที่จิตใจขึ้นกับยายังคงอยู่ไปอีกนาน ทำให้ผู้นั้นกลับไปใช้ยาอีก บางคนอาจมีสภาพจิตใจขึ้นกับยาไปตลอดชีวิตก็ได้ การที่จิตใจขึ้นกับยา จึงเป็นสิ่งที่แก้ไขได้ยากและต้องใช้เวลาาน การรักษาระยะนี้อาจเรียกว่า การฟื้นฟูสภาพจิตแต่ความจริงแล้ว อาจจำเป็นต้องสร้างสภาพจิตหรือบุคลิกภาพขึ้นใหม่ทั้งหมด เพราะเยาวชนที่ติดยาไม่เคยมีสภาพจิตปกติที่เคยสร้างไว้เลยก็ได้

(๓) การต้านยา หมายถึง การที่จำเป็นต้องเพิ่มขนาดของยาขึ้น ภายหลังจากใช้ยาไปหลายครั้งจึงจะได้ผลจากฤทธิ์ของยาอย่างเดิม

ผู้ที่ติดยาเสพติด เมื่อใช้ยาไปเรื่อยๆ ในขนาดเดิม ผลของยาจะลดลงไม่รู้สึกรู้แรงเท่าเดิม จึงจำเป็นต้องเพิ่มขนาดของยาขึ้นเรื่อยๆ บางคนอาจใช้ยาขนาดมากกว่า ๑๐ เท่าของขนาดปกติก็ได้ ซึ่งถ้าใช้เป็นครั้งแรกเมื่อยังไม่ต้านยา อาจเกิดเป็นพิษถึงกับไม่รู้สึกรู้ตัวไปก็ได้

ผู้ที่ใช้ยาเสพติดจากตลาดมืดผิดกฎหมายยอมไม่ทราบว่ายาคือได้นั้นบริสุทธิ์ หรือแรงเพียงใดและความต้านยาของตนเองมากน้อยเพียงใด หากขาดยาไประยะหนึ่ง ความต้านยาอาจลดลงไป แล้วถ้าบังเอิญไปได้รับยาที่มีความเข้มข้นสูง ก็อาจได้รับยาเกินขนาดเข้าไปและเป็นอันตรายได้ นับว่าเป็นอันตรายที่สำคัญประการหนึ่งสำหรับผู้ติดยาเสพติด โดยเฉพาะเฮโรอีนที่ต้องแอบซื้อขาย

การต้านยา ยังเป็นสาเหตุให้ผู้ติดยาต้องใช้ยาขนาดมากขึ้น ค่าใช้จ่ายในการซื้อยาก็ย่อมสูงขึ้นเกิดปัญหาทางเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น และผู้ติดยาจนลงเรื่อยๆ จนในที่สุดอาจเกิดปัญหาอาชญากรรมตามมา

๓) บุคคลและการใช้ยา

หากพิจารณาในแง่บุคคลที่สัมพันธ์กับยาเสพติดแล้วจะเห็นว่า ในสภาพแวดล้อมที่มี ยาอยู่หรือหา ยาได้ง่ายนั้น จะมีบุคคลที่มีประสบการณ์การใช้ยาแตกต่างกันได้มาก พอจะจำแนกได้ ดังนี้

(๑) ผู้ที่ไม่ใช้เลย บุคคลเหล่านี้สามารถรักษาตนเองได้ ไม่สนใจที่จะไปลองหรือใช้ ยา เปรียบได้กับผู้ที่ได้รับเชื้อโรคแล้วไม่เป็นโรค นับได้ว่าเป็นผู้ที่มีภูมิคุ้มกันดี

(๒) ผู้ลองใช้ยา บุคคลเหล่านี้ชอบลอง แต่ใช้ไปครั้งเดียว หรือไม่ก็ครั้งแล้วก็เลิกได้

(๓) ผู้ใช้ยาเป็นครั้งคราว บุคคลเหล่านี้ชอบใช้ยา และมีโอกาสหรือสภาพแวดล้อม ชักจูงให้ไปใช้ยาเป็นระยะๆ แต่เว้นระยะห่างจนยังไม่เกิดสภาพติดยา มักจะเป็นการใช้ยาเพื่อเข้าใน สังคม หรือหมู่เพื่อนฝูงที่ชอบใช้ด้วยกัน

(๔) ผู้ใช้ยาเป็นประจำหรือผู้ที่ติดยา บุคคลเหล่านี้ใช้ยาเป็นประจำ จนมีสภาพของ การติดยา คือ มีอาการร่างกายหรือจิตใจขึ้นกับยาและอาการด้านยา บุคคลประเภทนี้มีบุคลิกภาพที่มี แนวโน้มที่จะติดยาได้ง่าย หรือพูดอีกนัยหนึ่งได้ว่า ขาดภูมิคุ้มกันต่ออาการติดยา

๔) สถานะที่เป็นภูมิคุ้มกันต่อยาเสพติดเท่าที่พอประมวลได้ ได้แก่

(๑) บุคลิกภาพ เด็กบางคนมีบุคลิกและจิตผิดปกติ เช่น ปัญญาอ่อน หรือ บุคลิกภาพต่อต้านสังคม เป็นต้น เด็กพวกนี้จะเป็ นเด็กที่มีปัญหามาก่อนการเกิดปัญหาการติดยา ใน การศึกษาปัญหา ยาเสพติดในโรงเรียน คณะวิจัยจากสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์พบว่า เด็กที่ ใช้กัญชาและฝิ่นมีอัตราการเคยมีปัญหาล่นการพนันด้วยเงินจำนวนมาก และอัตราการจำนำของสูง กว่าในเด็กนักเรียนที่ไม่ใช้ยามาก อุปนิสัยที่ไม่ดีเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นมาก่อนการใช้และติดยาเสพติด แสดงว่าเด็กที่มีบุคลิกภาพหรือสภาพจิตผิดปกติมีแนวโน้มที่จะหันไปใช้ยาเสพติด ซึ่งอาจเนื่องจากการ ขาดการยับยั้งชั่งใจ หรือจากการที่ ยาเสพติดช่วยลดความตึงเครียดของจิต เด็กที่เป็นโรคประสาทก็ อาจหาทางออกด้วยการใช้ยาเสพติด

บุคลิกภาพที่เกิดจากการที่พ่อแม่ปกป้องมากเกินไป จนเด็กไม่เป็นตัวของตัวเอง ไม่ สามารถตัดสินใจด้วยตนเอง และพึ่งตนเองไม่ได้ ต้องพึ่งผู้อื่นอยู่เสมอเมื่อพบเพื่อนที่มีบุคลิกภาพ เข้มแข็งกว่า ชักจูงไปใช้ยาเด็กเหล่านี้ก็ไม่สามารถจะหักห้ามใจได้ จึงใช้และติดยาไปก็ไม่ค่อย

(๒) ความรู้ ความรู้ที่ถูกต้องย่อมมีส่วนเป็นเครื่องคุ้มกันไม่ให้เด็กไปใช้ยาเสพติด และไม่ให้เกิดถูกหลอกให้กระทำผิดได้ การกล่าวถึงโทษของยาเสพติดเกินความจริงและสร้างความกลัว เกินกว่าเหตุ อาจให้ผลในทางตรงข้าม เพราะเด็กอาจได้รับความรู้ อีกด้านหนึ่งจากเพื่อนที่อาจเป็นผู้มี ประสบการณ์การใช้ยา และมีหลักฐานที่เชื่อถือได้ว่า ความรู้ที่ได้รับไว้เดิมนั้นไม่ถูกต้องและไม่ น่าเชื่อถือ ทำให้เด็กขาดหลักที่ยึดเหนี่ยว

อีกประการหนึ่ง เด็กบางคนใช้ยาเสพติดเพราะต้องการกระทำในสิ่งที่เป็นการผจญภัยและโลดโผนการกล่าวถึงโทษของยาเสพติดยิ่งมาก เด็กก็อาจรู้สึกยิ่งโลดโผนและน่าลองมากขึ้น ความรู้ที่ถูกต้องและเหมาะสมกับวัยจึงเป็นสิ่งจำเป็น

(๓) ทศนคติและค่านิยม ทศนคติที่ดีต่อชีวิตการรู้ว่าสิ่งใดดี สิ่งใดไม่ดี การมีระเบียบวินัย การยับยั้งชั่งใจ ความยังคิด ย่อมเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีที่จะป้องกันไม่ให้เกิดทำตัวเข้าสู่ปัญหาเสพติด

ภูมิคุ้มกันที่กล่าวมานี้ เกิดขึ้นจากการอบรมสั่งสอน และประสบการณ์ในชีวิตของเยาวชนตั้งแต่เล็กจนโตขึ้น จึงเห็นได้ว่าปัญหาเสพติดส่วนหนึ่งเกิดจากความบกพร่องในการเลี้ยงดูอบรมบ่มนิสัยเด็กในระยะแรกๆ

๕) สภาพแวดล้อม

สภาพแวดล้อม มีส่วนสำคัญไม่น้อยไปกว่าตัวยา และจิตใจของบุคคลในการที่ทำให้เกิดปัญหาเสพติดขึ้น พอจะกล่าวถึงสภาพแวดล้อมที่เป็นสาเหตุของปัญหาเสพติดได้ดังนี้

๑. เพื่อน

ผู้ใช้และติดยาเสพติด ส่วนใหญ่รู้จักยาจากเพื่อน ได้รับยาครั้งแรกจากเพื่อน ใช้ยาครั้งแรกที่บ้าน เพื่อน และเป็นผู้ที่มักจะหันไปปรึกษาเพื่อนเมื่อมีปัญหาเพื่อนจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการชักนำผู้หนึ่งผู้ใดไปใช้ยาเสพติด การเลือกคบหรือเข้ากลุ่มกับเพื่อนที่เป็นผู้ใช้ยาเสพติด การเลือกคบหรือเข้ากลุ่มกับเพื่อนที่เป็นผู้ใช้หรือติดยาเสพติด ย่อมเป็นทางนำไปสู่บุคคลที่มีบุคลิกภาพอ่อนแอหรือขาดภูมิคุ้มกันอยู่แล้ว หันไปใช้และติดยาได้

๒. สภาพสังคมที่เป็นสื่อชักนำให้ใช้ยาเสพติด

การที่เยาวชนมีเวลาว่าง และไม่มีสิ่งใดที่เพลิดเพลินและพอใจให้ทำในเวลาว่าง ทำให้เยาวชนไปมั่วสุมกันในที่ต่างๆ เป็นก๊วน หรือแก๊งค์ และชักจูงกันไปทำสิ่งต่างๆ ถ้ามีเพื่อนที่ไม่ดีอยู่ร่วมในกลุ่ม ก็อาจชักนำไปในทางอบายมุขต่างๆ เช่น การพนัน การมั่วสุมทางเพศ ตลอดจนการใช้บุหรี่ เหล้า และยาเสพติดต่างๆ

ผู้ที่เคยใช้หรือติดยาเสพติด เป็นผู้รู้แหล่งที่อาจหายาเสพติดได้ ย่อมชักนำเพื่อนไปใช้ยาเสพติดได้บางคนอาจชักนำไปเพื่อตนเองได้มีส่วนได้รับยาเสพติดด้วย

๓. การมียาหาได้ง่าย

ในสังคมที่ยาเสพติดหาได้ง่าย โอกาสที่จะหันไปใช้และติดยาก็มีมากขึ้น ยาบางอย่างเป็นยาที่ใช้ในทางการแพทย์อยู่ และมีการผลิตจากโรงงานเภสัชกรรมหรือนำเข้ามาในประเทศเพื่อเป็นยารักษาโรค แล้วมีขายอยู่ตามร้านขายยาทั่วไป อาจมีผู้นำไปใช้เป็นยาเสพติดได้ มาตรการในการ

ควบคุมยารักษาโรคที่เป็นวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทและยาเสพติด จึงมีความสำคัญในการป้องกันปัญหายาเสพติด

ยาบางอย่างที่มีโทษร้ายแรง และมีกฎหมายห้ามการผลิต หรือการค้า หากมีความต้องการอยู่ ราคาซื้อขายสูง และผู้ที่ลักลอบผลิตหรือสินค้าก็ได้กำไรสูง ทำให้มีผู้ที่ประกอบอาชญากรรมด้านการผลิตหรือค้ายาเสพติดที่ผิดกฎหมาย ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของการรักษากฎหมายและผู้รักษากฎหมายด้วย ในสภาพแวดล้อมบางแห่งมีการลักลอบค้ายาเสพติดกันมาก ยานี้ก็หาได้ง่าย มีผลให้เกิดปัญหาเสพติดรุนแรงและกว้างขวางขึ้น

๔. สภาพแวดล้อมที่มีความกดดันต่อจิตใจ

ความกดดันต่อจิตใจจากสภาพแวดล้อม จะเป็นแรงดันให้เยาวชนหันไปใช้ยาเสพติดเป็นทางออกหรือทางหนี สภาพในครอบครัวย่อมเป็นเหตุของความกดดันของเด็กได้ เช่น เด็กที่ไม่มีความสุขที่บ้าน พ่อแม่แตกแยกกัน พ่อหรือแม่เป็นผู้มีบุคลิกภาพหรืออุปนิสัยไม่ดี ติดสุราหรือยาเสพติด เด็กที่ขาดความรัก เป็นต้น

ความกดดันทางเศรษฐกิจ สังคม ก็เป็นปัญหาสำคัญ ชุมชนที่เศรษฐกิจไม่ดีมีความยากจนมาก มีผู้ที่ติดยาเสพติดมาก ผู้ที่ติดยาในกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อยู่ในบริเวณชุมชนแออัด หรือบริเวณใกล้เคียงความลำบากในการดำรงชีพ และการขาดความหวังสำหรับอนาคต อาจผลักดันให้คนบางคนหันไปใช้ยาเสพติด

๕. สภาพแวดล้อมขาดการชักจูงไปในทางที่ดี

ในสภาพสังคมที่เสื่อม มีประชากรมาก แต่มีเครื่องอุปโภคบริโภค และเครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ ขาดแคลน ต้องแย่งกันใช้ ผู้คนต้องวุ่นวายอยู่กับการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ขาดการดำเนินงานในระยะยาว ความหวังสำหรับอนาคตรางเลือนไป เยาวชนก็ขาดการแนะนำชักจูงไปในทางที่ดีในทางที่เสริมสร้างกิจกรรมด้านเสริมสร้างมีน้อย เยาวชนจึงหันไปใช้เวลาว่างไปในทางเสื่อมตลอดจนไปใช้ยาเสพติด

๒.๒.๕.๓ ยาเสพติดที่แพร่ระบาดในปัจจุบัน^{๒๒}

เนื่องจากยาเสพติดมีเป็นจำนวนมากยากที่จะให้รู้จักได้หมด เพราะบางชนิดมีลักษณะคล้าย ๆ กัน แต่เพื่อเป็นการป้องกันก็ควรจะต้องรู้จักไว้บ้าง เพราะยาเสพติดหรือสิ่งเสพติดกำลังเป็นปัญหาสำคัญของประเทศ โดยให้รู้จักลักษณะที่เด่นชัดหรือข้อสังเกตอื่นๆ ซึ่งการให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดหรือสิ่งเสพติดอาจกลายเป็นดาบสองคม เพราะถ้ารู้มากจะกลายเป็นกระตุ้นให้อยากทดลอง แต่การป้องกันยาเสพติดโดยไม่รู้ เรื่องยาเสพติดย่อมจะเป็นไปไม่ได้ แม้จะไม่เห็นของจริงก็ควรจะได้รู้ลักษณะพิเศษไว้บ้าง

๑. ฝิ่น (Opium)

ฝิ่น เป็นยาเสพติดให้โทษที่เป็นต้นตอของยาเสพติดทั้งปวงเพราะเราได้มอร์ฟิน เฮโรอีน และ โคเคอีน มาจากฝิ่นทั้งสิ้น

ฝิ่นเป็นพืชล้มลุกชนิดหนึ่งชอบขึ้นในภูมิประเทศที่เป็นป่าเขา และบริเวณที่ราบสูงที่มีอากาศหนาวเย็น ต้นฝิ่นจะมีดอกและจะเจริญเติบโตเป็นผลฝิ่นต่อไป เมื่อผลฝิ่นแก่ใช้มีดกรีดจะได้อย่าง ฝิ่นมีลักษณะเป็นสีขาวขุ่น เมื่อถูกอากาศจะมีสีคล้ำลงกลายเป็นยางเหนียวสีน้ำตาลไหม้หรือดำ มีกลิ่นเหม็นเขียวและ รสขม เรียกว่า ฝิ่นดิบ เมื่อนำไปเคี้ยวกับน้ำด้วยความร้อนจะได้ฝิ่นสุก รสขม มีกลิ่นเฉพาะ เพื่อใช้ในการ สูบ รับประทาน หรือนำไปทำสังเคราะห์ เพื่อการทำยาชนิดอื่น ฝิ่นมีส่วนประกอบที่สำคัญหลายชนิด เช่น โพรตีน เกลือแร่ กรดอินทรีย์ และอัลคาลอยด์ เป็นต้น

ฤทธิ์ของฝิ่น จะกระตุ้นสมองในส่วน Brain Reward System ซึ่งเป็นสมองส่วนที่ควบคุมความพอใจ อยากจะทำอยากจะทำอยู่เรื่อย ๆ ทำให้ใจสบายถึงแม้ว่าจะมีอาการเจ็บปวด เมื่อใช้ยาจะรู้สึกเฉย ๆ ไม่เจ็บปวด อาการผู้เสพยาที่สูบหรือรับประทานเข้าไปโดยส่วนใหญ่จะออกฤทธิ์ในการกดประสาททางสมอง ทำให้เกิดอาการเคลิบเคลิ้ม ความคิดอ่านช้าลง ง่วง เซื่องซึม ใจเลื่อนลอย ไม่รู้สึกหิว และเบื่ออาหารชีพจรเต้นช้า หายใจช้า ม่านตาหด กดฮอร์โมนเพศ ผู้ใช้ยากลุ่มนี้จะไม่ค่อยมีอาการทางเพศ กดภูมิคุ้มกันของร่างกาย ติดเชื้อง่าย (อาจติดเชื้อ HIV จากการฉีดเฮโรอีนด้วยเข็มร่วมกับคนอื่นได้ง่ายขึ้น) พุดจาไม่อยู่ กักร่องกับรอย ร่างกายทรุดโทรม และมีอาการโรคประสาทหลอน เมื่อมีอาการขาดยาหรืออดยาจะมีอาการขาดยาก่อนข้างรุนแรงคือ ลักษณะกระวนกระวาย หงุดหงิด โกรธง่าย ตกใจง่าย น้ำมูกน้ำตาไหล เหงื่อออก กล้ามเนื้อกระตุก และปวดหลัง อาเจียน ท้องเดิน บางรายอาจจะเป็นเลือด ม่านตาขยาย นอนไม่หลับ หายใจหอบและถี่ บากรั้งตื่นทุรนทุราย ผู้ใช้มีความต้องการยาอย่างรุนแรงมาก ลักษณะอาการขาดยาหรือ อดยาจะมีขึ้นในระยะ ๒๔ ชั่วโมงแรกและจะรุนแรงมากที่สุดภายใน ๔๘ – ๗๒ ชั่วโมง หลังจากนั้นอาการ จะค่อย ๆ ทุเลาลง ซึ่ง

^{๒๒} วรณดี มาลัยแก้ว, ยาเสพติดที่แพร่หลายในปัจจุบัน, รายงานวิจัย, (คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, ๒๕๕๕).

ในลักษณะอาการขาดยาหรืออดยานี้จะรุนแรงมากหรือน้อย ย่อมขึ้นอยู่กับชนิดขนาด และระยะเวลาที่ใช้อย่างเสพติดชนิดนั้น ๆ

โทษที่ได้รับ ทำให้ร่างกายทรุดโทรม ชูบผอม ตัวเหลือง ริมฝีปากเขียว ทำลายสติปัญญา ผู้ที่เสพเกินขนาดอาจถึงขั้นเสียชีวิต

๒. มอร์ฟีน (Morphine)

มอร์ฟีน เป็นสารอัลคาลอยด์ที่สกัดได้จากฝิ่น มีลักษณะเป็นผงสีขาวหรือเทาเกือบขาว ไม่มีกลิ่น มีรสขม ละลายน้ำได้ง่าย ออกฤทธิ์กดประสาทรุนแรงกว่าฝิ่นประมาณ ๘ - ๑๐ เท่า โดยชาวเยอรมัน ชื่อ เซอร์ทูเนอร์ เป็นผู้ค้นพบโดยสกัดได้จากฝิ่น ในปีพ.ศ. ๒๓๔๖ ในปัจจุบันสามารถสังเคราะห์ขึ้นได้โดยกรรมวิธีโดยตรง

มอร์ฟีนที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในปัจจุบันมักจะทำเป็นแท่งสี่เหลี่ยมหรือเป็นก้อนคล้ายสบู่ แต่ใหญ่กว่า แต่ละก้อนมีน้ำหนักประมาณตั้งแต่ ๔๕๐ - ๑,๐๐๐ กรัม โดยมากที่พบจะประทับตรา ๙๙๙ การนำมอร์ฟีนเข้าสู่ร่างกายนั้นมีหลายวิธี เช่น ฉีด รับประทาน เป็นต้น แม้ว่ามอร์ฟีนจะเป็นยาเสพติดให้โทษก็ตาม แต่ก็ยังเป็นประโยชน์ต่อวงการแพทย์อย่างมาก โดยมักใช้มอร์ฟีนเป็นยาหลักในการระงับอาการปวดที่รุนแรง ยาจำพวกนี้จะกดประสาทส่วนกลางลดความรู้สึกเจ็บปวด ทำให้วังงหลับไปและลดการทำงานของร่างกาย อาการข้างเคียงอื่น ๆ ก็คือ อาจทำให้คลื่นเหียน อาเจียน ท้องผูก เกิดอาการคันหน้า ตาแดงเพราะโลหิตชนิด ม่านตาดำหัดตึบ และหายใจลำบาก ดังนั้นถ้าผู้ใช้อย่างเสพติดจำเป็นต้องใช้อย่างระมัดระวังในดุลพินิจหรือ การวินิจฉัยควบคุมของแพทย์เท่านั้น เพราะถ้าหากใช้มอร์ฟีนในจำนวนที่มากเกินไปหรือใช้ระยะเวลานานเกินไปก็อาจจะทำให้เกิดการติดยาและอาจจะทำให้เกิดผลเสียต่าง ๆ ตามมาอีกมากมายได้

อาการผู้เสพ เสพตอนแรกจะลดความเจ็บปวด ทำให้วังงนอนหลับง่าย ซึม ไม่สนใจต่อสิ่งแวดล้อม

โทษที่ได้รับ ถ้าใช้โดยมิได้อยู่ในการควบคุมของแพทย์จะทำลายสติปัญญา และร่างกายจนถึงขั้นเสียชีวิต

๓. เฮโรอีน (Heroin)

เฮโรอีน สกัดมาจากมอร์ฟีน โดยกรรมวิธีทางเคมี ซึ่งเกิดปฏิกิริยาระหว่างมอร์ฟีน และน้ำยา แอซิติคแอนไฮไดรด์ โดยเริ่มแรกบริษัทผลิตยาในเยอรมันได้ผลิตออกจำหน่ายเพื่อใช้แทนมอร์ฟีนในการระงับอาการเจ็บปวดต่าง ๆ หรือแก้โรคไอเรื้อรัง หลอดลมอักเสบ หืด หอบ ฯลฯ และปรากฏว่า เฮโรอีนมีฤทธิ์ร้ายแรงกว่ามอร์ฟีนประมาณ ๔ - ๘ เท่า และร้ายแรงกว่าฝิ่นประมาณ ๓๐ -๙๕ เท่า

ฤทธิ์ของยาในกลุ่มนี้จะกระตุ้นสมองในส่วน Brain Reward System ซึ่งเป็นสมองส่วนที่ควบคุมความพอใจ อยากจะทำอยากจะทำอยู่เรื่อย ๆ ถึงแม้ว่าจะมีอาการเจ็บปวดเมื่อใช้ยาจะรู้สึกเฉย ๆ ไม่เจ็บปวด

เฮโรอีนจะออกฤทธิ์ต่อร่างกายที่รุนแรงมากและเสพติดได้ง่าย เลิกได้ยาก การทดลองใช้เพียงไม่กี่ครั้งก็สามารถติดเฮโรอีนได้ ผู้เสพจะมีความรู้สึกง่วงนอน หลับสนิทได้ดีมากจนง่วง อาจมีอาการคลื่นไส้ อาเจียน ร่างกายชুবวมเหลือง นัยน์ตาเหลือง ตาแห้ง เหม่อลอย ริมฝีปากแห้ง น้ำหนักลดอย่างรวดเร็ว ความคิดช้าลง ขี้เกียจทำงาน และเมื่อหยุดเสพยาจะมีอาการหงุดหงิด โกรธง่าย ง่วงนอน น้ำมูก น้ำตาไหล เหงื่อออกมาก กล้ามเนื้อกระตุก ม่านตาขยาย ปวดกล้ามเนื้ออย่างรุนแรง อุณหภูมิในร่างกายสูง ขาดสติ มีความต้องการยาอย่างรุนแรง อาเจียน ท้องร่วง บางครั้งจะอาเจียนเป็นเลือด เบื่ออาหาร นอนไม่หลับ หรือมีอาการชักเกิดขึ้น เป็นต้น

เฮโรอีนที่จำหน่ายในประเทศไทยมี ๒ ชนิด คือ

๑. เฮโรอีนบริสุทธิ์หรือเรียกว่า เฮโรอีนเบอร์ ๔ มีลักษณะเป็นผงสีขาว ไม่มีกลิ่น รสขมจัด มักบรรจุในซองหรือขวด นำเข้าสู่ร่างกายโดยวิธีผสมในบุหรี่สูบหรือผสมน้ำฉีดเข้าสู่ร่างกาย

๒. เฮโรอีนผสม หรือเฮโรอีนเบอร์ ๓ หรือไอระเหย เป็นเฮโรอีนไม่บริสุทธิ์ เพราะผสมสารอื่นลงไปด้วย เช่น สารหนู ยานอนหลับสตรีนิน แอสไพริน กรดประสานทอง น้ำกัญชาต้ม มีสีต่าง ๆ เช่น สีม่วงอ่อน ชมพูอ่อน ชมพูเข้ม สีดินลูกรัง เฮโรอีนชนิดนี้มีลักษณะเป็นเกล็ด ไม่มีกลิ่น มักบรรจุในแคปซูล ซองพลาสติกหรือห่อกระดาษนำเข้าสู่ร่างกายโดยวิธีสูบ

อาการผู้เสพ ดวงตาเหม่อลอยอารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย ฟุ้งซ่าน มีความวิตกกังวล หายใจช้ากว่าปกติ

โทษที่ได้รับ ทำให้ร่างกายทรุดโทรม ผอมซีด น้ำหนักตัวลดลงอย่างรวดเร็ว สมองเสื่อม ปัญญาอ่อน ผู้ที่เสพยาเกิดขนาดอาจถึงแก่ความตายได้

๔. ยาบ้า (Amphetamine)

ยาบ้า นับว่าเป็นยาเสพติดที่เป็นปัญหาในสังคมไทยปัจจุบันเนื่องจากการใช้กันอย่างกว้างขวางในกลุ่มผู้ใช้แรงงาน ผู้ขับขี่ยานพาหนะ ตลอดจนระบาดไปในกลุ่มเยาวชน นักเรียน นักศึกษา ยาบ้าที่ระบาดในประเทศไทยมีลักษณะเป็นเม็ดกลม เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๐.๕ - ๐.๗ เซนติเมตร หนาประมาณ ๐.๒ - ๐.๓ เซนติเมตร มีหลายสี หลายกลิ่น เช่น กลิ่นสตอร์เบอร์รี่ กลิ่นช็อกโกแลต กลิ่นใบเตย เป็นต้น ในปัจจุบันปัญหาของประเทศไทย คือ เมทแอมเฟตามีนไฮโดรคลอไรด์ ซึ่งมีพัฒนาการมาจากแอมเฟตามีนซัลเฟต ซึ่งในอดีตจะถูกควบคุมจึงมีการผลิตเมทแอมเฟตามีนโดยนักเคมี ชาวญี่ปุ่นและเมื่อถูกควบคุมให้เป็นสารเสพติดก็จึงเปลี่ยนมาเป็นเมทแอมเฟตามีนไฮโดรคลอไรด์ ซึ่งระเหิดได้ง่ายเมื่อใช้ไฟหรือความร้อนจึงสะดวกในการเผาและสูบ

ยาบ้า เป็นยาประเภทกระตุ้นระบบประสาททำให้ไม่่วงนอน ส่วนประกอบที่สำคัญในเม็ดยาบ้าคือสารเมทแอมเฟตามีน (methamphetamine) พบถึงร้อยละ ๙๕.๕ ของตัวยาบ้าในตลาดมืด ๓๓๕ ตัวอย่าง ที่สุ่มมาตรวจ โดยมีเมทแอมเฟตามีนเฉลี่ย ๑๗.๒ + ๕.๑ มิลลิกรัม ต่อเม็ด รองลงมาพบสารคาเฟอีน (caffeine) เป็นส่วนประกอบถึงร้อยละ ๙๑ ของตัวอย่างที่นำมาตรวจ โดยส่วนใหญ่ (ร้อยละ ๖๗.๕) มีปริมาณคาเฟอีนอยู่ระหว่าง ๔๕-๖๐ มิลลิกรัมต่อเม็ด นอกจากนี้อาจมีสารอีเฟดรีน (ephedrine) เป็นส่วนประกอบในบางเม็ด มีเพียง ๓ ตัวอย่างจาก ๓๘๖ ตัวอย่างของยาบ้าที่มีเฮโรอีนผสมอยู่ประมาณ ๑.๑, ๑.๕ และ ๒.๓ มิลลิกรัม

ยาบ้าสามารถเสพเข้าสู่ร่างกายโดยวิธีกินหรือวิธีสูบควัน ในบางประเทศนิยมเสพสารเมทแอมเฟตามีนด้วยการฉีดเข้าเส้นเลือดดำเมื่อยาบ้าเข้าสู่ร่างกาย เมทแอมเฟตามีนส่วนหนึ่งจะถูกเปลี่ยนไปเป็นแอมเฟตามีน ทั้งเมทแอมเฟตามีน และแอมเฟตามีนจะมีผลต่อระบบไหลเวียนโลหิตและระบบประสาทส่วนกลางเป็นสำคัญ

การเสพยาบ้าในปริมาณมาก ๆ จนเกินขนาด (overdoes) อาจทำให้ผู้ป่วยชักหมดสติ การหายใจถูกกด และเสียชีวิต ปริมาณเมทแอมเฟตามีนต่ำสุดที่ทำให้ตายได้ในการเสพครั้งเดียวในคนที่ไม่มีติดยาคือ ประมาณ ๒๐๐ มิลลิกรัม หรือประมาณ ๑๐ เม็ด ของยาบ้าที่ขายอยู่ในตลาดมืดในประเทศไทย

อาการผู้เสพ ผู้เสพจะมีอาการหัวใจเต้นเร็ว ความดันโลหิตสูงขึ้นไปไม่รู้สีก่อนเพลียรู้สึกมีกำลังมาก ไม่อยากรับประทานอาหารปากแห้ง ชอบเลียริมฝีปาก อาจทำให้เกิดความครั่นครื้นหรือเกิดอาการเคลิบเคลิ้ม ประสาทหลอน หลงผิด เกิดความวิตกกังวล หรือเกิดอาการโรคจิต (psychosis) ขึ้น

โทษที่ได้รับ ทำให้เกิดภาวะอุณหภูมิในร่างกายสูงมากกว่าปกติ หรือเลือดออกในสมองได้ ทำให้ความดันโลหิตสูง สุขภาพทรุดโทรม ประสาทเครียดถึงขั้นโรคจิตหวาดระแวง ส่วนผลทางอ้อม ที่ได้รับคือ จะไปกดภูมิคุ้มกันของร่างกาย

หากพิจารณาว่ายาชนิดใดจะออกฤทธิ์ได้แรงกว่ากันต้องพิจารณาจากวิธีการเสพ เช่น ถ้ายาบ้า กินเป็นเม็ดจะออกฤทธิ์ช้า จะกระตุ้นไม่แรงแต่ถ้านำยาบ้ามาละลายน้ำฉีดก็กระตุ้นได้แรง แต่ถ้าใช้ เมทแอมเฟตามีนไฮโดรคลอไรด์มาเผาแล้วสูบเข้าไปปริมาณพอสมควรก็จะออกฤทธิ์แรงกว่าการกิน

ข้อสังเกตเบื้องต้นของผู้ที่อาจเสพยาบ้า^{๒๓}

ความเข้าใจทั่วไปที่ว่าปัญหายาบ้ามักเกิดขึ้นกับเด็กวัยรุ่นที่มีปัญหาเท่านั้น แต่ในความเป็นจริงแล้วเด็กวัยรุ่นทั่วไปก็มีโอกาสสัมผัส เป็นกลุ่มเสี่ยงและสามารถตกเป็นเหยื่อของยาบ้าได้เช่นกันจากอิทธิพลของภาวะสังคมที่มีความเครียด การแพร่ระบาดของยารุนแรงของยาบ้าเช่นในปัจจุบัน โดยเฉพาะวัยรุ่นที่มีกลุ่มเพื่อนที่เสพยาบ้าหรือพ่อแม่ที่ขาดความใส่ใจต่อลูก ดังนั้นจึงควรมีการสังเกตพฤติกรรมของวัยรุ่นอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งในการตั้งข้อสงสัยว่าคนใกล้ชิดของเราใช้นาอาจใช้ยาหรือติดยาอยู่หรือไม่นั้น มีข้อสังเกตพฤติกรรม ดังนี้

ทางด้านอารมณ์

- อารมณ์คุ้มดีคุ้มร้าย เปลี่ยนง่ายมาก
- ซึมเศร้า เบื่อหน่าย เหนื่อยง่าย
- เก็บตัวหรือปล่อยตัว
- โหมโห่ง่าย อารมณ์ฉุนเฉียว
- ชอบขึ้นเสียง น้ำเสียงไม่เป็นมิตร พาลหาเรื่อง

ทางด้านความสัมพันธ์

- ความสัมพันธ์กับครอบครัวแย่งลง
- ไม่สามารถพูดคุยกันได้ตามปกติ
- ทิ้งเพื่อนเก่า คบคนแปลกหน้าที่มีพฤติกรรมผิดปกติเป็นเพื่อน
- ทำตัวลึกลับ

ทางด้านพฤติกรรม

- ไม่มีสมาธิ เหม่อลอย
- ไม่สนใจการเรียน ผลการเรียนแย่งลง
- ละทิ้งกิจกรรมที่เคยชอบ เช่น กีฬา หรืองานอดิเรกที่เคยทำ
- ไม่ใส่ใจเรื่องการแต่งกาย ปล่อยให้ผมรุงรังหรือสกปรก
- ใช้เงินเปลือง เป็นหนี้สินคนรอบข้าง

ข้อสังเกตอื่นๆ

- พบเครื่องมือในการเสพยา เช่น ไฟแช็คแบบไฟลอย กระจดาษตะกั่ว เป็นต้น
- พบตัวยาหรือสิ่งที่มีจากยา
- เงินทองและข้าวของในบ้านหายไป
- ตาแดง น้ำมูกไหลทั้งๆ ที่ไม่เป็นหวัด

^{๒๓} ชูทิพย์ ปานปรีชา, คู่มือสุขภาพจิตสำหรับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๐), หน้า ๘ .

การล่วงรู้ถึงภาวะเหล่านี้ในเด็กวัยรุ่น สามารถเป็นไปได้ก็ต่อเมื่อมีความใกล้ชิด และติดตามความเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงมีการร่วมมือระหว่างครอบครัวและสถานศึกษาในการพูดคุยแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับเด็กวัยรุ่นด้วย

๒.๒.๖ โทษของยาเสพติด^{๒๔}

ข้อหา ยาเสพติดให้โทษประเภท ๑

ผลิตน้ำเข้าส่งออก

- จำคุกตลอดชีวิต (ม.๖๕ว.๑)
- ถ้ากระทำเพื่อจำหน่าย ประหารชีวิต (ม.๖๕ว.๒)
 - คำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ ๒๐ กรัม ขึ้นไป ถือว่ากระทำเพื่อจำหน่าย (ม.๑๕)

จำหน่ายครอบครองเพื่อจำหน่าย

- คำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ไม่เกิน ๑๐๐ กรัมจำคุก ๕ ปี ถึงตลอดชีวิต และปรับ ๕๐,๐๐๐ - ๕๐๐,๐๐๐ บาท (ม.๖๖ว.๑)
- คำนวณเป็นสารบริสุทธิ์เกิน ๑๐๐ กรัม จำคุกตลอดชีวิต หรือประหารชีวิต (ม.๖๖ว.๒)

ครอบครอง

- คำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ไม่ถึง ๒๐ กรัม จำคุก ๑-๑๐ ปี และปรับ ๑๐,๐๐๐-๑๐๐,๐๐๐บาท (ม.๖๗)
- คำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ ๒๐ กรัมขึ้นไป ถือว่าครอบครองเพื่อจำหน่าย (ม.๑๕)

เสพ

- จำคุก ๖ เดือน ถึง ๑๐ ปีและปรับ ๕,๐๐๐-๑๐๐,๐๐๐ บาท (ม.๙๑)

ใช้อุบายหลอกลวงขู่เข็ญ ใช้กำลัง ประทุษร้ายฯ

- จำคุก ๑-๑๐ปี และปรับ ๑๐,๐๐๐-๑๐๐,๐๐๐บาท (ม.๙๓)
- กระทำโดยมีอาวุธหรือร่วมกัน ๒ คนขึ้นไป จำคุก ๒-๑๕ ปี และปรับ ๒๐๐,๐๐๐-๑๕๐,๐๐๐บาท
- ถ้ากระทำต่อหญิงหรือต่อผู้ยังไม่บรรลุนิติภาวะ หรือเพื่อจูงใจให้ผู้อื่นกระทำความผิดอาญา หรือเพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดอาญา จำคุก ๓ ปี ถึงตลอดชีวิต และปรับ ๓๐,๐๐๐-๕๐๐,๐๐๐ บาท

^{๒๔} พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ, พ.ศ. ๒๕๒๒, หน้า ๑๒๙.

ให้ผู้ยื่นเสพ

- ถ้าเป็นมอร์ฟิน หรือโคคาอีน ระวังโทษเพิ่มกึ่งหนึ่ง (ม.๙๓ว.๔)
- ถ้าเป็นยาเสพติดให้โทษประเภท๑ ต้องระวังโทษเป็น ๒ เท่า และถ้าเป็นการกระทำต่อหญิงหรือบุคคลซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะต้องระวังโทษประหารชีวิต (ม.๙๓ว.๕)

ยุยงส่งเสริมให้ผู้ยื่นเสพ

- จำคุก ๑-๕ปี และปรับ ๑๐,๐๐๐-๕๐,๐๐๐ บาท (ม.๙๓ทวิ)

ยาเสพติดให้โทษประเภท ๒

ผลิตน้ำเข้าส่งออก

- จำคุก ๑-๑๐ ปีและปรับ ๑๐,๐๐๐ บาท (ม.๖๘)
- ถ้าเป็นมอร์ฟิน ฟีน หรือโคคาอีน จำคุก ๒๐ ปี ถึงตลอดชีวิต และปรับ ๒๐๐,๐๐๐-๕๐๐,๐๐๐ บาท(ม.๖๘)

จำหน่ายครอบครองเพื่อจำหน่าย

- จำคุก ๑-๑๐ ปี และปรับ ๑๐,๐๐๐ บาท-๑๐๐,๐๐๐ บาท(ม.๖๙ว.๒)
- ถ้าเป็นมอร์ฟิน ฟีน หรือโคคาอีน คำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ไม่เกิน ๑๐๐ กรัม จำคุก ๓-๒๐ ปี และปรับ ๓๐,๐๐๐-๒๐๐,๐๐๐ บาท ถ้าคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์เกินกว่า ๑๐๐ กรัม จำคุก ๕ ปี ถึงตลอดชีวิต และปรับ ๕๐,๐๐๐-๕๐๐,๐๐๐ บาท(ม.๖๙ว.๔)

ครอบครอง

- คำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ไม่เกิน ๑๐๐ กรัม จำคุกไม่เกิน ๕ ปี และปรับไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท (ม.๖๙ว.๑)
- คำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ ๑๐๐ กรัม ขึ้นไป ถือว่าครอบครองเพื่อจำหน่าย (ม.๑๗)

เสพ

- จำคุก ๖ เดือน ถึง ๑๐ ปีและปรับ ๕,๐๐๐-๑๐๐,๐๐๐ บาท (ม.๙๑)ใช้อุบาย หลอกลวงขู่เชิญ ใช้กำลัง ประทุษร้ายฯ
- จำคุก ๑-๑๐ปี และปรับ ๑๐,๐๐๐-๑๐๐,๐๐๐บาท (ม.๙๓)
- กระทำโดยมีอาวุธหรือร่วมกัน ๒ คนขึ้นไป จำคุก ๒-๑๕ ปี และปรับ ๒๐,๐๐๐-๑๕๐,๐๐๐บาท
- -ถ้ากระทำต่อหญิงหรือต่อผู้ยังไม่บรรลุนิติภาวะ หรือเพื่อจูงใจให้ผู้อื่นกระทำความผิดอาญา หรือเพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดอาญา จำคุก ๓ ปี ถึงตลอดชีวิต และปรับ ๓๐๐,๐๐๐-๕๐๐,๐๐๐ บาท

ให้ผู้ยื่นเสพ

- ถ้าเป็นมอร์ฟิน หรือโคคาอีน ระวังโทษเพิ่มกึ่งหนึ่ง (ม.๙๓ว.๔)
- ถ้าเป็นยาเสพติดให้โทษประเภท๑ ต้องระวังโทษเป็น ๒ เท่า และถ้าเป็นการกระทำต่อหญิงหรือบุคคลซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะต้องระวังโทษประหารชีวิต (ม.๙๓ว.๕)

ยุยงส่งเสริมให้ผู้ยื่นเสพ

- จำคุก ๑-5๕ ปี และปรับ ๑๐,๐๐๐-๕๐,๐๐๐ บาท (ม.๙๓ทวิ)

ซื้อขายยาเสพติดให้โทษประเภท๓

ผลิตนำเข้า

- จำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๓๐,๐๐๐บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ม.๗๐) ส่งออกจำหน่าย
- จำคุกไม่เกิน ๐ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ม.๗๑)

ใช้อุบายหลอกลวง ชูเชิญ ใช้กำลัง ประทุษร้ายฯ ให้ผู้ยื่นเสพ

- จำคุก ๑-๑๐ปี และปรับ ๑๐,๐๐๐-๑๐๐,๐๐๐ บาท(ม.๙๓)
- ถ้ากระทำโดยมีอาวุธหรือร่วมกัน ๒ คนขึ้นไป จำคุก ๒-๑๕ ปี และปรับ ๒๐,๐๐๐-๑๕๐,๐๐๐ บาท (ม.๙๓ว.๒)
- ถ้ากระทำผิดต่อหญิงหรือต่อผู้ไม่บรรลุนิติภาวะ หรือเพื่อจูงใจให้ผู้ยื่นเสพทำ ความผิดอาญา หรือเพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดอาญา จำคุก ๓ ปี ถึงตลอดชีวิต และปรับ ๓๐,๐๐๐-๕๐๐,๐๐๐ บาท (ม.๙๓ว.๓)

ยาเสพติดให้โทษประเภท ๔

ผลิตนำเข้า

- จำคุกตั้งแต่ ๑-๑๐ปี และปรับ๑๐,๐๐๐-๑๐๐,๐๐๐ บาท (ม.๗๓)

ส่งออกจำหน่าย

- จำคุกตั้งแต่ ๑-๑๐ปี และปรับ๑๐,๐๐๐-๑๐๐,๐๐๐ บาท (ม.๗๓)

ครอบครองเพื่อจำหน่าย

- จำคุกตั้งแต่๑-๑๐ปี และปรับ๑๐,๐๐๐-๑๐๐,๐๐๐ บาท (ม.๗๔ว.๒)

ครอบครอง

- จำคุกไม่เกิน ๕ ปี และปรับไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท (ม.๗๔)
- ถ้า ๑๐ กก.ขึ้นไป ถือว่าครอบครองเพื่อจำหน่าย (ม.๒๖ว.๒)

ใช้อุบายหลอกลวง ชูเชิญ ใช้กำลัง ประทุษร้ายฯ ให้ผู้ยื่นเสพ

- จำคุก ๑-๑๐ปี และปรับ ๑๐,๐๐๐-๑๐๐,๐๐๐ บาท(ม.๙๓)

- ถ้ากระทำโดยมีอาวุธหรือร่วมกัน ๒ คนขึ้นไป จำคุก ๒-๑๕ ปี และปรับ ๒๐,๐๐๐-๑๕๐,๐๐๐ บาท (ม.๙๓ว.๒)

- ถ้ากระทำผิดต่อหญิงหรือต่อผู้ไม่บรรลุนิติภาวะ หรือเพื่อจูงใจให้ผู้อื่นกระทำความผิดอาญา หรือเพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดอาญา จำคุก ๓ ปี ถึงตลอดชีวิต และปรับ ๓๐๐,๐๐๐-๕๐๐,๐๐๐ บาท (ม.๙๓ว.๓)

ข้อหาขายเสพติดให้โทษประเภท ๕ ไม่รวมพืชกระท่อม

ผลิตนำเข้า ส่งออก จำหน่าย

- จำคุกตั้งแต่ ๒-๑๕ ปี และปรับ ๒๐,๐๐๐-๑๕๐,๐๐๐ บาท (ม.๗๕ว.๑)

ครอบครองเพื่อจำหน่าย

- จำคุกตั้งแต่ ๒-๑๕ ปี และปรับ ๒๐,๐๐๐-๑๕๐,๐๐๐ บาท (ม.๗๖ว.๒)

ครอบครอง

- จำคุกไม่เกิน ๕ ปี และปรับไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท (ม.๗๖ ว.๑)

- ถ้า ๑๐ กก.ขึ้นไป ถือว่าครอบครองเพื่อจำหน่าย (ม.๒๖ว.๒)

เสพ

- จำคุกไม่เกิน ๑ ปี และปรับไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท (ม.๙๒ว.๑)

ใช้อุบายหลอกลวง ชูเชิญ ใช้กำลัง ประทุษร้ายๆ ให้ผู้อื่นเสพ

- จำคุก ๑-๑๐ ปี และปรับ ๑๐,๐๐๐-๑๐๐,๐๐๐ บาท (ม.๙๓)

- ถ้ากระทำต่อหญิงหรือต่อผู้ไม่บรรลุนิติภาวะ หรือเพื่อจูงใจให้ผู้อื่นกระทำความผิดอาญา หรือเพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดอาญา จำคุก ๓ ปี ถึงตลอดชีวิต และปรับ ๓๐,๐๐๐-๕๐๐,๐๐๐ บาท

ยุยงส่งเสริม ให้ผู้อื่นเสพ

- จำคุกไม่เกิน ๑ ปี และปรับไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท (ม.๙๓ ทวิ ว.๒)

ข้อหาขายเสพติดให้โทษประเภท ๕ เฉพาะพืชกระท่อม

ผลิตนำเข้า ส่งออก จำหน่าย

- จำคุกไม่เกิน ๒ ปี และปรับไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท (ม.๗๕ว.๒)

ครอบครองเพื่อจำหน่าย

- จำคุกไม่เกิน ๒ ปี และปรับไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท (ม.๗๕ว.๔)

ครอบครอง

- จำคุกไม่เกิน ๑ ปี และปรับไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ม.๗๖ว. ๓)
- ถ้า ๑๐ กก.ขึ้นไป ถือว่าครอบครองเพื่อจำหน่าย (ม.๒๖ว.๒)

เสพ

- จำคุกไม่เกิน ๑ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท (ม.๙๒ว.๒)

ใช้อุบายหลอกลวง ชูเชิญ ใช้กำลัง ประทุษร้ายฯ ให้ผู้อื่นเสพ

- จำคุก ๑-๑๐ ปี และปรับ ๑๐,๐๐๐-๑๐๐,๐๐๐ บาท (ม.๙๓)
- ถ้ากระทำความผิดหรือต่อผู้ไม่บรรลุนิติภาวะ หรือเพื่อจูงใจให้ผู้อื่นกระทำความผิดอาญา หรือเพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดอาญา จำคุก ๓ ปี ถึงตลอดชีวิต และปรับ ๓๐,๐๐๐-๕๐๐,๐๐๐ บาท

ยุยงส่งเสริม ให้ผู้อื่นเสพ

- จำคุกไม่เกิน ๑ ปี และปรับไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท (ม.๙๓ ทวิ ว.๒)

พ.ร.บ.มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิด เกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔

วัตถุประสงค์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยเฉพาะการมุ่งเอาผิดต่อผู้ค้ายาเสพติด ระดับนายทุน และตัวการสำคัญที่อยู่เบื้องหลังการกระทำความผิด และริบทรัพย์สินที่ได้รับมาจากการค้ายาเสพติด เพื่อขจัดแหล่งเงินทุนในการกระทำความผิดที่เกี่ยวกับยาเสพติด

๒.๓ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเยาวชน

ในการวิจัยนี้เป็นการวิจัยที่มีความละเอียดอ่อน เนื่องจากการวิจัยเกี่ยวกับเยาวชนนั้น มีสิ่งที่เกี่ยวข้องและส่งผลกระทบต่อแนวคิดและพฤติกรรมของเยาวชน ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาทฤษฎีต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับเยาวชน ซึ่งได้แก่ทฤษฎีต่างๆ ทางด้านสังคมศาสตร์ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทฤษฎีเหล่านี้ ที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมและแนวคิดของเยาวชน ได้แก่

๑. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม ของโลเรนส์ โคลเบอร์ก (Lawrence Kohlberg : Moral Development Theory))
๒. ทฤษฎีพัฒนาการทางความคิดของปีอาเจต์ (Jean Piaget)
๓. ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs Theory)
๔. ทฤษฎีวุฒิภาวะของกิเซลล์ (Gesell's Maturation Theory)
๕. ทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (The Sullivan's Interpersonal Theory)

๖. พัฒนาการทางจิตสังคม ๘ ชั้น

๗. ทฤษฎีอาชญาวิทยา ของสตีเวน บริกส์ (Steven Briggs)

(๑) ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม

โลเรนส์ โคลเบอร์ก^{๒๕} (Lawrence Kohlberg : Stages of Moral Development Theory) Lawrence Kohlberg ได้ศึกษาวิจัยพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ในหลายประเทศที่มีวัฒนธรรมต่างกัน จริยธรรมในที่นี้เป็นเรื่องของความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความถูกต้อง โดยเกิดจากกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล และอาศัยวุฒิภาวะทางปัญญา การวิจัยของเขาพบว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กอายุ ๑๐ ปียังพัฒนาไม่ถึงขั้นสูงสุด แต่ยังคงพัฒนาต่อไปเมื่ออายุมากขึ้น การศึกษาวิจัยนี้ทำให้เราทราบว่า การที่บุคคลใช้เหตุผลหนึ่งๆ ในการตัดสินใจเลือกกระทำต่อเหตุการณ์อย่างหนึ่งนั้นเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเจริญในจิตใจของบุคคลผู้นั้น ซึ่งการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมนี้ไม่ได้ขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ของสังคมใดสังคมหนึ่งโดยเฉพาะ แต่เป็นการใช้เหตุผลที่ลึกซึ้งตามลำดับวุฒิภาวะทางจิตใจ และสติปัญญาของบุคคลนั้น ดังนั้นการศึกษาแนวคิดทฤษฎีนี้จะช่วยให้เราเข้าใจระดับพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย ซึ่งอาจเป็นเหตุผลส่วนหนึ่งของสาเหตุพฤติกรรมกระทำผิด ตลอดจนการมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมต่างๆ ความเข้าใจนี้จะช่วยในการวางแผนบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู รวมทั้งพัฒนาทักษะต่างๆ ให้แก่เด็กและเยาวชน เพื่อช่วยลดการมีความประพฤติที่ไม่เหมาะสมของเด็กและเยาวชนได้ ทฤษฎีนี้ได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมเป็น ๓ ระดับ โดยแต่ละระดับจะแบ่งย่อยเป็น ๒ ชั้น รวม ๖ ชั้น ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ระดับที่ ๑ ระดับก่อนมีจริยธรรมหรือระดับก่อนกฎเกณฑ์สังคม (Pre-Conventional Morality Level)

ในระดับที่ ๑ นี้เด็กจะรับรู้กฎเกณฑ์ของพฤติกรรมที่ 'ดี' และ 'ไม่ดี' จากผู้มีอำนาจเหนือตนเอง เช่น พ่อแม่ ครูหรือเด็กที่โตกว่า และมักคำนึงถึงผลที่ตามมาว่าเป็นรางวัลหรือการถูกลงโทษในการตีความพฤติกรรมของตนเอง อย่างเช่นพฤติกรรมดี คือพฤติกรรมที่แสดงแล้วได้รับรางวัล ส่วนพฤติกรรมที่ไม่ดี คือพฤติกรรมที่แสดงแล้วถูกลงโทษ ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้จะพบในเด็กที่อายุ ๒-๑๐ ปี โดยพัฒนาการทางจริยธรรมในระดับที่ ๑ นี้จะแบ่งเป็น ๒ ชั้น คือ

^{๒๕} จิตวิทยาพัฒนาการ, จิตวิทยาพัฒนาการเด็กและวัยรุ่น, แหล่งที่มา:

http://www.baanjomyut.com/library_๒/extension-๑/concepts_of_developmental_psychology/0๕_๓.html [๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖].

ขั้นที่ ๑ การเชื่อฟัง และการถูกลงโทษ (Obedience and Punishment Orientation) ในขั้นนี้เด็กใช้ผลที่ตามมาของการแสดงพฤติกรรมเป็นเครื่องบ่งชี้ว่า พฤติกรรมของตนเอง 'ถูก' หรือ 'ผิด'

ถ้าเด็กถูกทำโทษจะเรียนรู้ว่าสิ่งที่ตนเองทำนั้นผิด ถ้าเด็กได้รับรางวัลหรือคำชม เขาเรียนรู้ว่าสิ่งที่ตนทำนั้นถูก และจะทำซ้ำอีกเพื่อให้ได้รับรางวัล ดังนั้นเด็กจะยอมทำตามคำสั่งของผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่าตนเองโดยไม่มีเงื่อนไข เพื่อไม่ให้ตนเองถูกลงโทษ ถือว่าเป็นการแสดงพฤติกรรมเพื่อหลบหลีกการถูกลงโทษ

ขั้นที่ ๒ กฎเกณฑ์เป็นเครื่องมือเพื่อประโยชน์ของตน (The Instrumental Relativist Orientation) ในขั้นนี้ใช้หลักการแสวงหารางวัลและการแลกเปลี่ยน บุคคลเลือกทำตามความพอใจของตนเอง โดยให้ความสำคัญต่อการได้รับรางวัลตอบแทน รางวัลอาจจะเป็นวัตถุหรือเป็นการตอบแทนทางกาย วาจา และใจ โดยในขั้นนี้ยังไม่คำนึงถึงความถูกต้องของสังคม แต่ทว่าเด็กจะสนใจทำตามข้อบังคับ เพื่อประโยชน์ หรือความพอใจของตนเอง หรือเพราะอยากได้ของตอบแทน ทั้งนี้บุคคลที่อยู่ในขั้นนี้ยังไม่มีความคิดเห็นนอกเหนือใจต่อผู้อื่น หรือความยุติธรรม ดังนั้นพฤติกรรมของเด็กในขั้นนี้จึงทำเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง แต่มักเป็นไปในลักษณะของการแลกเปลี่ยนกับคนอื่น

ระดับที่ ๒ ระดับจริยธรรมตามกฎเกณฑ์ทางสังคม (Conventional Morality Level)

ระดับจริยธรรมในระดับที่ ๒ นี้ บุคคลจะแสดงพฤติกรรมตามเกณฑ์ของสังคมที่ตนอยู่ ทำตามความคาดหวังของพ่อแม่ หรือผู้ปกครอง บุคคลจะไม่คำนึงถึงผลตามมาที่จะเกิดแก่ตนเอง แต่คำนึงถึงจิตใจของผู้อื่น ยึดถือความซื่อสัตย์ และความจงรักภักดีเป็นสำคัญ จริยธรรมในระดับนี้มีมักพบในช่วงวัยรุ่นอายุประมาณ ๑๐-๑๖ ปี โดยพัฒนาการทางจริยธรรมนี้จะแบ่งเป็น ๒ ขั้น คือ

ขั้นที่ ๓ ความคาดหวังและการยอมรับในสังคมสำหรับ 'เด็กดี' (The Interpersonal Concordance or "Good Boy-Nice Girl" Orientation) ในขั้นนี้บุคคลจะใช้หลักทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ โดยจะแสดงพฤติกรรมเพื่อต้องการให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม ทำให้ผู้อื่นพอใจ และยกย่องชมเชย บุคคลจะไม่ค่อยมีความเป็นตัวของตัวเอง มักคล้อยตามการชักจูงของผู้อื่น โดยเฉพาะเพื่อนพบในวัยรุ่นอายุ ๑๐-๑๕ ปี พัฒนาการทางจริยธรรมในขั้นนี้เป็นพฤติกรรมของ "คนดี" ตามมาตรฐานหรือความคาดหวังของพ่อแม่ หรือเพื่อนวัยเดียวกัน ดังนั้นพฤติกรรมดีในขั้นนี้จึงหมายถึง พฤติกรรมที่จะทำให้ผู้อื่นชอบและยอมรับ รวมทั้งการไม่ประพฤติดีเพราะกลัวว่าจะทำให้พ่อแม่เสียใจ

ขั้นที่ ๔ กฎและระเบียบ (Law and Order Orientation) ในขั้นนี้บุคคลจะใช้หลักทำตามหน้าที่ของสังคม พัฒนาการทางจริยธรรมในขั้นนี้พบในวัยรุ่นช่วงอายุประมาณ ๑๓-๑๖ ปี บุคคลจะเรียนรู้ถึงการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม คำนึงถึงบทบาทและหน้าที่ของตนเองในสังคม และปฏิบัติตามหน้าที่ของสังคมอย่างเคร่งครัดเพื่อธำรงไว้ซึ่งกฎเกณฑ์ของสังคม เหตุผลในเชิงจริยธรรมในขั้นนี้

ถือว่าสังคมจะอยู่ด้วยความมีระเบียบจะต้องมีกฎหมายและข้อบังคับ คนดีหรือคนที่มีพฤติกรรมถูกต้องคือ คนที่ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับหรือกฎหมาย

ระดับที่ ๓ ระดับจริยธรรมตามหลักการด้วยวิจารณญาณ หรือระดับเหนือกฎเกณฑ์สังคม (Post-Conventional-Morality-Level)

พัฒนาการทางจริยธรรมในระดับนี้เป็นหลักจริยธรรมของผู้ที่มีอายุ ๒๐ ปีขึ้นไป หากบุคคลพัฒนาจริยธรรมมาถึงขั้นนี้ก็จะมีการใช้วิจารณญาณตีความหมายของสถานการณ์ต่างๆ ตามหลักการ และมาตรฐานทางจริยธรรมก่อนที่จะแสดงพฤติกรรม ซึ่งการตัดสินใจว่า ‘ถูก’ ‘ผิด’ หรือ ‘ควร’ ‘ไม่ควร’ มาจากวิจารณญาณของตนเอง อยู่บนหลักของความยุติธรรม และเป็นที่ยอมรับของสังคม ปราศจากอิทธิพลของผู้ที่มีอำนาจ หรือกลุ่มที่ตนเป็นสมาชิก ซึ่งพัฒนาการทางจริยธรรมในระดับนี้จะแบ่งเป็น ๒ ขั้น คือ

ขั้นที่ ๕ สัญญาสังคม หรือหลักการทำตามคำมั่นสัญญา (The Social-Contract Legalistic Orientation) บุคคลมีเหตุผลในการเลือกกระทำ โดยคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น เคารพการตัดสินใจของตนเอง และสามารถควบคุมตนเองได้โดยมีพฤติกรรมที่ถูกต้องตามค่านิยมของตนและมาตรฐานของสังคม

ขั้นที่ ๖ หลักการคุณธรรมสากล(The Universal-Ethical Principle Orientation) ขั้นนี้ถือว่าเป็นหลักการมาตรฐานจริยธรรมสากล เป็นหลักการเพื่อมนุษยธรรม ในขั้นนี้สิ่งที่ ‘ถูก’ และ ‘ผิด’ เป็นสิ่งที่ขึ้นอยู่กับมโนธรรมที่แต่ละคนยึดถือ บุคคลจะแสดงพฤติกรรมตามหลักการคุณธรรมสากล โดยคำนึงถึงความถูกต้อง ยอมรับในคุณค่าของความเป็นมนุษย์ คำนึงถึงสิทธิมนุษยชน มีคุณธรรมประจำใจ ละอาย เกรงกลัวต่อบาป มีความยึดหยุ่นและยึดหลักจริยธรรมของตนอย่างมีสติ

จากการศึกษา **ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม** สรุปลงได้ว่า โคลเบิร์กได้จำแนกระดับของพัฒนาการทางจริยธรรมเป็น ๓ ระดับ ซึ่งเยาวชนในช่วง ๑๕-๑๘ ปีนั้นจะอยู่ในระดับที่ ๒ คือ ระดับจริยธรรมตามกฎเกณฑ์ทางสังคม (Conventional Morality Level) เยาวชนจะแสดงพฤติกรรมตามเกณฑ์ของสังคมที่ตนอยู่ ทำตามความคาดหวังของพ่อแม่ หรือผู้ปกครอง เยาวชนจะไม่คำนึงถึงผลตามมาที่จะเกิดแก่ตนเอง แต่คำนึงถึงจิตใจของผู้อื่น มีความคาดหวังและการยอมรับในสังคม เยาวชนจะแสดงพฤติกรรมเพื่อต้องการให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม ทำให้ผู้อื่นพอใจ และยกย่องชมเชย บุคคลจะไม่ค่อยมีความเป็นตัวของตัวเอง มักคล้อยตามการชักจูงของผู้อื่น โดยเฉพาะเพื่อนพบในวัยรุ่นอายุ ๑๐-๑๕ ปี สำหรับเยาวชนช่วงอายุประมาณ ๑๓-๑๖ ปี จะใช้หลักทำตามหน้าที่ของสังคม พัฒนาการทางจริยธรรมในขั้นนี้เยาวชนจะเรียนรู้ถึงการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม จากการวิเคราะห์ผลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ พบว่า เยาวชนในช่วงอายุนี้จะทำทุกอย่างเพื่อให้เพื่อนหรือสังคมที่ตนอยู่ยอมรับในตัวเขาแม้ว่าจะต้องทำผิดต่อกฎระเบียบของสังคมก็ตาม เยาวชนที่มาสู่ศาลยอมทำ

ตามเพื่อนชักจูงเพียงเพื่อ ให้เพื่อนยอมรับในตัวเยาวชนและยอมให้อยู่ร่วมกลุ่มด้วย สิ่งนี้เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เยาวชนกระทำความผิด

(๒) ทฤษฎีพัฒนาการทางความคิด (Cognitive Theories) ของพือาเจต์ (Jean Piaget)^{๒๖}

จีน เพียเจท์ (Jean Piaget) เป็นนักชีววิทยาชาวสวิสเซอร์แลนด์ แต่มีความสนใจศึกษาทางด้านจิตวิทยา โดยเฉพาะในด้านกระบวนการพัฒนาทางสติปัญญาของเด็กตั้งแต่วัยแรกเกิดจนถึงวัยรุ่น เป็นบุคคลแรกที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้ศึกษาพัฒนาการด้านความคิดมนุษย์อย่างเป็นระบบระเบียบ เขาเชื่อว่าโดยธรรมชาติแล้วมนุษย์ทุกคนมีความพร้อมที่จะมีปฏิสัมพันธ์และปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมตั้งแต่เกิด เพราะมนุษย์ทุกคนหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมซึ่งต้องมีการปรับตัวอยู่ตลอดเวลา ผลจากกระบวนการดังกล่าวจะทำให้มนุษย์เกิดพัฒนาการของเขาวนปัญญาจากความเชื่อดังกล่าว เขาจึงได้ศึกษาพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กอย่างละเอียดด้วยการสร้างสถานการณ์เพื่อสังเกตพฤติกรรมของบุตรสาว ๓ คนของเขาเป็นระยะเวลาาน และได้ทำบันทึกไว้อย่างต่อเนื่อง ทำให้ได้ข้อสรุปว่าธรรมชาติของมนุษย์มีพื้นฐานติดตัวตั้งแต่กำเนิด ๒ ชนิด คือ

๑. การจัดและรวบรวม (Organization) เป็นการจัดและรวบรวมกระบวนการต่าง ๆ ภายใน ให้เป็นระบบระเบียบอย่างต่อเนื่อง พร้อมกับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาเพื่อให้เกิดภาวะสมดุลจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม

๒. การปรับตัว (adaptation) เป็นการปรับตัวเพื่อให้อยู่ในภาวะสมดุลกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการ ๒ อย่างคือ

- การซึมซับหรือดูดซึมประสบการณ์ (assimilation) หมายถึง การที่มนุษย์มีการซึมซับหรือดูดซึมประสบการณ์ใหม่เข้าสู่โครงสร้างของสติปัญญา (cognitive structure) หลังจากมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม

- การปรับโครงสร้างทางเขาวนปัญญา (Accommodation) หมายถึง การปรับเปลี่ยนโครงสร้างของเขาวนปัญญาที่มีอยู่แล้วให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ที่ได้เรียนรู้เพิ่มขึ้น เขากล่าวว่าการพัฒนาสติปัญญาและความคิดของมนุษย์จะต้องอาศัยทั้งการจัดรวบรวมและการปรับตัวดังกล่าว ซึ่งลักษณะพัฒนาการที่เกิดขึ้นจะดำเนินอย่างค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งจะแตกต่างกันในแต่ละบุคคล โดยมีองค์ประกอบสำคัญที่เสริมพัฒนาการทางสติปัญญา ๔ องค์ประกอบคือ

^{๒๖} จิตวิทยาพัฒนาการ, จิตวิทยาพัฒนาการมนุษย์, แหล่งที่มา:

http://www.baanjomjut.com/library_๒/extension-๑/concepts_of_developmental_psychology/0๑_๖.html [๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖].

๑. วุฒิภาวะ (Maturation) คือการเจริญเติบโตทางด้านสรีรวิทยามีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาสติปัญญาและความคิด โดยเฉพาะเส้นประสาทและต่อมไร้ท่อ

๒. ประสบการณ์ (Experience) ประสบการณ์เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาด้านสติปัญญา เพราะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นทุกครั้งที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ทั้งประสบการณ์ที่เกิดจากการมี ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติและประสบการณ์เกี่ยวกับการคิดหาเหตุผลและทางคณิตศาสตร์ ซึ่งสามารถนำมาใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน

๓. การถ่ายทอดความรู้ทางสังคม (Social transmission) คือการที่บุคคลได้รับการถ่ายทอด ความรู้ด้านต่าง ๆ จากบุคคลรอบข้าง เช่น พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู เป็นต้น

๔. กระบวนการพัฒนาสมดุล (Equilibration) คือการควบคุมพฤติกรรมของตนเองซึ่งอยู่ในตัวของแต่ละบุคคลเพื่อปรับสมดุลของพัฒนาการทางสติปัญญาและความคิดไปสู่ขั้นที่สูงกว่า ขั้นพัฒนาการเซวาร์ปัญญา เขาได้แบ่งขั้นพัฒนาการของเซวาร์ปัญญาออกเป็น ๔ ขั้น คือ

๑. ขั้นใช้ประสาทสัมผัสและกล้ามเนื้อ (Sensori-motor period) อายุ ๐-๒ ปี เป็นขั้นพัฒนาการทางความคิดและสติปัญญาก่อนระยะเวลาที่เด็กจะพูดเป็นภาษาได้ การแสดงถึงความคิดและสติปัญญาของเด็กวัยนี้จะเน้นในลักษณะของการกระทำหรือการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับเคลื่อนไหว เป็นลักษณะของปฏิกิริยาสะท้อน เช่น การดูด การมอง การไขว่คว้า มีพฤติกรรมน้อยมากที่แสดงออกถึงความเข้าใจ ทั้งนี้เพราะเด็กยังไม่สามารถแยกตนเองออกจากสิ่งแวดล้อมได้ ตัวตนของเด็กยังไม่ได้พัฒนาจนกว่าเด็กจะได้รับประสบการณ์ ทำให้ได้พัฒนาตัวตนขึ้นมาแล้ว เด็กจึงสามารถแยกแยะสิ่งต่าง ๆ ได้จนกระทั่งเด็กอายุ ประมาณ ๑๘ เดือน จึงจะเริ่มแก้ปัญหา ด้วยตนเองได้บ้าง และรับรู้เท่าที่สายตามองเห็น

๒. ขั้นเริ่มมีความคิดความเข้าใจ (Pre-operational period) อายุ ๒-๗ ปี เด็กวัยนี้เป็นวัยก่อนเข้าโรงเรียนและวัยอนุบาล ยังไม่สามารถใช้สติปัญญากระทำการต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่ ความคิดของเด็กวัยนี้ขึ้นอยู่กับรับรู้เป็นส่วนใหญ่ ไม่สามารถใช้เหตุผล อย่างลึกซึ้งได้ วัยนี้เริ่มเรียนรู้การใช้ภาษา และสามารถใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ ได้ พัฒนาการวัยนี้แบ่งได้เป็น ๒ ขั้นคือ

ขั้นกำหนดความคิดไว้ล่วงหน้า (Preconceptual thought) อายุ ๒-๔ ปี ระยะเวลาี้เด็กจะมีพัฒนาการด้านการใช้ภาษา รู้จักใช้คำสัมพันธ์กับสิ่งของ มีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ได้แต่ยังไม่สมบูรณ์ ไม่มีเหตุผล คิดเอาแต่ใจตัวเอง อยู่ในโลกแห่งจินตนาการ ชอบเล่นบทบาทสมมติตามจินตนาการของตนเอง

ขั้นคิดเอาเอง (intuitive thought) อายุ ๔-๗ ปี ระยะเวลาี้เด็กสามารถคิดอย่างมีเหตุผลขึ้น แต่การคิดยังเป็นลักษณะการรับรู้มากกว่าความเข้าใจจะมีพัฒนาการรับรู้อย่างรวดเร็ว สามารถเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้เป็นหมวดหมู่ ทั้งที่มีลักษณะคล้ายคลึงและแตกต่างกัน ลักษณะพิเศษของวัยนี้คือ เชื่อ

ตัวเองโดยไม่ยอมเปลี่ยนความคิด หรือเชื่อในเรื่องการทรงภาวะเดิมของวัตถุ (conservation) ซึ่งเขาเรียกว่า Principle of invariance

๑. **ขั้นใช้ความคิดอย่างมีเหตุผลเชิงรูปธรรม (Concrete operational period)** อายุ ๗-๑๑ ปี ระยะเวลาเด็กจะมีพัฒนาการทางความคิดและสติปัญญาอย่างรวดเร็ว สามารถคิดอย่างมีเหตุผล แบ่งแยกสิ่งแวดล้อมออกเป็นหมวดหมู่ ลำดับชั้น จัดเรียงขนาดสิ่งของ และเริ่มเข้าใจเรื่องการคงสภาพเดิม สามารถนำความรู้หรือประสบการณ์ในอดีตมาแก้ปัญหาเหตุการณ์ใหม่ ๆ ได้ มีการถ่ายโยงการเรียนรู้ (transfer of learning) แต่ปัญหาหรือเหตุการณ์นั้นจะต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุหรือสิ่งที่เป็นรูปธรรม ส่วนปัญหาที่เป็นนามธรรมนั้นเด็กยังไม่สามารถแก้ได้

๒. **ขั้นใช้ความคิดอย่างมีเหตุผลเชิงนามธรรม (Formal operational period)** อายุ ๑๑-๑๕ ปี ขั้นนี้เป็นขั้นสูงสุดของพัฒนาการทางสติปัญญาและความคิด ความคิดแบบเด็ก ๆ จะสิ้นสุดลง จะเริ่มคิดแบบผู้ใหญ่ สามารถคิดแก้ปัญหาที่เป็นนามธรรมด้วยวิธีการหลากหลาย รู้จักคิดอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ สามารถตั้งสมมติฐาน ทดลอง ใช้เหตุผล และทำงานที่ต้องใช้สติปัญญาอย่างสลับซับซ้อนได้ เขากล่าวว่าเด็กวัยนี้เป็นวัยที่คิดเหนือไปกว่าสิ่งปัจจุบัน สนใจที่จะสร้างทฤษฎีเกี่ยวกับทุกสิ่งทุกอย่าง และมีความพอใจที่จะคิดพิจารณาเกี่ยวกับสิ่งที่ไม่มีตัวตนหรือสิ่งที่เป็นนามธรรม นักจิตวิทยาเชื่อว่าการพัฒนาความเข้าใจจะพัฒนาไปเรื่อยๆ จนกระทั่งเข้าสู่วัยรุ่น เขาเชื่อว่าพัฒนาการของเขาวนปัญญามนุษย์จะดำเนินไปเป็นลำดับขั้น เปลี่ยนแปลงหรือข้ามขั้นไม่ได้

จากการศึกษา **ทฤษฎีพัฒนาการทางความคิดของพียาเจต์** สรุปได้ว่าทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีทางด้านจิตวิทยา ศึกษาด้านกระบวนการพัฒนาทางสติปัญญาของเด็กตั้งแต่วัยแรกเกิดจนถึงวัยรุ่น ได้ข้อสรุปว่าธรรมชาติของมนุษย์มีพื้นฐานติดตัวตั้งแต่กำเนิด ๒ ชนิด คือ การจัดและรวบรวม (Organization) และการปรับตัว (Adaptation) ซึ่งมนุษย์มีการซึมซับหรือดูดซึมประสบการณ์ใหม่เข้าสู่โครงสร้างของสติปัญญา (Cognitive structure) หลังจากมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม และปรับเปลี่ยนโครงสร้างของเขาวนปัญญาที่มีอยู่แล้วให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ที่ได้เรียนรู้เพิ่มขึ้น จากทฤษฎีดังกล่าวนี้ ทำให้สามารถเข้าใจได้ว่าเยาวชนจะมีการรวบรวมข้อมูลจากประสบการณ์ของตน และทำการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมรอบตัวเยาวชนผ่านข้อมูลที่ได้ประสบมา หรือประสบการณ์ชีวิต เมื่อเยาวชนได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว เยาวชนจะปฏิบัติตามสิ่งที่เยาวชนพบเห็นมาเพื่อให้เข้ากับสภาพสมดุลกับสิ่งแวดล้อมที่เยาวชนอยู่ เยาวชนที่ซึมซับประสบการณ์ที่ไม่ดีก็จะแสดงออกด้วยพฤติกรรมที่ไม่ดีเช่นกัน

(๓) ทฤษฎีความต้องการ ของมาสโลว์^{๒๗} (Maslow's Hierarchy of Needs Theory)

แนวคิดของ Abraham Maslow จัดอยู่ในกลุ่มมนุษยนิยม ซึ่งมีทัศนคติในการมองมนุษย์ด้านที่ต้งาม โดยอธิบายว่ามนุษย์มีธรรมชาติใฝ่ดี สร้างสรรค์ความดี บรรเทาความเจริญก้าวหน้า รู้จักคุณค่าในตนเอง รู้จักผิดชอบชั่วดี มีความรับผิดชอบในชีวิต ทุกสิ่งเกิดจากการเลือกของตนเอง ที่สำคัญคือมนุษย์มีความปรารถนาจะประจักษ์รู้จักตนเอง และความสามารถเฉพาะของตนเอง เพื่อใช้ความรู้ความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ ถ้ามนุษย์อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีเอื้อต่อการวิวัฒน์พัฒนาแล้ว เขาก็จะพัฒนาไปสู่ความมั่งคั่ง ความเจริญของบุคลิกภาพและวุฒิภาวะเสมอ

Abraham Maslow เห็นต่างจากทฤษฎีบุคลิกภาพอื่นหลายทฤษฎีว่า ควรจะศึกษาจิตวิทยาจากบุคคลที่มีสุขภาพจิตดี บุคลิกภาพมั่นคง ประสบความสำเร็จและมีความสุขในชีวิต เพื่อค้นหาว่าคุณลักษณะของบุคลิกภาพที่ดีนั้นต้องมีองค์ประกอบอะไรบ้าง มีแนวทางพัฒนาอย่างไร นอกจากนี้ในการศึกษาเรื่องคนนั้นต้องศึกษาคนทั้งคน ไม่ใช่ศึกษาแยกเป็นส่วนย่อยแล้วนำมาสรุปเป็นกฎเกณฑ์ หรือวิธีการบำบัด ซึ่งวิธีการนี้เสี่ยงต่อความผิดพลาดมาก

Abraham Maslow ระบุว่ามนุษย์จะมีความต้องการที่เรียงลำดับจากระดับพื้นฐานไปยังระดับสูงสุด ขอบข่ายทฤษฎีของ Abraham Maslow จะอยู่บนพื้นฐานของสมมติฐาน ๓ ข้อ คือ

๑. มนุษย์มีความต้องการอยู่เสมอและไม่มีที่สิ้นสุด
๒. ความต้องการของบุคคลจะถูกเรียงลำดับตามความสำคัญ หรือเป็นลำดับขั้นความต้องการ พื้นฐาน
๓. ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้ว จะไม่เป็นสิ่งจูงใจของพฤติกรรมนั้นๆ ต่อไป

พัฒนาการทางบุคลิกภาพ

ทฤษฎี Maslow's Hierarchy of needs Theory แบ่งลำดับความต้องการของมนุษย์ไว้ดังนี้

ขั้นที่ ๑ ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological needs) ความต้องการในขั้นนี้เป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ เป็นความต้องการขั้นพื้นฐาน (Basic needs) ซึ่งมีพลังมากที่สุด เพราะเป็นความต้องการที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ตัวอย่างเช่น ความต้องการอากาศ อาหาร ยารักษาโรค หากความต้องการขั้นแรกยังไม่ได้รับการตอบสนองก็ยากที่จะพัฒนาสู่ขั้นอื่นๆ ได้

^{๒๗} จิตวิทยาพัฒนาการ, จิตวิทยาพัฒนาการเด็กและวัยรุ่น, แหล่งที่มา:

ขั้นที่ ๒ ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Safety and security needs) ความต้องการในขั้นนี้จะเกิดเมื่อขั้นแรกได้รับการตอบสนอง ความต้องการในขั้นนี้เป็นความต้องการที่จะรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตนเอง หากไม่ได้รับการตอบสนองหากไม่ได้รับการตอบสนองจะเกิดความรู้สึกหวาดกลัว ผวา รู้สึกไม่มั่นคง

ขั้นที่ ๓ ความต้องการความรัก และความเป็นเจ้าของ (Belonging and love needs) เมื่อ ๒ ขั้นแรกได้รับการสนองความต้องการแล้ว มนุษย์จะสร้างความรักและความผูกพันกับผู้อื่น

ขั้นที่ ๔ ความต้องการการได้รับการยกย่องนับถือ (Esteem needs) แบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะ ได้แก่

ความต้องการนับถือตนเอง (Self-respect) คือ ความต้องการมีอำนาจ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความสามารถและความสำเร็จ มีความเคารพนับถือตนเอง

ความต้องการได้รับการยกย่องนับถือ (Esteem from others) คือ ความต้องการชื่อเสียงเกียรติยศ การยอมรับยกย่องจากผู้อื่น

ขั้นที่ ๕ ความต้องการที่จะเข้าใจประจักษ์ตนเองอย่างแท้จริง (Self-actualization needs) เป็นความต้องการเพื่อตระหนักรู้ความสามารถของตนกับประพฤติปฏิบัติตนตามความสามารถ และสุดความสามารถ โดยเพ่งเล็งประโยชน์ของคนอื่นและของสังคมส่วนรวมเป็นสำคัญ

สาเหตุของบุคลิกภาพผิดปกติ

Abraham Maslow เชื่อว่าผู้ที่เป็นโรคประสาทหรือมีความเจ็บป่วยทางจิตเกิดจากความล้มเหลวในการบรรลุถึงความสมบูรณ์หรือความเจริญก้าวหน้า Maslow เรียกความเจ็บป่วยนี้ว่า Metapathology ซึ่งเป็นสภาพจิตใจที่มีอาการเฉยเมย มีความผิดปกติทางจิต ซึมเศร้า และหากจะกล่าวถึงความล้มเหลวในการบรรลุถึงความสมบูรณ์ หรือความเจริญก้าวหน้าในแต่ละขั้นเกิดจากอะไร คำตอบก็คือแรงจูงใจหรือความต้องการของแต่ละคน แรงจูงใจหรือความต้องการที่ไม่เหมาะสมหรือไม่สมเหตุสมผลเกิดจากหลายปัจจัย เช่น สภาพสังคม การอบรมเลี้ยงดู สิ่งแวดล้อม และอื่นๆ ทำให้การรับรู้ผิดไปจากความจริง ไม่สามารถบรรลุความต้องการในขั้นที่สูงขึ้นได้

จากการศึกษา **ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์** สรุปได้ว่า มนุษย์มีความต้องการอยู่เสมอและไม่มีที่สิ้นสุด ความต้องการของบุคคลจะถูกเรียงลำดับตามความสำคัญ หรือเป็นลำดับขั้นความต้องการพื้นฐาน ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้ว จะไม่เป็นสิ่งจูงใจของพฤติกรรมนั้นๆ ต่อไป ความต้องการของเยาวชนก็เช่นกัน เยาวชนต้องการความปลอดภัยทางร่างกาย มีปัจจัย ๔ มีความต้องการความมั่นคงปลอดภัย มีความต้องการความรัก และความเป็นเจ้าของ มีความต้องการการได้รับการยกย่องนับถือ และมีความต้องการที่จะเข้าใจประจักษ์ตนเองอย่างแท้จริง เยาวชนส่วนใหญ่จะมีครบใน ๒ ความต้องการแรก บางรายอาจมีความต้องการที่ ๓ จากพ่อแม่ซึ่งอาจไม่มีเวลาหรือไม่สามารถให้ความรักกับลูกได้เนื่องจากเศรษฐกิจที่รัดตัว เยาวชนจึงโหยหาสิ่งเหล่านี้จากผู้อื่น

และเพื่อนเป็นคนที่เยาวชนเข้าหา นอกจากนี้เยาวชนยังต้องการได้รับการยกย่องนับถือจากเพื่อน บางครั้งเยาวชนอาจกระทำบางสิ่งเพียงให้เพื่อนยอมรับหรือยกย่อง แม้ว่าสิ่งที่ทำนั้นเป็นสิ่งที่ผิดก็ตาม

(๔) ทฤษฎีวุฒิภาวะ ของกิเซลล์ (Gesell's Maturation Theory)

นักวิจัยท่านนี้^{๒๘} เป็นนักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ผู้เริ่มก่อตั้งสถาบันพัฒนาการเด็ก (Institute of Child Development) ณ มหาวิทยาลัยเยล ระหว่างปี ค.ศ. ๑๙๓๐-๑๙๔๐ อธิบายทฤษฎีเกี่ยวกับการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็กว่าการเจริญเติบโตของเด็กทางร่างกาย เนื้อเยื่อ อวัยวะ หน้าที่ของอวัยวะต่าง ๆ และพฤติกรรมที่ปรากฏขึ้นเป็นรูปแบบที่แน่นอนและเกิดขึ้นเป็นลำดับขั้น ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมเป็นองค์ประกอบรองที่ต่อเติมเต็มเสริมพัฒนาการต่าง ๆ กิเซลล์เชื่อว่าวุฒิภาวะจะถูกกำหนดโดยพันธุกรรม และมีในเด็กแต่ละคนมาตั้งแต่เกิด ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เด็กแต่ละวัยมีความพร้อมทำสิ่งต่าง ๆ ได้ ถ้าวุฒิภาวะหรือความพร้อมยังไม่เกิดขึ้นตามปกติในวัยนั้นสภาพแวดล้อมจะไม่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของเด็ก

เขาได้สร้างเกณฑ์มาตรฐานสำหรับวัดพฤติกรรมของเด็กในแต่ละระดับเน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรม ซึ่งเขาได้แบ่งพัฒนาการของเด็กที่ต้องการวัดและประเมินออกเป็น ๔ กลุ่มใหญ่

๑. พฤติกรรมทางการเคลื่อนไหว (Motor Behavior) ครอบคลุมการบังคับอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายและความสัมพันธ์ทางการเคลื่อนไหว

๒. พฤติกรรมทางการปรับตัว (Adaptive Behavior) ครอบคลุมความสัมพันธ์ของการใช้มือและสายตาการสำรวจค้นหาการกระทำต่อวัตถุการแก้ปัญหาในการทำงาน

๓. พฤติกรรมทางการใช้ภาษา (Language Behavior) ครอบคลุมการที่เด็กใช้ภาษา การฟังการพูดการอ่านและการเขียน

๔. พฤติกรรมส่วนตัวและสังคม (Personal-Social Behavior) ครอบคลุมการฝึกปฏิบัติส่วนตัว เช่น การกินอาหาร การขับถ่าย และการฝึกต่อสภาพสังคม เช่น การเล่น การตอบสนองผู้อื่น

จากแนวความคิดของเขา สามารถนำมาอธิบายพัฒนาการของมนุษย์ในด้านการเจริญเติบโตพัฒนาการทางร่างกาย และสามารถนำไปเชื่อมโยงกับพัฒนาการทางสติปัญญาได้อีกด้วย นอกจากนั้น เขาได้เขียนหนังสือขึ้น ๒ เล่ม คือ The First Five Year of Life และ The Child from Five to Ten ซึ่งแนวคิดดังกล่าวนี้มีบทบาทมากต่อการจัดกลุ่มเด็กเข้าศึกษาในชั้นอนุบาลศึกษาและชั้นประถมศึกษา เกณฑ์มาตรฐานใช้เป็นแบบทดสอบมาตรฐานในการทำนายพฤติกรรม วิเคราะห์กลุ่ม และทำวิจัย เพื่อบอกลักษณะพัฒนาการของเด็ก โดยใช้อายุทางปฏิทินเป็นเกณฑ์ นอกจากนี้มีบทบาท

^{๒๘} สิริมา ภิญญอนันตพงษ์, การพัฒนาโครงการเด็กนักวิจัยและการประเมินเน้นเด็กเป็นสำคัญ (โครงการปีที่ ๒), (กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ), หน้า ๓๕.

มากในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับเด็ก โดยการจัดกิจกรรมนั้นต้องให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะของเด็กแต่ละคน

จากการศึกษา **ทฤษฎีวุฒิภาวะของกิเซลล์** สรุปได้ว่า เขาได้สร้างเกณฑ์มาตรฐานสำหรับวัดพฤติกรรมของเด็กในแต่ละระดับ เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรม แบ่งพัฒนาการของเด็กที่ต้องการวัดและประเมินออกเป็น ๔ กลุ่มใหญ่ ได้แก่ พฤติกรรมทางการเคลื่อนไหว พฤติกรรมทางการปรับตัว พฤติกรรมทางการใช้ภาษา และพฤติกรรมส่วนตัวและสังคม เขาสามารถนำหลักการนี้มาใช้อธิบายพัฒนาการของมนุษย์ในด้านการเจริญเติบโตพัฒนาการทางร่างกาย และสามารถนำไปเชื่อมโยงกับพัฒนาการทางสติปัญญาได้อีกด้วย ในบางครั้งเยาวชนจะมีความเจริญเติบโตทางร่างกายมาก แต่ไม่ได้หมายความว่าร่างกายเติบโตวุฒิภาวะจะเติบโตไปด้วย พ่อแม่มักเข้าใจว่าลูกโตแล้ว ไม่ต้องดูแลมากเหมือนตอนเล็กๆ ก็ได้ ความคิดเช่นนี้เป็นความคิดที่เข้าใจผิด เพราะวุฒิภาวะของเด็กจะยังไม่พัฒนาเป็นผู้ใหญ่แม้ว่าร่างกายจะสูงใหญ่ก็ตาม สิ่งนี้ทำให้เยาวชนถูกละเลยและปล่อยปละจากพ่อแม่ของเยาวชน

(๕) ทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (The Sullivan's Interpersonal Theory)

แฮร์รี สแต็ค ซัลลิแวน (Harry Stack Sullivan) เกิดเมื่อวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๘๙๕ ที่นิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา และเสียชีวิตในเดือนมกราคม ค.ศ. ๑๙๕๙ รวมอายุ ๕๕ ปี ที่กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศสได้รับปริญญาแพทยศาสตรบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยทางการแพทย์ของชิคาโก และเข้าเป็นแพทย์ทหารในสงครามครั้งที่ ๒ เมื่อสงครามยุติได้เข้าทำงานเป็นแพทย์ในสถาบันต่างๆ ต่อมาได้เข้าทำงานที่คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยแมริแลนด์ ซึ่งเป็นช่วงที่เขาได้ศึกษาโรคจิตเภทที่มีจำนวนมากในขณะนั้นซัลลิแวนเป็นทั้งนักวิทยาศาสตร์ นักกล่าวสุนทรพจน์ทางจิตเวชเป็นผู้นำในการฝึกฝนจิตแพทย์ในด้านบุคลิกภาพ เขาได้ตั้งทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (The interpersonal Theory of Psychiatry) ตั้งแต่ปี ค.ศ.๑๙๒๙ และสำเร็จในกลางปี ค.ศ. ๑๙๓๐ ตลอดชีวิตมีผลงานเล่มเดียว คือ ทฤษฎีบุคลิกภาพ ซึ่งพิมพ์ในปี ค.ศ. ๑๙๔๗ ผลงานที่เหลือได้รับการตีพิมพ์หลังเขาเสียชีวิตแล้วโดยเพื่อนของเขานำออกตีพิมพ์ เช่น Psychiatric Interview , Clinical Studies in Psychiatry , Schizophrenia as a Human Process และ The Fusion of Psychiatry and Social Science เขาใช้วิธีบำบัดคนไข้จากจิตวิเคราะห์มาเป็น ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล Interpersonal Theory of Psychiatry ทฤษฎีของเขาโยงไปถึงจิตวิทยาบุคลิกภาพเป็นผลมาจากสัมพันธภาพระหว่างบุคคล เขาได้รักษา Schizophrenia (คนไข้โรคจิตชนิดหนึ่ง) ให้หายได้มากมาย

เขาได้กำหนดโครงสร้างบุคลิกภาพเป็น ๓ ประเภทได้แก่

๑. Dynamism พฤติกรรมที่เคยชินเป็นความสัมพันธ์กับคนอื่น เช่นชอบช่วยเหลือ ชอบบ่น เอาเปรียบ

๒. Personification มโนภาพที่คนวาดภาพโดยตนเองและเป็นภาพที่คนอื่นมีสัมพันธ์ภาพกับตน

๓. Cognitive Process กระบวนการคิดเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพมี ๓ อย่าง

๓.๑ Prototaxic เป็นความคิดระดับทารก ไม่เจาะจง ไม่เข้าใจสิ่งรับรู้ เป็นประสาทสัมผัส

๓.๒ Parataxic ความคิดพัฒนาขึ้น เข้าใจสัมพันธ์ภาพสิ่งต่างๆ จริง/ไม่จริง

๓.๓ Syntactic ใช้สัญลักษณ์ สื่อสารได้ตรงความจริงมากขึ้น แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น

แบบแห่งบุคลิกภาพ ผู้มีความสัมพันธ์กับผู้อื่นจะก้าวไปสู่บุคลิกภาพแห่งความเป็นผู้ใหญ่ได้ ส่วนผู้ที่บกพร่องความสัมพันธ์กับผู้อื่น ย่อมแสดงอาการโรคจิตประสาทไว้ ๑๐ ประการ เช่น หมกมุ่นกับตัวเอง

ทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของซัลลิแวน เขาเห็นว่า สังคมมีส่วนสำคัญต่อการสร้างบุคลิกภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสัมพันธภาพระหว่างบุคคลที่ส่งผลต่อการรับรู้ของตนเอง จนทำให้บุคคลปรับเปลี่ยนตนเองไปตามนั้น เขาจึงได้สร้างทฤษฎีชื่อ ทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (The interpersonal Theory)

แนวคิดที่สำคัญ

๑. โครงสร้างบุคลิกภาพ

ซัลลิแวนเห็นว่า พันธุกรรมมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการเจริญเติบโตและความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งต่อการสร้างบุคลิกภาพ โครงสร้างบุคลิกภาพจึงเป็นผลมาจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับบุคคล บุคคลที่มีความสัมพันธ์ด้วยอาจมีชีวิตอยู่จริงหรือเป็นบุคคลในฝัน ในเทพนิยาย หรือเป็นบุคคลเด่น ๆ ก็ได้ เขาเชื่อว่าบุคลิกภาพเป็นการทำงานประสานกันระหว่างการแปรเปลี่ยนพลัง (Dynamics) การสร้างภาพบุคคล(Personification) และกระบวนการคิด (Cognitive Process)

๑.๑ การแปรเปลี่ยนพลัง (Dynamics) เป็นกระบวนการปรับตัวของบุคคล ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ซึ่งเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ถึงความต้องการของผู้อื่นแล้วแสดงพฤติกรรม ตอบสนองความต้องการของผู้อื่น ทั้งที่อาจไม่ได้ต้องการตามนั้น การเรียนรู้เหล่านี้เริ่มต้นตั้งแต่วัยเด็ก เช่น การแก่งแย่ง...ไม่ดี เด็กจะไม่ทำ หรือ การยกมือไหว้ผู้ใหญ่...ดี เป็นต้น ซึ่งจะค่อยๆหลอมรวมเป็น

บุคลิกภาพ ซัลลิแวนเชื่อว่า ศูนย์กลองการผันแปรอยู่ที่ระบบตน (Self System) อันเป็นระบบของการสร้างภาพตนเอง ทำให้รับรู้ตนเองใน ๓ ลักษณะ คือ

๑. ภาพตนเองที่ว่า “ฉันดี” (Good Me) ซึ่งเป็นผลของประสบการณ์ที่รับการยอมรับจากการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่ให้ความรู้สึกใคร่ อบอุ่น เอาใจใส่ ห่วงใย ทำให้เกิดความพึงพอใจ

๒. ภาพตนเองที่ว่า “ฉันเลว” (Bad Me) เป็นประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากการได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง ไม่เอาใจใส่ ไม่ได้รับการตอบสนองความต้องการ จึงทำให้เด็กเกิดความไม่พอใจ

๓. ภาพตนเองที่ว่า “ไม่ใช่ฉัน” (Not Me) เกิดจากการอบรมเลี้ยงดูแบบขู่เข็ญหรือทำให้หวาดกลัวอย่างรุนแรงทำให้เกิดความวิตกกังวลสูง จึงแสดงพฤติกรรมออกมาในเชิงปฏิเสธว่า “ไม่ใช่ฉัน” เพราะเป็นสิ่งที่เด็กไม่ต้องการรับรู้

๑.๒ การสร้างภาพบุคคล (Personification) เป็นภาพที่บุคคลวาดขึ้นจากการที่ตนได้ไปสัมพันธ์กับคนอื่นภาพเหล่านี้อาจเป็นภาพของตนเองหรือผู้อื่น ซึ่งเป็นภาพที่ถูกต้องหรือไม่ก็ได้ เมื่อภาพเป็นที่ติดตาแล้วก็ยากต่อการเปลี่ยนแปลงและยังมีแนวโน้มที่จะถ่ายโอนไปยังบุคคลอื่นด้วย เช่น ภาพแม่ดีใจ อาจมองว่าผู้หญิงที่เป็นแม่ใจดีทุกคน เป็นต้น

๑.๓ กระบวนการคิด (Cognitive Process) ซัลลิแวนเชื่อว่ากระบวนการคิดเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างบุคลิกภาพเขาได้แบ่งกระบวนการคิดออกเป็น ๓ ลักษณะ คือ

๑. โปรโตทาสิก (Prototaxic) เป็นกระบวนการคิดของทารกที่ยังไม่ได้ปรุงแต่งรับรู้สิ่งต่างๆอย่างไม่เฉพาะเจาะจง ไม่เข้าใจความหมาย ผ่านไปแล้วผ่านไปเลย ไม่ตระหนักถึงการดำรงอยู่ของสิ่งนั้น

๒. พาราทาสิก (Parataxic) เมื่อเด็กพัฒนาความคิดสูงขึ้นจะเริ่มเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่างๆทั้งจริงบ้างไม่จริงบ้างปนกันไป แต่ความคิดของเด็กถือว่าสิ่งที่คิดนั้นเป็นจริง เช่น อุตรามาเนน เป็นต้น ความคิดดังกล่าวจะส่งผลต่อบุคลิกภาพของบางคนในอนาคต เป็นต้น

๓. ซินทาสิก (Syntactic) เมื่อเด็กมีความสามารถทางภาษาเพิ่มขึ้นถึงขั้นใช้สัญลักษณ์แล้ว สภาพความเป็นจริงกับความจริงมากขึ้น สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้ สื่อสารกับผู้อื่นได้เข้าใจ

๒. การพัฒนาบุคลิกภาพ

ซัลลิแวนได้แบ่งการพัฒนาบุคลิกภาพตามประสบการณ์เป็น ๗ ชั้น^{๒๙} คือ

๑. ขั้นทารก (Infancy) อายุแรกเกิด - ๑๘ เดือน วัยนี้จะมีความสุข กับการใช้ปากในการตอบสนองความต้องการอาหารของตนเองด้วยการดูดหรือการเคลื่อนไหวร่างกายด้วยการใช้ประสาทสัมผัสสัมผัสกับมือในการดูดนิ้วตนเอง

๒. ขั้นวัยเด็ก (Childhood) อายุ ๑๘ เดือน - ๕ ปี เป็นระยะที่เริ่มหัดพูด ฝีกออกเสียง ได้ชัดเจน เริ่มมีเพื่อนและต้องการให้ผู้อื่นยอมรับสถานภาพของตนเอง

๓. ขั้นวัยเยาว์ (Juvenile Era) อายุระหว่าง ๕-๑๒ ปี เป็นวัยที่เข้าโรงเรียน พัฒนาการทางร่างกายเร็วมากเริ่มรู้จักสังคม มีการร่วมมือและแข่งขัน เรียนรู้ที่จะควบคุมตนเอง

๔. ขั้นก่อนวัยรุ่น (Pre-adolescence) อายุ ๑๑-๑๓ ปี เริ่มมีวุฒิภาวะทางเพศ มีการกล้าแสดงออกมากขึ้นและยังต้องการความเท่าเทียมกับผู้ใหญ่

๕. ขั้นวัยรุ่นตอนต้น (Early Adolescence) อายุระหว่าง ๑๓-๑๗ ปี เป็นวัยที่มีความพอใจในเรื่องเพศ ต้องการคบเพื่อนเดียวกันและต่างเพศ ต้องการความเป็นอิสระไม่ยอมพึ่งพาใคร

๖. ขั้นวัยรุ่นตอนปลาย (Late Adolescence) อายุ ๑๗-๑๙ ปี ร่างกายเจริญเต็มที่ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความรู้และเข้าใจตนเอง เรียนรู้บทบาทในสังคมได้ดี

๗. ขั้นวัยผู้ใหญ่ (Adulthood) อายุระหว่าง ๒๐-๓๐ ปี เป็นวัยที่มีพัฒนาการทุกอย่างสมบูรณ์เต็มที่สร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นสร้างหลักฐาน มีความรับผิดชอบหน้าที่

บุคลิกภาพประเภทต่างๆ (Personality Types) บุคลิกภาพที่แสดงอาการของโรคจิตโรคประสาทมี ๑๐ ประเภท แต่ในที่นี้ซัลลิแวนอธิบายไว้ ๖ ประเภท ส่วนอีก ๔ ประเภทที่มีความคล้ายคลึงกับประเภทอื่นจนแทบจะแยกกันไม่ออกและซัลลิแวน มิได้อธิบายไว้อย่างชัดเจนนั้นขอเว้นที่จะกล่าวไว้ในที่นี้

๑. ประเภทหมกมุ่นอยู่แต่กับตนเอง (Self-absorbed) หรือพวกคิดฝัน เมื่อยังเป็นทารกยังแยกตัวเองออกจากโลกภายนอกไม่ออก ถ้าได้รับการทูลถนอมก็รู้สึกโลดดี ตัวเราก็น่าดี แต่ถ้าได้รับการเลี้ยงดูไม่ดี ก็รู้สึกว่าโลกร้าย ตัวเราก็น่าร้าย เราก็คงหาอะไรดี ๆ มาแทน โยกานคิดฝันเอาเองโดยทั่วไปแล้วคนประเภทนี้ทักท้อแท้ ผิดหวังง่าย มีความเจ็บแค้นแค้นใจ มักคิดว่าตนถูกเข้าใจผิดเสมอ ขั้นแรกบุคคลประเภทนี้จะผิดหวังในสัมพันธภาพระหว่างตนกับคนอื่น ต่อมาก็อาจจะผิดหวังในเรื่องการทำงาน การเรียน และอื่นๆต่อไป บุคคลประเภทนี้ไม่มีความรักที่แท้จริงให้แก่ใคร แต่ก็มีพฤติกรรมที่ดูเผินๆเหมือนกับมีความรักในบุคคลนั้นอย่างลึกซึ้ง เช่น ติดแฉ แต่ถ้าเขาผิดหวังในบุคคลนั้น จะเกลียดชังเข้ากระดูกดำ

^{๒๙} ศรีเรือน แก้วกังวาล, จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย (เล่ม ๒) วัยรุ่น-วัยสูงอายุ, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๕), หน้า ๗๐-๗๓.

๒. ประเภทเหลือขอ (Incorrigible) ได้แก่บุคคลที่ไม่มีความเป็นมิตรกับใคร มีอารมณ์ขุ่นมัว ไม่อยากเข้ากับใคร แต่มีข้อยกเว้นคือ ถ้ากับผู้ที่ต่ำกว่าตนแล้ว บุคคลประเภทนี้ก็จะดีต่อ อากาการ เช่นนี้ จะเห็นได้ในวัยเยาว์ก่อนวัยรุ่น ถ้าเขาได้ครู เพื่อน ที่เค็มเหมือนเกลือ พ่อแม่ก็เคียวเชียวอยากให้ได้ดี บุคคลในครอบครัวขาดสัมพันธ์ภาพอันดีต่อกันและกัน เด็กรู้สึกว่าจะแข่งขันกับเขาโดยตรงๆ คงอยู่ในสถานะลำบาก เหล่านี้เป็นการทำทนาย ยั่วๆ ทำให้เกิดความโกรธ หงุดหงิด

๓. ประเภทค้านตลอดกาล (Negative) ได้แก่บุคคลที่ไม่ลงรอยกับผู้ใด ชอบค้าน ชอบเถียง ชอบปฏิเสธ เนื่องมาจากเด็กเคยเรียกร้องความสนใจ เคยใช้วิธีนี้ ครั้นโตขึ้นก็ใช้วิธีที่เคยใช้ และยิ่งมีความชำนาญในการคัดค้านยิ่งขึ้นด้วย

๔. ประเภทไม่สูงส่งกับใคร (Asocial) ได้แก่บุคคลที่ปลีกตัวจากการติดต่อกับบุคคลอื่นให้มากที่สุด ไม่ไว้ใจใครว่าจะจริงใจโยติกับตน รู้สึกว่าทำคุณกับใครไม่ขึ้น มักจะใจน้อย ทั้งนี้เพราะรู้สึกมาแต่ต้นว่าไม่มีใครรักตน

๕. ประเภทต้องพึ่งพาผู้อื่น (Inadequate) ได้แก่บุคคลที่ยึดผู้ใหญ่ หรือเจ้านายเหมือนไม้เลื้อยยึดหลัก ได้แต่เป็นผู้คอยตาม หรือให้ผู้อื่นเป็นผู้คอยชี้แนะบัญชา สั่งงาน ให้ทำโน่นทำนี่ไม่มีความคิดเป็นของตนเอง อาจเป็นผลมาจากการที่พ่อแม่วางอำนาจเอาตั้งแต่เด็กๆ และตนก็อยู่ใต้บัญชาหรือโอวาทของผู้ใหญ่เสมอมา

๖. ประเภทรักร่วมเพศ (Homosexuality) ได้แก่บุคคลที่ไม่รักเพศตรงข้ามตามปกติทั่วไป แต่มีความพอใจในเพศเดียวกัน หญิงรักร่วมกับหญิง ชายรักร่วมกับชาย หรือพวกที่อยากเป็นเพศตรงข้ามข้าม เช่นผู้ชายอยากเป็นผู้หญิง ผู้หญิงอยากเป็นผู้ชาย ซัลลิแวนเห็นว่า การมีความรักร่วมเพศมิใช่ปัญหาในตนเอง หากเป็นวิธีการปรับตัวที่อยากอย่างหนึ่งซึ่งบุคคลที่นำมาใช้กับการแก้ปัญหาทางเพศ

สาเหตุของรักร่วมเพศ

๑. กรรมพันธุ์ เป็นได้บ้างจากการศึกษาแฝดไข่ใบเดียวกัน ถ้าคนหนึ่งเป็นอีกคนหนึ่ง ก็มีโอกาสเป็นด้วยเสมอ

๒. สิ่งแวดล้อม

๒.๑ ครอบครัว เช่นความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาไม่ดี เป็นเหตุให้เด็กไม่สามารถลอกเลียนแบบที่ถูกต้องจากบิดามารดาได้ดี จึงมีบทบาทที่ไม่ถูกต้องแล้วกลายเป็นรักร่วมเพศไปได้ เช่น บิดามารดาทะเลาะกันบ่อยๆ ทำให้เด็กเกลียดกลัวชีวิตรักร่วมเพศ จึงหันไปหาความรักเพศเดียวกัน หรือในเด็กชายที่มีพ่ออ่อนแอ ไม่เก่ง อารมณ์รุนแรง เด็กชายอาจไม่ชอบความรุนแรงของบิดา จึงทำตัวเหมือนมารดากลายเป็นหญิง และหันไปหาความสุขทางเพศกับชาย หันเข้าหาความสุขกับทางเพศกับหญิงเพศเดียวกัน

๒.๒ การเลี้ยงดูผิดเพศ เช่น บิดา มารดาต้องการลูกชาย แต่ลูกเกิดมาเป็นหญิงจึงเลี้ยงดูให้เหมือนเพศชายก็กลายเป็นชายไป บิดา มารดา ร่วมเพศกันให้เด็กเห็น เด็กอาจรู้สึกว่ามีบิดาทำร้ายมารดา เด็กหญิงอาจเกลียดกลัวบิดา จนเกลียดชายอื่นไปด้วย จึงหันเข้ารักเพศเดียวกัน

การรักษา

ถ้าใครเดือดร้อนต่อการเป็นรักร่วมเพศ ไม่ชอบก็กลัวใจ กังวล หรือมีอาการสับสนจึงต้องการการรักษา การรักษาแบ่งเป็น ๒ ลักษณะ

๑. ทั่วไป

๑.๑ จิตวิเคราะห์ ต้องใช้การรักษานาน ๓-๕ ปี เนื่องจากการเป็นมาของรักร่วมเพศเป็นเรื่องเรื้อรัง การรักษาจึงได้ผลน้อย

๑.๒ พฤติกรรมบำบัด ให้ดูภาพกระตุ้นอารมณ์รักเพศแล้วทำด้วยไฟฟ้าให้เกิดการเจ็บปวด หรือฉีดยาให้อาเจียนผู้ป่วยจะทำให้ผู้ป่วยเรียนรู้เมื่อมีความรู้สึกรักร่วมเพศจะเป็นความรู้สึกไม่ดีก็จะค่อยๆ เลิกไป ซึ่งเรียกรักษาว่า Aversion Therapy

๑.๓ จัดบำบัดกลุ่ม

๒. รักษาปัญหาทางอารมณ์ และปัญหาบุคลิกภาพ

การยับยั้งของอารมณ์ไม่ดีพอ จึงทำให้หุนหัน และมีเรื่องทำร้าย ฆ่ากันตายอยู่บ่อยๆ แต่ดูเหมือนว่าเป็นข่าวตึง ชาวเด่น มากกว่าคนที่รักเพศตรงข้ามฆ่ากัน เพราะสังคมยังไม่ค่อยยอมรับในเรื่องรักร่วมเพศ ถ้ายอมรับเรื่องรักร่วมเพศเป็นเรื่องปกติ แล้วเราจะเห็นว่ารักร่วมเพศ (Homosexuality) ก็ฆ่ากันน้อยกว่ารักเพศเดียวกัน (Hetero Sexuality) ฆ่ากันเสียอีกด้วยซ้ำไป

บุคลิกภาพประเภท ๗-๑๐ คือ คนไม่เต็มบาท ไม่ถึงกับสติไม่สมประกอบ (Non-integrative) บุคคลที่ประพฤตินประจวบอยู่ในวัยรุ่นตลอดกาล (Chronical Adolescence) บุคคลประเภทพูดติดอ่าง และบุคคลประเภทไฟสูงทะเยอทะยานจนเกินความสามารถ

จากการศึกษา **ทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคล** สรุปได้ว่าแนวคิดที่สำคัญคือ โครงสร้างบุคลิกภาพ พันธุกรรมมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการเจริญเติบโต และความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งต่อการสร้างบุคลิกภาพ โครงสร้างบุคลิกภาพจึงเป็นผลมาจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับบุคคล เยาวชนจะมีการสร้างภาพของตนเองและรับรู้ตนเองใน ๓ ลักษณะ คือ ภาพตนเองที่ว่า “ฉันดี” ซึ่งเป็นผลของประสบการณ์ที่รับการยอมรับจากการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่ให้ความรู้สึกรักใคร่ อบอุ่น เอาใจใส่ ห่วงใย ทำให้เกิดความพึงพอใจ ภาพตนเองที่ว่า “ฉันเลว” เป็นประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากการได้การอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง ไม่เอาใจใส่ ไม่ได้รับการตอบสนองความต้องการ จึงทำให้เด็กเกิดความไม่พอใจ ภาพตนเองที่ว่า “ไม่ใช่ฉัน” เกิดจากการอบรมเลี้ยงดูแบบขู่เข็ญหรือทำให้หวาดกลัวอย่างรุนแรงทำให้เกิดความวิตกกังวลสูง จึงแสดง

พฤติกรรมออกมาในเชิงปฏิเสธว่า “ไม่ใช่ฉัน” เพราะเป็นสิ่งที่เด็กไม่ต้องการรับรู้ มีแบ่งการพัฒนาบุคลิกภาพตามประสบการณ์เป็น ๗ ชั้น สำหรับเยาวชนจะอยู่ในชั้นที่ ๕ และ ๖ คือ ชั้นวัยรุ่นตอนต้นและชั้นวัยรุ่นตอนปลาย ซึ่งเป็นวัยที่มีความพอใจในเรื่องเพศ ต้องการคบเพื่อนเพศเดียวกันและต่างเพศ ต้องการความเป็นอิสระไม่ยอมพึ่งพาใคร และมีความคิดสร้างสรรค์ มีความรู้และเข้าใจตนเอง เรียนรู้บทบาทในสังคมได้ดี คนจะมีบุคลิกภาพหลายรูปแบบ อาทิเช่น ประเภทหมกมุ่นอยู่แต่กับตนเอง ประเภทเหลือขอ ประเภทค้ำจนตลอดกาล ประเภทไม่สูงสิ่งกับใคร ประเภทต้องพึ่งพาผู้อื่น ประเภทรักร่วมเพศ จะเห็นว่าบุคลิกภาพของเยาวชนมีมากมายหลายประเภท และแต่ละประเภทจะสะท้อนพฤติกรรมที่แตกต่างกันออกมา ผู้ใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนจะต้องเข้าใจลักษณะของเยาวชนเพื่อให้สามารถปฏิสัมพันธ์กันได้

(๖) ทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคม ๘ ชั้น ของเอริกสัน (The Eight Stages of Psychosocial Development in Erikson)

Erik Homburger Erikson เป็นเรื่องของจิตวิทยาพัฒนาการเด็กและวัยรุ่นกล่าวว่า สิ่งแวดล้อมทั้งทางกายภาพ (Physical) ทางสังคม (Social) ทางวัฒนธรรม (Cultural) และทางความคิด (Ideational) เข้ามามีอิทธิพลกับพัฒนาการของชีวิตมนุษย์ตั้งแต่แรกเกิดจนชรา ซึ่งส่งผลต่อความคิดริเริ่ม ความสามารถในการปรับตัว บุคลิกภาพและพฤติกรรมต่างๆ เขาเป็นนักจิตวิทยาคลินิก เกิดที่ประเทศเยอรมันพบว่าพัฒนาการทางจิตวิทยาของมนุษย์มีการเปลี่ยนแปลงเหมือนกับโครงสร้างทางกายภาพร่างกาย มุมมองของเขาจึงเน้นพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคมร่วมกัน นั่นคือ การเจริญเติบโตทางร่างกาย และสิ่งแวดล้อมจะมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางจิตใจและบุคลิกภาพ ทำให้บุคคลสามารถปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ ทฤษฎีของเอริกสันนี้มีพื้นฐานจากทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ จุดเด่นของเอริกสันคือมุมมองพัฒนาการมนุษย์ตลอดช่วงอายุขัย ซึ่งเอริกสันมองพัฒนาการของบุคคลคนหนึ่งในลักษณะองค์รวม (Wholeness/Holistic) ตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งสิ้นอายุขัย ซึ่งโมเดลนี้แบ่งพัฒนาการของบุคคลไว้ ๘ ชั้น

พัฒนาการทางจิตสังคม (Psychosocial Development Model) ๘ ชั้นที่จะกล่าวต่อไปนี้ แบ่งช่วงชีวิตของมนุษย์ จากแรกเกิดถึงประมาณอายุ ๘๐ ปีเป็น ๘ ช่วง ตามการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย และสมอง จากวัยเด็กจนถึงวัยรุ่นจะมีการเจริญเติบโตเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและช้าลงในช่วงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น มีความคงที่ในวัยผู้ใหญ่ และหลังจากนั้นในวัยผู้ใหญ่ตอนกลางจนถึงวัยชราพัฒนาการในด้านต่างๆ เริ่มเสื่อมถอยลง แต่คงไว้ซึ่งประสบการณ์ชีวิตที่ผ่านมา การเปลี่ยนแปลงตามชั้นต่างๆ นี้เป็นเสมือนบันไดที่แต่ละบุคคลจะก้าวขึ้นไป การประสบกับปัญหาอุปสรรคเป็นเรื่องปกติและอาจเกิดขึ้นได้ในทุกช่วงพัฒนาการ ซึ่งจะเป็นเหมือนการเรียนรู้ การรู้จักแก้ไขปัญหา และเผชิญกับวิกฤตในช่วงต่างๆ การประสบกับความล้มเหลวในชั้นหนึ่งๆ จะมีผลกระทบต่อการพัฒนาการของ

บุคคลคนนั้นในขั้นต่อไปด้วย เช่น การไม่ประสบผลสำเร็จในพัฒนาการขั้นต้นๆ จะส่งผลต่อพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนจากกลุ่มปกติ ตัวอย่างพฤติกรรม เช่น การเรียน และการเข้าสังคมของบุคคลในช่วงวัยเด็กตอนต้นประสบปัญหา ส่งผลให้เกิดปัญหาพฤติกรรมต่างๆ ในช่วงวัยรุ่น และเกิดปัญหาอุปสรรคการใช้ชีวิตในช่วงวัยผู้ใหญ่ตามมาเช่นกัน

รูปแบบพัฒนาการทางจิตสังคมของแอร์ริคสันมี ๘ ขั้น โดยขั้น ๑ ถึงขั้น ๔ เป็นช่วงของการสั่งสมประสบการณ์ และการเรียนรู้ในการแก้ปัญหา ในขั้น ๕ เป็นเรื่องการปรับตัวเพื่อแสวงหาอัตลักษณ์ และขั้น ๖ ถึงขั้น ๘ เป็นการนำเอาอัตลักษณ์ไปใช้ โดยมีรายละเอียดตามขั้นต่างๆ ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ ๑ ความรู้สึกไวเนื้อเชื่อใจกับความไม่ไว้วางใจ (Trust vs. Mistrust)

พัฒนาการขั้นแรกจะเกิดขึ้นในช่วงตั้งแต่แรกเกิดจนถึงขวบปีแรก ในช่วงนี้ทารกจะมีความสุขความพึงพอใจบริเวณปาก และกิจกรรมเกี่ยวกับการกลืนกิน ซึ่งเกิดขึ้นในช่วงปีแรกของชีวิตทารกที่อยู่ในครรภ์มารดาจะได้รับการตอบสนองที่เพียบพร้อม อยู่ในอุณหภูมิที่เหมาะสม รับประทานอาหารผ่านทางสายรก อยู่ในภาวะสงบเงียบ ทำให้ทารกมีความพึงพอใจรู้สึกมั่นคงปลอดภัย ต่อมาเมื่อทารกคลอดจากครรภ์มารดาจะต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม เช่น การเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิ การกลืนกินทางปากการขับถ่ายทางทวารหนักการได้ยินเสียงและอื่นๆ

ในขั้นนี้หากมารดาให้ความรักและการดูแลแก่ทารกอย่างสม่ำเสมอ ตอบสนองต่อความต้องการขั้นพื้นฐานทางกายและทางจิตใจอย่างต่อเนื่อง (เช่น เมื่อทารกหิวก็ได้กิน ได้รับการสัมผัสลูบคลำด้วยความรัก ทะนุถนอม ได้นอนหลับอย่างสงบพอเพียง เมื่อขับถ่ายก็ได้รับการดูแลความสะอาด) จะทำให้ทารกพัฒนาความรู้สึกไวเนื้อเชื่อใจขั้นพื้นฐาน (Basic Trust) ต่อบุคคลและสิ่งแวดล้อม ความสำเร็จของพัฒนาการในขั้นแรกสังเกตได้จากการที่ทารกไม่มีความวิตกกังวลมากจนเกินไป หรือไม่มีอารมณ์รุนแรง เช่น การแสดง พฤติกรรมร้องไห้โยเยโดยไม่สมเหตุสมผล หรือแสดงความโมโหหงุดหงิด เพื่อเรียกร้องความสนใจ เมื่อมารดาหรือผู้ดูแลคลาดสายตาไปการที่ทารกสามารถอยู่ตามลำพังในระยะเวลาสั้นๆ เมื่อเวลา ที่มารดาหรือผู้ดูแลผลจากทารกไป เพื่อทำธุระอื่นๆ ลักษณะดังกล่าวแสดงว่า ทารกเริ่มมีความรู้สึกมั่นคงและไว้วางใจ มีความมั่นใจว่ามารดาหรือผู้ดูแลจะกลับมาดูแลเช่นเดิม ถือเป็นจุดพื้นฐานเริ่มต้นของการพัฒนาอัตลักษณ์ (Ego Identity) ของบุคคลซึ่งจะเกิดขึ้นชัดเจนในช่วงวัยรุ่น

ทารกน้อยที่ได้รับการส่งเสริมพัฒนาการที่ดี จะสร้างความไวเนื้อเชื่อใจต่อบุคคลรอบข้าง และสภาพแวดล้อม มีความเชื่อมั่นและความหวังในการเริ่มต้นพัฒนาการแห่งชีวิตในอนาคต เมื่อชีวิตพวกเขาจะต้องเผชิญกับปัญหา หรือความกดดัน เขาก็จะมีความเข้มแข็งในการฝ่าฟันปัญหา ซึ่งเป็นผลจากการได้รับประสบการณ์ทางบวกในช่วงต้นของชีวิตนั่นเอง

สำหรับทารกที่มีความรู้สึกไม่ไว้วางใจเกิดขึ้นถือเป็นความล้มเหลวของพัฒนาการขั้นแรกนี้ในตัวบุคคลคนนั้น ความไม่ไว้วางใจอาจมาจากมารดาหรือผู้ดูแลมีปฏิกิริยาตอบสนองไม่เหมาะสมต่อความต้องการของทารก การห่างเหิน หรือปฏิเสธบุตร รวมทั้งมารดาที่มีลักษณะพึงพาไม่ได้ หรือมารดาที่เลี้ยงดูทารกด้วยความหงุดหงิด โกรธ ทารกจะแสดงพฤติกรรมเรียกร้องมากเกินควร อย่างไม่มีเหตุผล หรืออาจแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในลักษณะอื่นๆ และพัฒนาความรู้สึกไม่ไว้วางใจต่อบุคคลและสิ่งแวดล้อมไม่เข้าใจสิ่งแวดล้อมไม่ไว้วางใจผู้อื่นในพัฒนาการขั้นต่อไป

พัฒนาการทางด้านร่างกาย

มีการเจริญเติบโตทางร่างกายอย่างรวดเร็ว มีการเคลื่อนไหวระยะแรก เป็นไปโดยปฏิกิริยาสะท้อน (Reflexive - ปฏิกิริยาตอบสนองสิ่งเร้าแบบอัตโนมัติ เช่น การกระพริบตา การกระตุก น้ำลายไหล เป็นต้น) แล้วค่อย ๆ หายไป ต่อมาจะพัฒนาเป็นการเคลื่อนไหวของร่างกายรวมทั้งการเคลื่อนไหวที่มีจุดมุ่งหมายมากขึ้น ทารกจะสามารถควบคุมการเคลื่อนไหวส่วนต่างๆของร่างกายได้มากขึ้น จากการทำทารกสามารถชันคอ คว่ำตัว ลูกชันนั่ง คลานเข้า ยึดเกาะดึงตัวเพื่อยืนขึ้นเอง การเกาะเดินจนในที่สุดสามารถลุกขึ้นยืนได้เอง

พัฒนาการทางด้านภาษา

๑. ทารกแรกเกิดแสดงความต้องการให้ผู้เลี้ยงดูเข้าใจด้วยการร้องไห้
๒. สองเดือน ฟังเสียงคุยค้นหาเสียงเปล่งเสียงอ้อแอ้
๓. สี่เดือน เปล่งเสียงได้ยาวขึ้น ส่งเสียงอ้อแอ้โต้ตอบ เมื่อรู้สึกพอใจจะส่งเสียงเอ๊กอักใน

ลำคอ

๔. หกเดือน ค้นหาเสียงเรียกส่งเสียงหลายเสียง
๕. เก้าเดือน ฟังรู้ภาษาเข้าใจสีหน้าท่าทางเลียนเสียงพยัญชนะแต่ไม่มีความหมาย
๖. ๑๒ เดือน เรียกพ่อแม่พูดคำโดดที่มีความหมาย ๑ คำทำท่าตามคำบอกที่มีท่าทางประกอบได้ พัฒนาการทางด้านความคิด

สำหรับพัฒนาการทางด้านความคิดนั้นจะขอกกล่าวถึงแนวคิดของเพียเจท์ (Piaget) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการทางความคิดของมนุษย์ โดยพัฒนาการทางความคิดในระยะทารกนั้นเป็นระยะของ Sensori-motor Operation (แรกเกิด - ๒ ปี) และแบ่งลำดับขั้นพัฒนาการเป็น ๖ ระยะ เมื่อเปรียบเทียบพัฒนาการในช่วงแรกตามทฤษฎีของแอมอส สัน ซึ่งอยู่ในช่วงอายุขวบปีแรก จะเทียบกับแนวคิดของเพียเจท์ได้ ๔ ระยะคือ

๑. ระยะ ๐-๒ เดือน (Reflexive) พฤติกรรมต่างๆ เป็นปฏิกิริยาสะท้อน (ปฏิกิริยาตอบสนองสิ่งเร้าแบบอัตโนมัติ เช่น การกระพริบตา การกระตุก น้ำลายไหล เป็นต้น)

๒. ระยะ ๑-๔ เดือน (Primary circular reaction) ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจะเป็นสิ่งกระตุ้นการเคลื่อนไหวของเด็ก เด็กจะทำซ้ำ ๆ แต่ยังไม่มีความมุ่งหมาย สนใจการเคลื่อนไหว ไม่ใช่สนใจผลของการเคลื่อนไหว

๓. ระยะ ๔-๙ เดือน (Secondary circular reaction) เริ่มมีความตั้งใจทำพฤติกรรมเคลื่อนไหว และสนใจผลของพฤติกรรมนั้น ๆ

๔. ระยะ ๙-๑๒ เดือน (Coordination of secondary reaction) เริ่มแก้ปัญหาอย่างง่าย ๆ ได้ ใช้พฤติกรรมในอดีตที่ผ่านมาช่วยแก้ปัญหา สามารถแยกสิ่งที่ต้องการออกจากสิ่งที่ไม่ต้องการ สามารถเลียนแบบการเคลื่อนไหว

ในขั้นนี้ทารกจะมีการเจริญเติบโตทางร่างกายอย่างรวดเร็ว ในขณะที่พัฒนาการทางความคิดเป็นแบบง่าย ๆ ไม่ซับซ้อนและมักเป็นปฏิกิริยาสะท้อน

ขั้นที่ ๒ ความเป็นตัวของตัวเอง กับ ความละอายและสงสัย (Autonomy vs. Shame and Doubt)

ในพัฒนาการขั้นที่ ๒ เกิดขึ้นระหว่างขวบปีที่ ๒-๓ ของชีวิต พัฒนาการในขั้นนี้เด็กจะมีพัฒนาการทางร่างกาย โดยเฉพาะกล้ามเนื้อมากขึ้น และเริ่มที่จะเรียนรู้การควบคุมส่วนต่างๆ ของร่างกาย เคลื่อนไหวร่างกายอย่างเป็นอิสระมากขึ้น สามารถที่จะเรียนรู้อย่างรวดเร็ว และเริ่มสำรวจสิ่งแวดล้อมรอบข้างเด็กในวัยนี้จะเริ่มฝึกหัดการขับถ่ายการควบคุมกล้ามเนื้อหูรูด

ความรู้สึกเป็นตัวของตัวเอง (Sense of Autonomy) และการควบคุมตนเอง (Self Control) จะเกิดขึ้นได้ถ้าผู้ปกครองให้การอบรมเลี้ยงดูอย่างเหมาะสม มีความมั่นคงอดทน ให้ออกของเด็กได้ทำสิ่งต่างๆ ตามความปรารถนาของตนเองโดยอยู่ในการดูแลของผู้ปกครอง (เช่น การเคลื่อนไหว การปีนป่ายการหยิบจับสิ่งของอย่างเป็นอิสระ โดยที่ผู้ปกครองไม่แสดงท่าทีตื่นตระหนก หรือกังวลมากเกินไป) จะทำให้เด็กรู้สึกภาคภูมิใจในความสำเร็จของตนเอง มีความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่น ผลดีอีกประการคือ เด็กจะพัฒนาความรู้สึกมุ่งมั่น (Will) ซึ่งหมายถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจแน่วแน่ในการเลือก และในการยับยั้งตนเอง เด็กจะกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นและกล้าที่จะตัดสินใจมากขึ้น รวมทั้งมีความมุ่งมั่นและตั้งใจในการทำกิจกรรมต่างๆ ในทางตรงข้ามหากผู้ปกครองปล่อยปละละเลย ดุว่า หรือเข้มงวดกับเด็กมากเกินไป เด็กจะรู้สึกละอาย สงสัยในความสามารถของตนเอง ไม่มั่นใจในการแสดงความคิดเห็น ไม่มั่นใจว่าจะควบคุมชีวิตตนเองได้ ผลกระทบหนึ่งนี้อาจเกิดขึ้นคือทำให้เด็กมีบุคลิกภาพไม่เหมาะสม ขาดความเชื่อมั่น วิตกกังวล หวาดระแวงสงสัย หรือมีพฤติกรรมย้ำทำ นอกจากนี้ บุคคลที่ได้รับการพัฒนาความรู้สึกเป็นตัวของตัวเอง และการควบคุมชีวิตตนเองอย่างเหมาะสม เมื่อโตขึ้นเขาจะเป็นผู้ใหญ่ที่สนับสนุน และเชื่อมั่นสถาบันทางกฎหมายของสังคม มีความเคารพและอยู่ภายใต้กฎหมายของสังคม

พัฒนาการทางด้านร่างกายและภาษา

เด็กเป็นอิสระทางกาย (Physical Independence) มากขึ้น สามารถเดินวิ่งได้เองสำรวจสิ่งแวดล้อมได้ เด็กเริ่มพูดเป็นคำ ๆ ได้มากขึ้น เข้าใจคำสั่งและภาษาท่าทางมากขึ้น เมื่ออายุ ๒ ปี พูด ๒-๓ คำต่อกันได้อย่างมีความหมาย

พัฒนาการทางด้านความคิด

พัฒนาการทางความคิด ระยะSensori-motor ของ Piaget ระยะ ๑๒-๑๘ เดือน (Tertiary Circular Reaction) เริ่มมีพฤติกรรมลองผิดลองถูก (Trail & Error) สนใจผลที่เกิดขึ้น เป็นตัวของตัวเอง เริ่มมีความเข้าใจวัตถุภายนอก รับรู้การคงอยู่ของวัตถุแม้เมื่อวัตถุนั้นถูกปิดบัง หรือซ่อนลับตาไป หรือถูกเคลื่อนย้ายไปที่อื่น (Object Permanence) ระยะ ๑๘-๒๔ เดือน เริ่มมีความคิดจินตนาการ มีความสามารถแก้ปัญหาด้วยวิธีใหม่ๆ แต่ยังเป็นลักษณะลองผิดลองถูกอยู่ (Invention of new means through mental combination)

ขั้นที่ ๓ ความคิดริเริ่มกับความรู้สึกผิด (Initiative vs. Guilt)

พัฒนาการในขั้นนี้อยู่ในช่วงอายุ ๓-๕ ปี เด็กวัยนี้ร่างกายมีความสามารถและช่วยตัวเองได้มากขึ้นกว่าเดิม แต่ก็ยังอยู่ในวงจำกัด การพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สำหรับเด็กในช่วงวัยนี้ทำได้โดยให้เด็กได้ร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ท้าทายความสามารถของเขา รวมทั้งสิ่งแวดล้อมก็มีส่วนผลักดันและเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กได้

ระยะนี้เป็นระยะที่เด็กเริ่มเรียนรู้บทบาททางเพศ มาตรฐานทางศีลธรรมและการควบคุมอารมณ์ ครอบครัวจะเป็นแหล่งชี้แนะถึงสิ่งต่างๆ ในสังคมให้แก่เด็ก เด็กเริ่มสร้างบุคลิกภาพและความรู้สึกผิดชอบชั่วดีจากการได้มีกิจกรรมและประสบการณ์ร่วมกับสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว การอบรมสั่งสอนโดยพ่อแม่ หรือผู้ใหญ่ในครอบครัวจะช่วยให้เด็กได้ซึมซับเข้าไป เป็นการรู้สำนึกผิดชอบชั่วดีในความคิด และแสดงออกในพฤติกรรมของเด็ก การเรียนรู้นี้เด็กจะได้รับจากตัวแบบ (Role Model) ในครอบครัว โดยมีตัวแบบเป็นตัวอย่าง และให้ข้อมูลแก่เด็ก เพื่อเรียนรู้ว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด ดังนั้นความรู้สึกผิดชอบชั่วดีจึงสามารถสร้างขึ้นโดยการเรียนรู้จากบุคคลในครอบครัว และรวมถึงแนวความคิดค่านิยมของสังคม ในระยะนี้ครอบครัวมีบทบาทอย่างยิ่งในการปลูกฝังความรู้สึกผิดชอบชั่วดีให้แก่เด็ก การสร้างความสัมพันธ์ในระยะนี้จะเริ่มด้วยความสัมพันธ์ระหว่างแม่-เด็ก ต่อมาพ่อเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องด้วย และเมื่อสังคมของเด็กกว้างขวางขึ้นเด็กจะเริ่มสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เด็กเริ่มเป็นตัวของตัวเอง เด็กที่มีประสบการณ์มากจะสามารถช่วยเหลือตัวเองได้มาก เด็กที่ไม่สามารถพัฒนาผ่านขั้นความคิดริเริ่มไปได้จะเกิดความรู้สึกผิด และไม่กล้าที่จะเป็นผู้ริเริ่ม เนื่องจากเกิดความกลัวว่าจะทำผิดพลาดอีก

พัฒนาการของเด็กเป็นความรับผิดชอบร่วมกันทั้งเด็ก พ่อแม่ และชุมชน การได้ทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน หรือการมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ในสังคมจะเป็นการช่วยถ่ายทอดความรู้สึกรู้สึกนึกคิด เจตคติ ค่านิยมของสังคมให้แก่เด็กได้ทีละน้อย โดยมีผู้ใหญ่ช่วยกันปรับประคับประคอง ให้เด็กพัฒนาไปสู่ความสมบูรณ์ได้ เด็กวัยนี้ควรได้รับโอกาสทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสามารถอย่างอิสระ เช่น การเล่น การคิด การประดิษฐ์ การจินตนาการต่างๆ และควรได้รับการสนับสนุนให้เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ซึมซับความรู้สึกผิดชอบชั่วดี และหลักศีลธรรมจรรยา หากเด็กวัยนี้ได้รับการจำกัดในการทำกิจกรรมหรือถูกตำหนิ เมื่อคิดและทดลองทำสิ่งต่างๆ จะทำให้เด็กขาดความเชื่อมั่นในตนเอง มีความคิดคัดค้านหรือความรู้สึกผิดเกิดขึ้นเนื่องจากเขาไม่สามารถทำสิ่งต่างๆ ได้สำเร็จตั้งใจและถูกติตรอนหรือขัดขวางความสามารถของตนเอง ทำให้ความรู้สึกผิดเกิดสะสมในตัวเด็กและมีผลให้เด็กขาดความคิดสร้างสรรค์

พัฒนาการทางด้านร่างกายและภาษา

เด็กวัยนี้สามารถเดิน วิ่ง กระโดดโลดเต้นได้ เด็กจะมีทัศนคติไปในทางที่ดี ถ้าได้ทำกิจกรรมต่างๆ อย่างมีอิสระ ได้ใช้ความคิดและพลังงานของเขา และการได้สัมผัสกับสิ่งแวดล้อม เด็กต้องการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา ในระยะแรกๆ ของขั้นนี้เด็กจะมีความกระตือรือร้นและเริ่มมีความก้าวร้าวเกิดขึ้น เพื่อจะเอาชนะ ลักษณะพฤติกรรมของเด็กวัยนี้จะแตกต่างกันไปตามเพศ และในที่สุดจะพัฒนาเป็นบุคลิกภาพที่แสดงถึงความเป็นชายและหญิงอย่างเห็นได้ชัด รูปแบบพฤติกรรมของเด็กชาย เด็กชายจะชอบกระโดดโลดเต้น ต้องการมีความรู้ใหม่ๆ และชอบยุ่งเรื่องของคนอื่น ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งต่างๆ โดยเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องเพศ โดยแสดงออกมาในรูปแบบต่างๆ เช่น การไม่สามารถอยู่นิ่งๆ อาการกระวนกระวาย การจู่โจมถึงตัวบุคคล ในขณะที่เด็กหญิง รูปแบบที่แสดงออกจะเริ่มต้นคล้ายกับหญิงสาวทั่วไป เช่น มีเสน่ห์ น่ารัก มีทิ่ทำขวยเขิน เย้ายวน จนถึงขั้นที่แสดงออกถึงความสงบเสถียรซึ่งเป็นลักษณะของสาว ๆ ทั้งหมดนี้เป็นการเริ่มต้นที่แสดงออกถึงเพศแม่ เด็กหญิงเริ่มมีบทบาทของความเป็นแม่ต่อไปในรูปของท่วงทีการพูดคุย การแสดงออกต่าง ๆ ในสังคมจะสะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมต่างๆ รวมถึงอุปนิสัยส่วนลึกที่จะยอมรับใครเข้ามาร่วมเกี่ยวข้องด้วย พฤติกรรมต่างๆ เหล่านี้ถือว่าเป็นธรรมชาติของเด็ก สภาพแวดล้อมของครอบครัวมีบทบาทสำคัญต่อการแสดงออกของเด็กเป็นอย่างมาก เมื่อเด็กผ่านช่วงนี้ไป ความสนใจเรื่องเพศจะเปลี่ยนจากความสนใจในบุคคลอื่นเป็นการค้นหาสิ่งใหม่ๆ ให้กับตัวเอง

เด็กมีความสามารถทางภาษาและสามารถใช้ได้ดีขึ้นกว่าเดิม ชอบพูดและตั้งคำถามถึงสิ่งต่างๆ รอบตัว และมีจินตนาการทางความคิดต่างๆ ในขณะที่กำลังทำกิจกรรมนั้นๆ เด็กในช่วงนี้กำลังเรียนรู้ในสิ่งแปลกใหม่ ผู้ใหญ่ควรปล่อยให้เด็กได้พูดถาม และทำกิจกรรมต่างๆ อย่างอิสระภายในขอบเขตความสามารถ และจินตนาการของเขา การมีส่วนร่วมในกิจกรรมตลอดถึงการใช้ภาษาจะช่วย

ให้เด็กเกิดความคิดในการวางแผนและการริเริ่มทำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้เขาต้องการที่จะศึกษาค้นคว้าต่อไป เด็กก็จะมีความคิดริเริ่ม แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าผู้ใหญ่คอยเข้มงวด ไม่เปิดโอกาสให้เด็กได้ซักถาม หรือตำหนิว่าพฤติกรรมที่เขาแสดงออกอยู่ตลอดเวลา เขาก็จะรู้สึกผิด และไม่กล้าแสดงออกเมื่อคิดจะทำสิ่งใด

ขั้นที่ ๔ ความขยันหมั่นเพียรกับความรู้สึกต่ำต้อย (Industry vs. Inferiority)

ขั้นนี้อยู่ในช่วงอายุ ๖-๑๒ ปี ช่วงวัยเด็กตอนปลายเป็นระยะที่เด็กมีความเจริญเติบโตและมีความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ มากขึ้นยิ่งกว่าในวัยเด็กตอนต้นและวัยเด็กตอนกลาง การแสวงหาสิ่งต่างๆ ทำให้เด็กมีประสบการณ์กับสิ่งใหม่ ๆ รอบตัวเขามากขึ้น เมื่อเขาคิดว่าสิ่งใดที่เขาต้องการเขาจะต้องแสวงหาให้ได้ตามความปรารถนา เนื่องจากในวัยที่ผ่านมาเขาไม่สามารถทำกิจกรรมหลายอย่างได้ เพราะมีผู้ใหญ่คอยบังคับและควบคุม เด็กในวัยนี้ต้องการแสดงความคิดเห็นและแก้ปัญหาต่างๆ เพื่อแสดงความเป็นผู้ใหญ่ จุดสำคัญของพัฒนาการระยะนี้คือการได้แสดงออกว่าเขามีความคิด และมีความสามารถเหมือนผู้ใหญ่คนอื่นๆเช่นกัน ในช่วงอายุนี้นักคิดรอบข้างควรช่วยชี้แนะแนวทางในการดำเนินชีวิตเพราะเป็นระยะที่พวกเขาเริ่มไตร่ตรองถึงอนาคต การที่ได้พิสูจน์ว่ามีความสามารถกระทำสิ่งต่างๆ ในขอบเขตของเขาได้อย่างเหมาะสมทำให้เด็กในวัยนี้มีความเชื่อมั่นว่าเขาจะประสบความสำเร็จในอนาคต

พัฒนาการทางร่างกาย

การเจริญเติบโตด้านร่างกายของเด็กวัยนี้มีลักษณะค่อยเป็นค่อยไปอย่างช้า ๆ สม่่าเสมอ มีการเปลี่ยนแปลงของกล้ามเนื้อและระบบประสาทซึ่งทำงานประสานกันได้ดีขึ้น การเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วของอวัยวะภายในเกือบทุกระบบ การเปลี่ยนแปลงด้านน้ำหนัก การเจริญเติบโตของกระดูกและฟัน และการขยายออกของร่างกายซึ่งเปลี่ยนไปในด้านส่วนสูงมากกว่าส่วนกว้าง โดยความสูงจะเพิ่มขึ้น ๒ - ๓ นิ้วต่อปี สัดส่วนร่างกายใกล้เคียงผู้ใหญ่มากขึ้น เด็กผู้หญิงจะมีการเจริญเติบโตทั้งด้านร่างกายและวุฒิภาวะเร็วกว่าเด็กผู้ชายประมาณ ๑ - ๒ ปี จากลักษณะการเจริญเติบโตทางด้านร่างกายดังกล่าว ทำให้เด็กวัยนี้เริ่มให้ความสนใจกับรูปร่างหน้าตา มีความอยากรู้อยากเห็นในเรื่องราวทางกายของเพศตรงข้าม อย่างไรก็ตามการเจริญเติบโตที่เกิดขึ้นทุกด้านของเด็กวัยนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น ลักษณะทางพันธุกรรม การเลี้ยงดูเอาใจใส่จากครอบครัว และตัวเด็กเอง เช่น รูปแบบการรับประทานอาหาร การออกกำลังกายที่เหมาะสม การมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่สมบูรณ์แข็งแรง

พัฒนาการทางอารมณ์

พัฒนาการทางอารมณ์ของเด็กวัยนี้คือ การมีความคิดละเอียดอ่อนมากขึ้น สามารถเข้าใจอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นได้ดีขึ้น ควบคุมอารมณ์ของตนได้ เรียนรู้ที่จะแสดงอารมณ์ได้

เหมาะสมในรูปแบบที่สังคมยอมรับได้ เด็กวัยนี้สามารถควบคุมและระงับความโกรธได้ดีขึ้น ไม่มีลักษณะของการโกรธง่ายและหายเร็ว พัฒนาการการแสดงออกจะเปลี่ยนไป จากเดิมที่แสดงออกด้วยการร้องไห้ดื่กับพื้นเสียงดัง ทิ้งตัวลงนอนเมื่ออยากได้รับการตอบสนองในสิ่งที่ต้องการ จะเปลี่ยนเป็นการคิดแก้แค้นในใจแต่ไม่ทำจริงดังที่คิด หรือการหลีกเลี่ยงจากสถานการณ์ที่ไม่พึงพอใจในทันที ไม่มีพฤติกรรมแบบต่อสู้โดยใช้กำลัง ด้านความรักเด็กวัยนี้แสดงออกด้วยการมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น ร่าเริงแจ่มใส อารมณ์ดี จะระมัดระวังไม่ทำให้ผู้อื่นเสียใจหรือกระทบกระเทือนใจ โดยเฉพาะขณะอยู่ในกลุ่มเพื่อน หรือในสังคม เขาต้องการความรัก ความอบอุ่นมั่นคงในครอบครัวและหมู่คณะ นอกจากนี้เด็กจะเลิกกลัวสิ่งที่ไม่ดีตัวตน พิสูจน์ไม่ได้ อารมณ์กลัวของเด็กวัยนี้เกิดจากประสบการณ์ และการเรียนรู้ที่ได้รับมา สิ่งที่เด็กวัยนี้กลัวมากที่สุดคือ กลัวการไม่เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม กลัวไม่มีเพื่อน ไม่ชอบการแข่งขัน ไม่ต้องการเด่นหรือดีต่อกว่ากลุ่ม ชอบการยกย่องแต่ไม่ชอบการเปรียบ-เทียบ นอกจากนี้เด็กยังกลัวอันตรายต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นกับตนและบุคคลที่รัก การตอบสนองความกลัวจะเป็นลักษณะการต่อสู้ การถอยหนี และการทำตัวให้เข้ากับสิ่งนั้นๆ ความกลัวของเด็กจะเริ่มลดลงเรื่อยๆ พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย เด็กจะเปลี่ยนจากความกลัวเป็นความกังวลเรื่องรูปร่างของตนเองแทน คือกังวลจากความต้องการให้ตนมีรูปร่างที่แข็งแรงในเด็กชาย หรือมีรูปร่างหน้าตาสวยงามในเด็กหญิง

อย่างไรก็ตาม เด็กวัยนี้จะมีการเปลี่ยนแปลงความรู้สึกที่เกิดขึ้นเร็ว บางครั้งทำตัวเป็นผู้ใหญ่ บางครั้งทำตัวเป็นเด็ก ความขัดแย้งทางอารมณ์จึงเกิดขึ้นได้เสมอ พัฒนาการทางอารมณ์ของเด็กวัยนี้จึงขึ้นอยู่กับลักษณะการเลี้ยงดูของพ่อแม่ ซึ่งมีผลสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาความรู้สึกมั่นคงของเด็กต่อไป

พัฒนาการทางด้านความคิดและสังคม

เด็กจะสนใจในสิ่งต่างๆ แล้วพยายามดัดแปลงให้มาสู่แบบฉบับของเขา ความสามารถในการเลียนแบบจะปรากฏออกมาในรูปของ การเรียนรู้ภายในขอบเขตความสามารถของตัวเอง ซึ่งมีพื้นฐานมาจากสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมและสังคม เด็กจะมองเห็นว่าพ่อแม่เป็นตัวแทนของสังคม เป็นแบบอย่างแก่เขา แต่เขายังต้องการตัวแบบอื่นๆ เพื่อการเปรียบเทียบด้วย เช่น เพื่อนของพ่อแม่ และพ่อแม่ของเพื่อน เป็นบุคคลสำคัญที่ใหม่สำหรับเขา นอกจากนี้เพื่อนบ้าน เพื่อนในโรงเรียน เป็นสิ่งสำคัญทางสังคมที่เขาจะพิจารณา และคนแปลกหน้ากลายเป็นสิ่งที่น่าสนใจสำหรับเขา เด็กหญิงและเด็กชายจะแสวงหาผู้ใหญ่และบุคคลอื่นๆ เพื่อการวิเคราะห์ เขาคิดว่าพ่อแม่ยังไม่สมบูรณ์พอที่เขาจะเลียนแบบได้ครบทุกด้าน ในโลกของเด็กมีการสมมติตำแหน่งต่างๆ ที่สำคัญเหมือนผู้ใหญ่ เด็กมีความนับถือตนเองเป็นเกณฑ์เพื่อวัดความสำเร็จหรือความล้มเหลวของตน เด็กจะแสวงหาตัวแบบจากครอบครัวที่มีลักษณะพิเศษออกไป ทางด้านการปรับตัวของเด็กในสังคม เด็กจะมีการยอมรับตัวเองมากขึ้น นอกจากนี้โรงเรียน กลุ่มเพื่อนรุ่นเดียวกันและกลุ่มบุคคลทางศาสนา จะมีส่วนช่วยสนับสนุน

การปรับตัวของเด็กได้เป็นอย่างดี ในช่วงวัยนี้เด็กเริ่มเปลี่ยนความผูกพันจากครอบครัวไปสู่สถาบันอื่นในสังคม

พัฒนาการระยะนี้จะมีผลต่อระยะวัยรุ่น โดยทั่วไปเด็กวัยรุ่นมักต้องการได้รับการยอมรับจากผู้อื่น ชอบทำกิจกรรมต่างๆ สูงกว่าความสามารถตามการรับรู้ของตนเอง เป็นการทดลอง และเรียนรู้ศักยภาพของตนเอง ในขณะที่เดียวกันความกลัวความผิดพลาดหรือความล้มเหลวที่เกิดขึ้น ก็เป็นแรงผลักดันให้เขาพยายามทำกิจกรรมนั้นๆ ให้สำเร็จ เด็กวัยรุ่นจะพยายามเอาชนะ เพื่อความสำเร็จซึ่งเป็นแนวทางไปสู่ความเชื่อมั่นในตัวเองเมื่อเขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่ กล่าวได้ว่าเด็กวัยรุ่นมีพลังอย่างเพียงพอที่จะปรับตัวเพื่อความสำเร็จในการทำงาน มีความขยันขันแข็ง พยายามคิดทำ คิดผลิตสิ่งต่างๆ ให้เหมือนผู้ใหญ่ด้วยการทุ่มเททั้งกำลังกายและกำลังใจ การได้รับคำชมเชย เป็นแรงกระตุ้นให้เกิดกำลังใจ และมีความมานะพยายามมากขึ้น แต่ในทางตรงกันข้ามเด็กไม่ได้รับความสนใจหรือผู้ใหญ่แสดงออกว่าสิ่งที่เขาทำเป็นเรื่องน่ารำคาญเขาก็จะรู้สึกต่ำต้อย

การส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย

๑. แนะนำในเรื่องการออกกำลังกาย การเล่นกีฬา การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เพื่อให้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง

๒. แนะนำเรื่องการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อการเจริญเติบโตของเด็กวัยนี้ เด็กควรได้รับสารอาหารครบทุกหมู่ในปริมาณที่เพียงพอ สิ่งที่ควรคำนึงถึงคือเด็กวัยนี้มักสนใจการเล่นกับเพื่อนมากกว่าเรื่องการรับประทานอาหาร

การส่งเสริมพัฒนาการด้านจิตใจ

๑. แนะนำเรื่องการรู้จักตนเอง การมองตนเองตามความเป็นจริง ด้วยการบริหารจัดการจิตใจ การทำสมาธิ การเสียสละเพื่อผู้อื่นอย่างเหมาะสม

๒. ฝึกการผ่อนคลายความเครียดในลักษณะต่างๆ เช่น การผ่อนคลายกล้ามเนื้อทุกส่วนของร่างกาย จินตภาพบำบัด หรือการทำงานอดิเรกที่ชอบ เช่น ฟังเพลง เล่นดนตรี อ่านหนังสือที่ชอบ วาดภาพ เป็นต้น

การส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม

๑. แนะนำเรื่องการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนได้อย่างเหมาะสม ให้อภัยการผิดพลาด รู้จักการแพ้ ชนะ และให้อภัย เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลตามสภาพความเป็นจริง เพื่อลดความคาดหวังจากผู้อื่นในทุกๆ ด้าน

๒. ฝึกพฤติกรรมการแสดงออกอย่างเหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งพฤติกรรมทางด้านร่างกาย และคำพูด การจัดให้มีการแสดงบทบาทสมมติสถานการณ์ต่างๆ เพื่อให้เกิดทักษะนำไปสู่การปฏิบัติต่อไป

ขั้นที่ ๕ ความเป็นอัตลักษณ์กับความสับสนในบทบาท (Identity vs. Role Confusion)

ขั้นนี้อยู่ในช่วงอายุ ๑๓-๒๐ ปี การแสวงหาอัตลักษณ์ของบุคคล และการเสริมสร้างความรับผิดชอบถือว่าเป็นเอกลักษณ์สำคัญของวัยนี้ ซึ่งความรับผิดชอบดังกล่าวมีรากฐานมาจากการอบรมของพ่อแม่ และความรู้สึกไว้วางใจและความมั่นใจในตนเอง องค์ประกอบสำคัญของการสร้างความรู้สึกเป็น อัตลักษณ์ และผ่านพ้นความรู้สึกสับสนในตนเอง ได้แก่ ความเข้าใจในอัตลักษณ์และการแสวงหาสถานภาพทางสังคม ความเข้าใจในอัตลักษณ์ช่วยให้เด็กวัยรุ่นเกิดความเข้าใจในปัญหาต่างๆ และช่วยในการตัดสินใจ วางแผนเรื่องเกี่ยวกับอนาคต เช่น การเลือกอาชีพ การเลือกคู่ครอง เป็นต้น ในวัยนี้เด็กวัยรุ่นจะเกิดความคิดสงสัยในตัวเอง เช่น การคิดถามตนเองว่า “ฉันคือใคร?” หรือ “ฉันจะทำอาชีพอะไรดี?” เนื่องจากระยะวัยรุ่นเป็นระยะ ที่มีความรู้สึกสับสน ขาดความมั่นใจ เพราะมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจเพื่อเตรียมเข้าสู่ผู้ใหญ่ ปัญหาของเด็กวัยรุ่นมักเป็นไปในทำนองที่ว่า ฉันไม่รู้ว่าฉันควรจะทำอะไร ฉันไม่รู้ว่าฉันจะดำเนินชีวิตไปในทิศทางใด และฉันไม่รู้ว่าฉันเป็นใคร อิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนวัยเดียวกัน และความรู้สึกได้รับการยอมรับจากสังคมแวดล้อม ซึ่งรวมถึงกลุ่มย่อยทางวัฒนธรรม และศาสนามีผลต่อการปรับตัวของวัยรุ่นอย่างยิ่ง เด็กวัยรุ่นจะค่อย ๆ พัฒนาความเป็นตัวของตัวเองขึ้น เขาจะแสวงหาตนตามอุดมคติ (Ego-ideal) และค้นหาอัตลักษณ์เพื่อปรับตัวให้เข้ากับบทบาทใหม่ในสังคม เราพบว่าเด็กวัยรุ่นตอนปลายจำนวนมาก ยังไม่สามารถค้นพบอัตลักษณ์ของตน เด็กวัยรุ่นที่ประสบอุปสรรคในพัฒนาการขั้นนี้จะขาดทักษะที่เหมาะสมในการแก้ไขสถานการณ์ คือเมื่อเผชิญปัญหามักจะหลบเลี่ยงมากกว่าที่จะแก้ไข ในขณะที่สถานการณ์ หรือปัญหาหนึ่งยังไม่ได้รับการแก้ไข เมื่อปัญหาอื่นๆ ประดังเข้ามา ก็เกิดการสั่งสม และซับซ้อนของปัญหา กล่าวคือเด็กวัยรุ่นยังไม่มีทักษะที่ดีในการแก้ปัญหา อย่างไรก็ตามวัยรุ่นแต่ละคนย่อมต้องการเวลาในการเรียนรู้ และปรับตัวเพื่อการพัฒนาไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่และได้รับการยอมรับจากบุคคลรอบข้างในสังคม

พัฒนาการทางร่างกาย

พัฒนาการทางด้านร่างกายประกอบด้วย การเจริญเติบโต และเปลี่ยนแปลงของร่างกายอย่างมาก รวมถึงพัฒนาการอัตลักษณ์ทางเพศที่ชัดเจน ในวัยนี้ ร่างกายของเขามีการผลิตฮอร์โมนเพศ (Sex hormone) และฮอร์โมนของการเจริญเติบโต (Growth hormone) อย่างมากและรวดเร็ว ส่งผลให้ร่างกายมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แขนขาจะยาวขึ้นก่อนจะเห็นการเปลี่ยนแปลงอื่น ประมาณ ๒ ปี ในเพศหญิงจะมีไขมันมากกว่าเพศชาย วัยรุ่นชายจะมีพัฒนาการของกล้ามเนื้อมากกว่า ทำให้เพศชายดูแข็งแรงกว่า ระหว่างวัยรุ่นเพศชายและวัยรุ่นเพศหญิงจะมีการเปลี่ยนแปลงทางเพศที่ต่างกันอย่างชัดเจน อาทิเช่น วัยรุ่นชายจะเป็นหนุ่มขึ้น เสียงแตก หนวดเคราขึ้น และเริ่มมีฝิ่นเปียก ส่วนวัยรุ่นหญิงจะเป็นสาวขึ้นคือ เต้านมมีขนาดโตขึ้น ไขมันที่เพิ่มขึ้นจะทำให้รูปร่างมีทรวดทรง

สะโพกผายออก และเริ่มมีประจำเดือน นอกจากนี้ระดับสติปัญญา ความคิดจะพัฒนาสูงขึ้น คือมีความคิดเป็นแบบรูปธรรมมากขึ้นกว่าวัยก่อนหน้านี้อ มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ และสังเคราะห์สิ่งต่างๆได้มากขึ้นตามลำดับ จนเมื่อพ้นวัยรุ่นแล้วจะมีความสามารถทางสติปัญญาได้เหมือนผู้ใหญ่ แต่ในช่วงวัยรุ่นนี้ เด็กวัยรุ่นอาจขาดความยั้งคิด มีความหุนหันพลันแล่น ซึ่งการวิจัยพบว่าพฤติกรรมและการเปลี่ยนแปลงในวัยรุ่นส่วนใหญ่เป็นผลมาจาก การเปลี่ยนแปลงภายในร่างกาย คือการผลิตฮอร์โมนของต่อมไร้ท่อต่างๆที่เกิดขึ้นทั้งในสมองและร่างกายของวัยรุ่น

พัฒนาการทางอารมณ์

ในช่วงวัยนี้อารมณ์จะปั่นป่วน เปลี่ยนแปลงง่าย หงุดหงิดง่าย เครียดง่าย โกรธง่าย อาจเกิดอารมณ์ซึมเศร้าโดยไม่มีสาเหตุได้ง่าย อารมณ์ที่ไม่ดีเหล่านี้อาจทำให้เกิดพฤติกรรมเกรี้ยวกราด มีผลต่อการเรียนและการดำเนินชีวิต ในวัยรุ่นตอนต้น การควบคุมอารมณ์ยังไม่ค่อยดีนัก บางครั้งยังทำอะไรตามอารมณ์ตัวเองอยู่บ้าง แต่จะค่อยๆ ดีขึ้นเมื่ออายุมากขึ้น อารมณ์เพศวัยนี้จะมามาก ทำให้มีความสนใจเรื่องทางเพศ หรือมีพฤติกรรมทางเพศ เช่น การสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องปกติในวัยนี้ แต่พฤติกรรมบางอย่างอาจเป็นปัญหา เช่น เบี่ยงเบนทางเพศ กามวิปริต หรือการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่น

พัฒนาการทางจริยธรรม

วัยนี้จะมีความคิดเชิงอุดมคติสูง (Idealism) เพราะเขาสามารถแยกแยะความผิดชอบชั่วดี ได้มีมโนธรรม ต้องการให้มีความถูกต้อง ความชอบธรรมในสังคม ชอบช่วยเหลือผู้อื่น ต้องการเป็นคนดี เป็นที่ชื่นชอบของคนอื่น และจะรู้สึกอึดอัดกับข้อใจกับความไม่ถูกต้องในสังคม หรือในบ้าน แม้แต่พ่อแม่ของตนเองเขาก็เริ่มรู้สึกว่าไม่ได้ดีสมบูรณ์แบบเหมือนเมื่อก่อนอีกต่อไปแล้ว บางครั้งเขาจะแสดงออก ด้วยการวิพากษ์วิจารณ์พ่อแม่ หรือครู อาจารย์ตรงๆ การต่อต้าน ประท้วงจึงเกิดได้บ่อยในวัยนี้ เมื่อเขาเห็นการกระทำที่ไม่ถูกต้อง หรือมีการเอาเปรียบ เบียดเบียน ความไม่เสมอภาคกัน เมื่อพ้นวัยรุ่นตอนต้นไป การควบคุมตนเองจะดีขึ้น จนเป็นระบบจริยธรรมที่สมบูรณ์เหมือนผู้ใหญ่

พัฒนาการทางสังคม

วัยนี้จะเริ่มห่างจากทางบ้าน ไม่ค่อยสนิทสนมคลุกคลีกับพ่อแม่พี่น้องเหมือนเดิม แต่จะสนใจเพื่อนมากกว่า จะใช้เวลากับเพื่อนนานๆ มีกิจกรรมนอกบ้านมาก ไม่อยากไปไหนกับทางบ้าน เริ่มมีความสนใจเพศตรงข้าม สนใจสังคมสิ่งแวดล้อม ปรับตัวเองให้เข้ากับกฎเกณฑ์กติกาของกลุ่มของสังคมได้ดีขึ้น มีทักษะทางสังคมมากขึ้น รู้จักการสื่อสารเจรจา การแก้ปัญหา การประนีประนอม การยืดหยุ่นโอนอ่อน และการทำงานร่วมกับผู้อื่น พัฒนาการทางสังคมที่ดีจะเป็นพื้นฐานมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี ความภาคภูมิใจในตนเองและบุคลิกภาพที่ดี

ถ้าบุคคลไม่สามารถปรับตัว หรือพบอุปสรรคในพัฒนาการขั้นนี้ เขาจะเกิดความรู้สึกรุนแรง ซึ่งมีผลต่อบุคลิกภาพ และการแสดงออกของเขา การได้พูดหรือได้แสดงความคิดเห็นต่อหน้า

คนหนุ่มมักนับว่าเป็นประโยชน์เป็นการแสวงหาอัตลักษณ์ของตัวเองอย่างหนึ่ง นอกจากนั้นวัยรุ่นจะเลือกผู้ใหญ่ที่ไม่ใช่พ่อแม่ มาเป็นแบบอย่างที่มีความหมาย และเป็นทีไว้วางใจของเขา วัยรุ่นจะมองคุณค่าของวัฒนธรรม ศาสนา และอุดมคติว่า เป็นสิ่งที่ดีงาม และเป็นสิ่งที่สนับสนุนส่งเสริมพัฒนาการและการแสวงหาอัตลักษณ์ของเขา ถ้าเขาประสบความสำเร็จในการแสวงหาตนเอง เขาจะสามารถแสดงบทบาทของตนเองได้อย่างเหมาะสม แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าเขาไม่สามารถฟันฝ่าอุปสรรคปัญหาต่างๆและไม่มั่นใจในอัตลักษณ์ของตนเองจะเกิดความสับสนและแสดงบทบาทที่ไม่เหมาะสม

ประเด็นปัญหาที่พบได้บ่อยในวัยรุ่น ได้แก่ ความสัมพันธ์กับพ่อแม่ หรือบุคคลในครอบครัว การใช้สารเสพติด ปัญหาเกี่ยวกับประเด็นทางเพศ ปัญหาบุคลิกภาพ และพฤติกรรมที่ขัดต่อกฎเกณฑ์ต่างๆ

ปัญหาความสัมพันธ์กับพ่อแม่

วัยนี้จะแสดงพฤติกรรมที่แสดงความเป็นตัวตนของเขาค่อนข้างมาก การพูดจาไม่ค่อยเรียบร้อยซึ่งอาจเลียนแบบมาจากกลุ่มเพื่อน อารมณ์แปรปรวน ไม่มีความสม่ำเสมอต่อความรับผิดชอบต่าง ๆ เอาแต่ใจตัวเอง ทำให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือครูอาจารย์หงุดหงิดไม่พอใจได้มากมาย ถ้าบุคคลรอบข้างไม่เข้าใจ การแสดงออกเหล่านี้ และใช้วิธีการจัดการที่ไม่ถูกต้อง เช่น ใช้การดุว่า กล่าว บ่นตำหนิ หรือลงโทษรุนแรง จะเกิดปฏิกิริยาต่อต้าน ซึ่งไม่ช่วยเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเหล่านั้น วิธีการจัดการกับปัญหาพฤติกรรมเหล่านี้ ทำได้โดยเริ่มต้นจากการทำความเข้าใจความต้องการของเขา มีการตอบสนองโดยประนีประนอมยืดหยุ่น แต่ยังคงขอบเขตที่เหมาะสม ควรใช้การจูงใจ ให้วัยรุ่นได้ออกความคิดเห็นและร่วมมือโดยสมัครใจมากกว่าการบังคับหรือการใช้ความรุนแรง

ปัญหาการใช้สารเสพติด

ตามธรรมชาติของวัยรุ่นจะมีความอยากรู้อยากเห็นอยากลองมาก การที่อยู่ใกล้ชิดกับกลุ่มเพื่อนที่ใช้สารเสพติด ย่อมมีความเสี่ยงสูงที่จะถูกชักจูงให้ใช้สารเสพติดต่างๆ วัยรุ่นส่วนใหญ่ไม่กล้าปฏิเสธเพื่อนเพราะกลัวเพื่อนไม่คบ หรือถูกเพื่อนทำหาย หรือบางคนใช้เพราะอยากให้เหมือนเพื่อนๆ เพื่อให้ได้รับการยอมรับเมื่อลองแล้วเกิดความพอใจและติดสารเสพติดเหล่านั้นไป

ปัญหาทางเพศ

พฤติกรรมรักร่วมเพศ (Homosexuality) เป็นพฤติกรรมที่จะทำให้เกิดปัญหาตามมาได้มาก คนที่เป็นรักร่วมเพศมักจะเจอปัญหาในการดำเนินชีวิตได้มากกว่าคนทั่วไป ในบางสังคมมีการต่อต้านพฤติกรรมรักร่วมเพศ มีการรังเกียจ ล้อเลียน ไม่ยอมรับ บางประเทศมีกฎหมายลงโทษผู้ที่มีเพศสัมพันธ์กับเพศเดียวกัน

รักร่วมเพศ คือพฤติกรรมที่พึงพอใจทางเพศกับเพศเดียวกัน อาจมีการแสดงออกภายนอกให้เห็นชัดเจนหรือไม่ก็ได้ พฤติกรรมรักร่วมเพศอาจมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย ขึ้นอยู่กับแต่ละกรณี

เช่น เด็กผู้ชายถูกเลี้ยงดูมาท่ามกลางญาติพี่น้องที่มีแต่ผู้หญิง อาจทำให้อยากมีความเป็นผู้หญิงเหมือนกัน และก็เกิดชอบเพศชายด้วยกันเพราะมีความคิดว่าตนเองเป็นผู้หญิงเป็นต้น

การรักษาผู้ที่เป็นรักร่วมเพศ มักไม่ได้ผล เนื่องจากผู้ที่เป็นรักร่วมเพศมักจะพอใจในลักษณะแบบนี้อยู่แล้ว การช่วยเหลือทำได้โดยการให้คำปรึกษาผู้ที่เป็นพ่อแม่ และผู้ป่วย เพื่อให้ปรับตัวได้ ไม่รังเกียจลูกที่เป็นแบบนี้ และการพูดคุยเพื่อให้ผู้ป่วยได้เข้าใจและแสดงออกอย่างเหมาะสม ไม่มากเกินไปจนเกิดการรังเกียจ และต่อต้านจากคนใกล้ชิด หรือเพื่อนบ้านในชุมชน การป้องกันภาวะรักร่วมเพศ ทำได้โดยการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่เพศเดียวกับเด็กเพื่อให้มีการถ่ายทอดแบบอย่างทางเพศจากพ่อหรือแม่เพศเดียวกับเด็ก

การสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง (Masturbation) ในวัยรุ่นถึงว่าเป็นพฤติกรรมปกติ ไม่มีอันตราย ไม่มีผลเสียต่อร่างกายหรือจิตใจ แต่ว่าควรแนะนำให้เด็กได้เห็นถึงความเหมาะสมของเวลาและสถานที่ ไม่ควรหมกมุ่นมากเกินไปจนเป็นปัญหาต่อการใช้เวลา ทำให้ขาดการทำกิจกรรมอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์มากกว่า

การมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่น (Sexual Relationship) มักเกิดจากวัยรุ่นที่ขาดการยับยั้งชั่งใจ หรือมีปัญหาทางอารมณ์ และใช้เพศสัมพันธ์เป็นการทดแทน เพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นมักไม่ได้ยังคิดให้รอบคอบ ขาดการไตร่ตรอง ทำตามอารมณ์เพศ หรืออยู่ภายใต้ฤทธิ์ของสารเสพติด ทำให้เกิดปัญหาการติดต่อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การตั้งครรภ์เมื่อยังไม่พร้อม การทำแท้ง การเลี้ยงลูกที่ไม่ถูกต้อง ปัญหาครอบครัวและกลายเป็นปัญหาสังคมในที่สุด

ปัญหาบุคลิกภาพ

ช่วงวัยรุ่นจะมีพัฒนาการทางบุคลิกภาพอย่างชัดเจน ทั้งนิสัยใจคอ ความคิด การกระทำ มีรูปแบบที่สม่ำเสมอ จนสามารถคาดการณ์ได้ว่าในเหตุการณ์แบบนี้ เขาจะแสดงออกอย่างไร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ ประสบการณ์ และการเรียนรู้ที่ผ่านมา จะทำให้วัยรุ่นมีบุคลิกภาพที่ดีด้วย แต่ในทางตรงข้าม การประสบ อุปสรรคต่างๆ เช่น การขาดผู้ปกครองคอยดูแล สั่งสอน หรือการเรียนรู้แบบผิดๆ จะทำให้วัยรุ่นมีปัญหาบุคลิกภาพได้ ทำให้เขาปรับตัวเข้ากับคนอื่นยาก และเอาตัวเองเป็นศูนย์กลาง ในกรณีที่เป็นปัญหามากๆ อาจนำไปสู่อาการผิดปกติทางบุคลิกภาพ (Personality Disorders)

อาการพฤติกรรมเกเร (Conduct Disorder)

เป็นโรคที่มีปัญหาพฤติกรรมกลุ่มที่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน โดยตนเองพอใจ ได้แก่ การละเมิดสิทธิผู้อื่น การขโมย ฉ้อโกง ตีชิงวิ่งราว ทำร้ายผู้อื่น ทำลายข้าวของ เกเร หรือละเมิดกฎเกณฑ์ของหมู่คณะหรือสังคม การหนีเรียน ไม่กลับบ้าน หนีเที่ยว โกหก หลอกหลวง ล่วงเกินทางเพศ การใช้สารเสพติด อาการดังกล่าวนี้มักจะเกิดขึ้นต่อเนื่องมานานพอสมควร สัมพันธ์กับปัญหาในครอบครัว การเลี้ยงดู ปัญหาอารมณ์ การรักษาควรรีบทำให้เร็วที่สุด เพราะการปล่อยไว้นาน จะยิ่งเรื้อรังรักษายาก และ

กลายเป็นบุคลิกภาพแบบอันธพาล และต่อต้านสังคม (Antisocial Personality Disorder) เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่

การป้องกันปัญหาวัยรุ่น

๑. การเลี้ยงดูอย่างถูกต้อง ให้ความรักความอบอุ่น
๒. การฝึกให้รู้จักระเบียบวินัย การควบคุมตัวเอง
๓. การฝึกทักษะชีวิต ให้แก้ไขปัญหาค้นคว้าได้ถูกต้อง มีทักษะในการปฏิเสธสิ่งที่ไม่ถูกต้อง
๔. การสอนให้เด็กรู้จักคบเพื่อน ทักษะสังคมดี
๕. การฝึกให้วัยรุ่นได้เรียนรู้ และเสริมสร้างอัตลักษณ์

ขั้นที่ ๖ ความใกล้ชิดสนิทสนมกับความรู้สึกโดดเดี่ยวอ้างว้าง (Intimacy vs. Isolation)

บุคคลในขั้นนี้อยู่ช่วงอายุประมาณ ๒๑-๓๕ ปี เป็นวัยรุ่นผู้ใหญ่ตอนต้น ที่สามารถหาอัตลักษณ์ของตนเองได้จากช่วงก่อนแล้ว บุคคลในช่วงอายุนี้จะรู้จักตนเอง รู้ว่าตนเองมีความเชื่ออย่างไร ต้องการอะไรในชีวิต เกิดความรู้สึกต้องการมีเพื่อนสนิทที่จะรับและแลกเปลี่ยนสิ่งต่างๆ ที่ตนมีอยู่ แบ่งปันความเชื่อถือ ความสุข และความต้องการของตนแก่ผู้อื่น นั่นคือ คู่สมรส หรือเพื่อนสนิท จึงมีการพัฒนาความรู้สึกผูกพันกับผู้อื่น แต่ถ้าบุคคลไม่สามารถสร้างความรู้สึกผูกพันใกล้ชิดกับผู้อื่นได้ มีความต้องการแข่งขันหรือทะเลาะเบาะแว้งกับผู้อื่น ก็จะไปสู่ความรู้สึกโดดเดี่ยวอ้างว้าง

บุคคลในช่วงนี้มีความเป็นอิสระในสังคมมากกว่าวัยก่อนๆ ในช่วงต้น มีความรับผิดชอบต่องานตัวเอง ครอบครัวและสังคม ความสมบูรณ์ของจิตใจในช่วงนี้คือ การได้รับการยอมรับ มีความก้าวหน้า มีอาชีพที่เหมาะสม มีการสมาคมกับเพศตรงข้ามเพื่อการเลือกคู่ครองต่อไป การปรับตัวของผู้ใหญ่ในวัยนี้คือ การเลือกคู่ครอง และการมีหน้าที่การงานที่เหมาะสม รวมทั้งการเข้ากันได้ดีกับเพื่อนร่วมงาน การไม่สามารถปรับตัวได้จะทำให้บุคคลแยกตัวออกไปจากสังคมและครอบครัว ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความสามารถในการเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ แม้บางคนที่ตั้งงานแล้ว แต่ไม่สามารถแบ่งปันชีวิต และกิจกรรมกับคู่สมรสได้ จะรู้สึกโดดเดี่ยว และส่งผลต่อการปรับตัวของบุตร เมื่อบุตรเติบโตและออกไปเผชิญชีวิตในสังคมภายนอก ดังนั้น งานและความรัก จึงเป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลในช่วงวัยนี้ประสบความสำเร็จในชีวิต

องค์ประกอบที่ช่วยให้ประสบความสำเร็จ

ในช่วงวัยรุ่นผู้ใหญ่ตอนต้นนี้ประกอบด้วย

๑. ประสิทธิภาพทางร่างกาย วัยนี้เป็นช่วงที่ร่างกายมีความกระฉับกระเฉงสูงสุด และมีพลังเต็มที่ และจากนั้นก็ค่อยๆ ลดลง ผู้ที่ทำงานหนักจึงต้องคำนึงถึงสุขภาพด้วยเช่นกัน

๒. ประสิทธิภาพของสมอง คนที่มีสติปัญญาดีจะมีความสามารถในการเรียนรู้ การทำงานและการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ๆ มีความคิดสร้างสรรค์ มีเหตุผล มีความมั่นใจในตนเอง และรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่ตนทำงานอยู่ได้

๓. สุขภาพจิต ผู้ที่อยู่ในวัยนี้ ควรฝึกฝนจิตใจให้เข้มแข็งเพื่อเผชิญกับปัญหาต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยอมรับความจริง ผู้ที่มีสุขภาพจิตดีจะเป็นผู้ที่มีความร่าเริง เบิกบาน มีผู้ชอบคบหาด้วย และมักจะมีความสำเร็จในหน้าที่การงานเสมอ

๔. การปรับตัวในงานอาชีพ อาจกล่าวได้ว่า ผู้ที่ประสบความสำเร็จในชีวิตนั้น ส่วนหนึ่งคือ การประสบความสำเร็จในอาชีพการงานของตน ดังนั้นผู้ที่ประสบความสำเร็จในงานก็ย่อมนำความสุขมาสู่ตนเอง และครอบครัว

๕. การปรับตัวในชีวิตครอบครัว หากบุคคลสามารถปรับตัวเข้ากับคู่สมรสได้ดี ย่อมมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และร่วมกันฝ่าฟันอุปสรรคปัญหา และเป็นกำลังใจซึ่งกันและกัน หากไม่สามารถปรับตัวเข้ากันได้ก็จะนำไปสู่ปัญหาการทะเลาะเบาะแว้ง และการหย่าร้างในที่สุด

บทบาทเหล่านี้ถือเป็นบทบาทใหม่ที่ต้องอาศัยความอดทน ความเข้าใจซึ่งกันและกัน และการมีวุฒิภาวะทางจิตใจ ซึ่งผู้ที่ประสบความสำเร็จในชีวิตครอบครัว ส่วนใหญ่ก็จะมีความสำเร็จในชีวิตการงานด้วยเช่นกัน

ขั้นที่ ๗ การสืบทอดกับการคำนึงถึงแต่ตนเอง (Generativity vs. Self absorption/ Stagnation)

ขั้นนี้อยู่ในช่วงอายุ ๓๖-๕๙ ปี เริ่มเข้าสู่วัยกลางคน เป็นระยะที่บุคคลมีครอบครัว มีบุตร และเลี้ยงดูบุตรด้วยความเอาใจใส่ ในระยะนี้บุคคลต้องการมีบุตรไว้สืบสกุล การจะมีบุตรซึ่งถือว่าเป็นสมาชิกใหม่ในครอบครัวนั้นต้องมาจากรากฐานของความรักและความไว้วางใจซึ่งกันและกัน บุคคลที่ไม่สามารถพัฒนามาถึงขั้นนี้ย่อมเกิดความรู้สึกท้อถอยและเหนื่อยหน่ายในชีวิต คิดถึงแต่ตนเอง เริ่มมีความเจ็บป่วยเรื้อรัง และปฏิเสธความรับผิดชอบต่อสังคม เช่น ไม่เตรียมสภาพแวดล้อมที่ดีให้แก่ชนรุ่นหลังทำงานอย่างขาดความรับผิดชอบปล่อยปละละเลย เป็นต้น

นอกจากนี้ในช่วงวัยนี้ยังเป็นวัยที่สนใจและต้องการสร้างประโยชน์ให้แก่สังคม โดยความรู้สึกต่อสังคมนั้นจะเข้ามารวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับชีวิตส่วนตัว รู้จักแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเอง ปัญหาครอบครัว และเลี้ยงดูบุตรด้วยความเอาใจใส่ ระยะนี้เป็นระยะที่บุคคลตั้งใจทำงานเพื่อให้สิ่งต่างๆ ดีขึ้น รวมทั้งพัฒนาการทางจริยธรรมก็มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องด้วยเช่นกัน ในวัยนี้จะมีความเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้น ได้แก่

๑. ความเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย ได้แก่ รูปร่าง หน้าตา ท่าทาง และประสาทสัมผัส ตลอดจนการทำงานของแต่ละอย่าง ในร่างกายเสื่อมลง จึงเป็นเหตุให้มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านสภาพอารมณ์ด้วย เช่น หงุดหงิด กังวล เป็นต้น

๒. ความเปลี่ยนแปลงในหน้าที่การงาน ในระยะนี้อาจมีการโยกย้ายงานไปยังตำแหน่งหรือหน้าที่ใหม่ ซึ่งอาจก่อให้เกิดความกังวลใจได้

๓. ความเปลี่ยนแปลงด้านอารมณ์ บุคคลในวัยนี้มักมีความกังวลในสุขภาพร่างกาย และมีความเป็นห่วงในหน้าที่การงาน จึงมีผลกระทบต่ออารมณ์ ทำให้มีการแปรเปลี่ยนไปจากเดิม เช่น โกรธง่าย เป็นต้น

๔. ความเปลี่ยนแปลงในด้านความสนใจ ในวัยนี้จะมีความสนใจในเรื่องต่างๆ ที่ลึกซึ้งเป็นพิเศษ มีการทำงานอดิเรกต่างๆ เพื่อหาความสุขให้แก่ตนเอง

โดยส่วนใหญ่ความสุขของคนวัยกลางคนคือ การมีความสุขสงบในชีวิตครอบครัว มีคู่ครองและบุตรที่ดี ประสบความสำเร็จในอาชีพ โดยมีงานที่มีเกียรติ มีผู้ให้ความเคารพนับถือ และมีหน้าที่การงานไม่มีวามอง นอกจากนี้ยังมีการใช้เวลาว่างและร่างกายให้เป็นประโยชน์แก่ตนเองและครอบครัวด้วย

ขั้นที่ ๘ ความมั่นคงสมบูรณ์ในชีวิตกับความสิ้นหวัง (Integrity vs. Despair)

ขั้นนี้อยู่ในช่วงอายุ ๖๐-๘๐ ปี นั่นคือ เข้าสู่วัยชรา พัฒนาการขั้นสุดท้ายนี้มีพื้นฐานจากการปรับตัวในช่วงต้นของชีวิต บุคคลในช่วงวัยนี้มักแสวงหาความมั่นคงภายในจิตใจ ซึ่งเกิดเมื่อบุคคลสามารถผ่านพัฒนาการในขั้นต่างๆ มาได้อย่างดี เป็นวัยของการยอมรับความเป็นจริง ใช้คุณค่าจากประสบการณ์ ที่สั่งสมมา ให้เป็นประโยชน์ต่อชนรุ่นหลัง และเป็นช่วงของการระลึกถึงความทรงจำในอดีต ถ้าในอดีตที่ผ่านมาบุคคลมีความสุข ประสบความสำเร็จในพัฒนาการ และสิ่งต่างๆ รอบตัว ก็จะมีทัศนคติที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความมั่นคงทางจิตใจ แต่ในทางตรงข้ามถ้าบุคคลมีความทรงจำที่ผิดหวังอยู่ตลอด และพบปัญหาอุปสรรคในพัฒนาการของช่วงที่ผ่านมา จะมีความรู้สึกท้อแท้ หดหวัง เหนื่อยหน่ายกับชีวิต วิตกกังวลกับอดีตที่ไม่ดีงามของตนเอง ขาดกำลังใจในการต่อสู้ และไม่สามารถพัฒนาชีวิตในวัยชราได้อย่างมีความสุข

ผู้ที่สามารถปรับตัวได้ในช่วงเกษียณอายุการทำงานจะเห็นว่า ตนได้ทำประโยชน์แก่สังคมอย่างเต็มที่แล้ว เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง มีความพอใจในชีวิต รู้จักหาความสุข ความสงบในจิตใจ ยอมรับกับสภาพความเป็นจริง และความเป็นอยู่ของตนเองในปัจจุบัน และไม่รู้สึกเสียใจ หรือเสียตายเวลาที่ผ่านมา กับประสบการณ์ในอดีตของตนเอง

วัยชราเป็นวัยที่มีพัฒนาการทางด้านต่างๆ ถดถอยลง สมรรถภาพของผู้ชราในวัยเดียวกัน ก็อาจมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการดูแลรักษาสุขภาพ แต่โดยหลักๆ จะพบความเสื่อมถอยของพัฒนาการในด้านต่างๆ ดังนี้

๑. พัฒนาการทางด้านร่างกาย สภาพร่างกายมีการเสื่อมถอย มีความเจ็บไข้ได้ป่วยบ่อยๆ และใช้เวลานานกว่าคนหนุ่มสาวในการฟื้นจากความเจ็บป่วย กล้ามเนื้อหย่อนสมรรถภาพ การทรงตัวไม่ดี

๒. พัฒนาการทางด้านสติปัญญา หลงลืมง่าย ความจำเลอะเลือน แต่เหตุผลยังดี ทักษะในการคิดริเริ่มอาจจะไม่คล่องแคล่วเหมือนก่อน และความรอบคอบลดลง แต่พบว่า พัฒนาการทางด้านสมองยังดีกว่าทางด้านร่างกาย

๓. พัฒนาการทางด้านอารมณ์ มีอารมณ์ไม่คงที่ ชอบบ่น แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม สังคม และประสบการณ์ที่ผ่านมาด้วย ความพอใจของวัยชราส่วนใหญ่เกิดจากมิตรภาพและประสบการณ์ที่ตนเองได้ช่วยเหลือผู้อื่น

๔. พัฒนาการทางด้านสังคม วัยชราส่วนมากจะให้ความสนใจทางศาสนา หรือเป็นผู้ให้ความสนับสนุนดูแลลูกหลานในครอบครัว

จากการศึกษา **พัฒนาการทางจิตสังคม ๘ ขั้น** สรุปได้ว่าทฤษฎีนี้เป็นเรื่องของจิตวิทยา พัฒนาการเด็กและวัยรุ่น สิ่งแวดล้อมทั้งทางกายภาพ (Physical) ทางสังคม (Social) ทางวัฒนธรรม (Cultural) และทางความคิด (Ideational) เข้ามามีอิทธิพลกับพัฒนาการของชีวิตมนุษย์ตั้งแต่วัยแรกเกิดจนชรา ซึ่งส่งผลต่อความคิดริเริ่ม ความสามารถในการปรับตัว บุคลิกภาพและพฤติกรรมต่างๆ โมเดลนี้แบ่งพัฒนาการของบุคคลไว้ ๘ ขั้น โดยขั้น ๑ ถึงขั้น ๔ เป็นช่วงของการสั่งสมประสบการณ์ และการเรียนรู้ในการแก้ปัญหา ในขั้น ๕ เป็นเรื่องการปรับตัวเพื่อแสวงหาอัตลักษณ์ และขั้น ๖ ถึงขั้น ๘ เป็นการนำเอาอัตลักษณ์ไปใช้ โดยมีรายละเอียดตามขั้นต่างๆ ดังต่อไปนี้ สำหรับเยาวชนจะอยู่ในขั้นที่ ๕ ซึ่งอยู่ช่วงอายุ ๑๓-๒๐ ปีซึ่งจะมีปัญหามากมาย เช่น ปัญหาความสัมพันธ์กับพ่อแม่ ปัญหาการใช้สารเสพติด ปัญหาบุคลิกภาพ ปัญหาทางเพศ อาการพฤติกรรมเกราะ ช่วงนี้เป็นช่วงแห่งความสับสน เยาวชนที่เลือกเดินทางดีก็จะดีไป แต่เยาวชนที่เลือกทางเดินผิดจะเสียเวลาและอาจเสียอนาคต หากกระทำผิดมาก ช่วงนี้เป็นช่วงที่สับสนมากสำหรับเยาวชน พ่อแม่ควรเป็นที่เล็งดูแลลูกอย่างใกล้ชิด อย่าให้ลูกเดินหลงทางได้

(๗) **ทฤษฎีอาชญาวิทยา** ของสติเวน บริกส์ (Steven Briggs) บริกส์ได้พูดถึงทฤษฎีสำคัญต่างๆ ทางด้านอาชญาวิทยา เพื่อหาสาเหตุที่คนกระทำผิดกฎหมายหรือก่ออาชญากรรม ทาวิธีลดระดับหรือประเภทตลอดจนถึงการป้องกันการเกิดของอาชญากรรมโดยมีทฤษฎีย่อยๆ อีก ๘ ทฤษฎีในส่วนนี้ ซึ่งได้แก่

๑. ทฤษฎีทางเลือกของเหตุผล
๒. ทฤษฎีความสับสนของสังคม
๓. ทฤษฎีความตึงเครียด

๔. ทฤษฎีการเรียนรู้สังคม
๕. ทฤษฎีการควบคุมสังคม
๖. ทฤษฎีการตราหน้า
๗. ชีววิทยา พันธุกรรม และวิวัฒนาการ

๑. ทฤษฎีทางเลือกของเหตุผล (Rational choice theory)

คนโดยทั่วไปจะกระทำในสิ่งที่ตนเองสนใจและตัดสินใจที่จะก่ออาชญากรรม โดยชั่งน้ำหนักระหว่างความเสี่ยงอันน่าจะเกิดขึ้นได้ (รวมถึงความเสี่ยงที่เขาอาจถูกจับและต้องโทษ) กับรางวัลที่เขาจะได้รับ

๒. ทฤษฎีความสับสนของสังคม (Social disorganization theory)

สภาพแวดล้อมทางกายภาพและทางสังคมของบุคคลหนึ่งจะมีผลต่อทางเลือกด้านพฤติกรรมที่คนๆ นั้นเลือก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ชุมชนที่มีโครงสร้างสังคมไม่ดีจะมีแนวโน้มของอัตราการก่ออาชญากรรมที่สูงกว่า ชุมชนดังกล่าวเป็นชุมชนที่โรงเรียนที่ไม่ดี มีอาคารร้างว่างเปล่า มีอัตราการว่างงานสูง มีการปะปนกันของอาคารที่อยู่อาศัยกับอาคารเชิงพาณิชย์

๓. ทฤษฎีความตึงเครียด (Strain theory)

คนส่วนใหญ่จะมีความทะยานอยากคล้ายคลึงกัน แต่พวกเขาไม่ได้มีโอกาสและความสามารถที่เหมือนกัน เมื่อพวกเขาพลาดหวังจากการได้รับการคาดหวังจากสังคมผ่านวิธีการที่ยอมรับ เช่น การทำงานหนัก หรือได้รับความพึงพอใจที่ล่าช้า พวกเขาจะเสาะหาความสำเร็จผ่านทางอาชญากรรมแทน

๔. ทฤษฎีการเรียนรู้สังคม (Social learning theory)

ผู้คนจะทวีความชำนาญและมีแรงกระตุ้นในการก่ออาชญากรรมโดยผ่านผู้คนที่เขาพบปะด้วย

๕. ทฤษฎีการควบคุมสังคม (Social control theory)

คนส่วนใหญ่จะก่ออาชญากรรมต่อบุคคล ถ้าหากไม่มีการควบคุมตามสถานที่ในสังคมโดยผ่านสถาบันต่างๆ เช่น โรงเรียนสถานที่ทำงาน ที่โบสถ์ และครอบครัว

๖. ทฤษฎีการตราหน้า (Labeling theory)

ผู้คนที่มีความอายจะเป็นผู้บ่งบอกว่าการกระทำใดเป็นอาชญากรรม และจะตราหน้าว่าคนที่ทำนั้นเป็นอาชญากร การทำเช่นนี้จะทำให้เขาเป็นอาชญากรในที่สุด เมื่อใดที่คนถูกตราหน้าว่าเป็นอาชญากร สังคมก็จะริบเอาโอกาสต่างๆ ไปจากเขา ซึ่งจะนำเขาไปสู่พฤติกรรมของอาชญากรมากขึ้น

๗. ชีววิทยา พันธุกรรม และวิวัฒนาการ (Biology, genetics, and evolution) โภชนาการที่ไม่ดี การป่วยทางจิต ระดับเคมีในสมองที่ไม่ดี และผลลัพธ์ที่ค่อยเป็นค่อยไปของความประพฤติอาชญากรรมที่ก้าวร้าว จะเป็นคำอธิบายของคำว่าอาชญากรรม

สำนักอาชญาวิทยาอิตาเลียน (Italian School) มี ซีซาร์ ลอมโบโรโซ (Cesare Lombroso) เจ้าของทฤษฎีอาชญาวิทยาว่าด้วยอาชญากรโดยกำเนิด (Born Criminal) เป็นผู้นำทางความคิด ลอมโบโรโซ ไม่เห็นด้วยกับแนวคิดของสำนักอาชญาวิทยาคลาสสิกที่เชื่อในปรัชญาเรื่องเจตน์จำนงอิสระ (Free Will) ลอมโบโรโซ พยายามศึกษาวิจัยเพื่ออธิบายพฤติกรรมมนุษย์ ลอมโบโรโซให้ความสนใจอย่างยิ่งในเรื่องจิตเวชศาสตร์ ซึ่งเขาได้ศึกษาเรื่องกายวิภาควิทยาและสรีรวิทยาของสมอง ในปี ๑๘๗๖ ลอมโบโรโซ ได้เผยแพร่ผลงานการค้นพบของเขาโดยเขียนหนังสือชื่อ “On Criminal Man” ผลงานของลอมโบโรโซไม่เพียงแต่จะเน้นเรื่องชีววิทยาเท่านั้น แต่ยังเป็นการวิวัฒนาการที่มีลักษณะการสืบทอดต่อกัน (Atavistic)^{๓๐}

ในปี ๑๘๗๖ ลอมโบโรโซ ได้เผยแพร่ผลงานการค้นพบของเขาโดยเขียนหนังสือชื่อ “On Criminal Man” ผลงานของลอมโบโรโซไม่เพียงแต่จะเน้นเรื่องชีววิทยาเท่านั้น แต่ยังเป็นการวิวัฒนาการที่มีลักษณะการสืบทอดต่อกัน (Atavistic)

ลอมโบโรโซ จำแนกอาชญากรออกเป็น ๔ ประเภท ได้แก่

๑. อาชญากรโดยกำเนิด (Born criminals) หมายถึง กลุ่มคนที่มีลักษณะสัณฐานวิทยาผิดเหมือนคนในยุคอดีต or people with atavistic characteristics)

๒. อาชญากรวิกลจริต (Insane criminals) คนโง่ คนปัญญาทึบ คนโรคจิต เป็นโรคลมชัก โรคจิตสุราเรื้อรัง

๓. อาชญากรที่กระทำผิดเป็นครั้งคราว (Occasional criminals or criminaloids) หมายถึง ผู้ที่เป็นอาชญากรที่อาศัยโอกาสในการกระทำผิด

๔. อาชญากรที่ทาดด้วยอารมณ์กดดัน (Criminals of passion) ได้แก่ พวกที่ประกอบอาชญากรรมเพราะอารมณ์ โกรธ รัก หลง หรือต้องการเกียรติ เป็นคนที่ไม่สามารถต้านทานความต้องการของตัวเองได้ (who commit crimes because of anger, love, or honor and are characterized by being propelled to crime by “irresistible force”)

ฐานคติของสำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยม เปลี่ยนจากการให้ความสำคัญเรื่อง “อาชญากรรม” ของสำนักอาชญาวิทยาคลาสสิก มาเป็นการให้ความสำคัญกับตัว “อาชญากร” หรือ

^{๓๐} รองศาสตราจารย์ณัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน, ทฤษฎีอาชญาวิทยา, ชุดวิชากฎหมายอาญา. และอาชญาวิทยา, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, หน้า ๓๑-๓๒.

“ผู้กระทำความผิด” และ ลอมโบโรโซเสนอให้พิจารณาลงโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคล ไม่ใช่ลงโทษให้เหมาะสมกับลักษณะความผิดที่กระทำ และควรแยกการจำคุกผู้กระทำความผิดตามประเภทของอาชญากรรม

จากการศึกษา **ทฤษฎีอาชญาวิทยา ของสติเว่น บริกส์** สรุปได้ว่า ได้มีการหาสาเหตุที่คนกระทำความผิดกฎหมายหรือก่ออาชญากรรม ทวีติยระดับหรือประเภทตลอดจนถึงการป้องกันการเกิดของอาชญากรรม โดยมีทฤษฎีย่อยๆ อีก ๘ ทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีทางเลือกของเหตุผล ทฤษฎีความสับสนของสังคม ทฤษฎีความตึงเครียด ทฤษฎีการเรียนรู้สังคม ทฤษฎีการควบคุมสังคม ทฤษฎีการตราหน้า ชีววิทยาพันธุกรรมและวิวัฒนาการ ทฤษฎีเหล่านี้บอกให้รู้ว่าต้นสายปลายเหตุของการก่ออาชญากรรมเนื่องมาจากสิ่งใดบ้าง การเข้าใจทฤษฎีเหล่านี้จะช่วยให้เข้าใจเยาวชนผู้กระทำความผิดได้มากขึ้น สาเหตุบางอย่างมาจากสังคมภายนอก และบางอย่างมาจากตัวเยาวชนเอง บางครั้งสังคมมีส่วนอย่างมากที่ทำให้เยาวชนกลายเป็นอาชญากร อย่างเช่นการตราหน้าผู้ที่เคยทำความผิดมาครั้งหนึ่งจะต้องเป็นคนเลวตลอดไป ทำให้เยาวชนที่ก้าวพลาดไปต้องกลายเป็นผู้ผิดไปตลอดกาล ผู้ใหญ่พึงเข้าใจและให้อภัยเยาวชนที่ก้าวพลาดไป

๒.๔ บทบาทของพระสงฆ์กับการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในยาเสพติดในกลุ่มเยาวชน

พระพุทธเจ้าได้ประกาศโอวาทให้พระอริยสาวกกลุ่มแรก ๖๐ รูป ให้ออกไปประกาศศาสนาที่มีใจความว่า "ภิกษุทั้งหลาย เราเป็นผู้พ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวง ทั้งที่เป็นของทิพย์และเป็นมนุษย์ ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอทั้งหลายจงจาริกไปเพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขแก่มหาชนเพื่อความเอ็นดูแก่โลก เพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อความสุขแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย อย่าไปทางเดียวกัน สองรูป ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงแสดงธรรมในเบื้องต้น ในท่ามกลาง ในท่ามกลาง ในที่สุดรอบ จงประกาศพรหมจรรย์ให้เป็นไปพร้อมทั้งอรรถะพยัญชนะให้บริสุทธิ์บริบูรณ์สิ้นเชิง สัตว์ทั้งหลายที่เป็นพวกมีรูปในดวงตาแต่เล็กน้อยก็มีอยู่ สัตว์พวกนี้ ย่อมเสื่อมจากคุณที่ควรได้เพราะไม่ได้ฟังธรรม สัตว์ผู้รู้ทั่วถึงธรรมจักมีแน่ ภิกษุทั้งหลาย แม้เราเองก็จักไปสู่ตำบลอุรุเวลาเสนานิคมเพื่อแสดงธรรม"^{๓๑}

จากคำประกาศนี้ ก่อให้เกิดบทบาทของพระสงฆ์ขึ้นมาประกอบกับพระสงฆ์เป็นผู้อาศัยดำรงชีพด้วยผู้อื่น เกิดเป็นหน้าที่ที่ต้องตอบแทนคุณเหล่านั้น พระพุทธองค์ได้กล่าวไว้ถึงการที่พระสงฆ์เป็นผู้ที่ได้รับการบำรุงและต้องตอบแทนคุณ

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์กับการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในยาเสพติดในกลุ่มเยาวชนได้มีนักวิชาการหลายท่านให้ความสำคัญไว้ดังนี้

^{๓๑} วิ.ม. (ไทย) ๔/๓๒/๔๐.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส บทบาทของพระสงฆ์ในด้าน สาธารณะสงเคราะห์ เรายังเห็นได้ชัดเจนว่า พระสงฆ์ที่มีบารมี มีเอกลาภมากมาย ท่านไม่ได้เก็บไว้เพียง ตัวท่านเอง หากแต่ได้ช่วยสร้างโรงพยาบาล ที่ว่าการอำเภอ อนามัยตำบล ศาลาที่ประชุม ศาลาพักผ่อน ทาง ทำบ่อน้ำ ทำสะพาน ฯลฯ

หากมองลึกลงไปถึงการพัฒนาในด้านจิตใจ พระสงฆ์ได้พัฒนาจิตใจของคนในชุมชน จากคนที่ติดยาเสพติดให้เลิก จากที่เคยติดเหล้าให้เลิกเหล้า จากที่เคยติดการพนันให้เลิกการพนัน จากที่เคยลุ่มหลงในไสยศาสตร์ ที่เคยมกมายให้รู้ใช้สติปัญญา จากความเห็นผิด(มิจฉาทิฎฐิ) ให้มีความเห็นที่ถูกต้อง (สัมมาทิฎฐิ) พระสงฆ์พัฒนาจิตใจของคนในชุมชนให้ขยันหมั่นเพียรในการทำมาหาเลี้ยงชีพ คือหาและสอนให้ขยันเก็บออม ประหยัดใช้จ่ายอย่างรู้คุณค่า ไม่ฟุ่มเฟือย หลูหลา หลงตามค่านิยมที่ผิดๆ (ค่านิยมที่ไม่่น่านิยม) สอนให้คนที่อยู่สังคม แต่สอนให้รู้จักเลือกคบคน โดยให้เลือกคบกับบัณฑิต ให้หลีกเลี่ยงจากคนพาล และสอนให้วางตนให้เหมาะสมกับภาวะแห่งตน รู้จักฐานะของตน^{๓๒}

จุไรรัตน์ มีศิริ วัดเป็นสถาบันทางศาสนาที่สามารถช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทยมา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และเพื่อเป็นทางเลือกให้ผู้เสพติดที่ต้องการฟื้นฟู สภาพทางด้านร่างกายและจิตใจ ผลการสำรวจทำให้ได้ข้อมูล ๒ ประเด็นหลัก คือ ประเด็นที่ ๑ วัดที่เคยได้รับการถวายความรู้ไป แล้ว ได้มีการดำเนินการฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดและยังดำเนินการอยู่จนถึงปัจจุบัน จำนวน ๖๕ วัด

ประเด็นที่ ๒ ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานวัดเป็นศูนย์สงเคราะห์ ประการหนึ่ง คือ การส่งเสริม สนับสนุน และมีส่วนร่วมจากหน่วยงานภาคีในพื้นที่ รวมทั้งการขาดบุคลากรที่มีองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดตั้งวัดเป็นศูนย์สงเคราะห์ ฯลฯ

จากผลการสำรวจดังกล่าวข้างต้น สำนักงาน ป.ป.ส. ได้พิจารณาเห็นว่าการพัฒนาวัดเป็น ศูนย์สงเคราะห์ ควรให้มีการพัฒนาเครือข่ายการดำเนินงานในพื้นที่ ส่งเสริมและสนับสนุนการ ดำเนินงานให้วัดเป็นศูนย์สงเคราะห์ ฯ ได้อย่างยั่งยืนเป็นที่พึงและทางเลือกสำหรับผู้ติดยาเสพติด เมื่อประเทศประสบกับวิกฤตปัญหา ยาเสพติด และพระภิกษุจากหลายวัดหยิบยื่นความช่วยเหลือ ให้กับผู้หลงผิดด้วยจิตเมตตา

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มีความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่จะสนับสนุนการ ดำเนินงาน โดยได้มีการร่วมจัดทำพันธสัญญากับกรมการแพทย์ และสำนักงาน ป.ป.ส. และได้ให้การ สนับสนุนโครงการวัดเป็นศูนย์สงเคราะห์และผู้ติดยาเสพติด มาโดยตลอด และมีความพยายาม จะพัฒนาศักยภาพของพระภิกษุให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการจัดตั้งวัดเป็นศูนย์สงเคราะห์ฯ

^{๓๒} สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, วินัยมุข เล่ม ๒ (หลักสูตรนักธรรมชั้นโท), (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ที่โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕), หน้า ๕๓.

รวมทั้ง สนับสนุนการดำเนินงานให้วัดที่จะประกาศจัดตั้งเป็นศูนย์สงเคราะห์และฟื้นฟู ผู้ติดยาเสพติด มีประสิทธิภาพเป็นศูนย์ ที่แสดงถึงความเอื้ออาทรและเมตตาจิตที่ทุกหน่วยงานมีต่อผู้หลงผิด^{๓๓}

ศิริดา ศรีโสภာ บทบาทพระสงฆ์กับสุขภาวะ ๔ มิติได้มีการนำหลักธรรมทางพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาสุขภาวะทางสังคมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายในวัดและชุมชนให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม เช่น

๑. การใช้ธรรมะบำบัด(ทำวัตรเช้า-เย็น การสวดมนต์ การแสดงธรรม) โดยการเข้าร่วมกิจกรรมตามฐานต่างๆ เช่น

๑.๑ ฐานมารยาทไทย

๑.๒ ฐานยาเสพติดทำให้เกิดภัยสังคมและปัญหาสังคม

๑.๓ ฐานคุณค่าความเป็นมนุษย์

๑.๔ ฐานการสร้างจิตสำนึก ปลุกจิตสำนึกให้รักสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

๑.๕ ฐานกตัญญูกตเวทิตาต่อผู้มีพระคุณ

๒. จิตบำบัด (โดยการนั่งสมาธิ ฝึกปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาจิต)

๓. เวชบำบัด (โดยการบำบัดด้วยยาสมุนไพรสำหรับล้างพิษยาเสพติดที่มีส่วนประกอบคือ ตะไคร้หอม ใบเป่า ใบหนาด ใบส้มป่อย ใบมะกรูด เตยหอม ใบหวาน พลับพลึงและหมากแห้งหอม ประโยชน์จากการอบตัวคือ ลดความอ้วน ลดพิษไข้ ลดอาการอยากยาเสพติดและลดโรควิถีแพ้อาหารอบสมุนไพรมีส่วนประกอบของยาต้มคือ มะกรูด ตะไคร้หอม และใบหนาด

๔. อาชีวะบำบัด (โดยการฝึกอาชีพ เช่น การทำสวนเศรษฐกิจแบบพอเพียงผักปลอดสารพิษ เพาะเลี้ยงถั่วงอก ทำแชมพู น้ำยาล้างจาน)

เปิดโอกาสสำหรับบางคนที่เคยหลงผิดคิดลงยาเสพติดให้สามารถกลับตัวกลับใจเป็นคนดีและดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมต่อไปให้ถูกทางไม่กลับไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดอีก ตามชื่อโครงการบ้านเปลี่ยนวิถีคืนคนดีสู่สังคม เพราะทุกคนในสังคมนั้นนับได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและมีความสำคัญตามบทบาทหน้าที่แตกต่างกันไปโดยเท่าเทียมกัน^{๓๔}

สรุปได้ว่า สถานการณ์ปัญหาของยาเสพติดได้มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านตัวยาคน สิ่งแวดล้อม และมีการพัฒนาการแพร่ระบาดไปยังกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชุมชนซึ่งในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนจึงต้องอาศัยความร่วมมือและพลังในการป้องกัน

^{๓๓} จุไรรัตน์ มีศิริ, โครงการวัดเป็นศูนย์สงเคราะห์และฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด, สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, หนังสือพิมพ์ข่าวสด.

^{๓๔} ศิริดา ศรีโสภา, “บทบาทพระสงฆ์กับสุขภาวะทางสังคม ๔ มิติ กรณีศึกษา พระอาจารย์สัทธัมโม ประธานศูนย์พัฒนาคุณธรรม”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๑).

และแก้ไขปัญหาเสพติด จากองค์กรชุมชนรวมทั้งต้องมีการเสริมพลังให้กับองค์กรชุมชนซึ่งการแก้ไขปัญหาเสพติดจึงต้องให้ความสำคัญกับเครือข่ายด้านยาเสพติดในชุมชน และเครือข่ายทางสังคมที่มีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว เครือญาติ และบุคคลในชุมชนเป็นต้น

๒.๔.๑ บทบาทของพระสงฆ์กับชุมชน

บทบาทเป็นสิ่งที่ผู้รับหน้าที่ต้องแสดงออก พระสงฆ์เป็นส่วนหนึ่งของสถาบันทางศาสนาและสังคม เพื่ออยู่กับสังคมพระสงฆ์จำต้องได้รับความช่วยเหลือและควรมีบทบาทในการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่พระสงฆ์อยู่ในชุมชน ด้วยเหตุผล ๓ ประการ คือ

๑. การดำเนินชีวิตของพระสงฆ์ต้องอาศัยปัจจัยสี่ที่ชาวบ้านถวาย
๒. สภาพและเหตุการณ์ในสังคมน่าจะมีผลเกี่ยวข้องกับกรำ เพ็ญปฏิบัติสมณธรรม
๓. โดยคุณธรรม คือ เมตตาธรรม พระสงฆ์จะต้องช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์^{๓๕}

ในส่วนที่เกี่ยวกับชนบทไทย พระสงฆ์จะมีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือพัฒนาชนบท

ดังนี้

๑. สงฆ์ทำหน้าที่สั่งสอนธรรมและส่งเสริมให้ชาวบ้านทำบุญกุศลต่าง ๆ
๒. ภิคุอาวุโสหรือสมภารวัดทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา ผู้ประนีประนอม และบางครั้งทำหน้าที่เยียวยารักษาผู้เจ็บป่วย
๓. สงฆ์เป็นผู้ช่วยส่งเสริมความสามัคคีในหมู่บ้าน โดยช่วยจัดความขัดแย้งของประชาชนในหมู่บ้านได้ เพราะคนโดยส่วนมากเชื่อฟังพระผู้ทรงศีลอยู่แล้ว
๔. สงฆ์ทำหน้าที่อบรมสั่งสอนเด็กดื้อที่พ่อแม่หมดความสามารถจะอบรมได้ด้วยตัวเองรวมทั้งอนุเคราะห์เด็กกำพร้า
๕. สงฆ์เป็นผู้ช่วยสั่งสอนเทคนิคขั้นพื้นฐาน ซึ่งสามารถเรียนรู้ได้จากวัด เช่น สถาปัตยกรรม ช่างไม้ ช่างก่ออิฐปูน ช่วยปรับปรุงการเกษตรและการรักษาโรคภัยยาแผนใหม่
๖. สงฆ์เป็นผู้นำที่ไม่เป็นทางการของหมู่บ้าน ทำหน้าที่ช่วยวางแผนแนะนำสนับสนุนงานของชาวบ้าน โครงการพัฒนาต่าง ๆ ในเมืองไทยที่สำเร็จไปได้นั้นส่วนหนึ่งเป็นเพราะเจ้าหน้าที่รัฐบาลขอความร่วมมือจากชาวบ้านโดยผ่านพระสงฆ์ซึ่งชาวบ้านเคารพนับถือ
๗. สงฆ์เป็นผู้นำประชาชนในทางวิญญานเป็นที่พึ่งทางจิตใจ สงฆ์สามารถแก้ปัญหาส่วนตัวของผู้เดือนร้อนใจ
๘. สงฆ์ทำหน้าที่เป็นธรรมทูต และพระธรรมจาริกซึ่งไปเผยแผ่หลักธรรมแก่ชาวบ้านทำให้ชาวบ้านเขาเกิดความรู้สึกรักชาติ ไม่ทำไร่เลื่อนลอยและหันมาเคารพนับถือศาสนา^{๓๖}

^{๓๕} อภิชัย พันธุเสน, พัฒนาชนบทไทย : สมุทัยและมรรคตอนที่ ๓ ความหวังทางออกและทางเลือกใหม่, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิภูมิปัญญา, ๒๕๓๙), หน้า ๒๐๕-๒๐๖.

๒.๔.๒ บทบาทหลักของพระสงฆ์

คือ การให้การศึกษาแก่ประชาชนโดยเฉพาะในด้านการดำรงชีวิตที่ดึงามชีวิตที่ประเสริฐตามหลักการพระพุทธศาสนา เรียกว่า บทบาทของครู แม้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ได้รับการยกย่องจากบุคคลทั่วไปว่าเป็น พระบรมครู ทำหน้าที่ฝึกเทวดาและมนุษย์ได้อย่างไม่มีใครยิ่งกว่า เพราะพระองค์ฝึกคนธรรมดาให้เป็นคนดี (กัลยาณชน) และกลายเป็นคนประเสริฐ (อริยชน) ในระดับสูงสุดดังนั้นบทบาทของพระสงฆ์ในฐานะครูเป็นบทบาทถาวรตลอดมาตั้งแต่สมัยพุทธกาลจนถึงปัจจุบัน

อีกบทบาทหนึ่งก็คือ การให้คำปรึกษาเป็นเรื่องสำคัญคนในสังคมทุกสัณฐานโดยทั่วไปมักจะตัดสินใจทำการสิ่งใดได้ยาก ไม่กล้า เกิดความกลัว ฉะนั้นพระสงฆ์จึงต้องทำหน้าที่ช่วยในการตัดสินใจให้คำปรึกษาแก่ประชาชนอันเป็นการแสดงออกถึงบทบาทของความเป็นผู้นำด้านภูมิปัญญา พระมหาณรงค์ จิตตโสภโณ ยังพบว่า “บทบาทของพระสงฆ์ที่ทำอยู่ในปัจจุบันและเห็นได้ชัดเจน ได้แก่ ประการแรก พัฒนาจิตวิญญาณของมนุษย์ด้วยการมีสำนักปฏิบัติธรรมต่างๆ ประการสอง ทำหน้าที่ให้การศึกษาด้านพระพุทธศาสนาแก่ประชาชน ทั้งระบบปริยัติธรรมแผนกเดิม คือบาลี นกธรรมและมหาวิทยาลัยสงฆ์ ตลอดจนการสื่อสารธรรมทางสื่อมวลชน ประการสุดท้าย การเป็นผู้นำในการพัฒนาชนบทในรูปแบบต่าง ๆ เป็นผู้นำทำเอง เป็นผู้ประสานงานเป็นผู้ตั้งมูลนิธิเพื่อการศึกษาและพัฒนาชนบท เป็นวิทยากรกระตุ้นให้เกิดการพัฒนา” บทบาทของพระสงฆ์มีความสำคัญต่อชีวิตประจำวันของชาวพุทธ ต้องมีหน้าที่ดังนี้

๑) **ที่พึ่งบวช** พระสงฆ์เป็นหนึ่งในรัตนะ ๓ เป็นสิ่งที่เคารพนับถือบูชาสูงสุดในพุทธศาสนาเป็นที่พึ่งทางใจ เป็นผู้นำทางจิตใจ ด้วยการพัฒนาหรือยกระดับจิตใจของคนให้สูงขึ้นด้วยการมีธรรม มีเหตุผล และเข้าสภาพต่าง ๆ ตามความเป็นจริง เป็นผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบเพื่อหลุดพ้นสามารถเป็นที่พึ่งบวชของพุทธศาสนิกชนชาวบ้าน

๒) **สอนธรรม** พระสงฆ์นอกจากมีหน้าที่ในการศึกษาและปฏิบัติพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าแล้วยังมีหน้าที่สำคัญในการประกาศเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอน เป็นหน้าที่โดยตรงที่พระสงฆ์จะสอนธรรมให้เป็นธรรมทาน เทศนาสั่งสอนอบรมประชาชนทุกชั้นทุกเพศทุกวัยให้เกิดศรัทธาสาทะความเชื่อความเลื่อมใส ชี้บ่งให้รู้บาปบุญคุณและโทษ ความเลื่อม เหตุแห่งความเลื่อม ความเจริญและเหตุแห่งความเจริญ ให้เข้าใจและให้เห็นจริง แนะนำให้ละเว้นความชั่ว หันมาประพฤติดีมีเมตตา สัจจะ กตัญญูกตเวทิตี หิริ โอตตปปะ สีล ๕ เป็นต้น

๓) **นำปฏิบัติ** พระสงฆ์เมื่อศึกษาเข้าใจในธรรมวินัยของพระพุทธเจ้าแล้ว จะต้องปฏิบัติปฏิบัติซื่อตรง ปฏิบัติถูกต้องและปฏิบัติชอบ ในธรรมวินัยที่ได้ศึกษาอบรมมาเป็นอย่างดีโดยการรักษา

^{๓๖} รัชนิกร เศรษฐ์, **สังคมวิทยาชนบท**, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๘), หน้า ๒๔๖-๒๔๗.

ศีล ๒๒๗ อย่างเคร่งครัด ปฏิบัติอภิสมาจารสำรวมอินทรีย์ และการสร้างคุณธรรมต่าง ๆ ที่แสดงเป็นแบบอย่างการครองชีวิต เช่น สันโดษ มีเมตตา สัจจะ ให้เกิดขึ้น อันเป็นตัวอย่างให้แก่ประชาชนประพฤติปฏิบัติตาม

๔) พัฒนา พระสงฆ์สามารถทำหน้าที่ ช่วยเหลือดำเนินการและให้คำปรึกษาชุมชนหรือชาวบ้านและที่สำคัญ การพัฒนาในสถานที่วัด รั้วกำแพง อาคารและสิ่งก่อสร้างการพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่น่าอยู่ให้ร่มรื่นเป็นธรรมชาติ และการพัฒนาต้องสอดคล้อง และถูกต้องตามพระธรรมวินัยและพัฒนาหมู่บ้าน เป็นผู้นำชาวบ้านสร้างสรรค์พัฒนาสิ่งที่จำเป็นสำหรับชาวบ้านและประชาชนทั่วไป โดยการชักชวนให้ร่วมกลุ่มร่วมแรงร่วมใจและร่วมทุนสร้างกองทุนประจำหมู่บ้าน หรือการสร้างถนนภายในหมู่บ้าน ชุดคู คลองส่งน้ำ ท่อระบายน้ำ สร้างสุขศาลา สวนสุขภาพ เป็นต้น

๕) ปรึกษา พระสงฆ์เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำปรึกษาในเรื่องต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดีเป็นที่เชื่อถือศรัทธามาและมีสถานที่อยู่แน่นอนสำหรับสังคมไทย เป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ และให้คำปรึกษาในด้านศาสนพิธี ความรู้วิชาทางด้านจิต ช่วยแก้ปัญหาของสังคมชาวบ้าน เมื่อชาวบ้านมีปัญหาชีวิต และครอบครัว

๖) มีส่วนช่วยสังคม การช่วยสังคมของพระสงฆ์ ไม่ว่าจะด้านเศรษฐกิจ สอนรู้จักขยันหมั่นเพียร สอนให้รู้จักเก็บออมรู้จักประหยัด สอนให้สันโดษ ด้านการปกครอง เป็นแบบอย่างที่ดีในการบริหารกิจกรรมคณะสงฆ์ให้อยู่ในกรอบแห่งพระธรรมวินัย ช่วยพัฒนาจิตใจของประชาชนชาวบ้านกลุ่มหรือเผ่าต่าง ๆ ให้เป็นพลเมืองดีมีศีลธรรม ลดปัญหาเหล่านี้พระสงฆ์จะมีความเข้าใจและสามารถเป็นแบบอย่างที่ดี สามารถมีส่วนช่วยในด้านการศึกษาของชาติให้การศึกษาแก่คนยากจน พระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นครูสอน เป็นศูนย์กลางของศึกษาชุมชนเป็นต้น^{๓๗} และพระสงฆ์เป็นองค์ประกอบหลักของสถาบันพระพุทธศาสนา เพราะเป็นผู้ทำให้เกิดความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง เป็นผู้ที่ทำให้พระพุทธศาสนาหยั่งรากฝังลึกลงในสังคมจนเป็นสถาบันสำคัญหนึ่งของสังคม เมื่อศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบของความเป็นสถาบันทางศาสนาองค์ประกอบที่มีความสำคัญยิ่ง คือวัดและพระสงฆ์มีอิทธิพลและบทบาทต่อวิถีชีวิตของประชาชนมาก เพราะวัดและพระสงฆ์เป็นศูนย์รวมทางจิต ศีลธรรม และพฤติกรรมต่าง ๆ^{๓๘}

บทบาทพระสงฆ์ในสังคมไทย เป็นงานที่พระสงฆ์จะทำได้โดยตรงก็คือการสงเคราะห์ทางจิตใจ ส่วนสงเคราะห์ทางวัตถุจะทำได้โดยทางอ้อมด้วยการแนะนำชักจูงผู้อื่นให้กระทำหรือนำสิ่งของหรือบริการที่ได้รับจากผู้อื่นมาเฉลี่ยแบ่งปันให้เป็นประโยชน์กว้างขวางออกไป โดยการ

^{๓๗} คุณ โทชันท์, “บทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนา”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, (คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๒๕).

^{๓๘} พินิจ ภาภณานนท์, **บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชนบท**, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๙), หน้า ๓๐.

สงเคราะห์นั้นต้องคำนึงถึงความเหมาะสมตามกาลเทศะ บทบาทของพระสงฆ์ในการสงเคราะห์ชุมชนตามแนวความคิดของพระราชาชาวมุณี ประกอบด้วย การให้คำแนะนำทางจิตใจ เป็นที่ปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาชีวิตต่าง ๆ

๑. การเป็นที่พึ่งให้ความร่มเย็นทางจิตใจและด้วยความประพฤติเป็นตัวอย่างตลอดจนสถานที่วัดที่สงบร่มเย็นเป็นองค์ประกอบสำหรับการหล่อเลี้ยงจิตใจของสังคมอย่างหนึ่ง

๒. การให้คำแนะนำปรึกษาด้านอื่น ๆ เท่าที่ทำให้ เช่น ในทางวิชาการ เป็นต้นที่ผู้ปรึกษาสะดวกใจและสนิทใจ

๓. ในสังคมที่จะพัฒนา เมื่อชาวบ้านยังไม่พร้อมที่จะช่วยตนเอง ถ้าได้พระผู้นำท้องถิ่นที่มีโอกาสเตรียมตัวพร้อม เป็นศูนย์กลางจะเป็นผู้นำชี้ช่องในการนำท้องถิ่นให้ได้รับความเจริญใหม่ ๆ ได้ บทบาทนี้อาจจะประกอบด้วย การเสนอแนะให้คิดริเริ่มว่า ในท้องถิ่นนั้นมีอะไรที่จะทำให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น แล้วเป็นศูนย์รวมชักชวนประชาชนมาทำงานนั้น หรืออาจเป็นที่ปรึกษาที่ปรึกษาที่ชาวบ้านมาขอความเห็นว่าจะทำสิ่งนั้นสิ่งนี้ขึ้นในท้องถิ่นจะควรหรือไม่ควร

๔. การสงเคราะห์ทางจิตใจเป็นสิ่งสำคัญในทางศาสนาและยังเป็นสิ่งจำเป็นอยู่เสมอสำหรับประชาชนทั่วไป แม้ที่เป็นพระพุทธศาสนิกชนในฐานะเป็นเครื่องปลอบประโลมใจสืบเนื่องมาจากความเร้นลับของชีวิต อย่างที่บางท่านเรียกว่า การบำรุงขวัญ ได้แก่ บทบาทประเภทพิธีกรรมต่าง ๆ^{๓๙}

^{๓๙} อนันท์ วิริยะพินิจ, บทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชนความเปลี่ยนแปลงทางสังคมไทย, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๕).

๒.๕ ยุทธศาสตร์การป้องกันการติดสารเสพติดของเยาวชน

ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่อยู่คู่สังคมไทยมาโดยตลอดทั้งจากอดีตถึงปัจจุบัน แม้ว่ารัฐบาลทุกยุคทุกสมัยได้พยายามแก้ไขปัญหามาโดยตลอดแต่สถานการณ์ยาเสพติดมิได้เบาบางลงแต่กลับทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น จากการประมาณการจำนวนผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยการสำรวจครัวเรือนทั่วประเทศ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยคณะกรรมการบริหารเครือข่ายองค์กรวิชาการสารเสพติด และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พบว่าประชากรที่ใช้สารเสพติดทุกประเภทมีจำนวน ๒,๕๒๐,๐๐๐ ราย หรือ ๕๔.๒ ราย/๑,๐๐๐ คน และสารเสพติดที่ใช้ ๔ อันดับแรก ได้แก่ กระท่อม ยาบ้า กัญชา และสารระเหย และพบว่าจำนวนผู้เคยใช้สารเสพติดร้อยละ ๓๔.๙๗ อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ^{๕๐}

รัฐบาลในทุกยุคทุกสมัยได้ให้ความสำคัญกับปัญหาเสพติดมาโดยตลอด เพื่อลดระดับความรุนแรงของปัญหาเสพติดให้น้อยลง ทั้งมุ่งลดการนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน การค้ายาเสพติด และลดการแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่ตอนใน โดยการจัดการอย่างบูรณาการ เช่น การสกัดกั้นการนำเข้ายาเสพติดจากประเทศเพื่อนบ้านตามพื้นที่ชายแดน การควบคุมตัวยาเสพติด การดำเนินการต่อกลุ่มผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด การเฝ้าระวังตัวยาที่อาจนำไปผลิตเป็นยาเสพติด แต่ปัญหาเสพติดก็ยังคงมีความต่อเนื่องมาโดยตลอด จากรายงานผลการจับกุมคดียาเสพติดทั่วประเทศ ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ปี ๒๕๔๗-๒๕๕๑ พบว่า มีการจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดทั่วประเทศ จำนวน ๔๔๖,๙๐๙ คดี ผู้ต้องหา จำนวน ๔๘๗,๗๕๔ ราย^{๕๑}

ตามที่รัฐบาลได้ประกาศนโยบายแก้ไขปัญหายาเสพติดภายใต้ ยุทธศาสตร์ ๕ รั้วป้องกัน เป็นยุทธศาสตร์หลักในการดำเนินงาน โดยได้มีการจัดตั้งกลไกอำนวยการและบริหารจัดการแก้ไขปัญหายาเสพติดในทุกระดับ ผลการปฏิบัติงานที่ผ่านมา ทุกหน่วยต่างให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหายาอย่างจริงจังจนปรากฏผลงานอย่างเป็นรูปธรรมหลายประการ แต่ปัญหายาเสพติด ก็ยังคงเป็นปัญหาที่ประชาชนต้องการให้รัฐบาลเร่งแก้ไขโดยเร่งด่วนนั้น เพื่อเร่งรัดการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้เป็นไปตามนโยบายอย่างจริงจัง และต่อเนื่องสามารถลดระดับปัญหายาเสพติดและขจัดความเดือดร้อนของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพอาศัยอำนาจตามความใน

^{๕๐} สำนักปราบปรามยาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส., สำนักนายกรัฐมนตรีย, เอกสารรายงานผลการปราบปรามยาเสพติดทั่วประเทศประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๐, (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด บางกอกบล็อก, ๒๕๕๐), หน้า ๒-๔.

^{๕๑} สำนักปราบปรามยาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส. สำนักนายกรัฐมนตรีย, เอกสารรายงานผลการปราบปรามยาเสพติดทั่วประเทศ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๑, (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด บางกอกบล็อก, ๒๕๕๑), หน้า ๔.

มาตรา ๑๑ (๑) (๓) (๖) และ (๙) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.๒๕๓๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติมจึงมีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ ๒๔๙/๒๕๕๒ เรื่องปฏิบัติการประเทศไทยเข้มแข็ง ชนยะเสพติดยั่งยืน ภายใต้ยุทธศาสตร์ ๕ ร้วป้องกัน ระยะที่ ๒

นับตั้งแต่รัฐบาล กำหนดให้มียุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหายาเสพติดตามนโยบายของรัฐบาลด้วยยุทธศาสตร์ ๕ ร้วป้องกัน และ๒ โครงการหลัก ประกอบด้วย ร้วชายแดน ร้วชุมชน ร้วสังคม ร้วโรงเรียนร้วครอบครัว โครงการปราบปรามนักค้ายาเสพติดรายสำคัญ และลดความเดือดร้อนของประชาชนและโครงการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดซึ่งได้ดำเนินการมาตั้งแต่เดือนมีนาคม ๒๕๕๒ และมีผลการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมหลายประการ แต่ระดับของปัญหายาเสพติดในภาพรวม ยังคงดำรงอยู่ และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ที่สำคัญได้แก่ สถานการณ์ความไม่สงบในประเทศเพื่อนบ้านสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ และการเมืองภายในประเทศ ผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดและปัจจัยเสี่ยงที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ปัจจัยและข้อจำกัดในด้านทรัพยากรและงบประมาณ ในภาวะวิกฤติกับขนาดของปัญหาที่ขยายตัวเพิ่มขึ้น ประกอบกับผล การสำรวจความคิดเห็นประชาชนของสถาบันทางวิชาการพบว่าปัญหายาเสพติดยังมีความรุนแรง และส่งผลกระทบต่อชีวิตความปลอดภัยของประชาชนมากขึ้นและต้องการที่จะให้รัฐบาลเร่งแก้ไขปัญหายาอย่างเร่งด่วน เพื่อให้ปัญหายาเสพติดลดระดับความรุนแรงลงตามเจตนารมณ์ของรัฐบาล ที่มุ่งหวังให้สังคมไทยปลอดจากปัญหายาเสพติด ประเทศไทยมีความเข้มแข็งเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ คือ หยุดยั้งและลดระดับการขยายตัวของปัญหายาเสพติด ในขอบเขตทั่วประเทศให้ได้มากที่สุด มิให้ปัญหายาเสพติดส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต และความสงบสุข ปลอดภัยของประชาชน ส่วนเป้าหมายปฏิบัติการ ได้กำหนดและวางเป้าหมายเชิงปริมาณ ๔ เป้าหมาย ดังนี้ตั้งแต่รัฐบาล กำหนดให้มียุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหายาเสพติดตามนโยบายของรัฐบาลด้วยยุทธศาสตร์ ๕ ร้วป้องกัน และ๒ โครงการหลัก ประกอบด้วย ร้วชายแดน ร้วชุมชน ร้วสังคม ร้วโรงเรียนร้วครอบครัว โครงการปราบปรามนักค้ายาเสพติดรายสำคัญ และลดความเดือดร้อนของประชาชนและโครงการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดซึ่งได้ดำเนินการมาตั้งแต่เดือนมีนาคม ๒๕๕๒ และมีผลการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมหลายประการ แต่ระดับของปัญหายาเสพติดในภาพรวมยังคงดำรงอยู่ และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ที่สำคัญได้แก่ สถานการณ์ความไม่สงบในประเทศเพื่อนบ้านสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ และการเมืองภายในประเทศ ผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดและปัจจัยเสี่ยงที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ปัจจัยและข้อจำกัดในด้านทรัพยากรและงบประมาณ ในภาวะวิกฤติกับขนาดของปัญหาที่ขยายตัวเพิ่มขึ้น ประกอบกับผล การสำรวจความคิดเห็นประชาชนของสถาบันทางวิชาการพบว่าปัญหายาเสพติดยังมีความรุนแรง และส่งผลกระทบต่อชีวิตความปลอดภัยของประชาชนมากขึ้นและต้องการที่จะให้รัฐบาลเร่งแก้ไขปัญหายาอย่างเร่งด่วน เพื่อให้ปัญหายาเสพติดลดระดับความรุนแรงลงตามเจตนารมณ์ของรัฐบาล ที่มุ่งหวังให้สังคมไทยปลอดจากปัญหายาเสพติด ประเทศไทยมีความเข้มแข็งเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ คือ หยุดยั้งและลดระดับการขยายตัวของปัญหา

ยาเสพติดในขอบเขตทั่วประเทศให้ได้มากที่สุด มิให้ปัญหา ยาเสพติดส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต และความสุข ปลอดภัยของประชาชน ส่วนเป้าหมายปฏิบัติการ ได้กำหนดและวางเป้าหมายเชิงปริมาณ ๔ เป้าหมาย ดังนี้

เป้าหมายที่ ๑ ลดระดับปัญหา ยาเสพติดในพื้นที่ และกลุ่มปัญหาที่มีนัยสำคัญ ๖ จุดสำคัญ ได้แก่ ๓ กลุ่มพื้นที่ และ ๓ ระบบปฏิบัติการสำคัญ ที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดของประเทศในภาพรวม ซึ่ง ๓ กลุ่มพื้นที่ ได้แก่ กลุ่มพื้นที่ที่ ๑ พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคเหนือที่เป็นแหล่งนำเข้าหลักของยาเสพติด กลุ่มพื้นที่ที่ ๒ พื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล และกลุ่มพื้นที่ที่ ๓ พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่วน ๓ ระบบปฏิบัติการ ได้แก่ ระบบปฏิบัติการที่ ๑ ระบบการแก้ไขปัญหามั่วสุม/ผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดโดยกระบวนการชุมชน - สังคม และมาตรการสมัครใจ ปฏิบัติการประเทศไทยเข้มแข็ง ชนงยาเสพติดยั่งยืน ภายใต้ยุทธศาสตร์ ๕ รั้วป้องกัน ระยะที่ ๒ ระบบปฏิบัติการที่ ๒ ระบบการพัฒนาาระบบบังคับบำบัด และระบบปฏิบัติการที่ ๓ ระบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเรือนจำ

เป้าหมายที่ ๒ ลดปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดที่เป็นความเดือดร้อนของประชาชนทั่วประเทศ ๓ ประการ ได้แก่ ประการที่ ๑ นำผู้เสพยาเสพติดเข้าสู่กระบวนการบำบัดในระบบที่เหมาะสมทุกระบบให้ได้มากที่สุด ทั้งนี้ ประเมินการว่า ในปี ๒๕๕๓ หากสามารถดำเนินการบำบัดรักษาในทุกระบบได้ไม่น้อยกว่า ๓๐๐,๐๐๐ คน และประมาณร้อยละ ๕๐ ได้จากกระบวนการชุมชน - ประชาสังคม - สมัครใจ ฯลฯ จะส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ยาเสพติดของประเทศในภาพรวม ประการที่ ๒ ลดจำนวนผู้ค้ายาเสพติดระดับแพร่ระบาดในพื้นที่ทั่วประเทศรวมทั้งลดปัจจัยเสี่ยง สร้างปัจจัยบวกให้เพิ่มขึ้นป้องกันเยาวชนกลุ่มเสี่ยงรายใหม่ในทุกจังหวัด และประการที่ ๓ มุ่งเน้นการลดปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอเน้นหนัก ๒๘๕ อำเภอ

เป้าหมายที่ ๓ เสริมความเข้มแข็งของกลไกชุมชน - ประชาสังคมให้มีบทบาทเพิ่มขึ้นในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในทุกจังหวัดและอำเภอเป้าหมาย

เป้าหมายที่ ๔ เสริมสร้างประสิทธิภาพของระบบ กลไก และกระบวนการบริหารจัดการแก้ไขปัญหายาในภาวะวิกฤติ

กรอบความคิดการปฏิบัติยืนยงกรอบความคิดการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ ๕ รั้วป้องกัน ระยะที่ ๑ ทุกประการ อาทิ (๑) ใช้กรอบคิด ๔ ควบคุม ได้แก่ ควบคุมตัวยา ควบคุมพื้นที่ ควบคุมเงื่อนไข ควบคุมผู้เสพ (๒) สร้างความสมดุลให้กับมาตรการแก้ไขปัญหายาทั้งระบบ เพื่อมิให้เกิดผลข้างเคียงอันเกิดจากการแก้ไขปัญหายาที่ไม่สมดุลของมาตรการ (๓) เพิ่มบทบาทของชุมชน - ภาคประชาสังคม ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดให้มากยิ่งขึ้นเป็นพลังควบคู่กับภาครัฐ และ (๔) บูรณาการและแปลงยุทธศาสตร์ที่กำหนดลงสู่พื้นที่เป้าหมายอย่างเป็นเอกภาพ กลยุทธ์การดำเนินงาน ๕ กลยุทธ์ที่สำคัญเพื่อหยุดยั้งและลดระดับการขยายตัวของปัญหายาเสพติดในประเทศ จะต้องใช้ ๕ กลยุทธ์ที่

สำคัญได้แก่ (๑) กลยุทธ์ลด demand โดยใช้มาตรการทางสังคม มาตรการชุมชน - ประชาสังคม และมาตรการป้องกันป้อม นำผู้เสพเข้าบำบัดรักษาด้วยกระบวนการเหล่านี้ ให้เพิ่มมากขึ้น เพิ่มความสมดุลให้กับมาตรการนี้ ควบคู่กับมาตรการบังคับใช้กฎหมายอย่างยุติธรรม (๒) กลยุทธ์แก้ปัญหาที่จุดวิกฤติ (critical point) โดยลดระดับปัญหาเสพติดในพื้นที่และกลุ่มปัญหาที่อยู่ในขั้นวิกฤติ และส่งผลต่อสถานการณ์ปัญหาภาพรวมของประเทศเป็นลำดับความเร่งด่วน โดยหากสามารถลดวิกฤติปัญหาดังกล่าวได้แล้ว จะส่งผลต่อการลดระดับปัญหาของประเทศ (๓) กลยุทธ์การเน้นพื้นที่แบบบูรณาการโดยนำยุทธศาสตร์ ๕ รื้อป้องกัน บูรณาการลงสู่พื้นที่เป้าหมายอย่างบูรณาการ ครบวงจร ภายใต้แนวทาง “ทุกรัฐต้องมีจุดเน้นหนัก ทุกโครงการหลักต้องบูรณาการสู่พื้นที่” (๔) กลยุทธ์พลังชุมชน โดยเพิ่มบทบาทพลังของชุมชน- พลังทางสังคมเป็นจุดสมดุลที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างยั่งยืน ควบคู่กับบทบาทของภาครัฐ และ (๕) กลยุทธ์บริหารจัดการในภาวะวิกฤติ (crisis management) ทั้งข้อจำกัดของวิกฤติต่างๆ ของประเทศ วิกฤติเศรษฐกิจ วิกฤติทางสังคมงบประมาณ ฯลฯ ในขณะที่เงื่อนไขของยาเสพติดมีแนวโน้มมากขึ้น

มาตรการในการแก้ไขปัญหา ได้กำหนดมาตรการ ๒ ระดับ ได้แก่ มาตรการในระดับที่ ๑ : มาตรการทั่วไป เป็นมาตรการที่ยึดแนวทางการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ ๕ รื้อป้องกัน ระยะที่ ๑ ที่ได้มีการกำหนดไว้แล้ว โดยเน้นบูรณาการระหว่างรัฐ/โครงการให้มากขึ้น มีจุดเน้นหนักที่ชัดเจนมากขึ้น และแต่ละรัฐ/โครงการจะต้องต่อยอดจากการดำเนินงานในช่วงที่ผ่านมา เพื่อให้การทำงานมีความต่อเนื่องและยั่งยืน ประกอบด้วย ๙ โครงการหลัก และ มาตรการในระดับที่ ๒ : มาตรการเฉพาะเป็น มาตรการที่กำหนดขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาในกลุ่มพื้นที่และกลุ่มปัญหาสำคัญที่ถูกระบุเป็นการเฉพาะและ ต้องการเน้นหนัก โดยหากสามารถลดปัญหาในกลุ่มเฉพาะนี้ได้ จะส่งผลต่อการแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างมีนัยสำคัญในภาพรวม

สำหรับโครงสร้าง กลไกดำเนินงานแก้ไขปัญหาเสพติดนั้น กำหนดให้มีกลไกกำกับติดตาม งานเชิงรุก เกาะติดปัญหาที่มีความสำคัญและมีผลต่อความสำเร็จของปฏิบัติการและการจัดตั้งศูนย์ต่างๆที่เป็นหน่วยงานในการขับเคลื่อนในลักษณะเชิงรุก มุ่งสู่ปัญหาโดยตรงมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้กลไกของอำเภอ เป็นกลไกประสานการปฏิบัติระดับพื้นที่ที่จะมีความสำคัญต่อผลสำเร็จของแผนนี้ จึงต้องทำให้อำเภอมีความเข้มแข็ง มีความพร้อม โดยมุ่งเน้น ได้แก่ (๑) ทำให้อำเภอมีบทบาทประสานงานหน่วยงานต่างๆ ที่เข้ามาดำเนินงานแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอ โดยให้ ศตส.อ.เป็นกลไกประสานงาน (๒) ให้มีการจัดทำแผนแก้ไขปัญหาเสพติด ของแต่ละอำเภอ โดยกำหนดพื้นที่เป้าหมายปฏิบัติการ และยึดถือร่วมกันของทุกหน่วย (๓) ให้หน่วยงานที่มีงบประมาณด้านยาเสพติดจัดสรรงบประมาณให้กับอำเภอเพื่อปฏิบัติการกิจกรรมเป้าหมายที่กำหนด ทำให้อำเภอมีความพร้อมในการปฏิบัติงานมากขึ้น มีทรัพยากรมากขึ้นรวมทั้งให้อำเภอแสวงหาการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในอำเภอ และนางบประมาณดังกล่าว มาบูรณาการร่วมกัน และ (๔)

ให้อำเภอนายุทธศาสตร์ ๕ รั้วป้องกัน และทุกโครงการหลัก บูรณาการในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม โดยระยะเวลาของปฏิบัติการ ตั้งแต่ เดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๒ - กันยายน ๒๕๕๓ และให้มีการประเมินผลทบทวนและปรับการปฏิบัติงานเมื่อปฏิบัติการไปแล้ว ๖ เดือน

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทพระสงฆ์

บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อผู้อุปการะทั้งหลายว่า ตนจะต้องเป็นผู้เผยแผ่ประกาศศาสนา ประกาศธรรมสู่ประชาชนในรูปแบบต่างๆ เช่น การเทศน์ การปาฐกถา การทำเอกสารเผยแผ่ การจัดตั้งสถานศึกษาพระสงฆ์เป็นรากฐานที่สำคัญของชุมชน วัดเป็นศูนย์กลางกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมพระสงฆ์ซึ่งเป็นบุคคลากรของวัดเป็นตัวแทนของวัดมีบทบาทเป็นผู้นำของชุมชนและส่งเสริมการพัฒนาและอนุรักษ์วัฒนธรรมวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนประชาชนเข้าร่วมและยอมรับในกิจกรรมเหล่านั้น วัดจึงมีส่วนช่วยภาครัฐในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง มีการสงเคราะห์ อนุเคราะห์สังคมโดยรวม ตอบสนองความต้องการของชุมชน ช่วยอบรมพัฒนาทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทพระสงฆ์ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความสำคัญไว้ ดังนี้

พระมหาบุญชิต สุตโปรง ได้ทำวิจัยเรื่อง “ศึกษาคุณสมบัติของพระอรหันต์ในเรื่องบารมี อภิญญา และปัญญา” งานวิจัยนี้พยายามชี้ให้เห็นว่า ภาวะของนิพพานเป็นสิ่งที่มิอยู่ และสามารถปลูกฝังขึ้นได้ในชีวิตจริง พระอรหันต์เป็นบุคคลตัวอย่างที่สามารถปลูกฝังภาวะของนิพพานได้ในระดับสูงสุด การบรรลุเป็นพระอรหันต์ทั้งในอดีต-ปัจจุบัน-อนาคต ไม่ใช่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญ การที่มนุษย์ประสบความสำเร็จมองเห็นชีวิตมีลักษณะ “พร้อมอยู่ใน” จะด้วยเหตุผลใดก็ตาม นั่นคือ มนุษย์กำลังเรียกร้องหาวิถีชีวิตแบบพระอรหันต์อยู่โดยไม่รู้ตัว แต่ไม่ใช่เรียกร้องด้วยการอ่อนวอนจากอำนาจภายนอก เพราะพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งการปฏิบัติ (กิริยาวาท) และเป็นศาสนาแห่งความ پاکเพียร (วิริยวาท) จึงต้องอาศัยปฏิบัติธรรมทั้งสมถกรรมฐานและวิปัสสนากรรมฐาน ในการปลูกฝังคุณสมบัติทางจิตในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่คุณสมบัติพื้นฐานคือ การสั่งสมบารมีพัฒนาจิตขึ้นไปเป็นระดับอภิญญา จนถึงคุณสมบัติระดับพิเศษยิ่ง คือ ปัญญา ก็หยุดเหตุเดินทางในสังสารวัฏได้^{๔๒}

^{๔๒} พระมหาบุญชิต สุตโปรง , “ศึกษาคุณสมบัติของพระอรหันต์ในเรื่องบารมี อภิญญา และปัญญา”, *วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต*, (ศาสนาเปรียบเทียบ บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๓๖).

พระมหาประสิทธิ์ เขมสิริ ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการปฏิบัติงานตามภารกิจ ๖ ด้าน ของวัดหงษ์ประดิษฐาราม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา” ผลการศึกษาปรากฏ ดังนี้

บทบาท พระสงฆ์ในการปฏิบัติงานตามภารกิจด้านการปกครอง วัดหงษ์ประดิษฐารามใช้หลักการปกครองตามหลักพระธรรมวินัย ดำเนินการปกครองดูแลพระภิกษุสามเณรภายในวัด มีการมอบอำนาจหน้าที่ออกเป็นแผนกต่าง ๆ ให้พระสงฆ์ภายในวัดช่วยดูแล พร้อมกันนี้ยังทำหน้าที่ปกครองดูแลวัดในเขตอำเภอหาดใหญ่จำนวนทั้งสิ้น ๔๔ วัด ด้านศาสนศึกษา จัดให้มีการเรียนการสอนแก่พระภิกษุสามเณรโดยแยกออกเป็น ๒ แผนก คือ ทางธรรมและทางโลก ทางธรรมจัดการเรียนการสอนปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรมและบาลี ส่วนทางโลกทำการเปิดหน่วยวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดสงขลา จัดการเรียนการสอนให้แก่พระภิกษุสามเณรและฆราวาสในระดับอุดมศึกษา ด้านศึกษาสงเคราะห์ มีการมอบทุนการศึกษา การจัดครูพระเข้าไปสอนในสถานศึกษาทั้งของรัฐบาลและเอกชน จัดให้มีการเรียนการสอนธรรมศึกษา เปิดการเรียนการสอนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จัดตั้งชมรมดนตรีไทย ด้านการเผยแผ่ มีการแสดงพระธรรมเทศนาทุกวันพระ ๘ คำ ๑๕ คำ การเทศน์ในภาคพรรษา การอบรมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียน การบรรยายธรรมในหน่วยงานราชการและเอกชน ด้านสาธารณสงเคราะห์ มีการสงเคราะห์ที่พักอาศัย การเอื้อเฟื้อสถานที่ในการจัดกิจกรรมของชาวบ้านและชุมชน การบริการห้องสมุดประชาชน การช่วยเหลือวัดและประชาชนเมื่อยามประสบพิบัติภัย การให้ยืมวัสดุอุปกรณ์เครื่องครัว การบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน ด้าน สาธารณูปการ ทางวัดดำเนินการก่อสร้าง และบูรณะถาวรวัตถุเพื่อเป็นการส่งเสริมในการปฏิบัติงานตามภารกิจของพระสงฆ์ ให้มีความสะดวกมากยิ่งขึ้น โดยยึดหลักอวาสัสปายะ

ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงาน จากการศึกษพบว่า ส่วนใหญ่แล้วเกิดจากความไม่สนใจในกิจวัตรที่ต้องปฏิบัติของพระสงฆ์เอง พระสงฆ์ยังไม่ร่วมมือกันปฏิบัติอย่างพร้อมเพรียง เป็น ไปในลักษณะต่างคนต่างทำ ทำให้ไม่เกิดเอกภาพในการอยู่ร่วมกันและการปฏิบัติงานของพระสงฆ์ภายในวัดเท่า ที่ควร มีปัญหาด้านบุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่ไม่เพียงพอ แนวทางแก้ไข ฝ่ายปกครองภายในวัดจะต้องเข้ามาดูแลเพิ่มมากขึ้น ควรจัดอบรมถวายความรู้แก่พระสงฆ์เพิ่มเติม เพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากรที่จะปฏิบัติงานให้มีประสิทธิผล^{๔๓}

^{๔๓} พระมหาประสิทธิ์ เขมสิริ, “บทบาทพระสงฆ์ในการปฏิบัติงานตามภารกิจ ๖ ด้าน ของวัดหงษ์ประดิษฐาราม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา”, *วิทยานพนธ์มหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดสงขลา, ๒๕๕๔).

กรณีการ์ โอมูเณ ได้ทำวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสหบาลข้าว หมู่บ้านท่าสร้าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า

พระสงฆ์เป็นสื่อบุคคลที่มีความสามารถและทรงคุณค่าในการพัฒนาท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ เพราะในทัศนะของ ประชาชนมีความเห็นว่า พระสงฆ์เป็นสื่อบุคคลที่ประกอบไปด้วยความน่าไว้วางใจ ความสามารถในการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลกับประชาชนและความกระตือรือร้นในการทำงานพัฒนาท้องถิ่น การมีพระสงฆ์เป็นสื่อบุคคลที่ได้รับความไว้วางใจยอมรับนับถือความเชื่อมั่นจากประชาชน จึงน่าจะมีการสนับสนุนให้พระสงฆ์มีบทบาทในการเป็นผู้นำความคิด เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข่าวสารความรู้ ความคิดและนวัตกรรมอย่างเต็มที่ ก่อนอื่นรัฐบาลน่าที่จะได้ตระหนักถึงความสำคัญของพระสงฆ์ในฐานะที่เป็นสื่อบุคคลเพื่อช่วยสนับสนุนการพัฒนาชุมชน และเพื่อที่พระสงฆ์จะได้กระทำหน้าที่นี้อย่างเต็มที่ รัฐควรจัดอบรมให้พระสงฆ์ได้มีความรู้ในหลักการพัฒนา นอกเหนือไปจากหลักธรรมที่ต้องศึกษาและให้ถือเป็นนโยบายว่า การช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์จะเป็นกุศลมหาศาลได้เมื่อได้มีการเตรียมพระสงฆ์เพื่อสนับสนุนงานพัฒนาแล้ว นโยบายการใช้ทรัพยากรทางการสื่อสารของประเทศให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด ควรได้บรรจุพระสงฆ์ในฐานะสื่อบุคคลที่ทำได้ในท้องถิ่น แต่คำนวณค่ามิได้ในการส่งเสริมการพัฒนาชุมชน^{๔๔}

เจียมพงษ์ วงศ์ธรรม ได้ทำวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคมเกี่ยวกับเรื่องบทบาทในการให้การศึกษาทั่วไป ทั้งทางโลกและทางธรรม การเผยแผ่ธรรม โดยศึกษาพระสงฆ์ในเขตกรุงเทพมหานคร ได้ว่า “พระสงฆ์มีบทบาทสูงมากในด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. ช่วยสอนหนังสือ ซึ่งในขณะที่สอนได้เน้นให้ประชาชนเข้าใจสิทธิและหน้าที่
๒. ทำหน้าที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและกิจกรรมอื่น ๆ ซึ่งพบว่าพระสงฆ์มีกิจกรรมสูงขึ้นตามพรรษาที่บวช
๓. ต้องการมีบทบาทในการศึกษาเพิ่มขึ้น โดยพระสงฆ์ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของชาติ ปรับปรุงหลักสูตรวิชาเกี่ยวกับศีลธรรมและศาสนา ในลักษณะที่พระสงฆ์จะเข้าไปสอนได้
๔. ด้านการเผยแผ่ธรรมะ เพื่อพัฒนาจิตใจประชาชน ออกเยี่ยมประชาชนและนำประชาชนพัฒนาท้องถิ่น วัด และโรงเรียน และเข้าร่วมในวันสำคัญทางศาสนาความคิดเห็นที่พระสงฆ์มีบทบาทในการพัฒนาสังคม สรุปได้ว่า

๔.๑. พระสงฆ์ส่วนใหญ่คิดว่างานพระธรรมทูต การเผยแผ่ธรรมะ โดยสื่อมวลชนและการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน จำเป็นในการเผยแผ่ธรรมะพร้อมกับประสงค์ที่จะได้รับความร่วมมือ

^{๔๔} กรณีการ์ โอมูเณ, “บทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาท้องถิ่น เฉพาะกรณีโครงการสหบาลข้าว หมู่บ้านท่าสว่าง อ.เมือง จ.สุรินทร์”, วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖).

จากหน่วยงานต่าง ๆ ในการจัดอบรมสัมมนาให้ความรู้เบื้องต้น ในการแพทย์และการสังคมสงเคราะห์ ที่ถูกหลักวิชาการ

๔.๒. พระสงฆ์เป็นผู้นำทางด้านศาสนพิธี ให้คำแนะนำปรึกษาปัญหาชีวิตและพัฒนาทางจิตใจ เยี่ยมประชาชนที่โรงพยาบาลและที่บ้าน วัดต่าง ๆ ควบสงเคราะห์ประชาชนด้วยการให้ยืมสิ่งของเครื่องใช้จัดสถานที่พักผ่อนภายในวัด รักษาพยาบาลผู้เจ็บป่วย สงเคราะห์เด็กอ่อนวัยเรียน

๔.๓. พระสงฆ์สามเณรมีส่วนเห็นด้วยในการที่จะพัฒนาบทบาทของตนเองคิดว่ามีความพร้อมและเชื่อมั่นว่า จะทำให้โดยไม่รับการสนับสนุนจากประชาชนและไม่ผิดต่อวินัยสงฆ์

๔.๔. พระสงฆ์ พยายามปรับปรุงบทบาทและฐานะของตนเพื่อนำ ไปสู่การเปลี่ยนแปลงในสังคม โดยการพัฒนาตนเองทางการศึกษาให้สูงขึ้น นอกเหนือจากการมีศีลธรรมและสมาธิ พระสงฆ์สามารถนำสิ่งเหล่านี้ไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดี เพื่อให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีในด้านการศึกษาสุขภาพอนามัย ตลอดจนการสงเคราะห์ช่วยเหลือต่าง ๆ จะเห็นได้ว่างานเหล่านี้เป็นบทบาทที่แท้จริงของพระสงฆ์ซึ่งน่าจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมได้^{๔๕}

เฉลิม อุคตฤกษ์ ได้ศึกษาบทบาทพระภิกษุในงานการพัฒนาชุมชน ซึ่งทำการศึกษาจากรายงานการปฏิบัติศาสนกิจในส่วนภูมิภาคของพระภิกษุใน “โครงการอบรมพระภิกษุเพื่อส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่น” ในระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๓๑-๒๕๓๙ ผลการวิจัย พบว่า

พระภิกษุมีบทบาทในงานพัฒนาชุมชนในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

๑. เรื่องการพัฒนาวัดนั้น พระภิกษุที่มีบทบาทมากที่สุด คือ การสร้างปรับปรุงที่อยู่อาศัย การคมนาคมภายในวัด ส่วนบทบาทที่น้อยที่สุด คือ การสร้าง การปรับปรุงป่าช้า เมรุเผาศพ แหล่งน้ำดื่ม น้ำใช้ เครื่องอำนวยความสะดวกสบาย

๒. เรื่องการพัฒนาหมู่บ้าน พระภิกษุมีบทบาทมากที่สุด คือ การปรับปรุงการคมนาคมในหมู่บ้าน ส่วนบทบาทที่น้อยที่สุด คือ การสร้างปรับปรุงห้องสมุด แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรกรรม สถานที่ประกอบกิจกรรมของหมู่บ้าน

๓. เรื่องการบริหารสังคม พระภิกษุมีบทบาทมากที่สุด คือ การสร้างปรับปรุงบริเวณโรงเรียนและจัดหาอุปกรณ์การศึกษา ส่วนบทบาทที่น้อยที่สุด คือ การบริจาคสิ่งของที่จำเป็นให้โรงพยาบาล และการสร้างโรงเรียน

^{๔๕}เจียมพงษ์ วงศ์ธรรม, “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม”, วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๙).

๔. เรื่องการพัฒนาการศึกษา พระภิกษุมีบทบาทมากที่สุด คือ การอบรมศีลธรรมประชาชน การศึกษาด้านปริยัติธรรม ส่วนบทบาทที่น้อยที่สุด คือ การให้การศึกษาด้านสามัญศึกษาแก่พระภิกษุสามเณร นักเรียน และอบรมพิเศษแก่ผู้ต้องขังของเรือนจำ^{๔๖}

ชื่นจิตต์ เพชรชาติ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "การศึกษาความสามารถ ในการให้คำปรึกษาของพระภิกษุสงฆ์" ผลการวิจัยพบว่า

๑) พระภิกษุส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง ๒๐-๒๙ ปี คิดเป็นร้อยละ ๕๑ ศึกษาด้านพระธรรมส่วนใหญ่มีระดับนักธรรมตรี คิดเป็นร้อยละ ๕๖ ส่วนใหญ่ประชาชนมาพบพระภิกษุ เพื่อระบายความทุกข์ คิดเป็นร้อยละ ๕๐ และพระภิกษุต้องการให้มีการอบรมในเรื่องหลักและเทคนิคการให้คำปรึกษา คิดเป็นร้อยละ ๘๒.๕

๒) ความสามารถในการให้คำปรึกษา พบว่า พระภิกษุส่วนใหญ่มีความสามารถที่ให้คำปรึกษาได้ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๑ รองลงมา มีความสามารถที่ให้คำปรึกษาในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๙ มีเพียงร้อยละ ๖ เท่านั้น ที่มีความสามารถที่ให้คำปรึกษาได้ในระดับสูง^{๔๗}

ดวงเดือน มุลกลาง ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครอง โรงเรียนบ้านบวกอำเภอลี้จังหวัดลำพูน" ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครอง

๑) ด้านร่างกายผู้ปกครองให้ความสำคัญและดูแลเกี่ยวกับเรื่องอาหาร และโภชนาการ เครื่องนุ่งห่ม และการพักผ่อน ฝึกให้เด็กใช้อุปกรณ์ในการรับประทานอาหาร การรักษาความสะอาดร่างกาย เครื่องแต่งกาย และการขับถ่าย

๒) ด้านอารมณ์และจิตใจผู้ปกครอง และเด็กมีความรู้สึกใกล้ชิดผูกพันกันผู้ปกครองสอนเด็กในเรื่องการควบคุมตนเอง และให้โอกาสการตัดสินใจในสิ่งที่ต้องการในการอบรมสั่งสอนผู้ปกครองใช้การเสริมแรง

๓) ด้านสังคม และบุคลิกภาพผู้ปกครองปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในเรื่องมารยาทและค่านิยมทางสังคมเด็กปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนวัยเดียวกันที่อาศัยอยู่ใกล้กันผู้ปกครองให้การอบรมเกี่ยวกับเรื่องเพศและบทบาทที่เหมาะสมตามเพศ

^{๔๖} เฉลิม อุคตฤกษ์, "การศึกษบทบาทพระภิกษุในการพัฒนาชุมชน", **วิทยานิพนธ์ สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๑).

^{๔๗} ชื่นจิตต์ เพชรชาติ, "การศึกษาความสามารถในการให้คำปรึกษาของพระภิกษุสงฆ์", **วิทยานิพนธ์คณะครุศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔).

๔) ด้านสติปัญญาผู้ปกครองชี้แนะและส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้ฝึกอ่านเขียนจากหนังสือ และปฏิสัมพันธ์ทางภาษากับเด็กในรูปแบบต่างๆส่งเสริมให้เด็กเล่นกับเพื่อนในวัยเดียวกันเพื่อการเรียนรู้ฝึกให้เด็กทำงาน เช่นการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันและการทำงานบ้าน^{๔๘}

ประสิทธิ์ นวลศรี ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนหัวหินวิทยาคม” ผลการวิจัยพบว่า

๑) ระดับคุณธรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนอยู่ในระดับปรับปรุง

๒) แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน คือผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนทุกคนต้องปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมจัดให้มีการยกย่องเชิดชูเกียรตินักเรียน ประชาสัมพันธ์ผลงานของนักเรียน และโรงเรียนมีคณะกรรมการกำกับติดตามประเมินผลการดำเนินกิจกรรม สรุปผลการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง จัดการอบรมให้ความรู้ด้านเทคนิคการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่ครูผู้สอน สร้างความตระหนักให้แก่นักเรียนทราบถึงคุณค่าและประโยชน์ของคุณธรรมจริยธรรมที่มีต่อตนเองและส่วนรวม^{๔๙}

มาณี ไชยธีรานุกัฒศิริ และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทของพระสงฆ์ในยุคโลกาภิวัตน์ : ศาสตร์และศิลปะในการอบรมคุณธรรมของพระเถระภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า

๑) พระเถระที่เป็นที่เคารพศรัทธา ถือบทบาทตามบริบทของพระพุทธศาสนาและตามที่ยุคโลกาภิวัตน์กำหนด ทั้งในการศึกษาพระพุทธศาสนา การปกครองพระสงฆ์ การเผยแผ่พระธรรมคำสอน การสร้างสาธารณูปการและงานสาธารณสงเคราะห์ และเห็นว่าในยุคโลกาภิวัตน์พระสงฆ์ควรที่จะเพิ่มบทบาทในการร่วมแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม พระสงฆ์จึงควรติดตามข่าวสารความรู้ทางสื่อมวลชนเพื่อประยุกต์ใช้สอนธรรมะ ควรมีบทบาทเป็นผู้ประสานในกิจกรรมการอนุรักษ์พัฒนาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งมีบทบาทในการร่วมแก้ไขปัญหาการทำผิดของสงฆ์ ในการอบรมคุณธรรมพระเถระที่เป็นที่เคารพศรัทธาใช้ภาษาต่าง ๆ เป็นเหตุเป็นผลในการสอน มีการยกตัวอย่างประกอบ แจกหนังสือธรรมะ เทปธรรมะ และบางส่วนใช้คอมพิวเตอร์ในการอบรมด้วย

^{๔๘} ดวงเดือน มุลกลาง, การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองโรงเรียนบ้านบวก อำเภอสีจันทน์ ลำพูน, *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๖).

^{๔๙} ประสิทธิ์ นวลศรี, *แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนหัวหินวิทยาคม*, *สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๗).

๒) พุทธศาสนิกชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่า พระสงฆ์ที่น่าเคารพ เลื่อมใส ควรมีความรู้ธรรมะลึกซึ้ง เครื่องครัดในวัตรปฏิบัติมีความสามารถในการอบรมคุณธรรมถือ ความ เรียบง่าย ถือสันโดษ และในยุคโลกาภิวัตน์ พระสงฆ์ควรมุ่งเน้น การอบรมคุณธรรมควบคู่กับ การสอนปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน^{๕๐}

วันชัย ปานจันทร์ ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ “บทบาทพระสงฆ์ในการดูแลเด็กและ เยาวชนที่พักอาศัยอยู่ในวัด ศึกษากรณีเฉพาะพระสงฆ์ในเขตธนบุรี” ผลจากการวิจัยพบว่า

พระสงฆ์ได้แสดงบทบาทหน้าที่ตามหลักอริยสัจทั้ง ๔ ประการ ถือว่าเป็นหลักธรรมที่ สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ได้เป็นอย่างดี เพราะการอนุเคราะห์เป็นการ ช่วยเหลือให้ผู้อื่นพ้นจากทุกข์หรือการดับทุกข์ให้แก่คนอื่น และยังเป็นการแก้ไข ป้องกัน ฟื้นฟู พัฒนา ของเยาวชน และเป็นการปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคมตามกระบวนการคือการศึกษาข้อเท็จจริง ที่เกิดขึ้นหา สาเหตุที่แท้จริงที่ก่อให้เกิดทุกข์ และหาทางที่จะพ้นจากความทุกข์นั้น ดังนั้น หลักอริยสัจจึงเห็น วิธีทางแห่งการแก้ปัญหาเพราะทำให้เข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาอย่างชัดเจน เพื่อหาสาเหตุแก้ไขหรือ ดำเนินการช่วยเหลือเพื่อขจัดปัญหาให้หมดสิ้นไปขึ้นอยู่กับสติปัญญา ของแต่ละบุคคล การนำหลัก อริยสัจต้องชี้แจงปัญหา สาเหตุปัญหา ผลกระทบของปัญหา การแก้ไขปัญหา และหนทางที่จะ บรรเทาปัญหาด้วยการใช้มรรคหรือความถูกต้อง ๘ ประการ เป็นหนทางดับปัญหาให้หมดไปการ ช่วยเหลือชาวบ้านจึงเป็นหน้าที่พระสงฆ์เพราะหลักพุทธธรรมจะเน้นการเอื้อต่อการอยู่ร่วมกันเกิด ความผูกพันรักใคร่ต่อกัน ไม่เบียดเบียนต่อกัน และช่วยเหลือเมื่อเห็นคนอื่นตกทุกข์ ให้ดำรงอยู่ด้วยกัน อย่างสันติความสงบ^{๕๑}

วุฒินันท์ กันทะเตียน ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ “พระสงฆ์กับการเมือง : แนวคิด และบทบาทในสังคมไทยปัจจุบัน” ผลจากการวิจัยพบว่า พระไตรปิฎกได้บัญญัติความบริสุทธิ์แห่งสงฆ์ ไว้ ๒ ส่วน คือ ส่วนพระธรรมวินัย เป็นแม่แบบที่พระสงฆ์จะต้องปฏิบัติทั้งในส่วนการศึกษาพระธรรม การปฏิบัติธรรม การเผยแผ่พระสัทธรรม และการรักษาธรรม และส่วนของปาริสุทธิสีล ๔ เป็น หลักการพิจารณาตามเหตุผลตามความเหมาะสม คือ การพิจารณาเทียบเคียงหลักพิจารณาโดย อนุโลม หลักการวิเคราะห์ และผลปฏิบัติเอง โดยรวมทั้งสองส่วนคือ หลักธรรมและหลักศีล ถ้าพึงใน แ่งประโยชน์ในข้อธรรมนั้น พระสงฆ์เป็นสมณะเพศที่อาศัยก่อนข้าวจากชาวบ้าน พระสงฆ์ยอมอำนวยความสะดวก

^{๕๐} มาณี ไชยธีรานุกูลศิริ และคณะ, บทบาทของพระสงฆ์ในยุคโลกาภิวัตน์ : กรณีศึกษาภาคกลาง และภาคตะวันออก, **วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต**, (นครปฐม : คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๑).

^{๕๑} วันชัย ปานจันทร์, “บทบาทของพระสงฆ์ในการดูแลเด็กและเยาวชนที่พักอาศัยอยู่ในวัดศึกษา กรณีเฉพาะพระสงฆ์ในเขตธนบุรี”, **วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๕).

ประโยชน์เป็นการตอบแทน ในการดำเนินชีวิตแก่บุคคลชุมชน ส่วนข้อคิดมุ่งเน้นเพื่อสำหรับฝึกหัดขัด
เกลา ให้จิตใจบริสุทธิ์หมดจดพ้นเครื่องเศร้าหมองเพราะพระสงฆ์เป็นผู้ครองจิตใจของมหาชนหมู่
การประพฤติปฏิบัติจึงต้องมีความเหมาะสมกับตัวสงฆ์เอง และพร้อมที่จะเกื้อกูลประโยชน์แก่ชน
ทั้งหลาย^{๕๒}

ศุภลักษณ์ สุวรรณเครือ ได้ทำการวิจัยศึกษาเรื่อง “มรรควิธีแห่งรักและเมตตา เพื่อรับ
ใช้สังคมในทัศนะวิทยาการชาวพุทธ” โดยการสัมภาษณ์วิทยาการชาวพุทธ^๕ ท่าน คือ พุทธทาสภิกขุ
พระเทพเวที นายโกวิท เอนกชัย ศาสตราจารย์ ดร.ระวี ภาวิไล และ นางสิริ กรินชัย จาก
การศึกษาพบว่า ความรักเมตตาเป็นสิ่งที่มียู่แล้วภายในปัจเจกบุคคล และจะพัฒนาให้ถึงที่สุดได้ด้วย
มรรควิธีแห่ง “การเจริญสติภาวนา”บนรากฐานความรู้สึกรู้ตัว ด้วยจิตบริสุทธิ์และสงบภายใน จน
เกิดปัญญา-อิสระภาพ-และความต้องการพ้นทุกข์ ภาวะการณดังกล่าวนี้ได้เอื้อให้บุคคลนั้นอมจิตและ
ปัญญาค้นหาความจริง (โยนิโสมนสิการ)ซึ่งส่งผลให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ภายในตัวเองและชีวิต
(Insight Development) อย่าง ถูกต้อง สามารถค้นพบรู้จักตนเองและเข้าใจปัจเจกบุคคลอย่าง
ลึกซึ้ง กลายเป็นความรักเมตตาซึ่งเคารพคุณค่าชีวิตและความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน รวมทั้งความ
ปรารถนาให้ตนเองและผู้อื่นพ้นทุกข์ร่วมกัน สภาวะการณดังกล่าวจึงทำให้บุคคลเข้าสู่อิสระภาพและ
การพึ่งตนเองทั้งกาย-จิต-ปัญญาได้อย่างแท้จริง^{๕๓}

ศิโรตน์ โสวณณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพครอบครัวและวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่เด็ก
ได้รับจากพ่อแม่ผู้ปกครองกับพฤติกรรมของเยาวชนไทย : ศึกษากรณีของเยาวชนคนเก่งที่มีสุขและ
เยาวชนที่ติดยาเสพติด” ผลการวิจัยพบว่า

๑) สภาพครอบครัวโดยโครงสร้างครอบครัวของเยาวชนทั้งสองกลุ่มมีความเหมือนกัน
คือพ่อแม่เป็นผู้เลี้ยงดูในวัยเด็ก ส่วนที่อยู่อาศัยในวัยเด็กของเยาวชนทั้งสองกลุ่มเหมือนกัน คือส่วน
ใหญ่บ้านมีลักษณะ ๒ ชั้นครึ่ง ตึกครึ่งไม่อยู่ในเขตเทศบาล และวัยเด็กได้นอนร่วมห้องเดียวกับพ่อแม่
ส่วนที่ต่างกันคือกลุ่มเยาวชนคนเก่งที่มีสุขจะไม่มีบ้านที่อยู่ในเขตชุมชน ระดับหมู่บ้าน ตำบล ขณะที่กลุ่ม
เยาวชนติดยาเสพติดมีประมาณ ๑ ใน ๓

๒) วิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กด้านพฤติกรรมครอบครัว และเครือญาติของเยาวชนทั้งสอง
กลุ่มมีความรักใคร่กลมเกลียวกันดี แต่ในการได้รับการบอกเล่าเรื่องความดีงามของบรรพบุรุษจากพ่อ
แม่ผู้ปกครองกลุ่มเยาวชนคนเก่งที่มีสุขจะมีโอกาสเรียนรู้รายละเอียดและร่วมกิจกรรมมากกว่า

^{๕๒} วุฒินันท์ กันทะเตียน, “พระสงฆ์กับการเมือง: แนวคิดและบทบาทในสังคมไทยปัจจุบัน”,
วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๑).

^{๕๓} ศุภลักษณ์ สุวรรณเครือ, “มรรควิธีแห่งรักและเมตตา เพื่อรับใช้สังคมในทัศนะวิทยาการชาว
พุทธ”, วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๒).

๓) สภาพการใช้กิจกรรมครอบครัวเพื่อการเรียนรู้ของพ่อแม่ผู้ปกครอง เยาวชนทั้งสองกลุ่มจะมีลักษณะเหมือนกัน แต่กลุ่มเยาวชนเก่งดีมีสุขจะมีความถี่ของการปฏิบัติมากกว่า

๔) ครอบครัวของเยาวชนทั้งสองกลุ่มมีวิธีการควบคุมพฤติกรรมของเด็กในความปกครองแตกต่างกัน โดยกลุ่มเยาวชนเก่งดีมีสุขจะมีพฤติกรรมที่เกิดจากการเลียนแบบพ่อแม่ผู้ปกครองหลายลักษณะ และไม่ถูกบังคับให้ยุติการกระทำ รวมทั้งพบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของพ่อแม่ผู้ปกครองน้อย ในขณะที่กลุ่มเยาวชนติดยาเสพติดจะมีลักษณะตรงกันข้าม

๕) การเสริมแรงทางบวกครอบครัวของเยาวชนทั้งสองกลุ่มส่วนใหญ่จะให้การเสริมแรงทางสังคม พุดคุยอย่างชมเชย หรือสวมกอดแต่กลุ่มเยาวชนเก่งดีมีสุขจะได้รับมากกว่า

๖) การส่งเสริมการเรียนรู้ในระบบโรงเรียน โดยทั่วไปมีความแตกต่างกัน โดยกลุ่มเยาวชนเก่งดีมีสุขจะได้รับการสนับสนุนเรื่องการเรียนและอุปกรณ์การเรียนอย่างครบถ้วนรวมทั้งให้คำแนะนำเป็นที่ปรึกษาเรื่องการเรียน และเป้าหมายของชีวิตได้ และเข้มงวดเรื่องการเรียนความประพฤติส่วนกลุ่มเยาวชนติดยาเสพติดจะมีลักษณะตรงกันข้าม^{๕๔}

สุดา สงเดช ได้การศึกษาวิจัยเรื่อง "สัมพันธภาพในครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู โครงสร้างครอบครัว การเห็นคุณค่าในตนเอง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย" ผลการวิจัยพบว่า

๑) นักเรียนส่วนใหญ่มีสัมพันธภาพในครอบครัวดี ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก สนับสนุนมาก และใช้เหตุผลมากมีโครงสร้างครอบครัวแบบครอบครัวเดี่ยวการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

๒) สัมพันธภาพในครอบครัวระหว่างพ่อแม่และระหว่างนักเรียนกับพี่น้อง การอบรมเลี้ยงดูโครงสร้างครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แต่สัมพันธภาพในครอบครัวระหว่างพ่อแม่กับนักเรียน และการเห็นคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๓) นักเรียนที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวดี และนักเรียนที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

^{๕๔} ศิโรตน์ โสวัณณะ, สภาพครอบครัวและวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่เด็กได้รับจากพ่อแม่ผู้ปกครองกับพฤติกรรมของเยาวชนไทย : ศึกษากรณีของเยาวชนคนเก่งดีมีสุขและเยาวชนที่ติดยาเสพติด, รายงานการวิจัย, (พิษณุโลก: สำนักพัฒนาการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมเขตการศึกษา ๗, ๒๕๔๕).

๔) นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ๕) นักเรียนที่มีโครงสร้างครอบครัวแตกต่างกันระดับการเห็นคุณค่าในตนเองไม่แตกต่างกัน^{๕๕}

สมเชาว์ ศรีศักดิ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี” ผลการวิจัยพบว่า

๑) นักเรียนมีพฤติกรรมทางจริยธรรม ด้านความใฝ่รู้ ความขยัน ความอดทนความซื่อสัตย์ ความมีระเบียบวินัย ความกตัญญูกตเวที ความยุติธรรม และความเป็นผู้มีวิถึวัฒนธรรม และปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีอยู่ในระดับปานกลาง ด้านความประหยัดนักเรียนชายอยู่ในระดับปานกลาง นักเรียนหญิงอยู่ในระดับน้อย ด้านความสามัคคีความเสียสละและความเมตตากรุณา ชายและหญิงอยู่ในระดับน้อย กรณีจำแนกตามลักษณะการอยู่อาศัยส่วนใหญ่มีพฤติกรรมทางจริยธรรมในระดับปานกลาง ยกเว้นด้านความสามัคคีความเสียสละและความเมตตากรุณาอยู่ในระดับน้อยและ

๒) นักเรียนชายและหญิงและนักเรียนที่มีสถานภาพทางครอบครัวแตกต่างกันมีพฤติกรรมทางจริยธรรมไม่แตกต่างกัน^{๕๖}

โคจิ โนสุ ได้ศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาสังคม : ศึกษาเฉพาะกรณีในจังหวัดสงขลา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นพระสงฆ์ที่ประจำอยู่ในวัดที่ตั้งในจังหวัดสงขลา จำนวน ๑๗๐ รูป ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

บทบาทการพัฒนาการศึกษา พระสงฆ์มีบทบาทมากที่สุด ได้แก่ การอบรมให้ความรู้ทางด้านพุทธศาสนาและศีลธรรมแก่ประชาชน ส่วนบทบาทที่น้อยที่สุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมในพิธีกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน

บทบาทการเผยแพร่ธรรมะ พระสงฆ์มีบทบาทมากที่สุด ได้แก่ การจัดพิธีกรรมในวันสำคัญทางศาสนาในวัด ส่วนบทบาทที่น้อยที่สุด ได้แก่ การอบรมสั่งสอนประชาชนในงานเทศกาลต่างๆ

บทบาทด้านเศรษฐกิจ พระสงฆ์มีบทบาทปานกลาง ได้แก่ การช่วยเหลือในเรื่องความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นภายในชุมชนหรือสังคมนั้น ๆ

^{๕๕} สุตา สงเดช, การศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัวการอบรมเลี้ยงดูโครงสร้างครอบครัวการเห็นคุณค่าในตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย, **วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๖).

^{๕๖} สมเชาว์ ศรีศักดิ์, พฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๖).

บทบาทการสงเคราะห์ พระสงฆ์มีบทบาทมากที่สุด ได้แก่ การช่วยอำนวยความสะดวกในการบำเพ็ญกุศลต่าง ๆ แก่ประชาชน ส่วนบทบาทที่น้อยที่สุด ได้แก่ การช่วยประชาชนโดยการให้ยืมสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ^{๕๗}

สรุปว่า บทบาทพระสงฆ์ในปัจจุบัน มิใช่เป็นมีบทบาทและหน้าที่แต่เพียงด้านพิธีกรรมอย่างที่บุคคลทั่วไปเข้าใจ หรือพระสงฆ์มิใช่เป็นแค่เพียงผู้ประกอบพิธีกรรมเท่านั้น แต่พระสงฆ์ยังเป็นผู้นำตามธรรมชาติ สามารถปฏิบัติได้หลายบทบาทหลายหน้าที่ รวมทั้งเป็นผู้นำและผู้บริหารทางพระพุทธศาสนาและศาสนศึกษาอีกหลายบทบาท ได้แก่ ในการพัฒนาจิตใจ การส่งเสริมการศึกษา ในการเป็นที่ปรึกษา การเป็นครู บทบาทผู้นำ ผู้ฝึกอบรมและสงเคราะห์ชุมชน บทบาทจึงเป็นพฤติกรรมที่บุคคลในสังคมจะแสดงออกตามสถานภาพ หรือตำแหน่ง สิทธิ และหน้าที่ของตน ตามความคาดหวังของสังคมหรือตามความเป็นจริง ซึ่งการแสดงบทบาทของแต่ละบุคคลอาจจะสอดคล้องหรือขัดแย้งกับความคาดหวังของสังคมก็ได้ ทั้งนี้บทบาททางสังคมจะถูกกำหนดและวางระเบียบไว้ เพื่อการปฏิบัติอย่างชัดเจนว่าบุคคลที่อยู่ในบทบาทนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์และหน้าที่ทำอะไรบ้างในองค์กรนั้น ๆ และสังคมได้วางระเบียบไว้อย่างชัดเจนว่าบุคคลในองค์กรดังกล่าว จะต้องเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของตนและผู้อื่นที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพื่อให้มีมาตรฐานการปฏิบัติงานที่ดี ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับพระสงฆ์ซึ่งมีสถานภาพทางสังคมที่อยู่ในสถาบันศาสนา พระสงฆ์จึงมีบทบาทในด้านต่างๆ

๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเยาวชน

๒.๗.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเยาวชน

มีนักวิจัยทำการวิจัยไว้ดังนี้

พระมหาปุณณสมบัติ ปภากโร^{๕๘} ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การนำหลักธรรมที่ได้จากการเข้าค่ายคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนในจังหวัดเชียงใหม่” ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เข้าค่ายคุณธรรมแล้ว มีการนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน ตั้งแต่ร้อยละ ๗๐ ขึ้นไปที่ปฏิบัติทุกครั้ง ได้แก่ การเคารพธงชาติตรงเวลา, รองลงมาความเคารพและเดินผ่านครูแล้วก้มหัว ส่วนที่ไม่ได้นำไปใช้หรือใช้น้อยได้แก่ ส่งการบ้านไม่ตามกำหนดและโกรธเมื่อถูกตักเตือน ส่วนที่เคยฟังเทศน์จากสื่อต่าง ๆ มิไม่ถึงครึ่ง แต่เมื่อทดสอบสมมุติฐานแล้วพบว่า ปัจจัยคือเพศ, อายุ และผลการเรียนของนักศึกษามีความสัมพันธ์กับการนำหลักธรรมบางข้อที่ได้จากการเข้าค่ายคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน

^{๕๗} โคจิ โนสุ, “บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาสังคม : ศึกษาเฉพาะกรณีในจังหวัดสงขลา”, **ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, ๒๕๓๐).

^{๕๘} พระมหาปุณณสมบัติ ปภากโร, การนำหลักธรรมที่ได้จากการเข้าค่ายคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนในจังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ.๒๕๔๗”, **รายงานการวิจัยโครงการฝึกอบรมพัฒนานักวิจัย รุ่นที่ ๒**, (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ, ๒๕๔๗), หน้าบทคัดย่อ.

ชีวิตประจำวัน ส่วนความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ไม่มีความสัมพันธ์หรือมีเหตุผล ต่อการนำหลักธรรมไปใช้ นอกจากนี้นักเรียนที่เข้าค่าย มีข้อเสนอแนะเป็นอันหนึ่งว่า ควรคิดซึ่งใจในการใช้เงิน และไม่หลงใหลในอบายมุข ในขณะที่ นักวิจัย^{๕๙} กล่าวไว้ว่า ปัจจุบันกระแสบริโภควัตถุนิยมที่กลืนกินจิตวิญญาณเด็กไทย ช้ำร้ายสถาบันศาสนาเองที่เคยเป็นเสาหลักทางปัญญา ก็ดูจะอ่อนพลังไปมากในการเป็นที่พึ่งหรือดึงดูดจิตใจเด็ก ให้มีหลักธรรมประจำใจ ท่ามกลางสภาวะปัญหาที่หลากหลาย ก่อให้เกิดคำถามที่น่าสนใจว่า เหตุวิบัติทางศีลธรรม จริยธรรมของเด็กไทยที่เกิดขึ้นนั้นเป็นเพราะสังคมไทยทราม หรือวัฒนธรรมไทยเสื่อม หรือเพราะเด็กไทยเลวลง จากงานวิจัยโครงการติดตามสภาวะการณ์เด็กและเยาวชนรายจังหวัดของ สกว. และงานวิจัยของนิสิตคณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปี ๒๕๔๖ ซึ่งให้เห็นว่า วัยรุ่นไทยกำลังถูกล้อมกรอบด้วยสภาพปัจจัยทางสังคมที่ชักนำไปในทางเสื่อมมากกว่าทางดี โดยเฉพาะการใช้ชีวิตในยุคโลกาภิวัตน์ จากงานวิจัยระบุว่า ร้อยละ ๖๐ ใช้ชีวิตตามห้างสรรพสินค้า ดูภาพยนตร์ใช้อินเตอร์เน็ต เพื่อการพูดคุย เล่นเกมร้อยละ ๔๕ ไม่ไปทำบุญ ร้อยละ ๖๕ ไม่เคยฟังพระเทศน์เลยในรอบ ๑ เดือนสิ่งเหล่านี้เป็นสัญญาณที่อธิบายถึงความห่างเหินจากศาสนาไปในตัวด้วย เป็นที่น่าสังเกตว่าในพื้นที่จังหวัดยะลาซึ่งมีผู้นับถือศาสนาอิสลามเป็นส่วนใหญ่และศาสนาอิสลามมีหลักปฏิบัติเคร่งครัดที่เป็นข้อห้ามที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางเพศ ที่นอกเหนือจากการแต่งงานอย่างถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลามเท่านั้น ในงานของนักวิจัย^{๖๐} ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมคุณธรรมที่มีประสิทธิภาพ : กรณีศึกษากลุ่มเด็กเยาวชนและข้าราชการภาครัฐ” มีวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

- ๑) ศึกษาปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการส่งเสริมคุณธรรมในกลุ่ม เด็ก เยาวชน และข้าราชการภาครัฐ
- ๒) ศึกษากระบวนการปลูกฝังคุณธรรม ในกลุ่มเด็กเยาวชน และข้าราชการ ภาครัฐ
- ๓) ศึกษาการส่งเสริมคุณธรรมในกลุ่ม เด็ก เยาวชน และข้าราชการภาครัฐ
- ๔) ศึกษาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม ในกลุ่มเด็ก เยาวชน และข้าราชการ ภาครัฐ
- ๕) สร้างและพัฒนาารูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมในกลุ่มเด็ก เยาวชนและข้าราชการ ภาครัฐกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี ๑,๐๘๐

^{๕๙}อมรวิชัย นาคทรพรพ, **เด็กไทยในมิติวัฒนธรรม**, รายงานการวิจัย สกว. ของนิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, (กรุงเทพมหานคร : องค์การส่งเสริมวัฒนธรรมผ่านสื่อ, ๒๕๔๘), หน้า ๔๖-๖๕.

^{๖๐}สุพธิวรรณ ตันติจรณวงศ์และคณะ (รองศาสตราจารย์ ดร.), **การส่งเสริมคุณธรรมที่มีประสิทธิภาพ : กรณีศึกษากลุ่มเด็กเยาวชนและข้าราชการภาครัฐ**, รายงานการวิจัยที่ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกรมการศาสนากระทรวงวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๕๕๒, (กรุงเทพมหานคร กรมการศาสนากระทรวงวัฒนธรรม, ๒๕๕๒), หน้าบทคัดย่อ

คน ผู้บริหารและครู ๙๒ คน และ ผู้ปกครอง/ชุมชน ๑,๐๘๓ คน คน รวมทั้งสิ้น ๒,๒๕๕ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

๑) แบบบันทึก

๒) แบบสอบถาม และ

๓) แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และวิเคราะห์เชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย มีดังนี้

๑) ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการส่งเสริมคุณธรรมพบว่าปัจจัยด้านครอบครัวมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ปัจจัยด้านภาครัฐ เอกชน ด้านชุมชนและสิ่งแวดล้อม และปัจจัยด้านองค์กรทางศาสนา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

๒) กระบวนการปลูกฝังคุณธรรมพบว่าการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนามีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ การอบรมสั่งสอนจากครอบครัว การเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน การเสริมสร้างประสบการณ์ และการสร้างเครือข่ายมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

๓) การส่งเสริมคุณธรรมพบว่า การเป็นแบบอย่างที่ดี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ การกำหนดกฎระเบียบที่ส่งเสริมคุณธรรม การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม การมีส่วนร่วมส่งเสริมคุณธรรม และการสร้างสื่อส่งเสริมคุณธรรม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

๔) การดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม พบว่าด้านการจัดกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการประเมินผล การวางแผน การประสานงาน การจัดองค์กร และด้านการจัดงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

อภิชา แดงจำรูญ^{๒๑} ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมกับนักเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพฯ ผลการวิจัย พบว่า กิจกรรมที่จัดให้นักเรียนมีส่วนร่วม ได้แก่ การสวดมนต์ไหว้พระตอนเช้าก่อนเข้าเรียน การอบรมศีลธรรมในช่วงเรียน การตักบาตรประจำปี ทั้งนี้พบว่าหลังจากที่ได้เข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น สิ่งที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักเรียนได้มากที่สุด คือ นิทาน และ ทัศนคติ ตามลำดับกิจกรรมที่พัฒนาคุณธรรมตามแนวทางการบริหารจัดการจิตเจริญปัญญามีการประยุกต์ใช้ หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาให้เหมาะสมกับวัย โดยพบว่าหลังจากที่นักเรียนได้ฝึกกิจกรรมสำคัญ ได้แก่ การนั่งสมาธิ การเดินจงกรม การกำหนดอิริยาบถย่อย การฟังธรรมและการร่วมกิจกรรม

^{๒๑} อภิชา แดงจำรูญ, การศึกษาการจัดกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพฯ, รายงานวิจัย, (กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า บทคัดย่อ.

อื่น ๆ นักเรียนได้เรียนรู้และสามารถแยกแยะได้ว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด เข้าใจเรื่องความดีความชั่ว สามารถควบคุมอารมณ์และมีสติสัมปชัญญะ

๒.๗.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเสพติดในกลุ่มเยาวชน

ปัญหาเสพติดเป็นปัญหาที่สลับซับซ้อน มีปัจจัยที่เป็นสาเหตุอยู่หลายประการ ซึ่งเกี่ยวข้องประกอบกัน อาจแยกพิจารณาได้เป็น ๓ ด้านคือตัวยา บุคคลและการใช้ยา ตลอดจนสภาพแวดล้อม รวมทั้งสังคม

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเสพติดในกลุ่มเยาวชนได้มีนักวิชาการหลายท่านให้ความสำคัญไว้ดังนี้

ศูนย์ศึกษาเสพติด สถาบันวิชาการ เครือข่ายภาคกลาง ^{๒๒} ได้ทำวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการ เสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง ในการจัดการปัญหาเสพติด ตามแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้” ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง ในการจัดการปัญหาเสพติดตามแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ประกอบด้วย ๓ ขั้นตอนคือ

ขั้นที่ ๑ การใช้บริบทและทุนเดิมของชุมชนในการเรียนรู้ ประกอบด้วย องค์การในชุมชนคือบ้าน วัด โรงเรียน สถานีนอนามัย และองค์การบริหารส่วนตำบล องค์ประกอบของกระบวนการเรียนรู้ คือกิจกรรมการเรียนรู้ สถานการเรียนรู้ เนื้อหาและองค์ความรู้โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คือปัจจัยภายในและภายนอกชุมชน

ขั้นที่ ๒ การใช้การเรียนรู้สู่การแก้ไขปัญหา ๖ ขั้นตอนคือ ๑) ชุมชนรับรู้และตระหนักในปัญหา ร่วมกันวิเคราะห์และกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมของชุมชน ๒) การเสริมสร้างพลัง แก่แกนนำชุมชนด้วยโปรแกรมการฝึกอบรมด้านเจตคติ เรื่องยาเสพติด เจตคติต่อตนเองและผู้อื่น ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ และศึกษาดูงานชุมชนเข้มแข็ง ๓) ชุมชนร่วมกันแสวงหาและเลือกแนวทางแก้ไข ๔) ชุมชนร่วมกันดำเนินการ ๕) ชุมชนร่วมกันประเมินผลการดำเนินการ และร่วมกันปรับปรุง หากไม่สำเร็จ ๖) องค์การภายนอกชุมชนเสริมแรง และสนับสนุนทรัพยากร โดยมีการเสริมแรง และสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็นจากองค์การภายนอกที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ ๓ ชุมชนเข้มแข็ง ในระดับบุคคลเกิดเจตคติที่ดีในการแก้ไขปัญหาเสพติด เจตคติต่อตนเองและผู้อื่น ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการคิดเป็นระบบในระดับชุมชน เกิดกิจกรรมการแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชน มีความรัก สามัคคี และจิตสำนึกร่วม

^{๒๒} ศูนย์ศึกษาเสพติด สถาบันวิชาการ เครือข่ายภาคกลาง ๒, “การพัฒนารูปแบบการ เสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง ในการจัดการปัญหาเสพติด ตามแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้”, วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี พระพุทธบาท, (สถาบันพระบรมราชชนก สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๔๕).

การวิจัยครั้งนี้พบว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้น นอกจากทำให้เกิดกิจกรรม การแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในชุมชน อย่างมีประสิทธิภาพ ยังพบว่าสมาชิกชุมชนเกิดความรัก ความเอื้ออาทร และการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมอื่น ๆ ในชุมชน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับบุคคล และชุมชน ควรมีการประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งต่อไป

พล.ต.กฤษณะ ผลอนันต์^{๖๓} ได้ทำการวิจัยศึกษาเรื่อง “สาเหตุ ปัจจัยและการป้องกัน และแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในกลุ่มเป้าหมายเยาวชนไทยที่ไทยในประเทศ ๘ ปีย้อนหลังเมื่อปี ๒๕๔๐-๒๕๔๗ จำนวน ๑๔๑ เล่ม” พบว่าครอบครัวรวมทั้งการเลี้ยงดูเป็นสาเหตุหนึ่งนำไปสู่พฤติกรรม การเข้าไปเกี่ยวข้องกับกาใช้ยาเสพติดของเยาวชน คือ

๑) ครอบครัวที่มีความสัมพันธ์แบบขัดแย้ง นั่นคือ สมาชิกในครอบครัวมีปฏิสัมพันธ์หรือ ความสัมพันธ์เชิงลบต่อกัน เกิดความขัดแย้งทั้งทางด้านความคิดและพฤติกรรม

๒) ครอบครัวที่ขาดการมีส่วนร่วมระหว่างสมาชิกในครอบครัว สมาชิกไม่มีโอกาส ไม่มี เวลาทำกิจกรรมร่วมกัน

๓) ครอบครัวที่ผู้ปกครองคาดหวังในครอบครัวสูงเกินไป รวมทั้งพยายามผลักดันให้ สมาชิกเป็นแบบที่ตนเองต้องการ ทำให้สมาชิกขาดความเป็นตัวของตัวเอง นำไปสู่การไม่สามารถ พัฒนาบุคลิกภาพที่เหมาะสมเฉพาะของตนเองได้ ขาดความเชื่อมั่น ขาดความเป็นตัวของตัวเอง และ ต้องการการพึ่งพามากขึ้น

๔) ครอบครัวที่มีลักษณะเศรษฐกิจที่ไม่ดีหรือดีมากเกินไป กรณีสถานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ทำให้ใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการสร้างอาชีพและการหา รายได้ สมาชิกในครอบครัวเติบโตท่ามกลาง วัตถุนิยม เช่น โทรศัพท์มือถือแบบจาง ขาดเอกลักษณ์ครอบครัว ส่วนอีกกรณีคือจะตกเลี้ยงดู ท่ามกลางเงินทอง แต่ขาดการอบรมเลี้ยงดูที่แสดงถึงความสัมพันธ์อย่างแท้จริง รวมทั้งขาดการบริหาร จัดการเงินเหลือใช้ที่จะนำไปซื้อยาเสพติด

๕) สมาชิกในครอบครัวใช้สารเสพติด จึงเกิดการเลียนแบบพฤติกรรมบางอย่างจาก บุคคลที่ใกล้ชิด โดยเฉพาะพ่อแม่เป็นบุคคลที่เป็นตัวแบบที่มีอิทธิพลมากที่สุด และนำไปสู่การติด ยาเสพติดรุนแรงมากขึ้น

๖) ครอบครัวที่ไม่มีการสั่งสอนว่ายาเสพติดเป็นสิ่งไม่ดี ส่วนใหญ่เป็นครอบครัวที่ไม่มี เวลาในการอบรมเลี้ยงดูสมาชิก และเห็นว่าเรื่องยาเสพติดเป็นเรื่องนอกครอบครัว จึงไม่ให้ความสำคัญและระแวงระวังสมาชิกเท่าที่ควร

^{๖๓} กฤษณะ ผลอนันต์, พล.ต., เลขาธิการ ป.ป.ส., “สาเหตุ ปัจจัยและการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในกลุ่มเป้าหมายเยาวชนไทยที่ไทยในประเทศ ๘ ปีย้อนหลังเมื่อปี ๒๕๔๐-๒๕๔๗ จำนวน ๑๔๑ เล่ม”, รายงานการวิจัย, (สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส, มีนาคม-มิถุนายน ๒๕๔๘).

๗) แบบแผนการเลี้ยงดูของครอบครัว ควรให้เด็กได้พยายามพึ่งพาตนเองและช่วยเหลือตัวเองแบบค่อยเป็นค่อยไป และสนับสนุนการแสดงความรักต่อสมาชิกทั้งภาษาพูดและภาษากาย รวมทั้งสนับสนุนให้เด็กได้พัฒนาทักษะอย่างเหมาะสมผ่านการเรียนรู้ต่างๆ ขณะที่แบบแผนการเลี้ยงดูที่ครอบครัวโอบอุ้มปกป้องเด็กมากเกินไป ส่งผลให้เด็กไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ รวมทั้งไม่พัฒนาวุฒิภาวะที่เหมาะสมกับวัย

๘) ครอบครัวที่ใช้อำนาจนิยมและใช้ความรุนแรง สมาชิกในครอบครัวมักถูกกำหนดให้ต้องดำเนินชีวิตเป็นไปตามต้องการและมักมีการใช้อำนาจควบคุมกันไป

๙) ครอบครัวแตกแยก เป็นสาเหตุสำคัญให้ครอบครัวไม่สมบูรณ์ โดยเฉพาะเมื่อคนใดคนหนึ่งไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างเต็มที่

๑๐) ครอบครัวที่มีความสัมพันธ์แบบห่างเหิน บุตรหลานขาดที่ปรึกษาเนื่องจากขาดความผูกพัน เมื่อมีปัญหาส่วนตัว เช่น การเรียน การงาน ความรัก ทำให้เกิดปัญหาภาวะอารมณ์ตามมา เป็นตัวผลักดันให้หลีกเลี่ยงจากครอบครัวและหันไปผูกพันคนภายนอกครอบครัว

ดร.อาภาศิริ สุวรรณานนท์ ดร.รัตนา บรรณารธรรม^{๒๔} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยด้านบุคคลที่มีผลต่อยาเสพติดที่กลับไปติดยาซ้ำ ศึกษาเฉพาะการติดยาเสพติดซ้ำประเภท ยาบ้าหรือแอมเฟตามีนเท่านั้น” ผลการวิจัย มีดังนี้

๑. ปัจจัยด้านบุคคลเชิงลึกของผู้ติดยาเสพติด ที่มีการกลับไปติดยาเสพติดซ้ำ พบว่า ผู้ติดยาเสพติดที่กลับไปติดยาซ้ำนั้น ส่วนใหญ่มีบุคคลในครอบครัวใช้ยาเสพติดประจำ และผู้ติดยาเสพติดซ้ำส่วนใหญ่รู้สึกเฉยๆ ประกอบกับได้รับการเลี้ยงดูแบบตามใจ รองมาคือแบบเข้มงวดและแบบให้คิดตัดสินใจเอง ปัจจัยจากครอบครัวมีผลต่อปัจจัยบุคคลทั้งด้านนิสัย อารมณ์ และบุคลิกภาพ ได้แก่ การเชื่อคนง่าย ชอบตามเพื่อ ใจร้อน และชอบคิดตัดสินใจคนเดียว ไม่ชอบแสดงออก มีโลกส่วนตัว และคิดมาก เป็นต้น การไม่มีความภูมิใจในตนเอง ไม่มีเป้าหมายในชีวิต ทุกข์จากความเครียดในปัญหาต่างๆ ประกอบกับการติดใจกับยา ไปพบเพื่อนจึงเสพยาซ้ำ และกลับไปค้ายา

๒. ปัจจัยร่วมที่พบว่าไม่แตกต่างกันระหว่างผู้ติดยาเสพติดซ้ำ กับผู้ที่สามารถเลิกยาเสพติดได้ คือสาเหตุการติดยา นิสัย คนที่รัก ว่างใจ และยึดเหนี่ยวจิตใจตลอดจนการเลี้ยงดูที่ได้รับและกิจกรรมในรอบครัวปัจจัยแตกต่างที่พบว่าผู้ติดยาเสพติดซ้ำ มีน้อยกว่าผู้เลิกยาเสพติด คือการมองเห็นคุณค่าตนเองในความสำเร็จที่ผ่านมาความภูมิใจ และวิธีการแก้ปัญหาในปัจจุบัน

^{๒๔} อาภาศิริ สุวรรณานนท์ รัตนา บรรณารธรรม, “ปัจจัยด้านบุคคลที่มีผลต่อยาเสพติดที่กลับไปติดยาซ้ำ ศึกษาเฉพาะการติดยาเสพติดซ้ำประเภท ยาบ้าหรือแอมเฟตามีนเท่านั้น”, (ส่วนวิชาการด้านยาเสพติด สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด, สำนักงาน ป.ป.ส., ๒๕๕๐), หน้า ๑๒๗-๑๒๙.

๓. แนวทางในการกำหนดนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดซ้ำ ด้านการบำบัดฯ ต้องมีกิจกรรมการให้คำปรึกษา กิจกรรมกระตุ้นให้ผู้ป่วยรู้จักคิดวิเคราะห์ที่ไตร่ตรอง และรู้จักตนเอง สามารถวางเป้าหมายและเกิดแรงจูงใจทางบวกต่อการดำเนินชีวิต เจ้าหน้าที่ในสถาบันบำบัดฯ ต้องดูแลอย่างเต็มที่ มีการพัฒนารูปแบบและเวลาที่ใช้ในการบำบัดที่เหมาะสมกับลักษณะผู้ป่วย ซึ่งมีภูมิหลังหรือบุคลิกลักษณะที่ต่างกัน ส่วนฝ่ายปราบปรามผู้ค้ายาเสพติดต้องดำเนินงานอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง พร้อมประชาสัมพันธ์ให้ทราบทั่วกัน เร่งรัดการจับกุมโดยเฉพาะผู้มีอิทธิพล ผู้ค้ารายใหญ่มากกว่ารายย่อย พร้อมเพิ่มบทลงโทษให้มากขึ้น การป้องกันยาเสพติดมีการรณรงค์ ให้ความรู้ประชาชนและเยาวชนอย่างต่อเนื่อง เน้นการส่งเสริมการศึกษา การปลูกฝังวิธีคิด ความเกรงกลัวบาป หรือจริยธรรมให้เด็ก

ทิพเมษฐ์ สังขวรรณะ^{๒๕} ได้ทำวิจัยเรื่อง "แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดสำหรับนักศึกษาที่พักในหอพักในจังหวัดปทุมธานี" ผลการวิจัยพบว่า

๑. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง พบว่ากลุ่มอาจารย์ที่รับผิดชอบในการดูแลหอพักมีความสามารถในการให้คำปรึกษากับนักศึกษา เพราะได้ผ่านการอบรมด้านการแนะแนวกลุ่มผู้ประกอบการหอพัก ได้แก่ เจ้าของหรือผู้จัดการ ให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาด้วยเหตุผลทางธุรกิจ กลุ่มนักศึกษาที่พักในหอพัก เป็นนักศึกษาส่วนใหญ่มาจากต่างจังหวัด กลุ่มอดีตนักศึกษาที่มีประสบการณ์ใช้ยาเสพติดและเคยพักหอพัก ใช้พักเป็นสถานที่รวมกลุ่มเพื่อเสพยา และใช้เป็นสถานที่ปล่อยยาเสพติดอีกด้วย กลุ่มเจ้าหน้าที่ สำนักงาน ป.ป.ส. ที่เกี่ยวข้องกับสถานประกอบการหอพัก มีหน้าที่พัฒนารูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้กับกลุ่มสถานประกอบการหอพัก รวมถึงการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๒. ทักษะของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อสภาพปัญหายาเสพติด พบว่า กลุ่มเห็นว่าปัญหายาเสพติดมีการแพร่ระบาดค่อนข้างมาก โดยเฉพาะสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล เป็นพื้นที่เป้าหมายในการค้าขายยาเสพติด เนื่องจากมีจำ นวนนักศึกษามาก และส่วนใหญ่มาจากต่างจังหวัดจึงต้องเช่าหอพักของเอกชนอยู่ และจากสถิติสถานการณ์ยาเสพติดของระบบข้อมูลพื้นฐานยาเสพติด(ปปส.) และมาตรวจสอบสถิติข้อมูลยาเสพติดระดับจังหวัด ในจังหวัดปทุมธานี พบว่ามีสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดในระดับปานกลาง กล่าวคือ มีผู้เสพ ผู้ค้า แต่การผลิตจะมีไม่มากและจะเป็นเส้นทางลำเลียงเข้ากรุงเทพมหานคร

๓. ทักษะของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของตนเองกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าตนมีบทบาทและความสำคัญในการป้องกันและแก้ไข

^{๒๕} ทิพเมษฐ์ สังขวรรณะ, แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดสำหรับนักศึกษาที่พักในหอพักในจังหวัดปทุมธานี, *วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต* (การบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔).

ปัญหายาเสพติด เพียงแต่ยังขาดแกนนำ แผนงาน โครงการ กิจกรรมที่จะให้ร่วมดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

๔. ทักษะของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับประสบการณ์เรื่องยาเสพติด กลุ่มตัวอย่างมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยเข้าไปร่วมในโครงการกิจกรรม และได้เสนอปัญหา อุปสรรคที่ทำให้การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดยังขาดประสิทธิภาพ ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านสถานที่ ด้านบุคลากร ด้านการประสานงานด้านการให้ความร่วมมือ ด้านพฤติกรรมนักศึกษา ด้านหลักสูตรการสอน ด้านกิจกรรมนักศึกษาด้านการแพร่ระบาดของยาเสพติด และด้านกฎหมาย

๕. ทักษะของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่คิดว่าจะประสบผลสำเร็จ กลุ่มตัวอย่างได้เสนอแนวทางการป้องกันและแก้ไข ซึ่งเมื่อประมวลร่วมกับผลงานวิจัยและงานเขียนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้ว สามารถจำแนกเหตุการณ์ได้เป็น 4 ช่วงใหญ่ ๆ เพื่อใช้ในการพัฒนาแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดสำหรับนักศึกษาที่พักอยู่ในหอพักในจังหวัดปทุมธานี คือ

๑) ขั้นการเตรียมการ เป็นการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น ด้านสถานการณ์ปัญหายาเสพติด ด้านสภาพทั่วไปของพื้นที่ ระบบฐานข้อมูลหอพัก บ้านเช่า ห้องเช่า สถานบันเทิง และนักศึกษาที่พักหอพัก บ้านเช่า

๒) ขั้นการกำหนดแนวทางการทำงาน เป็นการกำหนดนโยบายและแผนงานของสถาบันฯ รวมถึงการประชุมสัมมนาหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๓) ขั้นการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาที่จะเกิดหรือกำลังประสบอยู่ ได้เสนอให้มีการจัดทำเป็นโครงการ กิจกรรมที่หลากหลาย ได้แก่ การปฐมนิเทศและปัจฉิมนิเทศนักศึกษา โครงการหอพักดีเด่น โครงการอบรมให้ความรู้ถึงโทษภัยยาเสพติดให้นักศึกษา และการแนะนำให้กับอาจารย์และเจ้าหน้าที่ จัดประชุมชี้แจงกฎหมายและการปฏิบัติของหอพัก โครงการบำบัดยาเสพติดให้กับนักศึกษา จัดกิจกรรมทางเลือกด้านดนตรี กีฬา หรืออื่น ๆ จัดโครงการตรวจเยี่ยมหอพัก จัดให้บริการสารสนเทศ อาชีพ

๔) ขั้นการสร้างระบบป้องกันและแก้ไขปัญหายาอย่างยั่งยืน ได้เสนอจัดระบบการตรวจเยี่ยมอย่างต่อเนื่อง จัดระบบผู้ประสานงาน ปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอน แก้ไขกฎหมายเป็นกฎกระทรวง ใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ให้การลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีกับหอพักดีเด่น

ธัญพร พงษ์โสภณ ได้ทำวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ สื่อบุคคลในการชี้แนะและปลูกจิตสำนึกประชาชนชนบท เพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษากรณี พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสจังหวัดกาญจนบุรี” ผลการวิจัยสรุปว่า

หน้าที่โดยตรงของพระสงฆ์นั้น มีบัญญัติไว้ว่า เป็นผู้ให้ธรรมทาน คือ การให้ธรรมเป็นการพยายามชี้แจงแนะนำ ในเรื่องหลักความดีงาม สามารถแก้ไขปัญหาที่เป็นความทุกข์ความขัดข้องต่าง ๆ จึงนับว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับธรรมด้วย สถาบันสงฆ์เป็นสถาบันใหญ่สถาบันหนึ่งในสังคมไทยย่อมมีความเกี่ยวข้องกับสังคมอยู่ในตัว หรือจะว่าเกี่ยวข้องตลอดเวลาก็ได้ โดยมีบทบาทในทางสังคมเองบ้าง พฤติกรรม กิจกรรม และกิจการต่างๆ ที่พระสงฆ์กระทำ มีผลกระทบต่อสังคมไปด้วยบ้าง ความเป็นไปในสังคมมีผลต่อสถาบันสงฆ์บ้าง เพราะฉะนั้น จึงเป็นการหลีกเลี่ยงไม่พ้นที่พระพุทธศาสนาไม่ว่าจะเป็นพระธรรมคำสอนก็ตาม หรือพระสงฆ์ ในรูปสถาบัน หรือ วัดวาอารามก็ตาม ที่จะต้องเกี่ยวข้องกับสังคม

จึงพอสรุปบทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ต่อการพัฒนา

๑) ได้ตั้งนี้พระสงฆ์เป็นผู้ให้การศึกษอบรมแก่ประชาชน ในด้านธรรมะ ศีลธรรมและวิชาการต่าง ๆ

๒) พระสงฆ์เป็นที่พึ่งพิง และให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชน ทั้งทางด้านวัตถุและจิตใจ

๓) พระสงฆ์เป็นผู้ส่งเสริมให้เกิดความสามัคคี ในหมู่ประชาชนในวิธีการต่างๆ

๔) เป็นผู้ให้การรักษาพยาบาล

๕) เป็นผู้ประกอบศาสนกิจ เป็นต้น^{๖๖}

จิตรา ธนสารเสถียร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "การสื่อสาร ความรู้ ทักษะการปฏิบัติสิ่งเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร" ผลการวิจัยพบว่า

นักเรียนมัธยมมีความเห็นว่าสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์เป็นสื่อที่มีอิทธิพลในการรณรงค์สิ่งเสพติดได้มากที่สุด พ่อแม่ เป็นบุคคลที่มีผลต่อการรณรงค์ป้องกันสิ่งเสพติดมากที่สุด กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับข่าวสารเรื่องสิ่งเสพติดจาก เพื่อนมากที่สุด รูปแบบการรณรงค์ป้องกันสิ่งเสพติดที่ได้ผลนั้น นักเรียนมัธยมต้องการรูปแบบของการสัมภาษณ์บุคคลที่เคยติดยาเสพติดมากที่สุด อันดับที่สองคือ การทำละครสอดแทรกโทษของยาเสพติด นักเรียนมัธยมเสนอแนะเกี่ยวกับวิธีการรณรงค์ป้องกันสิ่งเสพติดที่ประสบความสำเร็จ ในงานวิจัยนี้ได้แก่ การมีกฎหมายลงโทษผู้กระทำผิดอย่างรุนแรง การปราบปรามแหล่งผลิต ค้ายา อย่างจริงจัง การรณรงค์ให้รู้ถึงโทษและพิษภัยของยาเสพติด

^{๖๖} ฉันทพร พงษ์โสภณ, "บทบาทของพระสงฆ์ สื่อบุคคลในการชี้แนะและปลูกจิตสำนึกประชาชนชนบท เพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษากรณี พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสจังหวัดกาญจนบุรี", **วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๙).

^{๖๖} จิตรา ธนสารเสถียร, "การสื่อสาร ความรู้ ทักษะการปฏิบัติสิ่งเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร", **วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต**, (สาขาวิชานิเทศศาสตรพัฒนการภาควิชาการประชาสัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๑).

การให้ความอบอุ่นกับครอบครัว รัฐบาลควรเข้มงวดและเอาใจใส่กับการป้องกันการค้ายาเสพติดข้ามประเทศ การเลือกคบเพื่อนที่ดี การปลูกจิตสำนึกให้ผู้คนทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม^{๖๗}

จิรพันธ์ ไตรทิพจรัส ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "โครงสร้างทางสังคมของโรงเรียนกับการแพร่ระบาดของยาบ้า : ศึกษากรณีโรงเรียนมัธยมศึกษา" ผลการวิจัยพบว่า

เหตุการณ์ที่พบได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าเงื่อนไขที่นำไปสู่การแพร่ระบาดของยาบ้าอย่างกว้างขวางในโรงเรียน มีฐานรากที่สำคัญบางประการมาจากโครงสร้างทางสังคมของโรงเรียน คือ การจัดระเบียบบรรทัดฐาน และการจัดระเบียบความแตกต่างทางสังคมที่เปรียบประหนึ่งกรอบความคิดที่ตีตราไว้ให้โรงเรียนถือปฏิบัติกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในการควบคุมให้นักเรียนทำตามระเบียบของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนกำหนดรายละเอียดเพิ่มขึ้นโดยอ้างระเบียบของกระทรวงโดยนักเรียนไม่มีสิทธิเรียกร้องและไม่มีส่วนร่วมใด ๆ ในการกำหนดระเบียบเหล่านั้น^{๖๘}

จิราภรณ์ ม่วงพราน ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "ประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษา เพื่อส่งเสริมการเข้ารับการบริการบำบัดรักษาสารเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา" ผลการวิจัยพบว่า

๑. กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา เพศชาย อายุระหว่าง ๑๔-๑๗ ปี การศึกษาสูงสุดของบิดามารดาส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา บิดามารดาส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง สถานภาพสมรสของบิดามารดาส่วนใหญ่อยู่ร่วมกัน นักเรียนส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับบิดามารดา และได้รับการเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล

๒. ความรู้เรื่องสารเสพติด แบบแผนความเชื่อด้านทัศนคติ แรงจูงใจ แรงสนับสนุนจากสังคม ความสามารถตนเองต่อการเข้ารับการบำบัดรักษาสารเสพติด และมีพฤติกรรมการเข้าบำบัดรักษาสารเสพติด มีการเปลี่ยนแปลง คือ ก่อนการทดลองความรู้เรื่องสารเสพติด ทัศนคติ แรงจูงใจ แรงสนับสนุนทางสังคม ความสามารถตนเองต่อการเข้ารับการบำบัดรักษาสารเสพติดส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำ และระดับปานกลาง แต่ภายหลังการทดลอง ความรู้เรื่องสารเสพติดแบบแผน

^{๖๗} จิรพันธ์ ไตรทิพจรัส, "โครงสร้างทางสังคมของโรงเรียนกับการแพร่ระบาดของยาบ้า : ศึกษากรณีโรงเรียนมัธยมศึกษา", **วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต**, (สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๒).

ความเชื่อด้านทัศนคติ แรงจูงใจ แรงสนับสนุนจากสังคม ความสามารถตนเองต่อการเข้ารับการบำบัดรักษาสารเสพติดมีการเปลี่ยนแปลงในระดับที่สูงขึ้น^{๖๙}

ประไพ พรหมเจริญ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การมีส่วนร่วมของครูในการป้องกันการแพร่ระบาดของยาบ้าในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา จังหวัดชลบุรี" ผลการวิจัยพบว่า

การศึกษาในครั้งนี้ พบว่า ครูสังกัดกรมอาชีวศึกษา จังหวัดชลบุรี ที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๖ มีอายุระหว่าง ๓๕-๔๗ ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๕ อยู่ในสถานภาพสมรสคิดเป็นร้อยละ ๗๑.๐ และมีบุตรจำนวน ๒ คน ร้อยละ ๕๑.๓ จบการศึกษาระดับปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ ๘๓.๔ ครูส่วนใหญ่ปฏิบัติหน้าที่การสอนคิดเป็นร้อยละ ๙๑.๒ มีรายได้อยู่ระหว่าง ๖,๓๖๐-๒๑,๑๘๖ บาท คิดเป็นร้อยละ ๗๘.๓ มีภาระสอน ๑๗-๓๒ คาบต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๘ ไม่มีระยะเวลาที่ทำงานป้องกันยาบ้าคิดเป็นร้อยละ ๖๘.๒ ไม่เคยเข้ารับการอบรมความรู้เกี่ยวกับยาบ้า คิดเป็นร้อยละ ๗๗.๔ ไม่เคยได้รับผลตอบแทนที่เพิ่มขึ้น (เดือนเงินเดือน ๒ ชั้น) คิดเป็นร้อยละ ๙๘.๒ ไม่เคยได้รับตำแหน่งที่สูงขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๙๗.๒ ไม่เคยได้รับการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติงานในรูปคณะกรรมการ คิดเป็นร้อยละ ๗๙.๓ และการมีส่วนร่วมรับผิดชอบเกี่ยวกับการป้องกัน คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๐ ที่ตั้งของสถานศึกษาอยู่ติดถนนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ ๗๘.๓ และได้รับงบประมาณจากเงิน งบประมาณและเงินบำรุงการศึกษา คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๕^{๗๐}

วัฒนา อติโชติ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูการสนับสนุนทางสังคมการบรรลุลูกตามขั้นพัฒนาการและพฤติกรรมพลเมืองดีของวัยรุ่นศึกษาในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ จากจังหวัดสุพรรณบุรี" ผลการวิจัยพบว่า

นักเรียนวัยรุ่นส่วนใหญ่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผลอยู่ในระดับมาก ส่วนแบบควบคุมอยู่ในระดับปานกลาง ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากโรงเรียนในระดับปานกลางบรรลุลูกตามขั้นพัฒนาการในระดับมาก มีพฤติกรรมพลเมืองดีในระดับมากไม่พบระดับน้อย นักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันจะบรรลุลูกตามขั้นพัฒนาการต่างกัน โดยการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนสูงแบบใช้เหตุผลสูงและแบบสนับสนุน-ใช้เหตุผลสูงจะมีผลต่อการบรรลุลูกตามขั้นพัฒนาการ มากกว่าแบบรักสนับสนุนต่ำแบบใช้เหตุผลต่ำ และแบบสนับสนุนใช้เหตุผลต่ำ

^{๖๙} จีราภรณ์ ม่วงพาราน, "ประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษา เพื่อส่งเสริมการเข้ารับบริการบำบัดรักษาสารเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา" **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๕).

^{๗๐} ประไพ พรหมเจริญ, "การมีส่วนร่วมของครูในการป้องกันการแพร่ระบาดของยาบ้าในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา จังหวัดชลบุรี," **วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๓).

การสนับสนุนทางสังคมสูงจะบรรลุลูกตามขั้นพัฒนาการมากกว่าการสนับสนุนทางสังคมต่ำ และนักเรียนที่บรรลุลูกตามขั้นพัฒนาการสูงจะมีพฤติกรรมพลเมืองดีมากกว่านักเรียนที่บรรลุลูกตามขั้นพัฒนาการต่ำ^{๗๑}

อำพร อัครโรจนกุลชัย^{๗๒} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "ลักษณะทางจิตและสถานการณ์ทางสังคมที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริหารงานอย่างมีจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร" ผลการวิจัยพบว่า

ประการแรก ผู้บริหารที่มีสุขภาพจิตดีมากและเหตุผลเชิงจริยธรรมสูง จะมีพฤติกรรมการบริหารอย่างมีจริยธรรมสูงกว่าผู้บริหารที่มีสุขภาพจิตดีน้อย และเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำ

ประการที่สอง ผู้บริหารที่บริหารงานในโรงเรียนที่มีบรรยากาศทางสังคมที่ดีและมีอิสระในการบริหารงานสูงจะมีพฤติกรรมการบริหารงานอย่างมีจริยธรรมสูงกว่าผู้บริหารงานในโรงเรียนที่มีบรรยากาศทางสังคมที่ไม่ดี และมีอิสระในการบริหารงานต่ำประการที่สามผู้บริหารที่มีความพร้อมทางจิตมาก และบริหารงานในโรงเรียนที่มีสถานการณ์ทางสังคมโดยรวมดี จะมีพฤติกรรมการบริหารงานอย่างมีจริยธรรมสูงกว่าผู้บริหารที่มีความพร้อมทางจิตน้อยและบริหารงานในโรงเรียนที่มีสถานการณ์ทางสังคมโดยรวมไม่ดี นอกจากนี้ยังพบว่าผู้บริหารเพศหญิงและผู้บริหารวุฒิการศึกษาสูงที่มีความพร้อมทางจิตมาก จะเป็นผู้บริหารที่มีพฤติกรรมการบริหารงานอย่างมีจริยธรรมสูงกว่าผู้อื่น

ดังนั้นผลการวิจัยสรุป สภาพการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล ส่วนใหญ่ได้มีการดำเนินการทั้ง ๕ ด้าน คือ

ด้านการให้ความรู้และวิชาการ โรงเรียนให้ครูทุกวิชาเป็นผู้มีบทบาทในการให้ความรู้เรื่อง การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด วิทยากรที่เชิญมาให้ความรู้ส่วนใหญ่ฝ่ายปกครองเป็นผู้ดำเนินการ วิทยากรที่ได้รับเชิญส่วนมากเป็นวิทยากรจากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โรงเรียนจัดให้มีการอบรมเรื่องยาเสพติดหน้าเสาธงและพบว่า ผู้บริหารให้การอบรมน้อยที่สุด มีโครงการแนะแนวโดยมอบหมายให้อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้แนะแนวมากที่สุดมีการจัดนิทรรศการเพื่อนเผยแพร่ความรู้เรื่องยาเสพติด ส่วนมากจัดโดยคณะกรรมการฝ่ายปกครองมีการจัดมุมหนังสือ มีการประชุมวางแผนให้ครูมีส่วนร่วม มีการจัดสำรวจและทำสถิติผู้เสพติดใน

^{๗๑} วัฒนา อติโชติ, การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูการสนับสนุนทางสังคมการบรรลุลูกตามขั้นพัฒนาการและพฤติกรรมพลเมืองดีของวัยรุ่นในภาคกลาง, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๐).

^{๗๒} อำพร อัครโรจนกุลชัย, ลักษณะทางจิตและสถานการณ์ทางสังคมที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริหารงานอย่างมีจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, ๒๕๔๖).

โรงเรียน โดยฝ่ายปกครองจัดทำมากที่สุด มีการกำหนดให้ครูใช้สื่อ นวัตกรรมเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้ความรู้พื้นฐานเรื่องยาเสพติดแก่ครูอาจารย์ มีการเขียนป้ายคำขวัญซึ่งทุกโรงเรียนได้ดำเนินการมีการแข่งขันตอบปัญหาและมอบรางวัลเรื่องการต่อต้านยาเสพติดมีการนำครูนักเรียนไปทัศนศึกษาดูงานจากแหล่งบำบัดรักษาเสพติด

ด้านการสื่อสารประชาสัมพันธ์ ทุกโรงเรียนได้ดำเนินการโดยฝ่ายปกครองเป็นผู้รับผิดชอบมากที่สุด กิจกรรมด้านสื่อสารประชาสัมพันธ์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ได้แก่ การออกเอกสารแผ่นพับ การเดินรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด การใช้สื่อ นวัตกรรม

ด้านกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียน โรงเรียนส่วนใหญ่ได้ดำเนินการโดยฝ่ายปกครองได้รับมอบหมายมากที่สุด ในการสนับสนุนด้านการเงินเพื่อจัดกิจกรรมส่วนมากใช้เงินบำรุงการศึกษา การจัดกิจกรรมเสริมทักษะชีวิต เพื่อป้องกันการติดยาเสพติดโครงการเพื่อนเตือนเพื่อนโครงการกีฬาต่อต้านยาเสพติดได้ดำเนินการในระดับสูง มาตรการในการแก้ไขปัญหามือพบนักเรียนติดยาเสพติด ผลปรากฏว่าทุกฝ่ายได้ให้การช่วยเหลือนักเรียนการให้ทุนการเรียนหรือย้ายโรงเรียนน้อย

ด้านการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมทุกโรงเรียน ได้ประกาศเป็นเขตปลอดสารเสพติด การจัดบรรยากาศให้ร่มรื่นสวยงาม มีที่พักผ่อนหย่อนใจทุกโรงเรียน ได้ดำเนินการเช่นเดียวกัน โรงเรียนมีโครงการส่งเสริมให้นักเรียนออกกำลังกาย จัดสนามกีฬา และจัดหาอุปกรณ์กีฬาและนันทนาการจัดโครงการสร้างบรรยากาศความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน นักเรียนกับครูส่วนใหญ่จัดให้มีชั่วโมงโฮมรูม การแข่งขันกีฬาภายใน

ด้านการติดตามประเมินผล โรงเรียนส่วนใหญ่จัดให้มีคณะกรรมการประเมินผลการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ฝ่ายปกครองได้รับมอบหมายให้ดำเนินการมากที่สุดมีการตรวจสอบนักเรียนเพื่อสำรวจหาผู้ติดยาเสพติด โดยการตรวจปัสสาวะด้วยน้ำยาทดสอบการให้ครูและนักเรียนสังเกตพฤติกรรม แล้วรายงานให้ฝ่ายปกครองทราบ มีการติดตามนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับการเสพยาเสพติดที่ออกจากโรงเรียนไปแล้วอย่างน้อยอยู่

๒.๗.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของพระสงฆ์กับการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในยาเสพติดในกลุ่มเยาวชน

บทบาทของพระสงฆ์ได้เริ่มขึ้นมานานแล้ว วัดและพระสงฆ์อันเป็นองค์ประกอบย่อยจึงจำเป็นที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงบทบาทในชุมชนหรือสังคมไม่มากนักน้อย หรือบางบทบาทอาจสูญหายไปจากเดิม ในขณะที่เริ่มมีบทบาทใหม่เข้ามาแทนที่พระสงฆ์ไทยส่วนใหญ่มิได้แยกตัวออกไปอยู่โดดเดี่ยวจากชุมชนจึงยังต้องรับรู้ปัญหาต่าง ๆ ในชุมชน และจำเป็นต้องแสดงบทบาทที่เกี่ยวข้องกับชุมชนทั้งในเรื่องการสั่งสอนศาสนธรรม การปฏิบัติธรรม รวมถึงการแก้ปัญหาพัฒนาชีวิตและการเป็นผู้นำชุมชน พระสงฆ์จึงยังคงทำหน้าที่พัฒนาศีลธรรมของประชาชนอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

จากการทบทวนงานวิจัยทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์กับการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในยาเสพติดในกลุ่มเยาวชนได้มีหน่วยงานและนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความสำคัญดังนี้

พระมหาพรหมพิสิฐ พันธุ์จันทร์ (อิสสรเสวี)^{๗๓} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างศาสนภาพและการเสพสุราของเยาวชน: ศึกษากรณีของนักศึกษาชั้นปีที่ ๑ มหาวิทยาลัยมหิดล” ผลการวิจัยภาคสนามพบว่า

ส่วนมากเยาวชนมีศาสนภาพอยู่ในระดับปานกลาง (๖๕.๑๒%) มีพฤติกรรมการดื่มสุราอยู่ในระดับต่ำ (๒๒.๙๗%) โดยศาสนภาพระดับสูงไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มสุราระดับใดเลย ศาสนภาพระดับปานกลางมีความสัมพันธ์กันไปในทิศทางบวกกับพฤติกรรมการดื่มสุราระดับสูง ($r = 0.128$) และมีความสัมพันธ์กันไปในทิศทางลบกับพฤติกรรมการดื่มสุราในระดับต่ำ ($r = -0.123$) และศาสนภาพระดับต่ำมีความสัมพันธ์กันไปในทิศทางลบกับพฤติกรรมการดื่มสุราในระดับสูง ($r = -0.161$) ส่วนผลของการสัมภาษณ์พบว่า กระแสวัฒนธรรมตะวันตกสามารถมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงศาสนภาพและการดื่มสุราของเยาวชนได้ ดังนั้นในบริบทสังคมไทยสมัยใหม่ ถ้าเยาวชนมีศาสนภาพต่ำ จะมีพฤติกรรมการดื่มสุราในระดับสูง ถ้ามีศาสนภาพปานกลางจะมีพฤติกรรมการดื่มสุราได้ทุกระดับ และเราไม่สามารถทำนายได้ว่าเยาวชนที่มีศาสนภาพสูงจะมีพฤติกรรมการดื่มสุราในระดับที่แน่นอน

^{๗๓} พระมหาพรหมพิสิฐ พันธุ์จันทร์ (อิสสรเสวี), “การศึกษาวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างศาสนภาพและการเสพสุราของเยาวชน: ศึกษากรณีของนักศึกษาชั้นปีที่ ๑”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, (ศาสนาเปรียบเทียบ, มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๙).

ผศ.คณินนิตย์ จันทบุตร^{๗๔} ได้ทำวิจัยเรื่อง “พระพุทธศาสนากับการแก้ไขปัญหาวิกฤตของสังคม : กรณีพระสงฆ์นักพัฒนาอุบลราชธานี – อานาจเจริญ” ผลการวิจัยสรุปว่าพระพุทธศาสนา มีคุณูปการต่อสังคมไทยหลายประการ พระสงฆ์ซึ่งเป็นบุคลากรของสถาบัน มีฐานะเป็นศูนย์รวมทางจิตใจและพิธีการของชุมชน บทบาทของพระสงฆ์ซึ่งลดน้อยลงได้ถูกรื้อฟื้นให้มาเป็นที่พึ่งของชุมชนอีกครั้งหนึ่ง หลังจากพบว่าผลพวงของการพัฒนาสมัยใหม่ก่อให้เกิดความเสียหายโดยส่วนรวมแก่สังคม เพราะมุ่งพัฒนาแค่วัตถุ แต่หากการพัฒนาจิตใจ การพัฒนาชนบทโดยสังฆพัฒนาจึงได้ก่อร่างเป็นรูปแบบที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตนและดำเนินการมาเป็นเวลาช้านาน

ประไพพัตร โขมพัตร^{๗๕} ได้ทำวิจัยเรื่อง “การแก้ไขปัญหาเสพติดโดยใช้ชุมชนเป็นตัวขับเคลื่อน : ศึกษากรณีพื้นที่ชุมชนสวนอ้อย เขตคลองเตยกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัย พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีหน้าที่และบทบาทสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดกระบวนการในการขับเคลื่อนของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติดแบ่งออกเป็น ๓ ประเภท ได้แก่

- ๑) ชุมชนตระหนักในปัญหายาเสพติด
- ๒) ชุมชนมีเจตนารมณ์แน่วแน่ที่จะแก้ปัญหายาเสพติด
- ๓) ชุมชนร่วมแรงร่วมใจใน

การแก้ปัญหา ปัจจัยที่ทำให้เกิดการขับเคลื่อนของคนในชุมชนในการป้องกันและแก้ไขยาเสพติดในชุมชนแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่

๑) ปัจจัยภายในชุมชน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ชาวบ้านในชุมชน โรงเรียน และผู้นำศาสนา

๒) ปัจจัยภายนอกชุมชน ประกอบด้วย หน่วยงานตำรวจและองค์กรภาคเอกชน รูปแบบและวิธีการดำเนินงานของชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน แบ่งออกเป็น ๔ ประเภท ได้แก่

- ๑) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในพื้นที่ตระหนักถึงภัยของยาเสพติด
- ๒) ขอความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่ร่วมมือกันป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
- ๓) การขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอกชุมชน

^{๗๔} คณินนิตย์ จันทบุตร, ผศ.ดร., “พระพุทธศาสนากับการแก้ไขปัญหาวิกฤตของสังคม : กรณีพระสงฆ์นักพัฒนาอุบลราชธานี – อานาจเจริญ”, **งานวิจัย, (ส่วนวิจัยและพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, ๒๕๔๔).**

^{๗๕} ประไพพัตร โขมพัตร, “การแก้ไขปัญหาเสพติดโดยใช้ชุมชนเป็นตัวขับเคลื่อน : ศึกษากรณีพื้นที่ชุมชนสวนอ้อย เขตคลองเตยกรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (อาชญาวิทยา การบริหารงานยุติธรรมและสังคม : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๐).**

๔) จัดสร้างโครงการและกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน จัดโครงการและกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน

ปัญหาและอุปสรรคขององค์กรชุมชนในการดำเนินงานแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนสวนอ้อย เขตคลองเตย แบ่งออกเป็น ๒ ประเภทใหญ่ได้แก่

๑) ปัญหาภายในชุมชน ประกอบด้วยปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาด้านการศึกษา ปัญหาด้านงบประมาณการดำเนินงาน ปัญหาด้านความเชื่อ และปัญหาด้านผู้นำแนวคิด

๒) ปัญหาภายนอกชุมชน ได้แก่ ปัญหาด้านการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และปัญหาด้านการเมือง

พัชรพร ช่วยทอง^{๗๖} ได้ทำการศึกษาวินิจฉัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการอบรมและปลูกฝังจริยธรรมในเด็กและเยาวชนให้ห่างไกลยาเสพติดศึกษาเฉพาะกรณีพระสงฆ์ที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยสงฆ์” ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ส่วนพระนิสิตในระดับปริญญาตรี ที่มีลักษณะภูมิหลังทางสังคมเกี่ยวกับการสนับสนุนจากชุมชนที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดความแตกต่างในบทบาทในการพัฒนาความรู้และความเชี่ยวชาญของผู้สอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

พระนิสิตในระดับปริญญาตรี ที่มีปัจจัยทางด้านภูมิหลังทางสังคมเกี่ยวกับ จำนวนพรรษาและการสนับสนุนจากชุมชนที่แตกต่างกัน มีบทบาทในการเป็นแบบฉบับเพื่อป้องกันปัญหาเสพติดแตกต่างกันตามตัวแปร การสนับสนุนจากชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

พระนิสิตในระดับปริญญาตรี ที่มีลักษณะภูมิหลังทางสังคมเกี่ยวกับความแตกต่างในเรื่องชั้นปีที่ศึกษา ปัจจัย จำนวนอายุ การสนับสนุนจากชุมชน และการสนับสนุนจากเจ้าอาวาส ทำให้เกิดความแตกต่างในบทบาทในการจัดกิจกรรมเพื่อการรณรงค์เพื่อป้องกันปัญหาเสพติด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ศุภกานดา สุขศรีวงษ์^{๗๗} ได้ทำการศึกษาวินิจฉัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษของเด็กและเยาวชน: ศึกษาเฉพาะกรณีเด็กและเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล” ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

^{๗๖} พุชรพร ช่วยทอง, “บทบาทของพระสงฆ์ในการอบรมและปลูกฝังจริยธรรมในเด็กและเยาวชนให้ห่างไกลยาเสพติดศึกษาเฉพาะกรณีพระสงฆ์ที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยสงฆ์”, **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**, (ภาควิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ อาชีววิทยาและงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๙).

^{๗๗} ศุภกานดา สุขศรีวงษ์, “ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษของเด็กและเยาวชน: ศึกษาเฉพาะกรณีเด็กและเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล”, **วิทยานิพนธ์รัฐ**

๑. ปัจจัยส่วนบุคคลหรือภูมิหลังทางสังคม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ถูกควบคุมตัวในทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง มีอายุ ๒๐ - ๒๓ ปี (โดยอายุเฉลี่ยเท่ากับ ๒๑.๙๒ ปี) อายุขณะกระทำผิดคือ ๑๙ - ๒๑ ปี (โดยอายุเฉลี่ยเท่ากับ ๒๐.๐๔ ปี) ถูกจับกุมในคดีมียาบ้าไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย และถูกตัดสินลงโทษให้ควบคุมตัว ๒ ปี ๑ เดือน - ๔ ปี (โดยระยะเวลาที่ถูกตัดสินลงโทษให้ควบคุมตัวเฉลี่ย ๓.๘๘ ปี) ภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานคร ระดับการศึกษาสูงสุดคือ ระดับประถมศึกษา นับถือศาสนาพุทธ ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป มีรายได้ ๔,๐๐๑ - ๘,๐๐๐ บาท (โดยมีรายได้เฉลี่ย ๙,๐๒๑ บาท) บิดามารดาอยู่ด้วยกันและประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป พักอาศัยอยู่กับบิดามารดาในบ้านพักของครอบครัวซึ่งอยู่ในชุมชนแออัด เคยเสพยาเสพติดมานาน ๑ ปี ๑ เดือน - ๓ ปี (โดยระยะเวลาเฉลี่ยที่เสพยาเสพติดนาน ๒.๗๐ ปี) โดยยาเสพติดที่เสพ คือ ยาบ้า ด้านการเลี้ยงดูกลุ่มตัวอย่างได้รับการเลี้ยงดูแบบ รักสนับสนุนในระดับสูง ได้รับการเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลและแบบลงโทษทางจิตในระดับปานกลาง และได้รับการเลี้ยงดูแบบควบคุมในระดับต่ำ

๒. ปัจจัยการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมมีผลต่อการกระทำผิดในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษของเด็กและเยาวชน

๓. ปัจจัยด้านการคบหาสมาคมที่แตกต่างมีผลต่อการกระทำผิดในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษของเด็กและเยาวชน

๔. ปัจจัยความประพฤติดึกดำบรรพ์ มีผลต่อการกระทำผิดในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษของเด็กและเยาวชน

๕. ปัจจัยความผูกพันทางสังคมมีผลต่อการกระทำผิดในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษของเด็กและเยาวชน ซึ่งได้แก่ องค์ประกอบการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมที่สังคมยอมรับและองค์ประกอบความเชื่อมั่นในบรรทัดฐานหรือค่านิยม

๖. การเลี้ยงดูมีผลต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งได้แก่ การเลี้ยงดูแบบควบคุมเยาวชนจำนวนไม่น้อยที่ตกเป็นทาสของยาเสพติด เนื่องจากสาเหตุต่างๆ อาทิ การอยากรู้ อยากลอง ความต้องการให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ฯลฯ ซึ่งการป้องกันตนเองของเยาวชนให้ปลอดภัยจากยาเสพติดสามารถทำได้โดย

ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับโทษและพิษภัยของยาเสพติด หากเยาวชนไม่มีความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดประกอบกับความอยากรอง หรือสาเหตุอื่นๆ อาจจะทำให้เยาวชนหันไปใช้หรือถูกหลอกให้ใช้ยาเสพติดด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ การศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดจะช่วยให้เยาวชนรู้เท่าทันและปลอดภัยจากยาเสพติดรวมทั้งการถูกหลอกให้กระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดด้วย

มีความภาคภูมิใจโดยนับถือตนเอง ชีวิตย่อมมีค่าโดยการทำงานหรือการกระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายๆ อย่างตามความรู้ความสามารถที่มีอยู่เมื่อชีวิตมีค่าก็ไม่ควรทำลายหรือบั่นทอนความสามารถของตนเอง ด้วยการกระทำที่เสื่อมเสีย เช่น การติดอบายมุข ยาเสพติด เพราะจะเป็นสาเหตุที่นำความเสื่อมเสียมาสู่ตนเองและส่วนรวม

สำนึกในบทบาทหน้าที่ของตน ในการดำเนินชีวิตของแต่ละคนมีบทบาทหน้าที่มากกว่าหนึ่งบทบาท เช่นบทบาทลูก พี่ เพื่อน ฯลฯ เยาวชนควรมีความสำนึกในบทบาทหน้าที่ของตนเองและประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่ดี ไม่ละเมิดกฎหมาย การสำนึกในบทบาทหน้าที่จะนำไปให้เยาวชนประสบความสำเร็จในชีวิต

ทำจิตใจให้ร่าเริงแจ่มใส มนุษย์เลือกเกิดไม่ได้ แต่สามารถเลือกดำเนินชีวิตได้ การเข้าใจในการดำเนินชีวิตยอมรับความเป็นจริง จะทำให้เยาวชนมีความสุขกาย สุขภาพจิตที่ดี ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิต รู้จักแก้ไขปัญหาชีวิต สามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุขและประสบผลสำเร็จ

โดยที่ปัญหา ยาเสพติดมีสาเหตุสำคัญมาจากสภาพแวดล้อมในชุมชน มาตรการที่มุ่งแก้ปัญหาที่เป็นสาเหตุในชุมชนจึงเป็นการแก้ที่ตรงเป้า อาจจำเป็นต้องพิจารณาศึกษาในแต่ละชุมชน หรือสภาพของชุมชนถึงปัจจัยที่เป็นปัญหาในชุมชนนั้นๆ มาตรการทางชุมชน ได้แก่

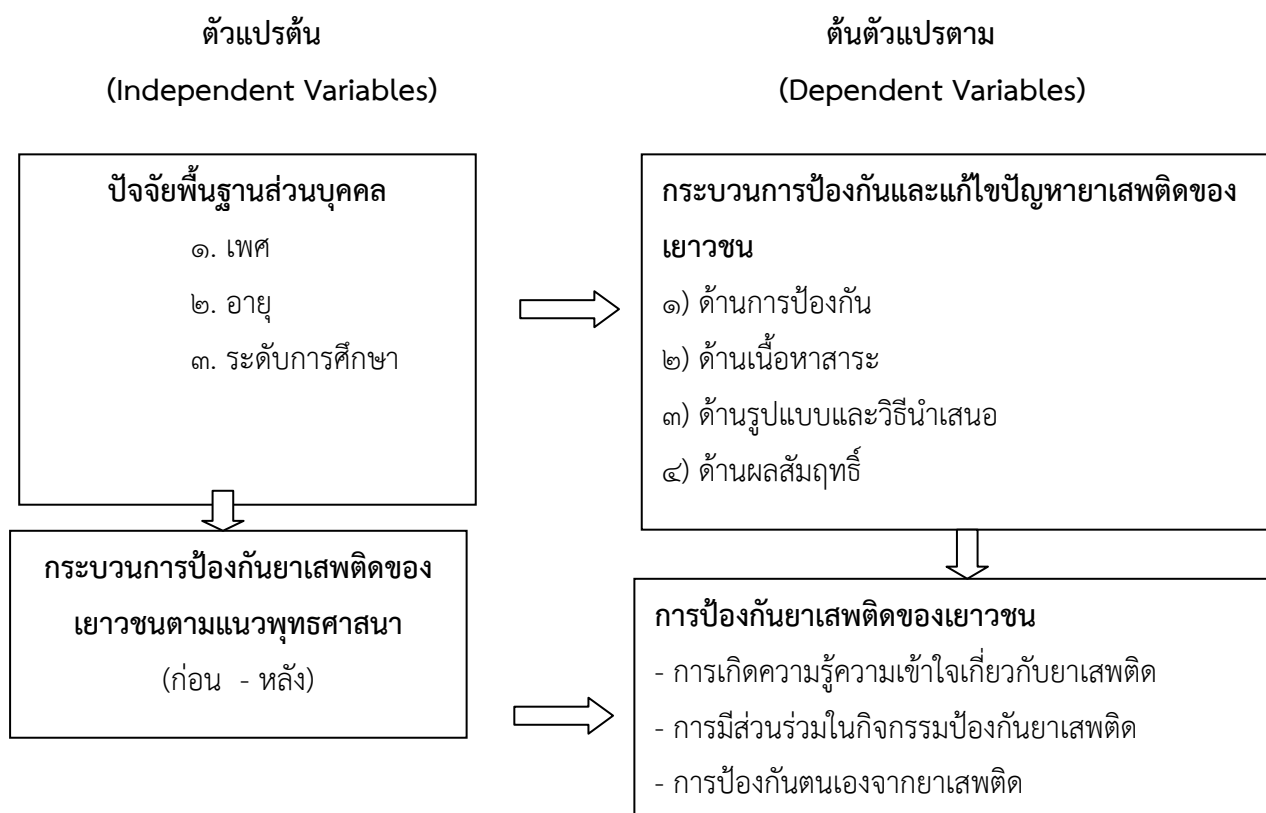
๑. การขจัดแหล่งอบายมุข แหล่งมั่วสุ่มและแหล่งจำหน่ายยาเสพติดในชุมชน
๒. การสร้างกิจกรรมเสริมสร้างสำหรับเยาวชนในชุมชน เพื่อให้สามารถใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เช่น การกีฬา นันทนาการ เป็นต้น
๓. การจัดที่ปรึกษาและแนะแนว เพื่อช่วยให้คำแนะนำและช่วยเหลือ เมื่อเยาวชนมีปัญหา
๔. การพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชน เพื่อเพิ่มรายได้ของแต่ละบุคคล ลดความยากจนและความกดดันทางเศรษฐกิจ ตัวอย่างเช่น การฝึกอาชีพ การหางานการหารายได้พิเศษ การประหยัดค่าใช้จ่าย สหกรณ์ผู้ซื้อ เป็นต้น
๕. การพัฒนาสังคมในชุมชน เพื่อให้มีระบบสังคมที่ดี มีเป้าหมาย ความหวังและอนาคต

สรุปว่า เยาวชนที่หันไปใช้ยาเสพติดนั้น มีสภาพจิตแตกต่างกันได้หลายแบบ ผู้ที่ติดยาบางคนเป็นโรคจิตหรือโรคประสาท และใช้ยาเสพติดเพื่อระงับอาการของโรค บางคนเป็นเด็กเกเรอยู่เดิม ชอบเล่นการพนัน ชอบรังแก หรือแกล้งผู้อื่นและชอบหนีโรงเรียนการติดยาเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาเด็กเกเรเท่านั้น ผู้ติดยาบางคนมีสภาพจิตปกติ แต่มีบุคลิกภาพอ่อนแอ ไม่เป็นตัวของตัวเอง ชอบอิงหรือพึ่งผู้อื่น เมื่อคบเพื่อนที่ซุกงูไปใช้ยาก็ไม่มีกำลังใจพอที่จะหักห้ามได้ ยิ่งบางคนที่ขาดความรู้ และมีทัศนคติและค่านิยมที่ผิดไปจากปกติแล้ว ก็ยังมีโอกาสเกิดปัญหาติดยาเสพติดได้มาก คน

บางคนชอบโลดโผนหรือชอบเสียงอันตราย ยิ่งทราบว่ายาสเสพติดเป็นสิ่งต้องห้ามและอาจมีอันตรายยิ่งอยากลองบางคนมีความพอใจในการที่สามารถกระทำในสิ่งที่ผิดแล้วไม่ถูกจับ หรือเสียงแล้วรอดพ้นได้ บางคนที่มีปมด้อยหรือมีความพอใจที่จะโอ้อวด ก็อาจใช้ยาเสพติดเป็นทางแสดงออกถึงความกล้า การที่เด็กถูกห้ามกระทำในบางสิ่งบางอย่างที่ผู้ใหญ่ทำได้ เช่น การสูบบุหรี่และดื่มเหล้า เป็นต้น ก็เป็นเหตุให้เด็กบางคนที่ต้องการแสดงตัวและแสดงความเป็นผู้ใหญ่ หันไปกระทำในสิ่งเหล่านั้นบางคนก็ใช้ยาเสพติดเพื่อประชดผู้ใหญ่ การขาดแนวความคิด ความไม่แน่ใจตนเอง การขาดระเบียบวินัยการขาดความหวังสำหรับอนาคต ตลอดจนการขาดความระลึกชีวิต ทำให้เยาวชนบางคนหลงทางและไม่สามารถหาวิธีแก้ปัญหาได้ และหันไปหายาเสพติด

๒.๘ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยเป็นการวิจัยงานวิจัยฉบับนี้มุ่งเน้นศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชนตามแนวทางพุทธศาสนา ในตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ประกอบด้วยตัวแปรต้น (Independent Variables) และตัวแปรตาม (Dependent Variables) ดังนี้

แผนภูมิ ๒.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวทางพุทธศาสนา” ผู้ศึกษาวิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ ๑) เพื่อศึกษาการป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา ในชุมชนบ้านโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว ๒) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์การป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนาในชุมชนบ้านโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว และ ๓) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการป้องกันยาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธีการ (Mixed Methods Research) ใช้ระเบียบวิธีเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการทดสอบค่าที (t-test) และการวิจัยคุณภาพใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ เยาวชน และนักเรียนโรงเรียนบ้านโคกสูง ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ ๑- มัธยมศึกษาปีที่ ๓ จำนวน ๒๕๒ คน ซึ่งผู้วิจัยใช้ตารางการกำหนดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่ และ มอร์แกน (Krejcie, R. V. M & Morgan, D.W.) ได้จำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๑๕๒ คน

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบบทดสอบการป้องกันยาเสพติด (Questionnaire) ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารทางวิชาการ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันปัญหา ยาเสพติดของเยาวชนตามแนวทางพุทธศาสนา คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพ ปัญหา และการป้องกันปัญหา ยาเสพติดของเยาวชนตามแนวทางพุทธศาสนา **ให้ผู้ตอบแบบทดสอบการป้องกัน ยาเสพติด** แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการป้องกันปัญหา ยาเสพติดของเยาวชนตามแนวทางพุทธ ศาสนา พร้อมข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดโดยแบ่งออกเป็น ๔ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ แบบทดสอบการป้องกันปัญหา ยาเสพติดของเยาวชนตามแนวทางพุทธศาสนา

ตอนที่ ๓ แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์การป้องกันปัญหา ยาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธ ศาสนาในชุมชนบ้านโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว

ตอนที่ ๔ แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการ ป้องกันปัญหา ยาเสพติดของเยาวชนตามแนวทางพุทธศาสนา

๓.๓.๑ ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือแบบสอบถาม

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

๑) ศึกษาหลักการและทฤษฎี ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการ ป้องกันปัญหา ยาเสพติดของเยาวชนตามแนวทางพุทธศาสนาและผลงานการวิจัยที่เคยมี ผู้ดำเนินการวิจัยเอาไว้

๒) กำหนดกรอบแนวคิด ในการสร้างเครื่องมือวิจัย

๓) กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

๔) สร้างเครื่องมือ

๕) นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

๖) นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่จะดำเนินการวิจัยเพื่อหาสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

๗) ปรับปรุงแก้ไข

๘) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

๓.๓.๒ การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

๑) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้

๑) หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ เสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม เพื่อหลักการวิจัย

เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระและโครงสร้างของคำถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item – Objective Congruence Index : IOC)^๑ ได้ค่ามากกว่า ๐.๕ ขึ้นไปทุกข้อ

๒) หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดสอบใช้ (Try out) แก่บุคลากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน ๓๐ คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach)^๒ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๙๕๔

๓) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้แจกกลุ่มตัวอย่างจริงในการวิจัยต่อไป

๓.๓.๓ ลักษณะของเครื่องมือ

๓.๓.๓.๑ แบบสอบถาม (Questionnaire)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของการป้องกันปัญหาเสถียรของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนาในชุมชนบ้านโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว ซึ่งได้แก่ เยาวชนตามแนวพุทธศาสนาในชุมชนบ้านโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๔๓ – ๒๔๔.

^๒ Cronbach, Lee J., *Essentials of psychological testing*, 4th ed., (New York : Harper & Row, 1971), p.67.

แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ผลการเรียน ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชนตามแนวทางพุทธศาสนา

มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- ๕ หมายถึงมีการป้องกันอยู่ในระดับ มากที่สุด
- ๔ หมายถึงมีการป้องกันอยู่ในระดับ ค่อนข้างมาก
- ๓ หมายถึงมีการป้องกันอยู่ในระดับ ปานกลาง
- ๒ หมายถึงมีการป้องกันอยู่ในระดับ ค่อนข้างน้อย
- ๑ หมายถึงมีการป้องกันอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์^๓ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๔.๕๐ - ๕.๐๐	หมายความว่าระดับการปฏิบัติการ	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๓.๕๐ - ๔.๕๙	หมายความว่าระดับการปฏิบัติการ	มาก
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๒.๕๐ - ๓.๕๙	หมายความว่าระดับการปฏิบัติการ	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๕๐ - ๒.๕๙	หมายความว่าระดับการปฏิบัติการ	น้อย
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๐๐ - ๑.๕๙	หมายความว่าระดับการปฏิบัติการ	น้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่มีต่อการป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชนตามแนวทางพุทธศาสนาในตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว ซึ่งเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended Qrestion)

๓.๓.๓.๒ แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth Interview)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth Interview) โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกจากเยาวชนตามแนวทางพุทธศาสนาในตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว

๑) เยาวชนที่มีอายุตั้งแต่ ๑๒-๑๖ ปี ที่อาศัยอยู่ในตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว รวมทั้งสิ้น ๕ คน ได้แก่

๑. เด็กหญิงจตุพร อารมณเพียร, มัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนบ้านโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว, เมื่อ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๘.

๒. เด็กหญิง สุพัตรา หาญกระโทก, มัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนบ้านโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว, เมื่อ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๘.

^๓ ประกอบ กรรณสูตร, สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : ด่วน สุทธิการพิมพ์, ๒๕๕๒), หน้า ๑๐๘.

๓. นายกรวิชญ จันดาผล, มัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนบ้านโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว, เมื่อ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๘.

๔. สัมภาษณ์ นายอภิสิทธิ์ เทียนละออง, มัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนบ้านโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว, เมื่อ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๘.

๕. นายทิวากร ตีสถิต, มัธยมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนบ้านโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว, เมื่อ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๘.

๒) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth Interview)

๑. พระครูวาปีสังฆกิจ ฉายา/นามสกุล ปักกาถัง, วัดหนองจาน, เจ้าคณะอำเภอโคกสูง ตำบลโนนหมากมุ่น อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว, เมื่อ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๘.

๒. พระครูประภากรโสภณ ฉายา/นามสกุล มาดี, เจ้าคณะอำเภอโคกสูง ตำบลโนนหมากมุ่น อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว, เมื่อ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๘.

๓. ร้อยตำรวจโท เสรี อินทร์จันทร์, รอง ส.ว.(ป) กองร้อย ตชด. ๑๒๖, ตำบล ป่าไร่ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ก. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองกับเยาวชน และนักเรียนโรงเรียนบ้านโคกสูง ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

๑) ขออนุญาตจากผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ในการตอบแบบสอบถามจากเยาวชน และนักเรียนโรงเรียนบ้านโคกสูง

๒) นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปเก็บข้อมูล โดยนำแบบสอบถามจำนวน ๒๖๐ ฉบับ แจกกับเยาวชน และนักเรียนโรงเรียนบ้านโคกสูง ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตัวเองแล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้อง ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ทั้งหมดจำนวน ๑๕๒ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด

๓) นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

ข. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยได้วางขั้นตอนของการวิจัยดังนี้

๑. ตั้งคำถามสำหรับการวิจัยให้ชัดเจนว่าต้องการค้นหาอะไรจากการวิจัยนี้ คำถามในการวิจัยจะช่วยกำหนดทิศทางการวิจัยได้เป็นอย่างดี ดังการตั้งปัญหาของการวิจัยที่กล่าวไว้ในบทที่ ๑

๒. ใช้ข้อมูลจากทุกด้านเพื่อการวิจัยทั้งในเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ การรวบรวมข้อมูลไม่จำเป็นต้องได้ข้อมูลมากเกินไป แต่ให้เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยโดยตรง การเก็บข้อมูลในปริมาณมากจะทำให้เสียเวลาและสิ้นเปลืองงบประมาณในการวิจัย

๓. ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลชุดแรกมาทำการศึกษา เพื่อสร้างภาพรวมของข้อมูลต่างๆที่ได้มา แล้วสร้างสมมติฐานขึ้นมา การสร้างสมมติฐานนี้อาจเป็นเพียงสมมติฐานชั่วคราว หรืออาจเป็นสมมติฐานของการวิจัยนั้นต่อไปก็ได้ นำสมมติฐานที่ตั้งนี้ไปใช้กับข้อมูลจากการเลือกเก็บข้อมูลต่อไป จะเกิดคำถามที่มีผลต่อการสรุปผลเชิงทฤษฎีชั่วคราว

๔. หลังจากสร้างสมมติฐานชั่วคราวแล้ว ทำการสร้างกรอบแนวคิดสำหรับงานวิจัยซึ่งมีความสำคัญด้วยกัน มีการตรวจสอบกับข้อมูลชุดใหม่ที่รวบรวมมาจากกลุ่มตัวอย่างที่เลือกมาเพื่อการตรวจสอบและปรับปรุงสมมติฐานที่ได้ในเบื้องต้นโดยเฉพาะ ข้อมูลที่รวบรวมใหม่อาจจะให้ภาพใหม่ซึ่งส่งผลให้ต้องปรับสมมติฐานและกรอบแนวคิดตามไปด้วย นำสมมติฐาน และกรอบแนวคิดที่ปรับใหม่นี้ไปตรวจสอบกับข้อมูลที่รวบรวมใหม่

๕. เมื่อได้ข้อมูลมากเพียงพอแล้ว นำมาทบทวนสมมติฐาน และเมื่อเห็นว่าสมมติฐานนั้นเหมาะสมแล้วก็ไม่ต้องปรับอีกต่อไป เหตุการณ์เก็บข้อมูลและเริ่มขั้นตอนต่อไปในกระบวนการวิจัย คือ การหาข้อสรุปหรือคำอธิบายเชิงทฤษฎีของสิ่งที่ศึกษา ซึ่งอาจเป็นคำอธิบายหรือกรอบแนวคิดทางทฤษฎี ถือเป็นขั้นสุดท้ายของการวิจัยเพื่อสร้างทฤษฎีฐานรากต่อไป

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนาการป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชนตามแนวทางพุทธศาสนา ในตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบการป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชนตามแนวทางพุทธศาสนา ในตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว สถิติที่ใช้คือ การทดสอบค่าที (t-test) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวทางพุทธศาสนา” การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ในการวิจัยประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือเยาวชน และนักเรียนโรงเรียนบ้านโคกสูง จำนวน ๒๕๒ คน ซึ่งผู้วิจัยใช้ตารางการกำหนดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และ มอร์แกน (Krejcie, R. V. M & Morgan, D. W.) ได้จำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๑๕๒ คน สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการทดสอบค่าที (t-test) การวิจัยคุณภาพใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ผลการวิจัยเสนอได้ ดังนี้

๔.๑ ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา การวิเคราะห์โดยการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวนและร้อยละ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n=๑๕๒)

ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม		จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	๖๒	๔๐.๗๙
	หญิง	๙๐	๕๙.๒๑
	รวม	๑๕๒	๑๐๐.๐๐
อายุ	๑๒ ปี	๓๘	๒๕.๐๐
	๑๓ ปี	๖๗	๔๔.๐๘
	๑๔ ปี	๒	๑.๓๒
	๑๕ ปีขึ้นไป	๔๕	๒๙.๖๐
	รวม	๑๕๒	๑๐๐.๐๐
ระดับการศึกษา	มัธยมศึกษาปีที่ ๑	๙๓	๖๑.๑๘
	มัธยมศึกษาปีที่ ๒	๓๘	๒๕.๐๐
	มัธยมศึกษาปีที่ ๓	๒๑	๑๓.๘๒
	รวม	๑๕๒	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน ๙๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๒๑ และเพศชาย ๖๒ คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๗๙ มีอายุ ๑๓ ปีจำนวน ๖๗ คนคิดเป็นร้อยละ ๔๔.๐๘ อายุ ๑๒ ปี ๓๘ คนคิดเป็นร้อยละ ๒๕.๐๐ อายุ ๑๔ ปี จำนวน ๒ คนคิดเป็นร้อยละ ๑.๓๒ และอายุ ๑๕ ปีขึ้นไปจำนวน ๔๕ คนคิดเป็นร้อยละ ๒๙.๖๐ การศึกษามัธยมศึกษาปีที่หนึ่ง ๙๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๑๘ มัธยมศึกษาปีที่สอง ๓๘ คนคิดเป็นร้อยละ ๒๕.๐๐ และมัธยมศึกษาปีที่สาม ๒๑ คนคิดเป็นร้อยละ ๑๓.๘๒

๔.๒ การป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา ในชุมชนบ้านโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว

๔.๒.๑ การป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา โดยภาพรวม

(n = ๑๕๒)				
ข้อที่	การป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนาโดยภาพรวม	\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติการ
๑.	ด้านการป้องกัน	๓.๗๓	๐.๕๒	มาก
๒.	ด้านเนื้อหาสาระ	๓.๘๗	๐.๖๐	มาก
๓.	ด้านรูปแบบและวิธีการนำเสนอ	๓.๗๙	๐.๕๖	มาก
๔.	ด้านผลสัมฤทธิ์การป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธ	๓.๗๘	๐.๕๓	มาก
โดยภาพรวม		๓.๗๘	๐.๕๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่าการป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๘$) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่าด้านการป้องกันอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๗$) ด้านเนื้อหาสาระอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๗$) ด้านรูปแบบและวิธีการนำเสนออยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๙$) และด้านผลสัมฤทธิ์การป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๘$)

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) กระบวนการป้องกันปัญหาเสพติดของ
เยาวชนตามแนวพุทธศาสนา ด้านการป้องกัน

(n = ๑๕๒)

ข้อที่	ด้านป้องกัน	\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
๑.	พระสงฆ์ให้ความสำคัญและเข้าใจปัญหาของเด็กและเยาวชนอย่างแท้จริง	๓.๕๑	๐.๘๔	มาก
๒.	พระสงฆ์สอนให้เยาวชนมีความระมัดระวังบุคคลแปลกหน้าที่ให้สิ่งของเพื่อจูงใจให้ใช้ยาเสพติด	๔.๓๑	๐.๘๐	มาก
๓.	พระสงฆ์สอนให้เยาวชนหลีกเลี่ยงการดื่มสุราของมีเมาเพราะเป็นช่องทางให้มีการเสพยาเสพติดได้ง่าย	๓.๓๐	๑.๐๕	ปานกลาง
๔.	พระสงฆ์สอนให้เยาวชนหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติด เช่น เทียวกลางคืน หรือมั่วสุมในแหล่งขาดผู้ดูแล	๔.๑๙	๑.๐๔	มาก
๕.	พระสงฆ์สอนให้เยาวชนต้องการมีวินัยในตนเองเป็นหลักในการใช้ชีวิตประจำวันเพื่อห่างไกลสิ่งเสพติด	๓.๙๐	๑.๐๑	มาก
๖.	พระสงฆ์สอนให้เยาวชนอย่างเพียงพอกับความต้องการของร่างกาย	๓.๐๔	๐.๙๕	ปานกลาง
๗.	พระสงฆ์สอนให้เยาวชนมีการป้องกันตนเองด้วยการปฏิเสธการทดลองเสพยาเสพติดทุกชนิด	๔.๐๙	๐.๙๘	มาก
๘.	พระสงฆ์สอนให้เยาวชนหากมีเวลาว่างจากการเรียนชอบที่จะทำงานอดิเรก เช่น อ่านหนังสือ ชมภาพยนตร์ เล่นกีฬา ฯลฯ มากกว่าที่จะจับกลุ่มสังสรรค์	๓.๕๑	๐.๘๘	มาก
๙.	พระสงฆ์สอนให้เยาวชนหลีกเลี่ยงการคบเพื่อนที่เสพยาเสพติดหรือเกี่ยวข้องกับยาเสพติด	๓.๖๗	๐.๙๙	มาก

(n = ๑๕๒)

ข้อที่	ด้านป้องกัน(ต่อ)	\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติกร
๑๐.	พระสงฆ์สอนให้เยาวชนปฏิเสธทันทีเสมอเมื่อเพื่อนนำยาเสพติดมาและชวนให้เสพยาเสพติด	๔.๑๑	๐.๙๔	มาก
๑๑.	พระสงฆ์สอนให้เยาวชนรักษาสุขภาพด้วยการออกกำลังกายรับประทานอาหาร	๓.๙๔	๐.๙๒	มาก
๑๒.	พระสงฆ์สอนให้เยาวชนเมื่อมีความเครียดที่เกิดจากการเรียน เพื่อน ความรัก หรือครอบครัวจะใช้วิธีการอื่นเพื่อผ่อนคลายโดยไม่อาศัยยาเสพติด	๓.๗๔	๐.๙๖	มาก
๑๓.	พระสงฆ์สอนให้เยาวชนหากมีเวลาว่างนั้กศึกษาจะช่วยเหลือการงานของครอบครัวมากกว่าการออกไปเที่ยวนอกบ้าน	๓.๕๕	๐.๙๖	มาก
๑๔.	พระสงฆ์ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องยาเสพติดเป็นอย่างดี	๓.๖๔	๑.๐๖	มาก
๑๕.	พระสงฆ์มีความเข้าใจในวิธีการป้องกันปัญหา ยาเสพติดอย่างแท้จริง	๓.๔๙	๐.๙๖	ปานกลาง
	รวม	๓.๗๓	๐.๕๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่าการป้องกันปัญหา ยาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๓$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่าอยู่ในระดับมาก ได้แก่ พระสงฆ์ให้ความสำคัญและเข้าใจปัญหาของเด็กและเยาวชนอย่างแท้จริง ($\bar{X} = ๓.๕๑$) พระสงฆ์สอนให้เยาวชนมีความระมัดระวังบุคคลแปลกหน้าที่ให้สิ่งของเพื่อจูงใจให้ใช้ยาเสพติด ($\bar{X} = ๔.๓๑$) พระสงฆ์สอนให้เยาวชนหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติด เช่น เที่ยวกลางคืน หรือมั่วสุมในแหล่งขาดผู้ดูแล ($\bar{X} = ๔.๑๙$) พระสงฆ์สอนให้เยาวชนต้องการมีวินัยในตนเองเป็นหลักในการใช้ชีวิตประจำวันเพื่อห่างไกลสิ่งเสพติด ($\bar{X} = ๓.๙๐$) พระสงฆ์สอนให้เยาวชนมีการป้องกันตนเองด้วยการปฏิเสธการทดลองเสพยาเสพติดทุกชนิด ($\bar{X} = ๔.๐๙$) พระสงฆ์สอนให้เยาวชนหากมีเวลาว่างนั้กจากการเรียนชอบที่จะทำงานอดิเรก เช่น อ่านหนังสือ ชมภาพยนตร์ เล่นกีฬา ฯลฯ มากกว่าที่จะจับกลุ่มสังสรรค์ ($\bar{X} = ๓.๕๑$) พระสงฆ์สอนให้เยาวชนหลีกเลี่ยงการคบเพื่อนที่เสพยาเสพติดหรือเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ($\bar{X} = ๓.๖๗$) พระสงฆ์สอนให้เยาวชนปฏิเสธทันทีเสมอเมื่อเพื่อนนำยาเสพติดมาและชวนให้

เสพยาเสพติด ($\bar{X} = ๔.๑๑$) พระสงฆ์สอนให้เยาวชนรักษาสุขภาพด้วยการออกกำลังกายรับประทาน
อาหาร ($\bar{X} = ๓.๙๔$) พระสงฆ์สอนให้เยาวชนเมื่อมีความเครียดที่เกิดจากการเรียน เพื่อน ความรัก หรือ
ครอบครัวจะใช้วิธีการอื่นเพื่อผ่อนคลายโดยไม่อาศัยยาเสพติด ($\bar{X} = ๓.๗๔$) พระสงฆ์สอนให้เยาวชน
หากมีเวลาว่างนักศึกษาจะช่วยเหลือการทำงานของครอบครัวมากกว่าการออกไปเที่ยวนอกบ้าน ($\bar{X} =$
 ๓.๕๕) พระสงฆ์ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องยาเสพติดเป็นอย่างดี ($\bar{X} = ๓.๖๔$) และข้ออื่นๆอยู่
ในระดับปานกลาง

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การป้องกันปัญหาเสพยาเสพติดของเยาวชน
ตามแนวพุทธศาสนา ด้านเนื้อหาสาระ

(n = ๑๕๒)

ข้อที่	ด้านเนื้อหาสาระ	\bar{X}	S.D.	ระดับการ ปฏิบัติการ
๑.	พระสงฆ์ผลิตสื่อ หนังสือหรือเอกสารเพื่อใช้ในการ อธิบายเรื่องยาเสพติด	๓.๘๙	๐.๘๒	มาก
๒.	พระสงฆ์สามารถแยกแยะลักษณะและประเภทของ ยาเสพติดได้	๓.๗๒	๐.๘๓	มาก
๓.	พระสงฆ์สามารถอธิบายให้เข้าใจเรื่องยาเสพติดได้ง่าย และเป็นรูปธรรม	๓.๙๕	๐.๘๐	มาก
๔.	พระสงฆ์มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องยาเสพติด เป็นอย่างดี	๓.๙๑	๐.๘๖	มาก
๕.	พระสงฆ์เป็นแกนนำในการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่าง จริงจัง	๓.๙๒	๐.๘๘	มาก
๖.	พระสงฆ์ใช้จิตวิทยาในการแก้ไขปัญหายาเสพติด	๔.๐๘	๐.๘๗	มาก
๗.	พระสงฆ์มีความเข้าใจในวิธีการป้องกันปัญหา ยาเสพติดอย่างแท้	๓.๖๐	๐.๗๗	มาก
	รวม	๓.๘๗	๐.๖๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่าการป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา
โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๗$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุก
ข้อ ดังนี้ พระสงฆ์ผลิตสื่อ หนังสือหรือเอกสารเพื่อใช้ในการอธิบายเรื่องยาเสพติด ($\bar{X} = ๓.๘๙$)

พระสงฆ์สามารถแยกแยะลักษณะและประเภทของยาเสพติดได้ ($\bar{X} = ๓.๗๒$) พระสงฆ์สามารถอธิบายให้เข้าใจเรื่องยาเสพติดได้ง่ายและเป็นรูปธรรม ($\bar{X} = ๓.๙๕$) พระสงฆ์มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องยาเสพติดเป็นอย่างดี ($\bar{X} = ๓.๙๑$) พระสงฆ์เป็นแกนนำในการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างจริงจัง ($\bar{X} = ๓.๙๒$) พระสงฆ์ใช้จิตวิทยาในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ($\bar{X} = ๔.๐๘$) และพระสงฆ์มีความเข้าใจในวิธีการป้องกันปัญหายาเสพติดอย่างแท้ ($\bar{X} = ๓.๖๐$)

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา ด้านรูปแบบและวิธีการนำเสนอ

(n = ๑๕๒)

ข้อที่	ด้านรูปแบบและวิธีการนำเสนอ	\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
๑.	วิทยากรใช้คำพูดที่เข้าใจง่าย และรู้จริงในเรื่องที่พูด	๔.๐๓	๐.๙๑	มาก
๒.	วิทยากรมีเทคนิคในการอธิบายเรื่องยาเสพติดให้เข้าใจง่าย	๔.๑๖	๐.๘๖	มาก
๓.	วิทยากรมีสื่อในการอธิบายถึงโทษของปัญหายาเสพติดเพื่อให้เยาวชนเห็นและตระหนักถึงปัญหายาเสพติด	๓.๔๕	๐.๘๔	ปานกลาง
๔.	วิทยากรใช้สื่อที่ทันสมัยในการอธิบายเรื่องยาเสพติด	๓.๔๐	๐.๘๒	ปานกลาง
๕.	วิทยากรนำเยาวชนและนักเรียนไปศึกษาจริงนอกสถานที่	๓.๙๑	๐.๙๘	มาก
๖.	วิทยากรใช้สื่อรอบ ๆ ตัวในการอธิบายเรื่องยาเสพติด โดยไม่จำเป็นต้องนำตัวอย่างจริงมาเสมอ	๓.๗๐	๐.๘๕	มาก
๗.	วิทยากรใช้ตัวอย่างบุคคลในการอธิบายลักษณะของโทษจากการเสพยาเสพติด	๓.๘๘	๐.๗๖	มาก
	รวม	๓.๗๙	๐.๕๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่าการป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๙$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อนี้ วิทยากรใช้คำพูดที่เข้าใจง่าย และรู้จริงในเรื่องที่พูด ($\bar{X} = ๔.๐๓$) วิทยากรมีเทคนิคในการอธิบายเรื่องยาเสพติดให้เข้าใจง่าย ($\bar{X} = ๔.๑๖$) วิทยากรมีสื่อในการอธิบายถึงโทษของปัญหายาเสพติดเพื่อให้

เยาวชนเห็นและตระหนักถึงปัญหาเรื่องยาเสพติด ($\bar{X} = 3.45$) วิทยากรใช้สื่อที่ทันสมัยในการอธิบายเรื่องยาเสพติด ($\bar{X} = 3.40$) วิทยากรนำเยาวชนและนักเรียนไปศึกษาจริงนอกสถานที่ ($\bar{X} = 3.91$) วิทยากรใช้สื่อรอบ ๆ ตัวในการอธิบายเรื่องยาเสพติดโดยไม่จำเป็นต้องนำตัวอย่างจริงมาเสมอ ($\bar{X} = 3.70$) และวิทยากรใช้ตัวอย่างบุคคลในการอธิบายลักษณะของโทษจากการเสพยาเสพติด ($\bar{X} = 3.88$) ส่วนด้านอื่นๆอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลสัมฤทธิ์การป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา ด้านผลสัมฤทธิ์

(n = ๑๕๒)

ข้อที่	ด้านผลสัมฤทธิ์	\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
๑.	ความสามารถในการเลือกใช้วิธีการแก้ปัญหาที่ถูกต้องและเหมาะสม	3.47	0.85	ปานกลาง
๒.	เยาวชนมีความอดทน / อดกลั้นต่อการกระทำที่ไม่ดีของผู้อื่น	4.29	0.81	มาก
๓.	เยาวชนมีการรับรู้ถึงปัญหาและรับฟังคำแนะนำเพื่อนำไปแก้ไข	3.39	0.93	ปานกลาง
๔.	เยาวชนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์	4.20	1.00	มาก
๕.	เยาวชนมีความรู้เรื่องยาเสพติดให้โทษเพิ่มมากขึ้น	3.92	0.97	มาก
๖.	เยาวชนเห็นถึงโทษของการติดยาเสพติด	3.11	0.89	ปานกลาง
๗.	เยาวชนจะไม่เสพยาเสพติดหรือการเสพยาเสพติดโดยเด็ดขาด	4.09	0.96	มาก
	รวม	3.78	0.93	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่าการป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่าอยู่ในระดับมาก ดังนี้ เยาวชนมีความอดทน อดกลั้นต่อการกระทำที่ไม่ดีของผู้อื่น ($\bar{X} = 4.29$) เยาวชนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.20$) เยาวชนมีความรู้เรื่องยาเสพติดให้โทษเพิ่มมากขึ้น ($\bar{X} = 3.92$) และเยาวชนจะไม่เสพยาเสพติดหรือการเสพยาเสพติดโดยเด็ดขาด ($\bar{X} = 4.09$)

๔.๓ การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์การป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา

ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์การป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา โดยมีกระบวนการป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนาโดยภาพรวมได้แก่ด้านเนื้อหาสาระ ด้านรูปแบบและวิธีการนำเสนอ และด้านผลสัมฤทธิ์การป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธ

๔.๓.๑ การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์การป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา (ใช้วิธีการศึกษากลุ่มเดียวและทดสอบก่อนและหลังการทดลอง ใช้สถิติ t-test) ผลตั้งรายละเอียดในตารางที่ ๔.๗-๔.๘ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทดสอบก่อนและหลังการอบรมการป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา โดยสรุปภาพรวมก่อนและหลัง

การทดสอบ	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับการปฏิบัติการ
ก่อนการอบรม	๑๕๒	๒.๐๕	๐.๑๙	น้อย
หลังการอบรม	๑๕๒	๓.๗๘	๐.๔๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่าการทดสอบกระบวนการป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนก่อนการอบรมจำนวน ๑๕๒ คนมีค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ ๒.๐๕ และหลังการอบรมมีค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ ๓.๗๘ แสดงว่าผลสัมฤทธิ์การป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนาหลังการอบรมอยู่ในระดับมากขึ้น

ตารางที่ ๔.๘ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที (t-test) ของผลสัมฤทธิ์การป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา ก่อนและหลังการอบรม

การทดสอบ	จำนวนคน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าความต่างเฉลี่ย	t	p
ก่อนการอบรม	๑๕๒	๒.๐๕	๐.๑๙	๐.๕๐	-	๐.๐๐
หลังการอบรม	๑๕๒	๓.๗๘	๐.๕๖			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่าเยาวชนเข้ารับการอบรมป้องกันปัญหาเสพติดส่วนใหญ่จำนวน ๑๕๒ คนมีการป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนาสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

๔.๔ ผลการทดสอบสมมติฐานในการวิจัย

ผลการทดสอบสมมติฐานในการวิจัยเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์การป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ Paired-samples t test โดยกำหนดระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้ ดังนี้

๔.๔.๑ สมมติฐานที่ ๑ เยาวชนที่มีเพศต่างกันมีผลสัมฤทธิ์การป้องกันยาเสพติดก่อนและหลังเข้ารับการอบรมแตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๙ แสดงการทดสอบสมมติฐานผลสัมฤทธิ์การป้องกันยาเสพติดก่อนและหลังเข้ารับการอบรม จำแนกตามเพศ

การทดสอบสมมติฐาน ผลสัมฤทธิ์การป้องกัน ก่อนและหลัง	เพศ	N	ก่อนทดสอบ		หลังทดสอบ		t	p
			\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
๑. ด้านการป้องกัน	ชาย	๖๒	๒.๑๕	๐.๒๔	๓.๗๕	๐.๕๒	๐.๒๓	๐.๙๕
	หญิง	๙๐	๒.๐๔	๐.๒๕	๓.๗๓	๐.๕๑	๐.๒๓	
๒. ด้านเนื้อหาสาระ	ชาย	๖๒	๒.๐๘	๐.๔๑	๓.๘๗	๐.๖๕	๐.๐๒	๐.๑๕
	หญิง	๙๐	๒.๐๕	๐.๔๑	๓.๘๗	๐.๕๗	๐.๐๒	
๓. ด้านรูปแบบและ วิธีการ	ชาย	๖๒	๑.๙๗	๐.๓๕	๑.๙๗	๐.๓๕	-๐.๑๑	๐.๙๗
	หญิง	๙๐	๒.๐๓	๐.๓๖	๒.๐๓	๐.๓๖	-๐.๑๒	
๔. ด้านผลสัมฤทธิ์	ชาย	๖๒	๑.๙๒	๐.๓๒	๓.๗๙	๐.๔๙	๐.๒๓	๐.๐๖
	หญิง	๙๐	๒.๐๔	๐.๓๖	๓.๗๗	๐.๕๕	๐.๒๔	
รวม	ชาย	๖๒	๒.๐๕	๐.๑๙	๓.๗๗	๐.๔๖	-๐.๑๒	๐.๖๕
	หญิง	๙๐	๒.๐๔	๐.๑๙	๓.๗๘	๐.๔๖	-๐.๑๒	

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่าเยาวชนที่มีเพศต่างกันมีผลสัมฤทธิ์การป้องกันยาเสพติดก่อนและหลังเข้ารับการอบรมโดยรวมไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ ($t=-๐.๑๒$, $p=๐.๖๕$) จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย และเมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายด้าน พบว่าการทดสอบสมมติฐานผลสัมฤทธิ์การป้องกันยาเสพติดก่อนและหลังเข้ารับการอบรมจำแนกตามเพศด้านการป้องกัน ด้านเนื้อหาสาระ ด้านรูปแบบและวิธีการ ด้านผลสัมฤทธิ์ แตกต่างกันทุกด้านที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานข้อที่ ๑

๔.๔.๒ สมมติฐานที่ ๒ เยาวชนที่มีอายุต่างกันมีผลสัมฤทธิ์การป้องกันยาเสพติดก่อนและหลังเข้ารับการอบรมแตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๐ แสดงการทดสอบสมมติฐานผลสัมฤทธิ์การป้องกันยาเสพติดก่อนและหลังเข้ารับการอบรมจำแนกตามอายุ

การทดสอบสมมติฐาน ผลสัมฤทธิ์การป้องกันก่อน และหลัง	ก่อนทดสอบ		หลังทดสอบ		t	p
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
๑. ด้านการป้องกัน	๐.๒๗	๑.๑๖	๑.๓๘	๑.๒๘	-๑๓.๒๖	๐.๐๐**
๒. ด้านเนื้อหาสาระ	๐.๓๐	๑.๒๔	๑.๕๑	๑.๓๔	-๑๓.๙๒	๐.๐๐**
๓. ด้านรูปแบบและวิธีการ	๐.๓๕	๑.๒๑	๐.๓๕	๑.๒๑	๓.๕๖	๐.๐๐**
๔. ด้านผลสัมฤทธิ์	๐.๓๖	๑.๑๙	๑.๔๓	๑.๒๘	-๑๓.๗๙	๐.๐๐*
รวม	๐.๓๑	๑.๑๖	๑.๔๒	๑.๒๗	-๑๓.๘๓	๐.๐๐*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๑๐ พบว่าโดยรวมเยาวชนที่มีอายุต่างกันมีผลสัมฤทธิ์การป้องกันยาเสพติดก่อนและหลังเข้ารับการอบรม แตกต่างกันทุกด้านที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ ($t=-๑๓.๘๓, p=๐.๐๐$) เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายด้าน พบว่าการทดสอบสมมติฐานผลสัมฤทธิ์การป้องกันยาเสพติดหลังที่ได้รับการอบรมมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนที่ได้รับการอบรม จำแนกตามอายุด้านการป้องกัน ด้านเนื้อหาสาระ ด้านรูปแบบและวิธีการ ด้านผลสัมฤทธิ์ แตกต่างกันทุกด้านที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานข้อที่ ๒

๔.๔.๓ สมมติฐานที่ ๓ เยาวชนที่มีการศึกษาต่างกันผลสัมฤทธิ์การป้องกันยาเสพติด ก่อนและหลังเข้ารับการอบรมแตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๑ แสดงการทดสอบสมมติฐานผลสัมฤทธิ์การป้องกันยาเสพติดก่อนและหลังเข้ารับการอบรมจำแนกตามการศึกษา

การทดสอบสมมติฐาน ผลสัมฤทธิ์การป้องกันก่อน และหลัง	ก่อนทดสอบ		หลังทดสอบ		t	p
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
๑. ด้านการป้องกัน	๐.๕๖	๐.๗๖	-๒.๒๑	๐.๘๘	-๓๐.๙๗	๐.๐๐*
๒. ด้านเนื้อหาสาระ	๐.๕๓	๐.๘๓	-๒.๓๔	๐.๙๓	-๓๑.๐๖	๐.๐๐*
๓. ด้านรูปแบบและวิธีการ	๐.๔๘	๐.๘๒	-๑.๔๘	๐.๘๒	-๗.๒๐	๐.๐๐*
๔. ด้านผลสัมฤทธิ์	๐.๔๗	๐.๗๙	-๒.๒๖	๐.๙๑	-๓๐.๕๔	๐.๐๐*
รวม	๐.๕๒	๐.๗๔	-๒.๒๕	๐.๘๖	-๓๒.๔๑	๐.๐๐*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่าโดยรวมเยาวชนที่มีการศึกษาต่างกันมีผลสัมฤทธิ์การป้องกันยาเสพติดก่อนและหลังเข้ารับการอบรม แตกต่างกันทุกด้านที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ ($t=-๓๒.๔๑, p=๐.๐๐$) เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายด้าน พบว่าการทดสอบสมมติฐานผลสัมฤทธิ์การป้องกันยาเสพติดหลังที่ได้รับการอบรมมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนที่ได้รับการอบรม จำแนกตามอายุ ด้านการป้องกัน ด้านเนื้อหาสาระ ด้านรูปแบบและวิธีการ ด้านผลสัมฤทธิ์ แตกต่างกันทุกด้านที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานข้อที่ ๓

๔.๕ ศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการป้องกันยาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา

การศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการป้องกันยาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา ดังนี้

ด้านการป้องกัน ปัญหาอุปสรรคเวลาที่จำกัดในการเลือกใช้วิธีการแก้ปัญหาที่ถูกต้องและเหมาะสมพบปัญหาสอนให้เยาวชนมีการป้องกันเพียงพอกับความต้องการ ข้อเสนอแนะพระสงฆ์สอนให้เยาวชนมีการป้องกันตนเองด้วยการปฏิเสธการทดลองเสพยาเสพติด เช่น ทำงานอดิเรก อ่านหนังสือ ชมภาพยนตร์ เล่นกีฬา ฯลฯ มากกว่าที่จะจับกลุ่มสังสรรค์พระสงฆ์ควรสอนให้เยาวชนหลีกเลี่ยงการดื่มสุราของมีนเมาเพราะเป็นช่องทางให้มีการเสพยาเสพติดได้ง่ายตามหลักศีล ๕ สอนให้เยาวชนอย่างเพียงพอกับความต้องการ สอนให้เยาวชนหลีกเลี่ยงการคบเพื่อนที่เสพยาเสพติด หลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติด เช่น เที่ยวกลางคืน หรือมั่วสุมในแหล่งขาดผู้ดูแล

ด้านเนื้อหาสาระ ปัญหา อุปสรรคพบว่าเยาวชนยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับเรื่องยาเสพติดที่เยาวชนมีการรับรู้ถึงปัญหาและรับฟังคำแนะนำเพื่อนำไปแก้ไข ข้อเสนอแนะสามารถอธิบายให้เข้าใจเรื่องยาเสพติดได้ง่ายและเป็นรูปธรรม หนังสือหรือเอกสารเพื่อใช้ในการอธิบายเรื่องยาเสพติด ใช้จิตวิทยาในการแก้ไขปัญหามาเป็นแกนนำในการแก้ไขปัญหายาเสพติด เข้าใจในวิธีการป้องกัน

ด้านรูปแบบและวิธีการ ปัญหาอุปสรรคพบว่าขาดอุปกรณ์นำเสนอวิธีการป้องกันปัญหายาเสพติดอย่างแท้จริงลักษณะที่สร้างความตระหนักกลัวของโทษยาเสพติด ข้อเสนอแนะการอธิบายถึงโทษของปัญหายาเสพติดเพื่อให้เยาวชนเห็นและตระหนักถึงปัญหาเรื่องยาเสพติด ใช้คำพูดที่เข้าใจง่าย และรู้จริงในเรื่องที่พูดใช้สื่อที่ทันสมัยในการอธิบายนำเยาวชนและนักเรียนไปศึกษาจริงนอกสถานที่ หรือใช้สื่อรอบ ๆ ตัวในการอธิบายเรื่องยาเสพติดโดยไม่จำเป็นต้องนำตัวอย่างจริงมาเสมอ

๔.๔ ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview)

การสัมภาษณ์สำหรับตัวแทนนักเรียนในชุมชนบ้านโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว จำนวนทั้งสิ้น ๕ คนดังนี้

๔.๔.๑ ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) ตัวแทนนักเรียนในชุมชนบ้านโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว จำนวนทั้งสิ้น ๕ คน

ด้านที่ ๑ การป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา

๑) พระสงฆ์มีการป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา พระสงฆ์มาเทศนาบรรยายในด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด^๑ พระอาจารย์ส่งเสริมและมีการเข้าค่ายอบรม^๒ ให้เยาวชนเป็นคนดีในสังคมและหลีกเลี่ยงปัญหายาเสพติด^๓ กระบวนการสื่อข่าวสารให้เยาวชนรู้ทราบและรณรงค์แก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างจริงจังเพื่อป้องกันและหลีกเลี่ยงยาเสพติด^๔ พระอาจารย์มีกระบวนการแนะนำและชี้แนะให้เยาวชนรู้ถึงโทษเกี่ยวกับยาเสพติด กระบวนการจัดอบรมศีลธรรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้รู้ถึงโทษและภัยการระบาดของยาเสพติดสู่ชุมชน กระบวนการกิจกรรมทางพุทธศาสนาโดยให้เยาวชนมีส่วนร่วมเพื่อหลีกเลี่ยงยาเสพติดและเป็นการส่งเสริมให้เยาวชนเป็นคนดี มีการจัดอบรมคุณธรรมจริยธรรม และศีลธรรมให้กับเยาวชน การเรียน เพื่อน ความรัก สุขภาพ หลีกเลี่ยงการคบเพื่อน^๕

๒) พระสงฆ์สอนให้เยาวชนป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา เนื้อหาสาระอธิบายให้เข้าใจเรื่องยาเสพติดได้ง่ายและเป็นรูปธรรม พระสงฆ์ได้สอนศาสนา คุณธรรมจริยธรรม และศีลธรรม ด้วยการตระหนักถึงการมีส่วนช่วยชาติและสังคมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด^๖ บทเรียนกิจกรรมให้ทุกกลุ่มต้องระดมสติปัญญา ความสามารถเพื่อช่วยกัน

^๑ สัมภาษณ์ เด็กหญิงจตุพร อารมณเพียร, มัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนบ้านโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว, เมื่อ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๘.

^๒ สัมภาษณ์ เด็กหญิง สุพัตรา หาญกระโทก, มัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนบ้านโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว, เมื่อ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๘.

^๓ สัมภาษณ์ นายกรวิชญ์ จันดาผล, มัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนบ้านโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว, เมื่อ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๘.

^๔ สัมภาษณ์ นายอภิสิทธิ์ เทียนละออง, มัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนบ้านโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว, เมื่อ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๘.

^๕ สัมภาษณ์ นายทิวากร ตีสถิต, มัธยมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนบ้านโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว, เมื่อ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๘.

^๖ สัมภาษณ์ เด็กหญิงจตุพร อารมณเพียร, มัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนบ้านโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว, เมื่อ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๘.

แก้ปัญหาหายาเสพติดพระสงฆ์สอนให้เยาวชนต้องการมีวินัยในตนเองเป็นหลักในการใช้ชีวิตประจำวัน เพื่อห่างไกลสิ่งเสพติด^๗ พระสงฆ์ได้สอนมุ่งพัฒนาจิตใจไปพร้อม ๆ กับการพัฒนาด้านวัตถุเห็นค่าวัตถุ และจิตใจควรได้รับการพัฒนาไปพร้อมกัน^๘ พัฒนาจิตใจ เยาวชน ให้สูงขึ้นได้เพราะเป็นผู้นำทางด้านจิตใจ^๙ เรียนรู้เพื่อที่จะป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้คำสอนตามหลักการของพระพุทธศาสนาน่าจะเป็นแนวทางหนึ่งที่สำคัญยิ่งในการมีส่วนช่วยแก้ปัญหาให้มีคุณธรรม จริยธรรมได้เพราะเมืองไทยเป็นเมืองนับถือพระพุทธศาสนา มีสื่อในการอธิบาย^{๑๐}

ด้านที่ ๒ ผลสัมฤทธิ์การป้องกันปัญหาหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา

๑) ผลสัมฤทธิ์การป้องกันปัญหาหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนาในชุมชนบ้านโคกสูง ๑. ด้านรูปแบบและวิธีการนำเสนอพระสงฆ์มีการส่งเสริมให้เยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา^{๑๑} ๒. พระสงฆ์ได้พัฒนาด้านจิตใจ (สมาธิ) เกิดความเข้มแข็ง มั่นคงของจิตใจและสภาพจิตที่ดีงาม รวมทั้งความสุข^{๑๒} ๓. ได้ส่งเสริมและเสริมสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจให้เยาวชน โดยการฝึกบำเพ็ญทางจิตภาวนา^{๑๓} พระสงฆ์ส่งเสริมให้เยาวชนรู้ถึงโทษภัยยาเสพติด^{๑๔} การอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มคณะ ซึ่งมีการรวมกลุ่ม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลแห่งการกระทำคือ ความเป็นปกติสุขใน

^๗ สัมภาษณ์ เด็กหญิง สุพัตรา หาญกระโทก, มัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนบ้านโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว, เมื่อ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๘.

^๘ สัมภาษณ์ นายกรวิชญ จันดาผล, มัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนบ้านโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว, เมื่อ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๘.

^๙ สัมภาษณ์ นายอภิสิทธิ์ เทียนละออง, มัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนบ้านโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว, เมื่อ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๘.

^{๑๐} สัมภาษณ์ นายทรากร ตีสถิต, มัธยมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนบ้านโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว, เมื่อ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๘.

^{๑๑} สัมภาษณ์ เด็กหญิงจตุพร อารมณเพียร, มัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนบ้านโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว, เมื่อ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๘.

^{๑๒} สัมภาษณ์ เด็กหญิง สุพัตรา หาญกระโทก, มัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนบ้านโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว, เมื่อ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๘.

^{๑๓} สัมภาษณ์ นายกรวิชญ จันดาผล, มัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนบ้านโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว, เมื่อ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๘.

^{๑๔} สัมภาษณ์ นายอภิสิทธิ์ เทียนละออง, มัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนบ้านโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว, เมื่อ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๘.

สังคม หลักสามัคคีธรรม วิธีการสร้างความร่วมมือ ประองตอง เกื้อกูลรักใคร่ เมตตาต่อกัน ประโยชน์ซึ่ง
เป็นฐานคิดของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นผลสัมฤทธิ์การป้องกันปัญหายาเสพติด^{๑๕}

๒) การรับรู้ถึงปัญหาและรับฟังคำแนะนำของพระสงฆ์ต่อปัญหาเสพติดและนำไป
แก้ไขในลักษณะ โดยเน้นให้คนในเยาวชนดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม^{๑๖} แก้ไขรู้จักการแสวงหาทรัพยากร
เก็บรักษาทรัพยากรอาชีพสุจริตอย่างถูกวิธีไม่จ่ายเสียไปกับยาเสพติด^{๑๗} แก้ไขการปฏิบัติตนเหมาะสมตาม
หลักศีลธรรม เชื้อกฐนแห่งการทำดีทำชั่วและหลักประโยชน์อย่างยิ่ง^{๑๘} แก้ไขได้มีสติการดำรงตนอย่าง
สงบสุขด้วยปัญญาไตร่ตรอง มีสติเท่าทันความทุกข์เพราะโลก โกรธ หรือหลง มีหลักธรรมไตรสิกขา^{๑๙}
ได้รักษาศีล ได้เจริญสมาธิ และได้เจริญปัญญาไม่ยุ่งเกี่ยวข้องยาเสพติด^{๒๐}

ด้านที่ ๓ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการป้องกันยาเสพติดของเยาวชนตาม แนวพุทธศาสนา

๑) เยาวชนมีความสามารถในการเลือกใช่วิธีการแก้ปัญหาที่ถูกต้องและเหมาะสมอย่างไร
บ้าง **ปัญหาอุปสรรค** : ไม่ทราบวิธีการแก้ปัญหาที่ถูกต้องทางการยอมรับทางสังคมเป็นส่วนมาก การ
ระมัดระวัง ตัวเล็กเกี่ยวกับวิธีการแก้ปัญหาที่น้อยหากเพราะสังคมพิพากษา และ**ข้อเสนอแนะ** : เพิ่ม
วิธีการแก้ปัญหา พระสงฆ์สอนให้เยาวชนต้องการมีวินัยในตนเองเป็นหลักในการใช้ชีวิตประจำวันเพื่อ
ห่างไกลสิ่งเสพติด เยาวชนควรศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับโทษและพิษภัยของยาเสพติด และระมัดระวัง
ทำจิตใจให้ร่าเริงแจ่มใส เข้าใจวิธีการดำเนินชีวิตและยอมรับความเป็นจริง ที่ตนเองเป็นอยู่ โดยนำ
หลักศาสนามาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต จะช่วยให้เยาวชนเกิดความมั่นคงทางด้านจิตใจมากขึ้น

๒) เยาวชนมีความอดทน / อดกลั้นต่อการกระทำที่ไม่ดีของผู้อื่นอย่างไรบ้าง **ปัญหา
อุปสรรค** : จิตใจของเยาวชนเอง จิตใจอ่อนแอ ใจคอไม่หนักแน่น เมื่อมีปัญหา ไม่สมหวัง ไม่ไตร่ตรอง
หาเหตุผลเพื่อแก้ปัญหา ก็ใช้ยาหรือยาเสพติดเป็นเครื่องช่วยระงับความรู้สึกทุกข์ของตน ใช้น้อยๆ ทำ

^{๑๕} สัมภาษณ์ นายทรากร ตีสถิต, มัธยมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนบ้านโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภอโคก
สูง จังหวัดสระแก้ว, เมื่อ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๘.

^{๑๖} สัมภาษณ์ เด็กหญิงจตุพร อารมณเพียร, มัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนบ้านโคกสูง ตำบลโคกสูง
อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว, เมื่อ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๘.

^{๑๗} สัมภาษณ์ เด็กหญิง สุพัตรา หาญกระโทก, มัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนบ้านโคกสูง ตำบลโคกสูง
อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว, เมื่อ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๘.

^{๑๘} สัมภาษณ์ นายกรวิษณุ จันดาผล, มัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนบ้านโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภอ
โคกสูง จังหวัดสระแก้ว, เมื่อ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๘.

^{๑๙} สัมภาษณ์ นายอภิสิทธิ์ เทียนละออง, มัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนบ้านโคกสูง ตำบลโคกสูง
อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว, เมื่อ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๘.

^{๒๐} สัมภาษณ์ นายทรากร ตีสถิต, มัธยมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนบ้านโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภอโคก
สูง จังหวัดสระแก้ว, เมื่อ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๘.

ให้เกิดการเสพติด ฉะนั้น การป้องกันและแก้ไขตนเองของเยาวชนให้ปลอดภัยจากปัญหาเสพติด สามารถกระทำได้ด้วยและ**ข้อเสนอแนะ** : รู้จักเลือกคบเพื่อนที่ดี ส่งเสริมให้คิดและกระทำสิ่งดีมีประโยชน์กล้าพูดปฏิเสธเพื่อนที่ชักจูงไปในทางที่ไม่ดี เช่น การพูดปฏิเสธเพื่อนที่ชวนให้ลองเสพยาเสพติด

๓) เยาวชนมีการรับรู้ถึงปัญหาและรับฟังคำแนะนำเพื่อนำไปแก้ไขอย่างไรบ้าง **ปัญหาอุปสรรค** : ความไม่รู้หรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของเยาวชนใช้ยาในทางที่ผิด และ**ข้อเสนอแนะ** : ความภาคภูมิใจและนับถือตนเอง ด้วยการไม่พึ่งพาหรือเกี่ยวข้องอบายมุขและสิ่งเสพติดใดๆ ซึ่งจะนำความเสื่อม ไปสู่ชีวิตของตนเอง

๔) เยาวชนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์อย่างไรบ้าง **ปัญหาอุปสรรค** : เวลาว่างมีเพื่อนโทรมาชานออกไปนอกบ้านถูกเพื่อนชวนทดลองการติดพฤติกรรมจากกลุ่มเพื่อน ความอยากรู้ อยากทดลอง ความคึกคะนองของเยาวชน ความต้องการให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อนหรือเข้ากับเพื่อนได้ และ**ข้อเสนอแนะ** : ใช้เวลาว่าง และความอยากรู้ อยากลอง ไปในทางที่เป็นประโยชน์พึงระลึกเสมอว่าตนเองนั้นมีคุณค่าทั้งต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม

๕) เยาวชนมีความรู้เรื่องยาเสพติดให้โทษเพิ่มมากขึ้นอย่างไรบ้าง **ปัญหาอุปสรรค** : ปัญหาเสพติดเป็นปัญหาของชุมชน และสังคม เจตคติ และค่านิยมให้เกิดปัญหาขึ้น ในชุมชนบางแห่ง ที่มีทัศนคติยอมรับการติดยา และ**ข้อเสนอแนะ** : เมื่อมีปัญหา รู้จักปรึกษาผู้ใหญ่ พ่อ แม่ หรือผู้ ที่ไว้วางใจ ในฐานะที่เยาวชนเป็นสมาชิกคนหนึ่งของครอบครัว จึงควรมีส่วนช่วย พ่อแม่ ผู้ปกครอง ช่วยทำให้ พ่อ แม่ เกิดความสบายใจและภาคภูมิใจด้วยการประพฤติดี ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน แบ่งเบาภาระหน้าที่การงานของพ่อแม่ ภายในบ้าน

๖) เยาวชนเห็นถึงโทษของการติดยาเสพติดอย่างไรบ้าง **ปัญหาอุปสรรค** : ความเข้าใจ และเจตคติต่อยาเสพติด ทั้งในแง่ชีววิทยา เกสชีววิทยา สังคมวิทยา หน้าที่ พลเมือง กฎหมายลงโทษ สำหรับยาเสพติดแต่ละชนิดและ**ข้อเสนอแนะ** : มุ่งที่ความรู้ความเข้าใจ และเจตคติต่อยา เสพติด ทั้งในแง่ชีววิทยา เกสชีววิทยา สังคมวิทยา หน้าที่ พลเมือง กฎหมาย ด้วยการตั้งใจศึกษาเล่าเรียน เชื่อฟัง คำสั่งสอนของ พ่อแม่และประพฤติแต่ในสิ่ง ที่ดีงามจะช่วยให้เยาวชนประสบความสำเร็จในชีวิต

จากการทบทวนการสัมภาษณ์สำหรับตัวแทนนักเรียนในชุมชนบ้านโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว จำนวนทั้งสิ้น ๕ คน พบว่าพระสงฆ์มีกระบวนการป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนาพระสงฆ์เทศนาบรรยาย สอนให้เยาวชนด้วยการตระหนักถึงการมีส่วนร่วมชาติและสังคม พัฒนาจิตใจ เยาวชน ให้สูงขึ้น ผลสัมฤทธิ์ร่วมรับผลแห่งการกระทำดี ความเป็นปกติสุขในสังคม หลักสามัคคีธรรม เมตตาต่อกัน แก้ไขรู้จักการแสวงหาทรัพยากรการรักษา ทรัพยากรอาชีพสุจริตอย่างถูกวิธีไม่จ่ายเสียไปกับยาเสพติด ซึ่งเป็นฐานคิดของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นผลสัมฤทธิ์การป้องกันปัญหาเสพติด

๔.๔.๒ ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth Interview) จำนวนทั้งสิ้น ๓ รูป/คน

ด้านที่ ๑ การป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา

มีนโยบายและแนวทางในการป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตำบลโคกสูง จังหวัดสระแก้ว โดยช่วยชี้แจงให้เด็กเยาวชนเข้าใจถึงโทษและภัยของยาเสพติด โดยมีให้เด็กเยาวชนรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ต้องถูกหลอกลวง และหากพบว่าเด็กเยาวชนติดยาเสพติด จงช่วยแนะนำให้ไปรักษาตัวที่โรงพยาบาล^{๒๑} คัดเลือกเด็กเยาวชนที่มีนิสัยเป็นคนดีเป็นจิตอาสาช่วยเหลือเพื่อนในการป้องกันปัญหายาเสพติดโดยมีให้เพื่อนรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ต้องถูกหลอกลวง และหากพบว่าเพื่อนเสพยาเสพติดก็ให้ห้ามปรามและชี้แนะในทางที่ดี^{๒๒} การป้องกันปัญหายาเสพติดเป็นหน้าที่สำคัญในการปราบปรามของ กองร้อย ตชด.๑๒๖ ซึ่งมีนโยบาย ที่ทางรัฐบาลได้มอบหมายให้ในการปกป้องและปราบปรามและให้มีการสอดส่องดูแล และเป็นวิทยากรในโครงการอบรมยาเสพติด^{๒๓}

ด้านที่ ๒ ผลสัมฤทธิ์การป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา

การจัดกิจกรรมโครงการป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา ของตำบลโคกสูง จังหวัด เป็นที่น่าพอใจมากที่สุดที่เห็นเด็กส่วนมาก มีความสนใจและตั้งใจในการเข้ารับการอบรม จึงเห็นควรที่จะดำเนินการอย่างต่อเนื่อง^{๒๔} การจัดกิจกรรมโครงการป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนานี้ เป็นที่น่าพอใจมาก เพราะเด็กส่วนใหญ่ก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี และก็มีความรู้ความเข้าใจในปัญหามากขึ้น^{๒๕} เป็นที่น่าพอใจมากที่สุดที่โครงการอบรมเยาวชนรุ่นใหม่ด้านภัยยาเสพติด เป็นการอบรมเยาวชนรุ่นใหม่จริงๆ ผลที่ได้จึงค่อนข้างดี จึงสมควรที่จะต้องมีการต่อเนื่องเพื่อให้โครงการนี้เป็นโครงการของเยาวชนรุ่นใหม่ต่อไป^{๒๖}

^{๒๑} สัมภาษณ์ พระครูวาปีสังฆกิจ ฉายา/นามสกุล ปักกาทัง, วัดหนองจาน, เจ้าคณะอำเภอโคกสูง ตำบลโนนหมากมูน อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว, เมื่อ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๘.

^{๒๒} สัมภาษณ์ พระครูประภากรโสภณ, เจ้าคณะอำเภอโคกสูง, ตำบลโนนหมากมูน อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว, เมื่อ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๘.

^{๒๓} สัมภาษณ์ ร้อยตำรวจโท เสรี อินทร์จันทร์, รอง ส.ว.(ป) กองร้อย ตชด. ๑๒๖, ตำบล ป่าไร่ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว, เมื่อ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๘.

^{๒๔} สัมภาษณ์ พระครูวาปีสังฆกิจ ฉายา/นามสกุล ปักกาทัง, วัดหนองจาน, เจ้าคณะอำเภอโคกสูง ตำบลโนนหมากมูน อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว, เมื่อ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๘.

^{๒๕} สัมภาษณ์ พระครูประภากรโสภณ, เจ้าคณะอำเภอโคกสูง, ตำบลโนนหมากมูน อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว, เมื่อ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๘.

^{๒๖} สัมภาษณ์ ร้อยตำรวจโท เสรี อินทร์จันทร์, รอง ส.ว.(ป) กองร้อย ตชด. ๑๒๖, ตำบล ป่าไร่ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว, เมื่อ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๘.

ด้านที่ ๓ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการป้องกันยาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา

วิธีนำเสนอกิจกรรมโครงการการป้องกันยาเสพติดของเยาวชนตำบลโคกสูงตามแนวทางพุทธศาสนาตำบลโคกสูงที่ดำเนินการอยู่มีส่วนช่วยแก้ปัญหาเสพติดได้ระดับหนึ่ง เพราะว่าเด็กเยาวชนก็เปรียบเสมือนผ้าสีขาว ถ้าหากเอาสีใดมาแต้มก็จะเป็นสีนั้น ในการจัดกิจกรรมนี้ก็เหมือนการซักฟอกให้เด็กมีแต่ความขาวสะอาดยิ่งขึ้น โดยการแนะนำให้มีความรู้ความเข้าใจในการป้องกันปัญหาตาเสพติดของเยาวชนโดยตรง^{๒๗} การแก้ปัญหาเสพติด มีความจำเป็นมากในการจัดโครงการอบรมบ่มนิสัย ให้เด็กเป็นคนดีของสังคมและจะต้องไม่เป็นปัญหาของสังคม โครงการการป้องกันยาเสพติดของเยาวชนตำบลโคกสูงตามแนวทางพุทธศาสนา ตำบลโคกสูงที่ดำเนินการอยู่จึงมีส่วนช่วยแก้ปัญหาเสพติดได้เป็นอย่างมาก^{๒๘} วิธีนำเสนอกิจกรรมโครงการการป้องกันยาเสพติดของเยาวชนนี้ มีส่วนแก้ไขปัญหาได้ในส่วนหนึ่งเพราะอย่างน้อยเด็กเยาวชนก็ได้เข้าใจถึงปัญหาเสพติดที่เป็นภัยร้าย^{๒๙}

ด้านที่ ๔ ด้านผลสัมฤทธิ์

การจัดกิจกรรมโครงการป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา ของตำบลโคกสูง จังหวัดสระแก้ว การจัดกิจกรรมโครงการป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนานี้ เป็นที่น่าพอใจมาก เพราะเด็กส่วนใหญ่ก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี และก็มีมีความรู้ความเข้าใจในปัญหามากขึ้น^{๓๐} การจัดกิจกรรมโครงการป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนานี้ เป็นที่น่าพอใจมาก เพราะเด็กส่วนใหญ่ก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี และก็มีมีความรู้ความเข้าใจในปัญหามากขึ้น^{๓๑} เป็นที่น่าพอใจมากที่โครงการอบรมเยาวชนรุ่นใหม่ต้านภัยยาเสพติดเป็นการอบรมเยาวชนรุ่นใหม่จริงๆ ผลที่ได้จึงค่อนข้างดี จึงสมควรที่จะต้องมีการต่อเนื่องเพื่อให้โครงการนี้เป็นโครงการของเยาวชนรุ่นใหม่ต่อไป

^{๒๗} สัมภาษณ์ พระครูวาปีสังฆกิจ ฉายา/นามสกุล ปักกาทัง, วัดหนองจาน, เจ้าคณะอำเภอโคกสูง ตำบลโนนหมากมูน อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว, เมื่อ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๘.

^{๒๘} สัมภาษณ์ พระครูประภากรโสภณ, เจ้าคณะอำเภอโคกสูง, ตำบลโนนหมากมูน อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว, เมื่อ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๘.

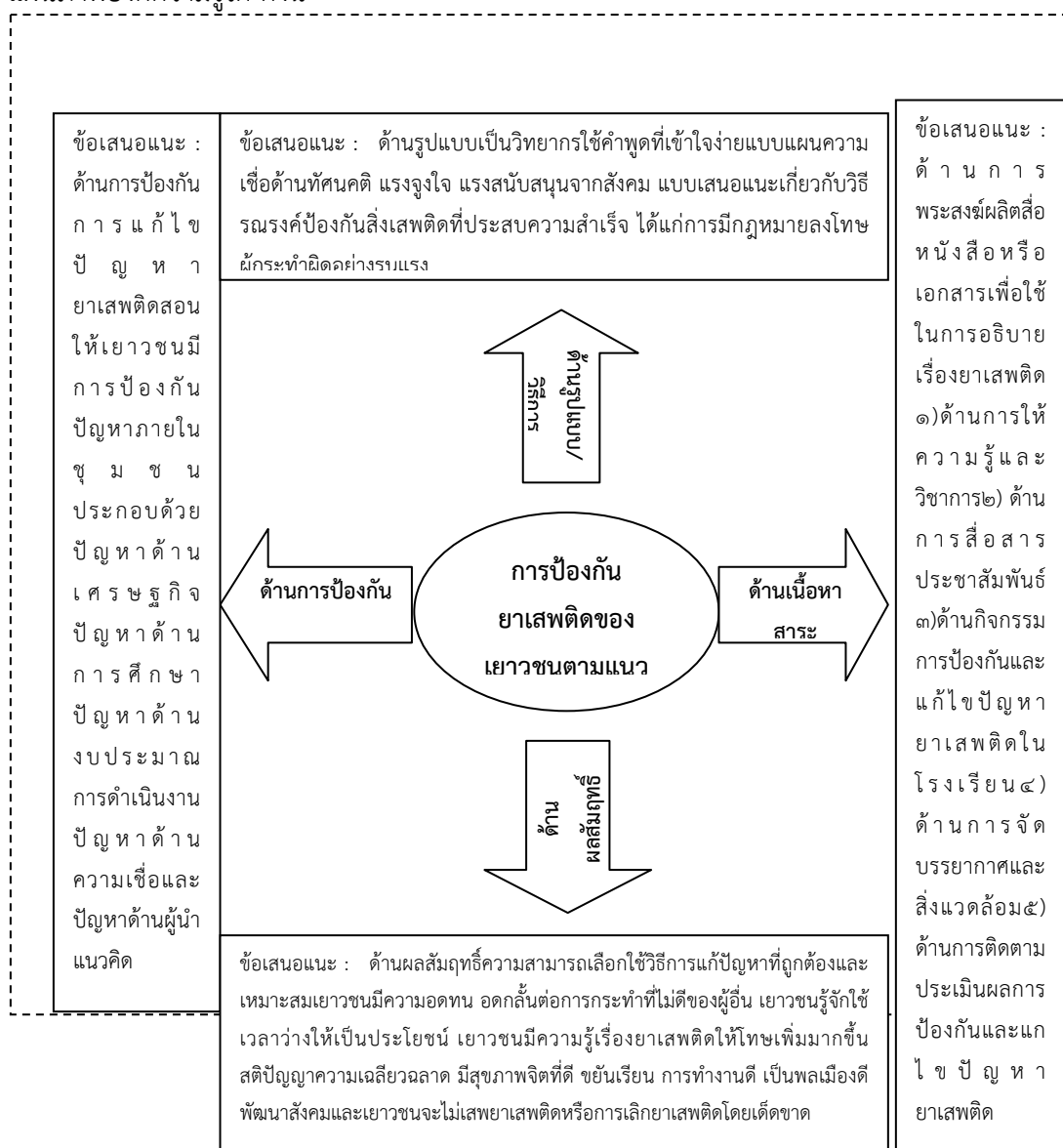
^{๒๙} สัมภาษณ์ ร้อยตำรวจโท เสรี อินทร์จันทร์, รอง ส.ว.(ป) กองร้อย ตชด. ๑๒๖, ตำบล ป่าไร่ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว, เมื่อ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๘.

^{๓๐} สัมภาษณ์ พระครูวาปีสังฆกิจ ฉายา/นามสกุล ปักกาทัง, วัดหนองจาน, เจ้าคณะอำเภอโคกสูง ตำบลโนนหมากมูน อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว, เมื่อ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๘.

^{๓๑} สัมภาษณ์ พระครูประภากรโสภณ, เจ้าคณะอำเภอโคกสูง, ตำบลโนนหมากมูน อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว, เมื่อ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๘.

๔.๗ องค์ความรู้การวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง“ การป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวทางพุทธศาสนา” ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้จากการวิจัยตามประเด็นวัตถุประสงค์ครั้งนี้คือ ได้ทราบการป้องกันปัญหา ยาเสพติดของเยาวชน ได้ทราบผลสัมฤทธิ์การป้องกันปัญหา ยาเสพติดของเยาวชน ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการป้องกันยาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็น แผนภาพองค์ความรู้ได้ ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๑ สรุปองค์ความรู้ที่ได้ทราบจากการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้องค์ความรู้ที่ได้ทราบจากการวิจัยซึ่งจะนำไปสู่การเสริมสร้างการป้องกันยาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา สรุปได้ดังนี้

๑) การป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนาพระสงฆ์ให้ความสำคัญและเข้าใจปัญหาของเด็กและเยาวชนอย่างแท้จริง สอนให้เยาวชนมีความระมัดระวังบุคคลแปลกหน้าที่ให้สิ่งของเพื่อจูงใจให้ใช้ยาเสพติด สอนให้เยาวชนหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติด
ข้อเสนอแนะ : ด้านรูปแบบเป็นวิทยากรใช้คำพูดที่เข้าใจง่ายแบบแผนความเชื่อด้านทัศนคติ แรงจูงใจ แรงสนับสนุนจากสังคม แบบเสนอแนะเกี่ยวกับวิธีณรงค์ป้องกันสิ่งเสพติดที่ประสบความสำเร็จ ได้แก่การมีกฎหมายลงโทษผู้กระทำผิดอย่างรุนแรง

๒) เนื้อหาสาระพระสงฆ์ผลิตสื่อ หนังสือหรือเอกสารเพื่อใช้ในการอธิบายเรื่องยาเสพติด พระสงฆ์สามารถแยกแยะลักษณะและประเภทของยาเสพติดได้พระสงฆ์สามารถอธิบายให้เข้าใจเรื่องยาเสพติดได้ง่ายและเป็นรูปธรรมพระสงฆ์มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องยาเสพติดเป็นอย่างดี พระสงฆ์เป็นแกนนำในการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างจริงจังพระสงฆ์ใช้จิตวิทยาในการแก้ไขปัญหายาเสพติด
ข้อเสนอแนะ : ด้านการพระสงฆ์ผลิตสื่อ หนังสือหรือเอกสารเพื่อใช้ในการอธิบายเรื่องยาเสพติด ๑) ด้านการให้ความรู้และวิชาการ ๒) ด้านการสื่อสารประชาสัมพันธ์ ๓) ด้านกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียน ๔) ด้านการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม ๕) ด้านการติดตามประเมินผลการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

๓) รูปแบบวิธีการและวิธีการนำเสนอกระบวนการป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนาพระสงฆ์เป็นวิทยากรใช้คำพูดที่เข้าใจง่าย และรู้จริงในเรื่องที่พูดวิทยากรมีเทคนิคในการอธิบาย
ข้อเสนอแนะ : ด้านรูปแบบเป็นวิทยากรใช้คำพูดที่เข้าใจง่ายแบบแผนความเชื่อด้านทัศนคติ แรงจูงใจ แรงสนับสนุนจากสังคม แบบเสนอแนะเกี่ยวกับวิธีณรงค์ป้องกันสิ่งเสพติดที่ประสบความสำเร็จ ได้แก่การมีกฎหมายลงโทษผู้กระทำผิดอย่างรุนแรง

๔) ผลสัมฤทธิ์เยาวชนมีความอดทน อดกลั้นต่อการกระทำที่ไม่ดีของผู้อื่น เยาวชนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เยาวชนมีความรู้เรื่องยาเสพติดให้โทษเพิ่มมากขึ้น สถิติปัญหาความเฉลียวฉลาด มีสุขภาพจิตที่ดี ขยันเรียน การทำงานดี เป็นพลเมืองดี พัฒนาสังคมและเยาวชนจะไม่เสพยาเสพติดหรือการเสพยาเสพติดโดยเด็ดขาด
ข้อเสนอแนะ : ๑) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในพื้นที่ตระหนักถึงภัยของยาเสพติด ๒) ขอความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่ร่วมมือกันป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ๓) การขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอกชุมชน ๔) จัดสร้างโครงการและกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายา

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชนตามแนวทางพุทธศาสนา” เพื่อศึกษาการป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา เพื่อศึกษาวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ การป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา และเพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และ ข้อเสนอแนะในการป้องกันยาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา สรุป อภิปรายผล และ เสนอแนะได้ ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นเพศ อายุ ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน ๙๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๒๑ และ เพศชาย ๖๒ คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๗๙ มีอายุ ๑๓ ปีจำนวน ๖๗ คนคิดเป็นร้อยละ ๔๔.๐๘ อายุ ๑๒ ปี ๓๘ คนคิดเป็นร้อยละ ๒๕.๐๐ อายุ ๑๔ ปี จำนวน ๒ คนคิดเป็นร้อยละ ๑.๓๒ และอายุ ๑๕ ปีขึ้นไป จำนวน ๔๕ คนคิดเป็นร้อยละ ๒๙.๖๑ การศึกษามัธยมศึกษาปีที่หนึ่ง ๙๓ คนคิดเป็นร้อยละ ๖๑.๑๘ มัธยมศึกษาปีที่สอง ๓๘ คนคิดเป็นร้อยละ ๒๕.๐๐ และมัธยมศึกษาปีที่สาม ๒๑ คนคิดเป็นร้อยละ ๑๓.๘๒

๕.๑.๒ การป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา

พบว่ามีการบวกรับการป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๘$) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า

๑) ด้านการป้องกัน การป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๗๓

๒) ด้านเนื้อหาสาระ การป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๘๗

๓) **ด้านรูปแบบและวิธีการนำเสนอ** การป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนาโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๗๙

๔) **ด้านผลสัมฤทธิ์** การป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนาโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๗๘

๕.๑.๓ การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์การป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา

ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์การป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา โดยมีกระบวนการป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนาโดยภาพรวมได้แก่ด้านเนื้อหาสาระ ด้านรูปแบบและวิธีการนำเสนอ และด้านผลสัมฤทธิ์การป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธ ใช้วิธีการศึกษากลุ่มเดียวและทดสอบก่อนและหลังการทดลอง ใช้สถิติ t-test สรุปได้ดังนี้

พบว่า การทดสอบการป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนก่อนการอบรมจำนวน ๑๕๒ คนมีค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ ๒.๐๕ และหลังการอบรมมีค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ ๓.๗๘ แสดงว่าผลสัมฤทธิ์การป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนาหลังการอบรมอยู่ในระดับมากขึ้น เยาวชนเข้ารับการอบรมป้องกันปัญหายาเสพติดส่วนใหญ่จำนวน ๑๕๒ คนมีการป้องกันปัญหา ยาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนาสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

๕.๑.๔ ผลการทดสอบสมมติฐานในการวิจัย

ผลการทดสอบสมมติฐานในการวิจัยเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์การป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ Paired-samples T test โดยกำหนดระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ สรุปได้ดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ เยาวชนที่มีเพศต่างกันมีผลสัมฤทธิ์การป้องกันยาเสพติดก่อนและหลังเข้ารับการอบรมโดยรวมไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ ($t = -0.12, P = 0.65$) จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ ๒ เยาวชนที่มีอายุต่างกันมีผลสัมฤทธิ์การป้องกันยาเสพติดก่อนและหลังเข้ารับการอบรมโดยรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ ๓ เยาวชนที่มีการศึกษาต่างกันผลสัมฤทธิ์การป้องกันยาเสพติดก่อนและหลังเข้ารับการอบรมโดยรวมแตกต่างกันจึงยอมรับสมมติฐาน

๕.๑.๕ ศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการป้องกันยาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา

การศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการป้องกันยาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา สรุปได้ดังนี้

ด้านการป้องกัน ปัญหาอุปสรรคเวลาที่จำกัดในการเลือกใช้วิธีการแก้ปัญหาที่ถูกต้องและเหมาะสมพบปัญหาสอนให้เยาวชนมีการป้องกันเพียงพอกับความต้องการ ข้อเสนอแนะพระสงฆ์สอนให้เยาวชนมีการป้องกันตนเองด้วยการปฏิเสธการทดลองเสพยาเสพติด เช่น ทำงานอดิเรก อ่านหนังสือ ชมภาพยนตร์ เล่นกีฬา ฯลฯ มากกว่าที่จะจับกลุ่มสังสรรค์พระสงฆ์ควรสอนให้เยาวชนหลีกเลี่ยงการดื่มสุราของมีนเมาเพราะเป็นช่องทางให้มีการเสพยาเสพติดได้ง่ายตามหลักศีล ๕ สอนให้เยาวชนอย่างเพียงพอกับความต้องการ สอนให้เยาวชนหลีกเลี่ยงการคบเพื่อนที่เสพยาเสพติด หลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติด เช่น เที่ยวกลางคืน หรือมั่วสุมในแหล่งขาดผู้ดูแล

ด้านเนื้อหาสาระ ปัญหา อุปสรรคพบว่าเนื้อหาสาระเยาวชนยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับเรื่องยาเสพติดที่เยาวชนมีการรับรู้ถึงปัญหาและรับฟังคำแนะนำเพื่อนำไปแก้ไข ข้อเสนอแนะสามารถอธิบายให้เข้าใจเรื่องยาเสพติดได้ง่ายและเป็นรูปธรรม หนังสือหรือเอกสารเพื่อใช้ในการอธิบายเรื่องยาเสพติด ใช้จิตวิทยาในการแก้ไขปัญหาคือเป็นแกนนำในการแก้ไขปัญหายาเสพติด เข้าใจในวิธีการป้องกัน

ด้านรูปแบบและวิธีการ ปัญหาอุปสรรคพบว่าวิธีการขาดอุปกรณ์นำเสนอวิธีการป้องกันปัญหายาเสพติดอย่างแท้จริงลักษณะที่สร้างความตระหนักกลัวของโทษยาเสพติด ข้อเสนอแนะการอธิบายถึงโทษของปัญหายาเสพติดเพื่อให้เยาวชนเห็นและตระหนักถึงปัญหาเรื่องยาเสพติด ใช้คำพูดที่เข้าใจง่าย และรู้จักจริงในเรื่องที่พูดใช้สื่อที่ทันสมัยในการอธิบายนำเยาวชนและนักเรียนไปศึกษาจริงนอกสถานที่หรือใช้สื่อรอบ ๆ ตัวในการอธิบายเรื่องยาเสพติดโดยไม่จำเป็นต้องนำตัวอย่างจริงมาเสมอ

๕.๑.๖ การสัมภาษณ์ (Indepth Interview) สำหรับตัวแทนนักเรียนในชุมชนบ้านโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว จำนวนทั้งสิ้น ๕ คน

สรุปดังนี้ การป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา พบว่าพระสงฆ์มาเทศนาบรรยายในด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พระอาจารย์ส่งเสริมและมีการเข้าค่ายอบรม ให้เยาวชนเป็นคนดีในสังคมและหลีกเลี่ยงปัญหายาเสพติด กระบวนการสื่อข่าวสารให้เยาวชนรู้ทราบและตระหนักถึงโทษของยาเสพติดอย่างจริงจังเพื่อป้องกันและหลีกเลี่ยงยาเสพติด พระอาจารย์มีกระบวนการแนะนำและชี้แนะให้เยาวชนรู้ถึงโทษเกี่ยวกับยาเสพติด กระบวนการจัดอบรมศีลธรรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้รู้ถึงโทษและภัยการระบาดของยาเสพติดสู่ชุมชน กระบวนการกิจกรรมทางพุทธศาสนาโดยให้เยาวชนมีส่วนร่วมเพื่อหลีกเลี่ยงยาเสพติดและเป็นการส่งเสริมให้

เยาวยชนเป็นคนดี มีการจัดอบรมคุณธรรมจริยธรรม และศีลธรรมให้กับเยาวยชน การเรียน เพื่อน ความรัก สุขภาพ หลีกเลี้ยงการคบเพื่อน

พระสงฆ์สอนให้เยาวยชนป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวยชนตามแนวพุทธ ด้านเนื้อหาสาระอธิบายให้เข้าใจเรื่องยาเสพติดได้ง่ายและเป็นรูปธรรม พระสงฆ์ได้สอนศาสนา คุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรม ด้วยการตระหนักถึงการมีส่วนร่วมช่วยชาติและสังคมในการป้องกันและแก้ไข ปัญหาเสพติดบทเรียนกิจกรรมให้ทุกกลุ่มต้องระดมสติปัญญา ความสามารถเพื่อช่วยกันแก้ปัญหา ยาเสพติดพระสงฆ์สอนให้เยาวยชนต้องการมีวินัยในตนเองเป็นหลักในการใช้ชีวิตประจำวันเพื่อห่างไกลสิ่งเสพติด พระสงฆ์ได้สอนมุ่งพัฒนาจิตใจไปพร้อม ๆ กับการพัฒนาด้านวัตถุเห็นค่าวัตถุและจิตใจควรได้รับการพัฒนาไปพร้อมกัน พัฒนาจิตใจ เยาวยชน ให้สูงขึ้นได้เพราะเป็นผู้นำทางด้านจิตใจ เรียนรู้เพื่อที่จะป้องกันและแก้ไขปัญหาคำสอนตามหลักการของพระพุทธศาสนาน่าจะเป็นแนวทางหนึ่งที่สำคัญยิ่งในการมีส่วนร่วมช่วยแก้ปัญหาให้มีคุณธรรม จริยธรรมได้เพราะเมืองไทยเป็นเมืองนับถือพระพุทธศาสนา มีสื่อในการอธิบาย

ผลสัมฤทธิ์การป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวยชนตามแนวพุทธศาสนาในชุมชนบ้านโคกสูง ๑. ด้านรูปแบบและวิธีการนำเสนอพระสงฆ์มีการส่งเสริมให้เยาวยชนเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ๒. พระสงฆ์ได้พัฒนาด้านจิตใจ (สมาธิ) เกิดความเข้มแข็ง มั่นคงของจิตใจและสภาพจิตที่ดีงาม รวมทั้งความสุข ๓. ได้ส่งเสริมและเสริมสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจให้เยาวยชน โดยการฝึกบำเพ็ญทางจิตภาวนา พระสงฆ์ส่งเสริมให้เยาวยชนรู้ถึงโทษภัยยาเสพติด การอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มคณะ ซึ่งมีการรวมกลุ่ม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลแห่งการกระทำคือ ความเป็นปกติสุขในสังคม หลักสามัคคีธรรม วิธีการสร้างความร่วมมือ ประองตอง เกื้อกูลรักใคร่ เมตตาต่อกัน ประโยชน์ซึ่งเป็นฐานคิดของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นผลสัมฤทธิ์การป้องกันปัญหาเสพติด

การรับรู้ถึงปัญหาและรับฟังคำแนะนำของพระสงฆ์ต่อปัญหาเสพติดและนำไปแก้ไขในลักษณะ โดยเน้นให้คนในเยาวยชนดำรงชีวิตอย่างเหมาะสมแก้ไขรู้จักการแสวงหาทรัพยากรเก็บรักษาทรัพยากรอาชีพสุจริตอย่างถูกวิธีไม่จ่ายเสียไปกับยาเสพติดแก้ไขการปฏิบัติตนเหมาะสมตามหลักศีลธรรม เชื้อกฏแห่งการทำดีทำชั่วและหลักประโยชน์อย่างยิ่ง แก้ไขได้มีสติการดำรงตนอย่างสงบสุขด้วยปัญญาไตร่ตรอง มีสติเท่าทันความทุกข์เพราะโลก โกรธ หรือหลง มีหลักธรรมไตรสิกขาได้รักษาศีล ได้เจริญสมาธิ และได้เจริญปัญญาไม่ยุ่งเกี่ยวข้องยาเสพติด

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการป้องกันยาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธ

ศาสนา

๑) เยาวชนมีความสามารถในการเลือกใช้วิธีการแก้ปัญหาที่ถูกต้องและเหมาะสมอย่างไรบ้าง ปัญหาอุปสรรค : พระสงฆ์สอนให้เยาวชนต้องการมีวินัยในตนเองเป็นหลักในการใช้ชีวิตประจำวันเพื่อห่างไกลสิ่งเสพติด และข้อเสนอแนะ : เยาวชนควรศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับโทษและพิษภัยของยาเสพติด และระมัดระวัง ทำจิตใจให้ร่าเริงแจ่มใส เข้าใจวิธีการดำเนินชีวิตและยอมรับความเป็นจริง ที่ตนเองเป็นอยู่ โดยนำหลักศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต จะช่วยให้เยาวชนเกิดความมั่นคงทางด้านจิตใจมากขึ้น

๒) เยาวชนมีความอดทน / อดกลั้นต่อการกระทำที่ไม่ดีของผู้อื่นอย่างไรบ้าง ปัญหาอุปสรรค : จิตใจของเยาวชนเอง จิตใจอ่อนแอ ใจคอไม่หนักแน่น เมื่อมีปัญหา ไม่สมหวัง ไม่ไตร่ตรองหาเหตุผลเพื่อแก้ปัญหา ก็ใช้ยาหรือยาเสพติดเป็นเครื่องช่วยระงับความรู้สึกทุกข์ของตน ใช้บ่อยๆ ทำให้เกิดการเสพติด ฉะนั้น การป้องกันและแก้ไขตนเองของเยาวชนให้ปลอดภัยจากปัญหายาเสพติดสามารถกระทำได้โดยและข้อเสนอแนะ : รู้จักเลือกคบเพื่อนที่ดี ส่งเสริมให้คิดและกระทำสิ่งดีมีประโยชน์กล้าพูดปฏิเสธเพื่อนที่ชักจูงไปในทางที่ไม่ดี เช่น การพูดปฏิเสธเพื่อนที่ชวนให้ลองเสพยาเสพติด

๓) เยาวชนมีการรับรู้ถึงปัญหาและรับฟังคำแนะนำเพื่อนำไปแก้ไขอย่างไรบ้าง ปัญหาอุปสรรค : ความไม่รู้หรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของเยาวชนใช้ยาในทางที่ผิด และข้อเสนอแนะ : ภาควิชาจิตและจิตวิทยาของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ด้วยการไม่พึ่งพาหรือเกี่ยวข้องอบายมุขและสิ่งเสพติดใดๆ ซึ่งจะนำความเสื่อม ไปสู่ชีวิตของตนเอง

๔) เยาวชนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์อย่างไรบ้าง ปัญหาอุปสรรค : เวลาว่างมีเพื่อนโทรมาชานออกป็นอกบ้านถูกเพื่อนชวนทดลองการติดยาเสพติดจากกลุ่มเพื่อน ความอยากรู้อยากทดลอง ความคึกคะนองของเยาวชน ความต้องการให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อนหรือเข้ากับเพื่อนได้ และข้อเสนอแนะ : ใช้เวลาว่าง และความอยากรู้อยากลอง ไปในทางที่เป็นประโยชน์พึงระลึกเสมอว่าตนเองนั้นมีคุณค่าทั้งต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม

๕) เยาวชนมีความรู้เรื่องยาเสพติดให้โทษเพิ่มมากขึ้นอย่างไรบ้าง ปัญหาอุปสรรค : ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาของชุมชน และสังคม เจตคติ และค่านิยมให้เกิดปัญหาขึ้น ในชุมชนบางแห่ง ที่มีทัศนคติยอมรับการติดยา และข้อเสนอแนะ : เมื่อมีปัญหา รู้จักปรึกษาผู้ใหญ่ พ่อ แม่ หรือผู้ที่ไว้วางใจ ในฐานะที่เยาวชนเป็นสมาชิกคนหนึ่งของครอบครัว จึงควรมีส่วนช่วย พ่อแม่ ผู้ปกครอง ช่วยทำให้ พ่อ แม่ เกิดความสบายใจและภาคภูมิใจด้วยการประพฤติดี ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน แบ่งเบาภาระหน้าที่การงานของพ่อแม่ ภายในบ้าน

๗) เยาวชนเห็นถึงโทษของการติดยาเสพติดอย่างไรบ้าง ปัญหาอุปสรรค : ความเข้าใจ และเจตคติต่อยาเสพติด ทั้งในแง่ชีววิทยา เกสชีววิทยา สังคมวิทยา หน้าที่ พลเมือง กฎหมายลงโทษ สำหรับยาเสพติดแต่ละชนิดและข้อเสนอนี้ : มุ่งที่ความรู้ความเข้าใจ และเจตคติต่อยาเสพติด ทั้งในแง่ชีววิทยา เกสชีววิทยา สังคมวิทยา หน้าที่ พลเมือง กฎหมาย ด้วยการตั้งใจศึกษาเล่าเรียน เชื่อฟัง คำสั่งสอนของ พ่อแม่และประพฤติแต่ในสิ่ง ที่ดีงามจะช่วยให้เยาวชนประสบกับความสำเร็จในชีวิต

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

ผลการค้นคว้าการวิเคราะห์สังเคราะห์การป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชนตามแนวทางพุทธ อภิปรายผลได้ดังนี้

๕.๒.๑ จากผลการวิจัยการป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา ผลการวิจัยพบว่า

๑) **ด้านการป้องกัน** พบว่าการป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา พระสงฆ์ให้ความสำคัญและเข้าใจปัญหาของเด็กและเยาวชนอย่างแท้จริง สอนให้เยาวชนมีความระมัดระวังบุคคลแปลกหน้าที่ให้สิ่งของเพื่อจูงใจให้ใช้ยาเสพติด สอนให้เยาวชนหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติด เช่น เที่ยวกลางคืน หรือมั่วสุมในแหล่งชาตผู้ดูแล สอนให้เยาวชนต้องการมีวินัยในตนเองเป็นหลักในการใช้ชีวิตประจำวันเพื่อห่างไกลสิ่งเสพติด สอนให้เยาวชนมีการป้องกันตนเองด้วยการปฏิเสธการทดลองเสพยาเสพติดทุกชนิด พระสงฆ์สอนให้เยาวชนหากมีเวลาว่างจากการเรียนชอบที่จะหางานอดิเรก เช่น อ่านหนังสือ ชมภาพยนตร์ เล่นกีฬา ฯลฯ มากกว่าที่จะจับกลุ่มสังสรรค์ ให้เยาวชนหลีกเลี่ยงการคบเพื่อนที่เสพยาเสพติดหรือเกี่ยวข้องกับยาเสพติด สอนให้เยาวชนปฏิเสธทันทีเมื่อเพื่อนนำยาเสพติดมาและชวนให้เสพยาเสพติด สอนให้เยาวชนรักษาสุขภาพด้วยการออกกำลังกายรับประทานอาหาร สอนให้เยาวชนเมื่อมีความเครียดที่เกิดจากการเรียน เพื่อน ความรัก หรือครอบครัวจะใช้วิธีการอื่นเพื่อผ่อนคลายโดยไม่อาศัยยาเสพติด สอนให้เยาวชนหากมีเวลาว่างนักศึกษาจะช่วยเหลือการทำงานของครอบครัวมากกว่าการออกไปเที่ยวนอกบ้านและให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องยาเสพติดเป็นอย่างดี สอดคล้องผลการวิจัยพระมหาประสิทธิ์ เขมสิริ ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการปฏิบัติงานตามภารกิจ ๖ ด้าน ของวัดหงษ์ประดิษฐาราม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา” ผลการศึกษาปรากฏดังนี้บทบาท พระสงฆ์ในการปฏิบัติงานตามภารกิจด้านการปกครองตามหลักพระธรรมวินัย ดำเนินการปกครองดูแลพระภิกษุสามเณรภายในวัดมี การมอบอำนาจหน้าที่ออกเป็นแผนกต่าง ด้านศาสนศึกษาจัดให้มีการเรียนการสอนแก่พระภิกษุสามเณร คือทางธรรมและทางโลก ทางธรรมจัดการเรียนการสอนปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรมและบาลี ส่วนทางโลกจัดการเรียนการสอนให้แก่พระภิกษุสามเณรและฆราวาสในระดับอุดมศึกษา ด้านศึกษาสงเคราะห์ เปิดการเรียนการสอนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จัดตั้งชมรมดนตรีไทย ด้านการเผยแผ่ มี

การแสดงพระธรรมเทศนาทุกวันพระ ๘ คำ ๑๕ คำ การอบรมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียน การบรรยายธรรมในหน่วยงานราชการและเอกชน ด้านสาธารณสุขสงเคราะห์และด้าน สาธารณูปการแสดง ดังนั้นให้เห็นว่าเป็นกระบวนการป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา

๒) ด้านเนื้อหาสาระ พบว่าเนื้อหาสาระตามแนวพุทธศาสนา พระสงฆ์ผลิตสื่อ หนังสือ หรือเอกสารเพื่อใช้ในการอธิบายเรื่องยาเสพติดพระสงฆ์สามารถแยกแยะลักษณะและประเภทของ ยาเสพติดได้พระสงฆ์สามารถอธิบายให้เข้าใจเรื่องยาเสพติดได้ง่ายและเป็นรูปธรรมพระสงฆ์มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องยาเสพติดเป็นอย่างดีพระสงฆ์เป็นแกนนำในการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่าง จริงจังพระสงฆ์ใช้จิตวิทยาในการแก้ไขปัญหายาเสพติดและพระสงฆ์มีความเข้าใจในวิธีการป้องกัน ปัญหายาเสพติดอย่างแท้ สอดคล้องผลการวิจัย กรณีการ โอมูณ ได้ทำวิจัยเรื่อง บทบาทของ พระสงฆ์ต่อการพัฒนาท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสหบาลข้าว หมู่บ้านท่าสร้าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์เป็นสื่อบุคคลที่มีความสามารถและทรงคุณค่าในการพัฒนา ท้องถิ่นได้เป็นอย่างดีทั้งนี้ เพราะในทัศนะของ ประชาชนมีความเห็นว่า พระสงฆ์เป็นสื่อบุคคลที่ ประกอบไปด้วยความน่าไว้วางใจ ความสามารถในการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลกับประชาชนและ ความกระตือรือร้นในการทำงานพัฒนาท้องถิ่น การมีพระสงฆ์เป็นสื่อบุคคลที่ได้รับความไว้วางใจ ยอมรับนับถือความเชื่อมั่นจากประชาชน จึงน่าจะมีการสนับสนุนให้พระสงฆ์มีบทบาทในการเป็นผู้นำ ความคิด เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข่าวสารความรู้ ความคิดและนวัตกรรมอย่างเต็มที่ ก่อนอื่นรัฐบาลน่าจะ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของพระสงฆ์ในฐานะที่เป็นสื่อบุคคลเพื่อช่วยสนับสนุนการพัฒนาชุมชน และเพื่อที่พระสงฆ์จะได้กระทำหน้าที่นี้อย่างเต็มที่ ภาครัฐควรจัดอบรมให้พระสงฆ์ได้มีความรู้ในหลักการ พัฒนา นอกเหนือไปจากหลักสูตรที่ต้องศึกษาและให้ถือเป็นนโยบายว่า การช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์จะ เป็นกุศลมหาศาลได้เมื่อได้มีการเตรียมพระสงฆ์เพื่อสนับสนุนงานพัฒนาแล้ว นโยบายการใช้ ทรัพยากรทางการสื่อสารของประเทศให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด ควรได้บรรจุพระสงฆ์ในฐานะสื่อ บุคคลที่หาได้ในท้องถิ่น แต่คำนวณค่ามิได้ในการส่งเสริมการพัฒนาชุมชน

๓) ด้านรูปแบบและวิธีการนำเสนอ พบว่ารูปแบบและวิธีการนำเสนอกระบวนการ ป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนาพระสงฆ์เป็นวิทยากรใช้คำพูดที่เข้าใจง่าย และรู้จริงในเรื่องที่พูดวิทยากรมีเทคนิคในการอธิบายเรื่องยาเสพติดให้เข้าใจง่ายวิทยากรมีสื่อในการ อธิบายถึงโทษของปัญหายาเสพติดเพื่อให้เยาวชนเห็นและตระหนักถึงปัญหาเรื่องยาเสพติดวิทยากรใช้ สื่อที่ทันสมัยในการอธิบายเรื่องยาเสพติดวิทยากรนำเยาวชนและนักเรียนไปศึกษาจริงนอกสถานที่ วิทยากรใช้สื่อรอบ ๆ ตัวในการอธิบายเรื่องยาเสพติดโดยไม่จำเป็นต้องนำตัวอย่างจริงมาเสมอและ วิทยากรใช้ตัวอย่างบุคคลในการอธิบายลักษณะของโทษจากการเสพยาเสพติด สอดคล้องผลการวิจัย ศูนย์ศึกษาเสพติด สถาบันวิชาการ เครือข่ายภาคกลาง ๒ ได้ทำวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแบบการ เสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง ในการจัดการปัญหายาเสพติด ตามแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้”

ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง ในการจัดการปัญหาเสพยาเสพติด ตามแนวคิด องค์การแห่งการเรียนรู้ประกอบด้วย ๓ ขั้นตอนคือขั้นที่ ๑ การใช้บริบทและทุนเดิมของชุมชนในการ เรียนรู้ ประกอบด้วย องค์การในชุมชน คือบ้าน วัด โรงเรียน สถานีนามัย และองค์การบริหารส่วน ตำบล องค์ประกอบของกระบวนการเรียนรู้ คือกิจกรรมการเรียนรู้ ฐานการเรียนรู้ เนื้อหาและองค์ ความรู้โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คือปัจจัยภายในและภายนอกชุมชนขั้นที่ ๒ การใช้การเรียนรู้สู่การ แก้ไขปัญหาที่มี ๖ ขั้นตอนคือ ๑) ชุมชนรับรู้และตระหนักในปัญหา ร่วมกันวิเคราะห์และกำหนด วิสัยทัศน์ร่วมของชุมชน ๒) การเสริมสร้างพลัง แก่แกนนำชุมชนด้วยโปรแกรมการฝึกอบรมด้านเจต คติ เรื่องยาเสพติด เจตคติต่อตนเองและผู้อื่น ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ และศึกษาดูงานชุมชนเข้มแข็ง ๓) ชุมชนร่วมกันแสวงหาและเลือกแนวทางแก้ไข ๔) ชุมชนร่วมกัน ดำเนินการ ๕) ชุมชนร่วมกันประเมินผลการดำเนินการ และร่วมกันปรับปรุง หากไม่สำเร็จ ๖) องค์การ ภายนอกชุมชนเสริมแรง และสนับสนุนทรัพยากร โดยมีการเสริมแรง และสนับสนุนทรัพยากรที่ จำเป็นจากองค์การภายนอกที่เกี่ยวข้องขั้นที่ ๓ ชุมชนเข้มแข็ง ในระดับบุคคลเกิดเจตคติที่ดีในการ แก้ไขปัญหาเสพยาเสพติด เจตคติต่อตนเองและผู้อื่น ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการคิดเป็นระบบ ในระดับชุมชน เกิดกิจกรรมการแก้ไขปัญหาเสพยาเสพติดในชุมชน มีความรัก สามัคคี และจิตสำนึกร่วม การวิจัยครั้งนี้พบว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้น นอกจากทำให้เกิดกิจกรรม การแก้ไขปัญหาเสพยาเสพติดใน ชุมชน อย่างมีประสิทธิภาพ ยังพบว่าสมาชิกชุมชนเกิดความรัก ความเอื้ออาทร และการมีส่วนร่วมใน การดำเนินกิจกรรมอื่น ๆ ในชุมชน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับบุคคลและชุมชน ควรมีการ ประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งต่อไป

๔) ด้านผลสัมฤทธิ์ พบว่าเยาวชนมีความอดทน อดกลั้นต่อการกระทำที่ไม่ดีของผู้อื่น เยาวชนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เยาวชนมีความรู้เรื่องยาเสพติดให้โทษเพิ่มมากขึ้น สถิติปัญหา ความเฉลียวฉลาด มีสุขภาพจิตที่ดี ชยันเรียน การทำงานดี เป็นพลเมืองดี พัฒนาสังคมและเยาวชนจะ ไม่เสพยาเสพติดหรือการเสพยาเสพติดโดยเด็ดขาด สอดคล้องการวิจัย ประไพพัตร โขมพัตร ได้ทำ วิจัยเรื่อง “การแก้ไขปัญหาเสพยาเสพติดโดยใช้ชุมชนเป็นตัวขับเคลื่อน : ศึกษากรณีพื้นที่ชุมชนสวนอ้อย เขตคลองเตยกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีหน้าที่และบทบาทสำคัญในการ ป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพยาเสพติดกระบวนการในการขับเคลื่อนของชุมชนในการแก้ไขปัญหา เสพยาเสพติดแบ่งออกเป็น ๓ ประเภทได้แก่ ๑) ชุมชนตระหนักในปัญหาเสพยาเสพติด ๒) ชุมชนมี เจตนารมณ์แน่วแน่ที่จะแก้ไขปัญหาเสพยาเสพติด ๓) ชุมชนร่วมแรงร่วมใจในการแก้ปัญหาปัจจัยที่ทำให้เกิด การขับเคลื่อนของคนในชุมชนในการป้องกันและแก้ไขยาเสพติดในชุมชนแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่ ๑) ปัจจัยภายในชุมชนประกอบด้วยผู้นำชุมชนชาวบ้านในชุมชนโรงเรียนและผู้นำศาสนา ๒) ปัจจัยภายนอกชุมชนประกอบด้วยหน่วยงานตำรวจและองค์การภาคเอกชนรูปแบบและวิธีการ ดำเนินงานของชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพยาเสพติดในชุมชนแบ่งออกเป็น ๔ ประเภท ได้แก่

๑) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในพื้นที่ตระหนักถึงภัยของยาเสพติด ๒) ขอความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่ร่วมมือกันป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ๓) การขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอกชุมชน ๔) จัดสร้างโครงการและกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนจัดโครงการและกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนและสอดคล้อง พัชรพร ช่วยทอง ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการอบรมและปลูกฝังจริยธรรมในเด็กและเยาวชนให้ห่างไกลยาเสพติดศึกษาเฉพาะกรณีพระสงฆ์ที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยสงฆ์” ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้พระนิสิตในระดับปริญญาตรี ที่มีปัจจัยทางด้านภูมิหลังทางสังคมเกี่ยวกับจำนวนพรรษาและการสนับสนุนจากชุมชนที่แตกต่างกัน ในการจัดกิจกรรมเพื่อการรณรงค์เพื่อป้องกันปัญหายาเสพติด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๕.๒.๒ จากผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์การป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา ผลการวิจัยพบว่าโดยมีกระบวนการป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนาโดยภาพรวมได้แก่ด้านเนื้อหาสาระ ด้านรูปแบบและวิธีการนำเสนอ และด้านผลสัมฤทธิ์การป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนาสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ จึงแสดงให้เห็นว่าผลสัมฤทธิ์การป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนาโดยมีกระบวนการสอดคล้องการวิจัยประไพพัตร โขมพัตร ได้ทำวิจัยเรื่อง “การแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยใช้ชุมชนเป็นตัวขับเคลื่อน : ศึกษากรณีพื้นที่ชุมชนสวนอ้อยเขตคลองเตยกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีหน้าที่และบทบาทสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด กระบวนการในการขับเคลื่อนของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติดแบ่งออกเป็น ๓ ประเภทได้แก่ ๑) ชุมชนตระหนักในปัญหายาเสพติด ๒) ชุมชนมีเจตนาธรรมแน่วแน่ที่จะแก้ปัญหายาเสพติด ๓) ชุมชนร่วมแรงร่วมใจในการแก้ปัญหาปัจจัยที่ทำให้เกิดการขับเคลื่อนของคนในชุมชนในการป้องกันและแก้ไขยาเสพติดในชุมชน

๕.๒.๓ จากผลการทดสอบสมมติฐานของเยาวชนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน ผลสัมฤทธิ์การป้องกันยาเสพติดก่อนและหลังเข้ารับการอบรมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายละเอียดนำมาอภิปราย ดังนี้

๑) ด้านเพศ ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าเยาวชนที่มีเพศต่างกันมีผลสัมฤทธิ์การป้องกันยาเสพติดก่อนและหลังเข้ารับการอบรมโดยรวมไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ ($t=-0.12, P=0.65$) จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย และเมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายด้านพบว่าผลการทดสอบสมมติฐานผลสัมฤทธิ์การป้องกันยาเสพติดก่อนและหลังเข้ารับการอบรมจำแนกตามเพศด้านการป้องกัน ด้านเนื้อหาสาระ ด้านรูปแบบและวิธีการ ด้านผลสัมฤทธิ์ แตกต่างกันทุกด้านที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานข้อที่ ๑

๒) ด้านอายุ ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าโดยรวมเยาวชนที่มีอายุต่างกันมีผลสัมฤทธิ์การป้องกันยาเสพติดก่อนและหลังเข้ารับการอบรม แตกต่างกันทุกด้านที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ ($t=-๑๓.๘๓, p=๐.๐๐$) เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายด้าน พบว่าการทดสอบสมมติฐานผลสัมฤทธิ์การป้องกันยาเสพติดหลังที่ได้รับการอบรมมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนที่ได้รับการอบรม จำแนกตามอายุด้านการป้องกัน ด้านเนื้อหาสาระ ด้านรูปแบบและวิธีการ ด้านผลสัมฤทธิ์ แตกต่างกันทุกด้านที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานข้อที่ ๒

๓) ด้านการศึกษา ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า โดยรวมเยาวชนที่มีการศึกษาต่างกันมีผลสัมฤทธิ์การป้องกันยาเสพติดก่อนและหลังเข้ารับการอบรม แตกต่างกันทุกด้านที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ ($t=-๓๒.๔๑, p=๐.๐๐$) เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายด้าน พบว่าการทดสอบสมมติฐานผลสัมฤทธิ์การป้องกันยาเสพติดหลังที่ได้รับการอบรมมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนที่ได้รับการอบรม จำแนกตามอายุด้านการป้องกัน ด้านเนื้อหาสาระ ด้านรูปแบบและวิธีการ ด้านผลสัมฤทธิ์ แตกต่างกันทุกด้านที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานข้อที่ ๓

๕.๒.๔ ผลการศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการป้องกันยาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา สรุปรูป อภิปรายผล และเสนอแนะ ผลการวิจัยพบว่า

ด้านการป้องกัน ปัญหาอุปสรรคเวลาที่จำกัดในการเลือกใช้วิธีการแก้ปัญหาที่ถูกต้องและเหมาะสมพบปัญหาสอนให้เยาวชนมีการป้องกันเพียงพอกับความต้องการ ข้อเสนอแนะพระสงฆ์สอนให้เยาวชนมีการป้องกันตนเองด้วยการปฏิเสธการทดลองเสพยาเสพติด เช่น ทำงานอดิเรก อ่านหนังสือ ชมภาพยนตร์ เล่นกีฬา ฯลฯ มากกว่าที่จะจับกลุ่มสังสรรค์พระสงฆ์ควรสอนให้เยาวชนหลีกเลี่ยงการดื่มสุราของมีนเมาเพราะเป็นช่องทางให้มีการเสพยาเสพติดได้ง่ายตามหลักศีล ๕ สอนให้เยาวชนอย่างเพียงพอกับความต้องการ สอนให้เยาวชนหลีกเลี่ยงการคบเพื่อนที่เสพยาเสพติด หลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติด เช่น เที่ยวกลางคืน หรือมั่วสุมในแหล่งขาดผู้ดูแลสอดคลองงานวิจัย ประไพพัตร โขมพัตร ได้ทำวิจัยเรื่อง “การแก้ไขปัญหาเสพยาเสพติดโดยใช้ชุมชนเป็นตัวขับเคลื่อน : ศึกษากรณีพื้นที่ชุมชนสวนอ้อยเขตคลองเตยกรุงเทพมหานคร” ปัญหาและอุปสรรคขององค์กรชุมชนในการดำเนินงานแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนสวนอ้อยเขตคลองเตยแบ่งออกเป็น ๒ ประเภทใหญ่ได้แก่

๑) ปัญหาภายในชุมชนประกอบด้วยปัญหาด้านเศรษฐกิจปัญหาด้านการศึกษาปัญหาด้านงบประมาณการดำเนินงานปัญหาด้านความเชื่อและปัญหาด้านผู้นำแนวคิด

๒) ปัญหาภายนอกชุมชนได้แก่ปัญหาด้านการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจและปัญหาด้านการเมือง

ด้านเนื้อหาสาระ ปัญหา อุปสรรคพบว่าเยาวชนยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับเรื่องยาเสพติดที่เยาวชนมีการรับรู้ถึงปัญหาและรับฟังคำแนะนำเพื่อนำไปแก้ไข ข้อเสนอแนะสามารถอธิบายให้เข้าใจ

เรื่องยาเสพติดได้ง่ายและเป็นรูปธรรม หนังสือหรือเอกสารเพื่อใช้ในการอธิบายเรื่องยาเสพติด ใช้จิตวิทยาในการแก้ไขปัญหาเป็นแกนนำในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติด เข้าใจในวิธีการป้องกันสอดคล้องงานวิจัยอำพร อัสวโรจนกุลชัย ได้ศึกษาวิจัยเรื่องลักษณะทางจิตและสถานการณ์ทางสังคมที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการบริหารงานอย่างมีจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่าผลการวิจัยสอดคล้องกับปัญหา อุปสรรคข้อเสนอแนะ การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล ส่วนใหญ่ได้มีการดำเนินการทั้ง ๕ ด้าน คือ

๑) ด้านการให้ความรู้และวิชาการ โรงเรียนให้ครูทุกวิชาเป็นผู้มีบทบาทในการให้ความรู้เรื่อง การป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด วิทยากรที่เชิญมาให้ความรู้ส่วนใหญ่ฝ่ายปกครองเป็นผู้ดำเนินการ วิทยากรที่ได้รับเชิญส่วนมากเป็นวิทยากรจากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โรงเรียนจัดให้มีการอบรมเรื่องยาเสพติดหน้าเสาธงและพบว่า ผู้บริหารให้การอบรมน้อยที่สุด มีโครงการแนะแนวโดยมอบหมายให้อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้แนะแนวมากที่สุดมีการจัดนิทรรศการเพื่อเผยแพร่ความรู้เรื่องยาเสพติด ส่วนมากจัดโดยคณะกรรมการฝ่ายปกครองมีการจัดมุมหนังสือ มีการประชุมวางแผนให้ครูมีส่วนร่วม มีการจัดสำรวจและทำสถิติผู้ใช้ยาเสพติดในโรงเรียน โดยฝ่ายปกครองจัดทำมากที่สุด มีการกำหนดให้ครูใช้สื่อ นวัตกรรมเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดการให้ความรู้พื้นฐานเรื่องยาเสพติดแก่ครูอาจารย์ มีการเขียนป้ายคำขวัญซึ่งทุกโรงเรียนได้ดำเนินการมีการแข่งขันตอบปัญหาและมอบรางวัลเรื่องการต่อต้านยาเสพติดมีการนำครูนักเรียนไปทัศนศึกษาดูงานจากแหล่งบำบัดรักษา ยาเสพติด

๒) ด้านการสื่อสารประชาสัมพันธ์ ทุกโรงเรียนได้ดำเนินการโดยฝ่ายปกครองเป็นผู้รับผิดชอบมากที่สุด กิจกรรมด้านสื่อสารประชาสัมพันธ์การป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด ได้แก่ การออกเอกสารแผ่นพับ การเดินรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด การใช้สื่อ นวัตกรรม

๓) ด้านกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในโรงเรียน โรงเรียนส่วนใหญ่ได้ดำเนินการโดยฝ่ายปกครองได้รับมอบหมายมากที่สุด ในการสนับสนุนด้านการเงินเพื่อจัดกิจกรรมส่วนมากใช้เงินบำรุงการศึกษา การจัดกิจกรรมเสริมทักษะชีวิต เพื่อป้องกันการติดยาเสพติดโครงการเพื่อนเตือนเพื่อนโครงการกีฬาต่อต้านยาเสพติดได้ดำเนินการในระดับสูง มาตรการในการแก้ไขปัญหา เมื่อพบนักเรียนติดยาเสพติด ผลปรากฏว่าทุกฝ่ายได้ให้การช่วยเหลือนักเรียนการให้พ้นการเรียนหรือย้ายโรงเรียนน้อย

๔) ด้านการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมทุกโรงเรียน ได้ประกาศเป็นเขตปลอดสารเสพติดการจัดบรรยากาศให้ร่มรื่นสวยงาม มีที่พักผ่อนหย่อนใจทุกโรงเรียน ได้ดำเนินการเช่นเดียวกันโรงเรียนมีโครงการส่งเสริมให้นักเรียนออกกำลังกาย จัดสนามกีฬา และจัดหาอุปกรณ์กีฬาและ

นั้นหนาการจัดโครงการสร้างบรรยากาศความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน นักเรียนกับครูส่วนใหญ่จัดให้มีชั่วโมงโฮมรูม การแข่งขันกีฬาภายใน

๕) ด้านการติดตามประเมินผล โรงเรียนส่วนใหญ่จัดให้มีคณะกรรมการประเมินผลการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ฝ่ายปกครองได้รับมอบหมายให้ดำเนินการมากที่สุด มีการตรวจสอบนักเรียนเพื่อสำรวจหาผู้ติดยาเสพติด โดยการตรวจปัสสาวะด้วยน้ำยาทดสอบการให้ครูและนักเรียนสังเกตพฤติกรรม แล้วรายงานให้ฝ่ายปกครองทราบ มีการติดตามนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับการเสพยาเสพติดที่ออกจากโรงเรียนไปแล้วยังน้อยอยู่

ด้านรูปแบบและวิธีการ ปัญหาอุปสรรคพบว่าขาดอุปกรณ์นำเสนอวิธีการป้องกันปัญหายาเสพติดอย่างแท้จริงลักษณะที่สร้างความตระหนักกลัวของโทษยาเสพติด ข้อเสนอแนะการอธิบายถึงโทษของปัญหายาเสพติดเพื่อให้เยาวชนเห็นและตระหนักถึงปัญหาเรื่องยาเสพติด ใช้คำพูดที่เข้าใจง่าย และรู้จริงในเรื่องที่พูดใช้สื่อที่ทันสมัยในการอธิบายนำเยาวชนและนักเรียนไปศึกษาจริงนอกสถานที่ หรือใช้สื่อรอบ ๆ ตัวในการอธิบายเรื่องยาเสพติดโดยไม่จำเป็นต้องนำตัวอย่างจริงมาเสมอ สอดคล้องงานวิจัยของจิราภรณ์ ม่วงพราน ได้ศึกษาวิจัยเรื่องประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษา เพื่อส่งเสริมการเข้ารับบริการบำบัดรักษาสารเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายอำเภอบางประอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่าผลการวิจัยสอดคล้องกับปัญหา อุปสรรคข้อเสนอแนะ

๑) ความรู้เรื่องสารเสพติด แบบแผนความเชื่อด้านทัศนคติ แรงจูงใจ แรงสนับสนุนจากสังคม ความสามารถตนเองต่อการเข้ารับบริการบำบัดรักษาสารเสพติด และมีพฤติกรรมการเข้าบำบัดรักษาสารเสพติด มีการเปลี่ยนแปลง คือ ก่อนการทดลองความรู้เรื่องสารเสพติด ทัศนคติ แรงจูงใจ แรงสนับสนุนทางสังคม ความสามารถตนเองต่อการเข้ารับบริการบำบัดรักษาสารเสพติดส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำ และระดับปานกลาง แต่ภายหลังการทดลอง ความรู้เรื่องสารเสพติดแบบแผนความเชื่อด้านทัศนคติ แรงจูงใจ แรงสนับสนุนจากสังคม ความสามารถตนเองต่อการเข้ารับบริการบำบัดรักษาสารเสพติดมีการเปลี่ยนแปลงในระดับที่สูงขึ้น และยังสอดคล้องกับจิตรา ธนสารเสณี ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการสื่อสาร ความรู้ ทัศนคติ และทักษะการปฏิเสธสิ่งเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร

๒) มีความเห็นว่าสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์เป็นสื่อที่มีอิทธิพลในการรณรงค์สิ่งเสพยาเสพติดได้มากที่สุด พ่อแม่ เป็นบุคคลที่มีผลต่อการรณรงค์ป้องกันสิ่งเสพยาเสพติดมากที่สุด กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับข่าวสารเรื่องสิ่งเสพยาเสพติดจาก เพื่อนมากที่สุด รูปแบบการรณรงค์ป้องกันสิ่งเสพยาเสพติดที่ได้ผลนั้นต้องการรูปแบบของการสัมภาษณ์บุคคลที่เคยติดยาเสพติดมากที่สุดอันดับที่สองคือ การทำละครสอดแทรกโทษของยาเสพติด เสนอแนะเกี่ยวกับวิธีรณรงค์ป้องกันสิ่งเสพยาเสพติดที่ประสบความสำเร็จ ในงานวิจัยนี้ ได้แก่ การมีกฎหมายลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างรุนแรง การปราบปรามแหล่งผลิต ค้ายาอย่างจริงจัง การรณรงค์ให้รู้ถึงโทษและพิษภัยของยาเสพติด การให้ความอบอุ่นกับครอบครัว รัฐบาล

ควรเข้มงวดและเอาใจใส่กับการป้องกันการค้ายาเสพติดข้ามประเทศ การเลือกคบเพื่อนที่ดี การปลูกจิตสำนึกให้ผู้คนทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม

๕.๒.๕ องค์ความรู้ที่ได้ทราบจากการวิจัยซึ่งจะนำไปสู่การเสริมสร้างการป้องกันยาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา ได้ดังนี้

๑) การป้องกันการป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนาพระสงฆ์ให้ความสำคัญและเข้าใจปัญหาของเด็กและเยาวชนอย่างแท้จริง สอนให้เยาวชนมีความระมัดระวังบุคคลแปลกหน้าที่ให้สิ่งของเพื่อจูงใจให้ใช้ยาเสพติด สอนให้เยาวชนหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติด ข้อเสนอแนะ : ด้านรูปแบบเป็นวิทยากรใช้คำพูดที่เข้าใจง่ายแบบแผนความเชื่อด้านทัศนคติ แรงจูงใจ แรงสนับสนุนจากสังคม แบบเสนอแนะเกี่ยวกับวิธีณรงค์ป้องกันสิ่งเสพติดที่ประสบความสำเร็จ ได้แก่การมีกฎหมายลงโทษผู้กระทำผิดอย่างรุนแรง

๒) เนื้อหาสาระพระสงฆ์ผลิตสื่อ หนังสือหรือเอกสารเพื่อใช้ในการอธิบายเรื่องยาเสพติด พระสงฆ์สามารถแยกแยะลักษณะและประเภทของยาเสพติดได้พระสงฆ์สามารถอธิบายให้เข้าใจเรื่องยาเสพติดได้ง่ายและเป็นรูปธรรมพระสงฆ์มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องยาเสพติดเป็นอย่างดี พระสงฆ์เป็นแกนนำในการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างจริงจังพระสงฆ์ใช้จิตวิทยาในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ข้อเสนอแนะ : ด้านการพระสงฆ์ผลิตสื่อ หนังสือหรือเอกสารเพื่อใช้ในการอธิบายเรื่องยาเสพติด ๑) ด้านการให้ความรู้และวิชาการ ๒) ด้านการสื่อสารประชาสัมพันธ์ ๓)ด้านกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียน ๔) ด้านการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม๕) ด้านการติดตามประเมินผลการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

๓) รูปแบบวิธีการและวิธีการนำเสนอการป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนาพระสงฆ์เป็นวิทยากรใช้คำพูดที่เข้าใจง่าย และรู้จริงในเรื่องที่พูดวิทยากรมีเทคนิคในการอธิบาย ข้อเสนอแนะ : ด้านรูปแบบเป็นวิทยากรใช้คำพูดที่เข้าใจง่ายแบบแผนความเชื่อด้านทัศนคติ แรงจูงใจ แรงสนับสนุนจากสังคม แบบเสนอแนะเกี่ยวกับวิธีณรงค์ป้องกันสิ่งเสพติดที่ประสบความสำเร็จ ได้แก่การมีกฎหมายลงโทษผู้กระทำผิดอย่างรุนแรง

๔) ผลสัมฤทธิ์เยาวชนมีความอดทน อดกลั้นต่อการกระทำที่ไม่ดีของผู้อื่น เยาวชนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เยาวชนมีความรู้เรื่องยาเสพติดให้โทษเพิ่มมากขึ้น สถิติปัญหาความเฉลียวฉลาด มีสุขภาพจิตที่ดี ขยันเรียน การทำงานดี เป็นพลเมืองดี พัฒนาสังคมและเยาวชนจะไม่เสพยาเสพติดหรือการเสพยาเสพติดโดยเด็ดขาด ข้อเสนอแนะ : ๑) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในพื้นที่ตระหนักถึงภัยของยาเสพติด ๒) ขอความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่ร่วมมือกันป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ๓) การขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอกชุมชน ๔) จัดสร้างโครงการและกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การป้องกันยาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา” ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นที่ควรกำหนดเป็นนโยบาย เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ดังต่อไปนี้

๑. การส่งเสริมบทบาทพระสงฆ์ในการให้ความรู้ความเข้าใจยาเสพติดกับเยาวชนเพื่อบำบัดผู้มีปัญหาเพราะยาเสพติดทำให้ประชาชนได้สบายใจ เป็นการทำการบำบัดโดยอาศัยความเชื่อพระสงฆ์จึงมีบทบาทต่อสังคมไทยเป็นอย่างมากทั้งในทางที่ถูกต้องตามหลักการ

๒. ควรส่งเสริมให้การอบรม การสั่งสอน เผยแผ่ กระบวนการป้องกันยาเสพติดของเยาวชนตลอดจนการประกาศเป็นหน้าที่หลักของพระสงฆ์ที่สำคัญ ที่พระสงฆ์ท่านได้ปฏิบัติมาเป็นปกติอยู่แล้ว ทั้งที่เรียกว่าการเทศน์ แสดงธรรม หรือการปาฐกถาก็ตาม ซึ่งประชาชนทั่วไปให้ความเคารพและสนใจที่จะฟังสาระที่พระสงฆ์เป็นผู้ให้อยู่แล้ว

๓. การส่งเสริมยุทธศาสตร์การป้องกันการติดสารเสพติดของเยาวชนจะเห็นเป็นรูปธรรมได้อย่างชัดเจนมาก เพราะสังคมไทยตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งถึงวาระสุดท้ายนั้น จะมีความเกี่ยวข้องกับบทบาทของพระสงฆ์สม่ำเสมอตามประวัติศาสตร์ชาติไทยทุกยุคสมัย

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๑. ด้านการป้องกันควรใช้หรือบังคับใช้กฎหมายลงโทษผู้กระทำผิดอย่างรุนแรง การปราบปรามแหล่งผลิต ค้ายา การรณรงค์ให้รู้ถึงโทษและพิษภัยของยาเสพติด การให้ความอบอุ่นกับครอบครัว รัฐบาลควรเข้มงวดและเอาใจใส่กับการป้องกันการค้ายาเสพติดข้ามประเทศ การเลือกคบเพื่อนที่ดี

๒. ด้านเนื้อหาสาระการป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนาควรอธิบายให้เข้าใจเรื่องยาเสพติดได้ง่ายและเป็นรูปธรรม มีความเข้าใจในวิธีการป้องกันปัญหาเสพติดอย่างแท้

๓. ด้านรูปแบบและวิธีการการป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนาวิทยากรควรมีสื่อในการอธิบายถึงโทษของปัญหาเสพติดเพื่อให้เยาวชนเห็นและตระหนักถึงปัญหาเรื่องยาเสพติด ใช้สื่อที่ทันสมัยในการอธิบาย ใช้ตัวอย่างบุคคลในการอธิบายลักษณะของโทษจากกรณีศึกษาเสพติด

๔. ควรมีหลักประเด็นผลสัมฤทธิ์การป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนาเยาวชนมีความอดทน อดกลั้นต่อการกระทำที่ไม่ดีของผู้อื่น เยาวชนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เยาวชนมีความรู้เรื่องยาเสพติดให้โทษเพิ่มมากขึ้น สติปัญญาความเฉลียวฉลาด มี

สุขภาพจิตที่ดี ขยันเรียน การทำงานดี เป็นพลเมืองดี พัฒนาสังคมและเยาวชนจะไม่เสพยาเสพติด หรือการเสพยาเสพติดโดยเด็ดขาดได้ง่ายและเป็นรูปธรรม

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การป้องกันยาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา” ผู้วิจัยขอเสนอให้ผู้สนใจ ได้นำไปศึกษาวิจัยครั้งต่อไปในประเด็นดังต่อไปนี้

๑. ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์กับการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในยาเสพติดในกลุ่มเยาวชนในพื้นที่หลากหลาย
๒. ศึกษาการส่งเสริมยุทธศาสตร์การป้องกันการติดสารเสพติดของเยาวชน
๓. ศึกษารูปแบบและวิธีการป้องกันปัญหาเสพยาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา

บรรณานุกรม

๑. ภาษาบาลี - ไทย :

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาบาลี. ฉบับมหาจุฬาเตปิฎก.**

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, ๒๕๐๖.

_____ . **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.** กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ :

กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ : กระทรวงสาธารณสุข. **สถานการณ์การเข้าบ้ำในสถานศึกษา.** กอง
วิเคราะห์วัตถุเสพติด, ๒๕๓๙.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. **สร้างชุมชนนิยม ช่วยเยาวชนไทยห่างไกลยาเสพติด.** วารสารสำนักงาน
ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษ, ๒๕๔๖.

จรัส สุวรรณเวลา,ดร. **ยาเสพติดให้โทษและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท.** สารานุกรมไทยสำหรับ
เยาวชน เล่มที่ ๙, ๒๕๔๘.

ชูทิพย์ ปานปรีชา. **คู่มือสุขภาพจิตสำหรับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การ
ศาสนา, ๒๕๓๐.

รัชณี ณ ระนอง. **กรมการแพทย์. กระทรวงสาธารณสุข. สถาบันวิทยาศาสตร์การแพทย์. จุฬาลงกรณ
มหาวิทยาลัย. รายงานสถิติวิเคราะห์ระบบข้อมูลการติดยาเสพติด, ประชากรซึ่งรับ
การบำบัดรักษาทั่วประเทศ พ.ศ.๒๕๓๘.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ
มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐.

วินัย วีระพัฒนานนท์, รศ.ดร. **สิ่งแวดล้อมและการพัฒนา.** กรุงเทพมหานคร : เรือนแก้วการพิมพ์,
๒๕๔๘.

วรัชนีวรรณ พุทธินิกร. **นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ. ยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเอาชนะ
ยาเสพติด ปี ๒๕๕๕. รายงานสถิติผู้ติดยาเสพติดปี ๒๕๕๔.**

ศรีเรือน แก้วกังวาน. **จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย (เล่ม ๒) วัยรุ่น-วัยสูงอายุ.** พิมพ์ครั้งที่ ๘.
กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๕.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. **วินัยมุข เล่ม ๒ (หลักสูตรนักธรรมชั้นโท).**

กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ที่โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

เสาวนีย์ ภูชุม. **มหันตภัยของยาเสพติด.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เพชรกระจัด จำกัด, ๒๕๔๔.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **แนวทางการดำเนินการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : อรุณการพิมพ์, ๒๕๔๒.

(๒) วิทยานิพนธ์ :

กฤษณะ ผลอนันต์, พล.ต. เลขาธิการ ป.ป.ส. สาเหตุ ปัจจัยและการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเป้าหมายเยาวชนชาวไทยที่ไทยในประเทศ ๘ ปีย้อนหลังเมื่อปี ๒๕๔๐-๒๕๔๗ จำนวน ๑๔๑ เล่ม. **รายงานการวิจัย**. สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส. มีนาคม-มิถุนายน ๒๕๔๘.

กรรณิการ์ โอมูณเ. บทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาท้องถิ่น เฉพาะกรณีโครงการสหบาลข้าวหมู่บ้านท่าสว่าง อ.เมือง จ.สุรินทร์. **วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

คุณ โทชน์. บทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนา. **วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต**. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๒๕.

คณินนิตย์ จันทบุตร, ผศ.ดร. พระพุทธศาสนากับการแก้ไขปัญหายาเสพติดของสังคม : กรณีพระสงฆ์ นักพัฒนาอุบลราชธานี – อานาจเจริญ. **งานวิจัย**. ส่วนวิจัยและพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, ๒๕๔๔.

โคจิ โนสุ. บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาสังคม : ศึกษาเฉพาะกรณีในจังหวัดสงขลา. **ปริญญาโทนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, ๒๕๓๐.

จิตรา ธนสารเสถียร. การสื่อสาร ความรู้ ทักษะชีวิต และทักษะการปฏิเสธสิ่งเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. **วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๑.

จิรพันธ์ ไตรทิพจรัส. โครงสร้างทางสังคมของโรงเรียนกับการแพร่ระบาดของยาบ้า : ศึกษากรณีโรงเรียนมัธยมศึกษา. **วิทยานิพนธ์ดุขฎิบัณฑิต**. สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๒.

จิราภรณ์ ม่วงพราน. ประสิทธิภาพของโปรแกรมสุขศึกษา เพื่อส่งเสริมการเข้ารับบริการบำบัดรักษาสารเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายอำเภอบางประอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๕.

เจียมพงษ์ วงศ์ธรรม. บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม. **วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์**

- รมหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๙.
เฉลิม อุดตกฤษฎ์. การศึกษาบทบาทพระภิกษุในการพัฒนาชุมชน. **วิทยานิพนธ์ สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๑.
- ชื่นจิตต์ เพชรชาติ. การศึกษาความสามารถในการให้คำปรึกษาของพระภิกษุสงฆ์. **วิทยานิพนธ์คณะครุศาสตร์.** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔.
- ดวงเดือน มุลกลาง. การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองโรงเรียนบ้านบวก อำเภอสีจันทน์ลำพูน. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๖.
- ทิพเมษฐ์ สังฆวรรณะ. แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดสำหรับนักศึกษาที่พักในหอพักในจังหวัดปทุมธานี. **วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต** การบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔.
- ธราดล เหมพัฒน์.(ร.ต.ท.). สาเหตุ และปัจจัยที่ทำให้เยาวชนเข้าไปใช้ยาเสพติด. **ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์).** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๐.
- ธัญพร พงษ์โสภณ. บทบาทของพระสงฆ์ สื่อบุคคลในการชี้แนะและปลุกจิตสำนึกประชาชนชนบท เพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษากรณี พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสจังหวัดกาญจนบุรี. **วิทยานิพนธ์วารสารศาสตร์มหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๙.
- ประไพ พรหมเจริญ. การมีส่วนร่วมของครูในการป้องกันการแพร่ระบาดของยาบ้าในสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา จังหวัดชลบุรี. **วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๓.
- ประสิทธิ์ นวลศรี. แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนหัวหินวิทยาคม. **สารนิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๗.
- ผกามาศ สุทธิวัฒน์. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยสิ่งแวดล้อมกับการเสพยาบ้าของเยาวชน. **วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต.** สาขาจิตวิทยาการ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๗.
- นวลจันทร์ ทศนชัยกุล.(ร.ศ). การระบาดของยาเสพติดให้โทษในหมู่เด็กและเยาวชน. **วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต.** คณะสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๐.
- พระมหาบุญชิต สุตะโปรง. ศึกษาคุณสมบัติของพระอรหันต์ในเรื่องบารมี อภิญญา และปัญญา.

- วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต.** ศาสนาเปรียบเทียบ บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๓๖.
- พระมหาประสิทธิ์ เขมสิริ. บทบาทพระสงฆ์ในการปฏิบัติงานตามภารกิจ ๖ ด้าน ของวัดหงส์ประดิษฐาราม อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสงขลา. **วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดสงขลา, ๒๕๕๔.
- พระมหาบุญสมสมบัติ ปากาโร. การนำหลักธรรมที่ได้จากการเข้าค่ายคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนในจังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ.๒๕๔๗. **รายงานการวิจัยโครงการฝึกอบรมพัฒนานักวิจัย รุ่นที่ ๒,** มหาวิทยาลัยมหามกุฏ, ๒๕๔๗.
- พระมหาพรหมพิสิฐ พันธุ์จันทร์ (อิสสรเสวี). การศึกษาวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างศาสนภาพและการเสพสุราของเยาวชน: ศึกษากรณีของนักศึกษาชั้นปีที่ ๑. **วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต.** ศาสนาเปรียบเทียบ,มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๙.
- พินิจ ลาภานานนท์. **บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชนบท.** กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๙.
- พัชรพร ช่วยทอง. บทบาทของพระสงฆ์ในการอบรมและปลูกฝังจริยธรรมในเด็กและเยาวชนให้ห่างไกลยาเสพติดศึกษาเฉพาะกรณีพระสงฆ์ที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยสงฆ์. **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.** ภาควิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ อาชีววิทยาและงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๙.
- ไพฑูรย์ แสงพุ่ม. สาเหตุและปัจจัยที่ทำให้เยาวชนเข้าไปใช้ยาเสพติด และวิธีการ/รูปแบบการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเยาวชน. **วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต.** ศูนย์วิชาการด้านยาเสพติดสำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดสำนักงาน ป.ป.ส. กระทรวงยุติธรรม, ๒๕๔๘.
- มาณี ไชยธีรานูวัฒน์ศิริ และคณะ. บทบาทของพระสงฆ์ในยุคโลกาภิวัตน์ : กรณีศึกษาภาคกลางและภาคตะวันออก. **วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต.** นครปฐม : คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๑.
- รัชนิกร เศรษฐ์. **สังคมวิทยาชนบท.** กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๘.
- วรรณดี มาลัยแก้ว. ยาเสพติดที่แพร่หลายในปัจจุบัน. **รายงานวิจัย.** คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, ๒๕๔๕.
- วุฒินันท์ กันทะเตียน. พระสงฆ์กับการเมือง: แนวคิดและบทบาทในสังคมไทยปัจจุบัน. **วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๑.
- วันชัย ปานจันทร์. บทบาทของพระสงฆ์ในการดูแลเด็กและเยาวชนที่พักอาศัยอยู่ในวัดศึกษากรณีเฉพาะพระสงฆ์ในเขตธนบุรี. **วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต.** บัณฑิต

วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๕.

วัฒนา อติโชติ. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูการสนับสนุนทางสังคมการบรรลุนตามขั้นพัฒนาการและพฤติกรรมพลเมืองดีของวัยรุ่นในภาคกลาง. **วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๐.

ศุภลักษณ์ สุวรรณเครือ. มรรควิธีแห่งรักและเมตตา เพื่อรับใช้สังคมในทัศนะวิทยาการชาวพุทธ.

วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๒.

ศิริดา ศรีโสภา. บทบาทพระสงฆ์กับสุขภาพทางสังคม ๔ มิติ กรณีศึกษา พระอาจารย์สัทธัมโม

ประธานศูนย์พัฒนาคุณธรรม. **วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๑.

ศิโรตน์ ไสวัญณะ. สภาพครอบครัวและวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่เด็กได้รับจากพ่อแม่ผู้ปกครองกับ

พฤติกรรมของเยาวชนไทย : ศึกษากรณีของเยาวชนคนเก่งดีมีสุขและเยาวชนที่ติดยาเสพติด. **รายงานการวิจัย**. พิษณุโลก: สำนักพัฒนาการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมเขตการศึกษา ๗, ๒๕๔๕.

ศูนย์ศึกษาพิเศษสถาบันวิชาการ เครือข่ายภาคกลาง ๒. การพัฒนารูปแบบการ เสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง ในการจัดการปัญหาเสพติด ตามแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้. **วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีพระพุทธบาท**. สถาบันพระบรมราชชนก สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๔๕.

สมเชาว์ ศรีศักดิ์ดา. พฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่๖ในโรงเรียนสังกัด

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๖.

สุทธิวรรณ ตันตริจนาวงศ์และคณะ (รองศาสตราจารย์ ดร.). **การส่งเสริมคุณธรรมที่มีประสิทธิภาพ**

: **กรณีศึกษากลุ่มเด็กเยาวชนและข้าราชการภาครัฐ**. รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกรมการศาสนากระทรวงวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๕๕๒. กรุงเทพมหานคร กรมการศาสนากระทรวงวัฒนธรรม, ๒๕๕๒.

สุดา สงเดช. การศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัวการอบรมเลี้ยงดูโครงสร้างครอบครัวการเห็นคุณค่าในตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. **วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๖.

อมรวิรัช นาคทรพร. **เด็กไทยในมิติวัฒนธรรม**. รายงานการวิจัย สกว. ของนิสิตคณะครุศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก,

๒๕๔๘.

อนันท์ วิริยะพินิจ. บทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชนความเปลี่ยนแปลงทางสังคมไทย.

วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๕.

อภาศิริ สุวรรณานนท์ รัตนา บรรณาธรรม. ปัจจัยด้านบุคคลที่มีผลต่อยาเสพติดที่กลับไปติดยาซ้ำ
ศึกษาเฉพาะการติดยาเสพติดซ้ำประเภท ยาบ้าหรือแอมเฟตามีนเท่านั้น. ส่วนวิชาการ
ด้านยาเสพติด สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด, สำนักงาน ป.ป.ส.,
๒๕๕๐.

อภิชา แดงจำรูญ. การศึกษาการจัดกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมในโรงเรียน

ประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพฯ. รายงานวิจัย.

กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

อภิชัย พันธุเสน. พัฒนาชนบทไทย : สมุทัยและมรรคตอนที่ ๓ ความหวังทางออกและทางเลือก

ใหม่. กรุงเทพมหานคร : มุลนิธิภูมิปัญญา, ๒๕๓๙.

อำพร อัสวโรจนกุลชัย. ลักษณะทางจิตและสถานการณ์ทางสังคมที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมบริหารงาน
อย่างมีจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร.

วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม,
๒๕๔๖.

(๓) เอกสาร

จุไรรัตน์ มีศิริ. โครงการวัดเป็นศูนย์สงเคราะห์และฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด. สำนักงานพระพุทธศาสนา
แห่งชาติ, หนังสือพิมพ์ข่าวสด.

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ, พ.ศ. ๒๕๒๒.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. กองป้องกันยาเสพติด. **ปัญหายาเสพติด
ในกลุ่มเยาวชน.** เอกสารอัดสำเนา : พฤศจิกายน ๒๕๓๙.

สิริวัฒน์ ศรีเครือตง, ดร. **สุขภาพจิต (เอกสารประกอบการสอน),** พ.ศ. ๒๕๔๓.

สำนักปราบปรามยาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส. สำนักนายกรัฐมนตรื. **เอกสารรายงานผลการ**

ปราบปรามยาเสพติดทั่วประเทศประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๐. กรุงเทพมหานคร : ห้าง
หุ้นส่วนจำกัด บางกอกบล็อก, ๒๕๕๐.

(๔) สื่ออิเล็กทรอนิกส์

จิตวิทยาพัฒนาการ, จิตวิทยาพัฒนาการเด็กและวัยรุ่น, แหล่งที่มา:

http://www.baanjomyut.com/library_๒/extension-

[๑/concepts_of_developmental_psychology/0๕_๓.html](http://www.baanjomyut.com/library_๒/extension-๑/concepts_of_developmental_psychology/0๕_๓.html) [๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖].

ไพฑูรย์ แสงพุ่ม, สาเหตุและปัจจัยที่ทำให้เยาวชนเข้าไปใช้ยาเสพติด และวิธีการ/รูปแบบการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเยาวชน, **งานวิจัยด้านยาเสพติด, ๒๕๔๘**. เว็บไซต์ (ออนไลน์) www.thanyarak.go.th.

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือความเที่ยงตรง

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือความเที่ยงตรง
ตามเนื้อหา (Content Validity) จำนวน ๕ ท่าน

๑. ดร.ภัททิยา	กฤษณะพันธุ์	อาจารย์พิเศษ หน่วยวิทยบริการ จังหวัดสระแก้ว
๒. ผศ.ดร.ชัยยันต์	ชีโนกุล	อาจารย์พิเศษ นักวิชาการอิสระ
๓. ดร.เดชา	กัปโก	อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยาและ มานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๔. ผศ.ดร.ณัฐพงศ์	สังวรวรรณ	อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยาและ มานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๕. อาจารย์ผดุง	วรรณทอง	อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยาและ มานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ก่อนเข้ารับการอบรม-หลังเข้ารับการอบรม

แบบสอบถาม

เรื่อง

“การป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวทางพุทธศาสนา”

(ก่อนเข้ารับการอบรม)

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : กรุณาขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับความจริงของท่าน

ข้อความ	
๑. เพศ	
๑. ☐ ชาย	๒. ☐ หญิง
๒. อายุ	
๑. ☐ อายุ ๑๒ ปี	๒. ☐ อายุ ๑๓ ปี
๓. ☐ อายุ ๑๔ ปี	๔. ☐ ตั้งแต่ ๑๕ ปีขึ้นไป
๓. ระดับการศึกษา	
๑. ☐ มัธยมศึกษาปีที่ ๑	๒. ☐ มัธยมศึกษาปีที่ ๒
๓. ☐ มัธยมศึกษาปีที่ ๓	

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา ในชุมชนบ้านโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว

คำชี้แจง : โปรดอ่านข้อความในแต่ละข้อให้เข้าใจ แล้วทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องที่ ตรงกับความ รู้สึก ความคิดเห็น และความต้องการอย่างแท้จริง

ระดับคะแนน ดังนี้

- ๕ หมายถึง มีการป้องกันปัญหายาเสพติดอยู่ในระดับมากที่สุด
- ๔ หมายถึง มีการป้องกันปัญหายาเสพติดอยู่ในระดับมาก
- ๓ หมายถึง มีการป้องกันปัญหายาเสพติดอยู่ในระดับปานกลาง
- ๒ หมายถึง มีการป้องกันปัญหายาเสพติดอยู่ในระดับน้อย
- ๑ หมายถึง มีการป้องกันปัญหายาเสพติดอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การป้องกันปัญหายาเสพติดของ เยาวชนตามแนวทางพุทธศาสนา	ระดับความเข้าใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
ด้านการป้องกัน					
๑. พระสงฆ์ให้ความสำคัญและเข้าใจปัญหาของเด็กและเยาวชนอย่างแท้จริง					
๒. พระสงฆ์สอนให้เยาวชนมีความระมัดระวังบุคคลแปลกหน้าที่ให้สิ่งของเพื่อจูงใจให้ใช้ยาเสพติด					
๓. พระสงฆ์สอนให้เยาวชนหลีกเลี่ยงการดื่มสุราของมึนเมาเพราะเป็นช่องทางให้มีการเสพยาเสพติดได้ง่าย					
๔. พระสงฆ์สอนให้เยาวชนหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติด เช่น เที่ยวกลางคืนหรือมั่วสุมในแหล่งขาดผู้ดูแล					
๕. พระสงฆ์สอนให้เยาวชนต้องการมีวินัยในตนเองเป็นหลักในการใช้ชีวิตประจำวันเพื่อห่างไกลสิ่งเสพติด					
๖. พระสงฆ์สอนให้เยาวชนอย่างเพียงพอกับความต้องการของร่างกาย					
๗. พระสงฆ์สอนให้เยาวชนมีการป้องกันตนเองด้วยการปฏิเสธการทดลองเสพยาเสพติดทุกชนิด					
๘. พระสงฆ์สอนให้เยาวชนหากมีเวลาว่างจากการเรียนชอบที่จะทำงานอดิเรก เช่น อ่านหนังสือ ชมภาพยนตร์ เล่นกีฬา ฯลฯ มากกว่าที่จะจับกลุ่มสังสรรค์					
๙. พระสงฆ์สอนให้เยาวชนหลีกเลี่ยงการคบเพื่อนที่เสพยาเสพติดหรือเกี่ยวข้องกับยาเสพติด					
๑๐. พระสงฆ์สอนให้เยาวชนปฏิเสธทันทีเสมอ					

การป้องกันปัญหาเสพติดของ เยาวชนตามแนวทางพุทธศาสนา	ระดับความเข้าใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
เมื่อเพื่อนนายยาเสพติดมาและชวนให้เสพ ยาเสพติด					
๑๑. พระสงฆ์สอนให้เยาวชนรักษาสุขภาพด้วย การออกกำลังกายรับประทานอาหาร					
๑๒. พระสงฆ์สอนให้เยาวชนเมื่อมีความเครียด ที่เกิดจากการเรียน เพื่อน ความรัก หรือ ครอบครัวจะใช้วิธีการอื่นเพื่อผ่อนคลายโดยไม่ อาศัยยาเสพติด					
๑๓. พระสงฆ์สอนให้เยาวชนหากมีเวลาว่าง นักศึกษาจะช่วยเหลือการทำงานของครอบครัว มากกว่าการออกไปเที่ยวนอกบ้าน					
๑๔. พระสงฆ์ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ เรื่องยาเสพติดเป็นอย่างดี					
๑๕. พระสงฆ์มีความเข้าใจในวิธีการป้องกัน ปัญหาเสพติดอย่างแท้					
ด้านเนื้อหาสาระ					
๑. พระสงฆ์ผลิตสื่อ หนังสือหรือเอกสารเพื่อใช้ ในการอธิบายเรื่องยาเสพติด					
๒. พระสงฆ์สามารถแยกแยะลักษณะและ ประเภทของยาเสพติดได้					
๓. พระสงฆ์สามารถอธิบายให้เข้าใจเรื่อง ยาเสพติดได้ง่ายและเป็นรูปธรรม					
๔. พระสงฆ์มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่อง ยาเสพติดเป็นอย่างดี					
๕. พระสงฆ์เป็นแกนนำในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดอย่างจริงจัง					
๖. พระสงฆ์ใช้จิตวิทยาในการแก้ไขปัญหา					

การป้องกันปัญหายาเสพติดของ เยาวชนตามแนวทางพุทธศาสนา	ระดับความเข้าใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
ยาเสพติด					
๗. พระสงฆ์มีความเข้าใจในวิธีการป้องกัน ปัญหาเสพติดอย่างแท้					
ด้านรูปแบบและวิธีการนำเสนอ					
๑. วิทยากรใช้คำพูดที่เข้าใจง่าย และรู้จริงใน เรื่องที่พูด					
๒. วิทยากรมีเทคนิคในการอธิบายเรื่อง ยาเสพติดให้เข้าใจง่าย					
๓. วิทยากรมีสื่อในการอธิบายถึงโทษของ ปัญหาเสพติดเพื่อให้เยาวชนเห็นและ ตระหนักถึงปัญหาเรื่องยาเสพติด					
๔. วิทยากรใช้สื่อที่ทันสมัยในการอธิบายเรื่อง ยาเสพติด					
๕. วิทยากรนำเยาวชนและนักเรียนไปศึกษา จริงนอกสถานที่					
๖. วิทยากรใช้สื่อรอบ ๆ ตัวในการอธิบายเรื่อง ยาเสพติดโดยไม่จำเป็นต้องนำตัวอย่างจริงมา เสมอ					
๗. วิทยากรใช้ตัวอย่างบุคคลในการอธิบาย ลักษณะของโทษจากการเสพยาเสพติด					

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์การป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนาในชุมชนบ้านโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว

คำชี้แจง : โปรดอ่านข้อความในแต่ละข้อให้เข้าใจ แล้วทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องที่ ตรงกับความรู้สึก ความคิดเห็น และความต้องการอย่างแท้จริง

ผลสัมฤทธิ์การป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา	ระดับความเข้าใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑.ความสามารถในการเลือกใช้วิธีการแก้ปัญหาที่ถูกต้องและเหมาะสม					
๒.เยาวชนมีความอดทน / อดกลั้นต่อการกระทำที่ไม่ดีของผู้อื่น					
๓.เยาวชนมีการรับรู้ถึงปัญหาและรับฟังคำแนะนำเพื่อนำไปแก้ไข					
๔.เยาวชนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์					
๕.เยาวชนมีความรู้เรื่องยาเสพติดให้โทษเพิ่มมากขึ้น					
๗.เยาวชนเห็นถึงโทษของการติดยาเสพติด					

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกระบวนการป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชนตามแนวทางพุทธศาสนา

๑) ด้านการป้องกัน

ปัญหา อุปสรรค

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

๒) ด้านเนื้อหาสาระ

ปัญหา อุปสรรค

.....
.....

ข้อเสนอแนะ

.....
.....

๓) ด้านรูปแบบและวิธีการนำเสนอ

ปัญหา อุปสรรค

.....
.....

ข้อเสนอแนะ

.....
.....

“ขอบคุณนักเรียนทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม”

แบบสอบถาม

เรื่อง

“การป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวทางพุทธศาสนา”

(หลังเข้ารับการอบรม)

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : กรุณาขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับความจริงของท่าน

ข้อความ	
๑. เพศ	
๑. ☐ ชาย	๒. ☐ หญิง
๒. อายุ	
๑. ☐ อายุ ๑๒ ปี	๒. ☐ อายุ ๑๓ ปี
๓. ☐ อายุ ๑๔ ปี	๔. ☐ ตั้งแต่ ๑๕ ปีขึ้นไป
๓. ระดับการศึกษา	
๑. ☐ มัธยมศึกษาปีที่ ๑	๒. ☐ มัธยมศึกษาปีที่ ๒
๓. ☐ มัธยมศึกษาปีที่ ๓	

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา ในชุมชนบ้านโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว

คำชี้แจง : โปรดอ่านข้อความในแต่ละข้อให้เข้าใจ แล้วทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องที่ ตรงกับความ รู้สึก ความคิดเห็น และความต้องการอย่างแท้จริง

ระดับคะแนน ดังนี้

- ๕ หมายถึง มีการป้องกันปัญหายาเสพติดอยู่ในระดับมากที่สุด
- ๔ หมายถึง มีการป้องกันปัญหายาเสพติดอยู่ในระดับมาก
- ๓ หมายถึง มีการป้องกันปัญหายาเสพติดอยู่ในระดับปานกลาง
- ๒ หมายถึง มีการป้องกันปัญหายาเสพติดอยู่ในระดับน้อย
- ๑ หมายถึง มีการป้องกันปัญหายาเสพติดอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การป้องกันปัญหายาเสพติดของ เยาวชนตามแนวทางพุทธศาสนา	ระดับความเข้าใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
ด้านการป้องกัน					
๑. พระสงฆ์ให้ความสำคัญและเข้าใจปัญหาของเด็กและเยาวชนอย่างแท้จริง					
๒. พระสงฆ์สอนให้เยาวชนมีความระมัดระวังบุคคลแปลกหน้าที่ให้สิ่งของเพื่อจูงใจให้ใช้ยาเสพติด					
๓. พระสงฆ์สอนให้เยาวชนหลีกเลี่ยงการดื่มสุราของมึนเมาเพราะเป็นช่องทางให้มีการเสพยาเสพติดได้ง่าย					
๔. พระสงฆ์สอนให้เยาวชนหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติด เช่น เที่ยวกลางคืนหรือมั่วสุมในแหล่งขาดผู้ดูแล					
๕. พระสงฆ์สอนให้เยาวชนต้องการมีวินัยในตนเองเป็นหลักในการใช้ชีวิตประจำวันเพื่อห่างไกลสิ่งเสพติด					
๖. พระสงฆ์สอนให้เยาวชนอย่างเพียงพอกับความต้องการของร่างกาย					
๗. พระสงฆ์สอนให้เยาวชนมีการป้องกันตนเองด้วยการปฏิเสธการทดลองเสพยาเสพติดทุกชนิด					
๘. พระสงฆ์สอนให้เยาวชนหากมีเวลาว่างจากการเรียนชอบที่จะทำงานอดิเรก เช่น อ่านหนังสือ ชมภาพยนตร์ เล่นกีฬา ฯลฯ มากกว่าที่จะจับกลุ่มสังสรรค์					
๙. พระสงฆ์สอนให้เยาวชนหลีกเลี่ยงการคบเพื่อนที่เสพยาเสพติดหรือเกี่ยวข้องกับยาเสพติด					
๑๐. พระสงฆ์สอนให้เยาวชนปฏิเสธทันทีเสมอ					

การป้องกันปัญหาเสพติดของ เยาวชนตามแนวทางพุทธศาสนา	ระดับความเข้าใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
เมื่อเพื่อนนายาเสพติดมาและชวนให้เสพ ยาเสพติด					
๑๑. พระสงฆ์สอนให้เยาวชนรักษาสุขภาพด้วย การออกกำลังกายรับประทานอาหาร					
๑๒. พระสงฆ์สอนให้เยาวชนเมื่อมีความเครียด ที่เกิดจากการเรียน เพื่อน ความรัก หรือ ครอบครัวจะใช้วิธีการอื่นเพื่อผ่อนคลายโดยไม่ อาศัยยาเสพติด					
๑๓. พระสงฆ์สอนให้เยาวชนหากมีเวลาว่าง นักศึกษาจะช่วยเหลือการทำงานของครอบครัว มากกว่าการออกไปเที่ยวนอกบ้าน					
๑๔. พระสงฆ์ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ เรื่องยาเสพติดเป็นอย่างดี					
๑๕. พระสงฆ์มีความเข้าใจในวิธีการป้องกัน ปัญหาเสพติดอย่างแท้					
ด้านเนื้อหาสาระ					
๑. พระสงฆ์ผลิตสื่อ หนังสือหรือเอกสารเพื่อใช้ ในการอธิบายเรื่องยาเสพติด					
๒. พระสงฆ์สามารถแยกแยะลักษณะและ ประเภทของยาเสพติดได้					
๓. พระสงฆ์สามารถอธิบายให้เข้าใจเรื่อง ยาเสพติดได้ง่ายและเป็นรูปธรรม					
๔. พระสงฆ์มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่อง ยาเสพติดเป็นอย่างดี					
๕. พระสงฆ์เป็นแกนนำในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดอย่างจริงจัง					
๖. พระสงฆ์ใช้จิตวิทยาในการแก้ไขปัญหา					

การป้องกันปัญหายาเสพติดของ เยาวชนตามแนวทางพุทธศาสนา	ระดับความเข้าใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
ยาเสพติด					
๗. พระสงฆ์มีความเข้าใจในวิธีการป้องกัน ปัญหาเสพติดอย่างแท้					
ด้านรูปแบบและวิธีการนำเสนอ					
๑. วิทยากรใช้คำพูดที่เข้าใจง่าย และรู้จริงใน เรื่องที่พูด					
๒. วิทยากรมีเทคนิคในการอธิบายเรื่อง ยาเสพติดให้เข้าใจง่าย					
๓. วิทยากรมีสื่อในการอธิบายถึงโทษของ ปัญหาเสพติดเพื่อให้เยาวชนเห็นและ ตระหนักถึงปัญหาเรื่องยาเสพติด					
๔. วิทยากรใช้สื่อที่ทันสมัยในการอธิบายเรื่อง ยาเสพติด					
๕. วิทยากรนำเยาวชนและนักเรียนไปศึกษา จริงนอกสถานที่					
๖. วิทยากรใช้สื่อรอบ ๆ ตัวในการอธิบายเรื่อง ยาเสพติดโดยไม่จำเป็นต้องนำตัวอย่างจริงมา เสมอ					
๗. วิทยากรใช้ตัวอย่างบุคคลในการอธิบาย ลักษณะของโทษจากการเสพยาเสพติด					

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์การป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนาในชุมชนบ้านโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว

คำชี้แจง : โปรดอ่านข้อความในแต่ละข้อให้เข้าใจ แล้วทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องที่ ตรงกับความรู้สึก ความคิดเห็น และความต้องการอย่างแท้จริง

ผลสัมฤทธิ์การป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา	ระดับความเข้าใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑.ความสามารถในการเลือกใช้วิธีการแก้ปัญหาที่ถูกต้องและเหมาะสม					
๒.เยาวชนมีความอดทน / อดกลั้นต่อการกระทำที่ไม่ดีของผู้อื่น					
๓.เยาวชนมีการรับรู้ถึงปัญหาและรับฟังคำแนะนำเพื่อนำไปแก้ไข					
๔.เยาวชนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์					
๕.เยาวชนมีความรู้เรื่องยาเสพติดให้โทษเพิ่มมากขึ้น					
๗.เยาวชนเห็นถึงโทษของการติดยาเสพติด					

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกระบวนการป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวทางพุทธศาสนา

๑) ด้านการป้องกัน

ปัญหา อุปสรรค

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

๒) ด้านเนื้อหาสาระ

ปัญหา อุปสรรค

.....
.....

ข้อเสนอแนะ

.....
.....

๓) ด้านรูปแบบและวิธีการนำเสนอ

ปัญหา อุปสรรค

.....
.....

ข้อเสนอแนะ

.....
.....

“ขอบคุณนักเรียนทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม”

ภาคผนวก ค

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง “การป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวทางพุทธศาสนา”

แบบสัมภาษณ์เจาะลึก (Indepth Interview)

คำชี้แจง

๑) แบบสัมภาษณ์ชุดนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนทั้งสิ้น ๕ คน

๒) แบบสัมภาษณ์ชุดนี้ มีทั้งหมด ๔ ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ ๒ การป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา ในชุมชน บ้านโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว

ส่วนที่ ๓ ผลสัมฤทธิ์การป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนาใน ชุมชนบ้านโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว

ส่วนที่ ๔ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการป้องกันยาเสพติดของเยาวชน ตามแนวพุทธศาสนา

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ผู้ให้สัมภาษณ์

ข้อมูลผู้ให้ข้อมูล

๑. ชื่อ..... นามสกุล/ฉายา.....อายุ.....ปี

๒. ที่อยู่.....เลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....

อำเภอ.....จังหวัด.....

๓. ระดับการศึกษา.....

๔. สัมภาษณ์เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

๕. หมายเลขโทรศัพท์

ส่วนที่ ๒ การป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา ในชุมชนบ้านโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว

๑) ท่านคิดว่าพระสงฆ์มีกระบวนการป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา ในชุมชนบ้านโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้วอย่างไรบ้าง?

.....

๒) พระสงฆ์สอนให้เยาวชนป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา อย่างไร?

.....

.....

ส่วนที่ ๓ ผลสัมฤทธิ์การป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนาในชุมชนบ้านโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว

๑) ผลสัมฤทธิ์การป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนาในชุมชนบ้านโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว มีอย่างไรบ้าง?

.....

.....

๒) ท่านมีมีการรับรู้ถึงปัญหาและรับฟังคำแนะนำของพระสงฆ์ต่อปัญหายาเสพติดอย่างไร และนำไปแก้ไขในลักษณะใดบ้าง?

.....

.....

ส่วนที่ ๔ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการป้องกันยาเสพติดของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา

๑) เยาวชนมีความสามารถในการเลือกใช้วิธีการแก้ปัญหาที่ถูกต้องและเหมาะสมอย่างไรบ้าง

.....

.....

๒) เยาวชนมีความอดทน / อดกลั้นต่อการกระทำที่ไม่ดีของผู้อื่นอย่างไรบ้าง

.....

.....

๓) เยาวชนมีการรับรู้ถึงปัญหาและรับฟังคำแนะนำเพื่อนำไปแก้ไขอย่างไรบ้าง

.....

.....

๔) เยาวชนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์อย่างไรบ้าง

.....

.....

๕) เยาวชนมีความรู้เรื่องยาเสพติดให้โทษเพิ่มมากขึ้นอย่างไรบ้าง

.....

.....

๗) เยาวชนเห็นถึงโทษของการติดยาเสพติดอย่างไรบ้าง

.....
.....

(ลงชื่อ).....ผู้สัมภาษณ์

พระครูบุญเขตโสภณ (วินัย รวิณโณ)

นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ง

ตารางการฝึกอบรมเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในเยาวชน

**การฝึกอบรมเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในเยาวชน
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓
โครงการอบรม “เยาวชนรุ่นใหม่ต้านภัยยาเสพติด”
หลักสูตร ๑ วัน**

ปัญหาเสพติดในปัจจุบันระบาดกันทั่วในประเทศไทยโดยเฉพาะในสถานศึกษาต่างๆ การแก้ปัญหาเสพติดที่ดีที่สุดคือการเริ่มจากระดับนักเรียนและนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ เป็นช่วงที่ผูกพันกับเพื่อนมากหากเพื่อนชวนไปทางใดก็จะไปตามเพื่อนในทางนั้นและหากตนเองชักชวนเพื่อนไปในทางใดเพื่อนก็จะตามตนเองไปตามทางตนชักชวนเพราะฉะนั้นจึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งต้องศึกษาธรรมชาติและรู้ถึงโทษภัยของยาเสพติดเพื่อจะได้ไปชักชวนเพื่อนให้ดำเนินชีวิตให้พ้นและปลอดภัยจากยาเสพติดได้

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อสร้างความตระหนักรู้พิษภัยของสิ่งเสพติด (บุหรี่ยาเสพติด)
๒. เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันต่อสิ่งเสพติด
๓. เพื่อรู้ถึงผลเสียต่อสุขภาพของตนเองและคนรอบข้าง
๔. เพื่อให้เยาวชนบอกกล่าวห้ามคนใกล้ชิดไม่ให้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้
๕. เพื่อให้รู้จักวิธีคิดที่จะช่วยชุมชนให้ปลอดภัยจากยาเสพติดได้

เนื้อหาสาระการอบรม

๑. **ธรรมนันทนาการ** เป็นกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ให้กับผู้เข้ารับการอบรมในระหว่างการอบรม เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับทำกิจกรรมต่อไป
๒. **จิตอาสาไม่พึ่งพายาเสพติด** เป็นกิจกรรมที่พูดถึงคนที่เป็นเพื่อนกันยอมไม่ชักชวนเพื่อนไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดและช่วยเป็นเกราะป้องกันเพื่อนหากคิดจะไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดโดยการเป็นกระบอกเสียงบอกถึงโทษภัยของสิ่งเสพติดเหล่านั้นอีกทั้งเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเพื่อนหลังจากกลับจากการอบรมโดยใช้กิจกรรมสื่อเพื่อนช่วยให้พ้นจากการชักจูงไปในทางยาเสพติด
๓. **กลุ่มสัมพันธ์** เป็นกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างผู้เข้าร่วมอบรมก่อนการอบรมเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เข้ารับการอบรมมีความพร้อมสำหรับการอบรมและรู้จักการสร้างการทำงานเป็นทีมรวมถึงรู้จักการมารยาทในการอยู่ร่วมกัน

๔. สุขได้โดยไม่ต้องพึ่งยาเป็นการสอนให้นักเรียนรู้จักยาเสพติดโดยเฉพาะบุหรีเหล้ากัญชา ยาบ้าและสารระเหยตามแบบใบความรู้พร้อมแบ่งกลุ่มสะท้อนความรู้สึกเขียนความรู้ที่ได้รับจากใบความรู้ลงในกระดาษปรีฟ

๕. สวดมนต์บริหารจิตเจริญปัญญาเป็นการฝึกสมาธิเบื้องต้นสำหรับการเตรียมความพร้อมในชั้นเรียนในการศึกษาในอนาคตเพิ่มปัญญาฝึกสติในการฟังพูดอ่านเขียนด้วยการสวดมนต์และฝึกสติ

๖. โครงการทักษะชีวิตพิชิตยาเป็นการนำเสนอสื่อที่เกี่ยวข้องกับความตระหนักรู้คุณค่าของตนเองและทำกิจกรรมสร้างสัมพันธภาพในหมู่คณะสุดท้ายคือฟังทักษะในการเผชิญปัญหาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในแต่ละกลุ่มย่อยโดยเขียนข้อมูลที่ได้ลงในกระดาษปรีฟจากนั้นติดกระดาษปรีฟที่เขียนเสร็จแล้วให้เพื่อนๆที่เข้าร่วมอบรมได้รับรู้ร่วมกันในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มเรา

๗. อธิษฐานใจไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นกิจกรรมมุ่งเน้นถึงคุณของพระรัตนตรัยโดยให้เด็กได้ซาบซึ้งถึงพระคุณของพระพุทธเจ้าซึ่งเป็นตัวอย่างในด้านการตั้งพระทัยศึกษาหาความรู้โดยไม่ยุ่งเกี่ยวกับสิ่งกระตุ้นต่างๆซึ่งเป็นสารเสพติดฉะนั้นน้องๆเด็กๆเยาวชนจึงควรรนำพระปณิธานของพระพุทธองค์เป็นตัวอย่างอธิษฐานจิตไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดไม่ฝักใฝ่ยาเสพติดตลอดชีวิต

สื่อการจัดกิจกรรม

๑. สื่อเรื่องบุหรี
๒. สื่อเรื่องเหล้า (สุรา)
๓. สื่อเรื่องกัญชา
๔. สื่อเรื่องยาบ้า
๕. สื่อเรื่องสารระเหย (Inhalants)
๖. กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษต่อเยาวชน
๗. กิจกรรมรู้เท่าทันยาเสพติด
๘. วัสดุอุปกรณ์อื่นๆที่ทางพระวิทยากรหรือวิทยากรที่ต้องการนอกเหนือจากนี้

คุณธรรมที่ได้รับ

๑. ยาเสพติดเป็นภัยต่อชีวิตและสังคม
๒. ปฏิบัติตามหลักศีลข้อที่ ๕ และละเว้นจากอบายมุขการดื่มของมึนเมา
๓. การทำจิตให้บริสุทธิ์ - เพิ่มปัญญาการฝึกให้มีสติในการฟังพูดอ่านเขียน
๔. รู้ถึงกฎแห่งกรรมทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว
๕. ความกตัญญู

แนวการวัดและประเมินผล

แบบประเมินความพึงพอใจ

ผู้เข้าอบรม

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่๔ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่๓

ผู้รับผิดชอบโครงการ

พระครูบุญเขตโสภณ เจ้าอาวาสวัดโคกสูง ร่วมกับ ชมรมจิตอาสาพัฒนาชุมชน
สถานที่

ณ ศาลาการเปรียญวัดโคกสูง

เวลาในการอบรม

หลักสูตร๑วัน

วิทยากร

วิทยากร ๓ รูป/คน

กำหนดการอบรม
โครงการอบรม “เยาวชนรุ่นใหม่ต้านภัยยาเสพติด”
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓
 ระยะเวลา๑วัน
 วันพุธที่ ๒๕ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๘
 ณ วัดโคกสูง
 ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว

เวลา	กิจกรรม	หมายเหตุ
๐๙.๓๐ – ๑๐.๓๐	พิธีเปิด - ประธานในพิธีจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย - พระครูวาปีสังฆกิจ เจ้าคณะอำเภอโคกสูง ประธานฝ่ายสงฆ์ นำกล่าวบูชาพระรัตนตรัย - พระครูบุญเขตโสภณ เจ้าของโครงการกล่าวรายงาน - พระครูวาปีสังฆกิจ ประธานในพิธีกล่าวให้โอวาทและกล่าวเปิดโครงการ	
๑๑.๐๐ – ๑๒.๐๐	พัก ฉันทภัตตาหารเพล / เด็กเยาวชนและผู้เข้าร่วมฟังการ อบรมรับประทานอาหาร	
๑๒.๓๐ – ๑๓.๓๐	วิทยากร กองร้อย ตชด.126	
๑๓.๓๐-๑๔.๓๐	พระครูภากรณีโสภณ ประธานชมรม ขอส.	
๑๔.๓๐-๑๕.๓๐	พระครูโสภณธรรมธัช	
๑๖.๓๐น.	พิธีปิด -พระครูบุญเขตโสภณ เจ้าอาวาสวัดโคกสูงมอบ ทุนการศึกษา - ประธานจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย - เจ้าของโครงการกล่าวสรุปผลโครงการ - ประธานให้โอวาท และกล่าวปิดโครงการ - กราบลาพระรัตนตรัย	

หมายเหตุ :กำหนดการนี้อาจปรับตามความพร้อมของสถานที่และระยะเวลา

ภาคผนวก จ

หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

โทร. (ภายใน) ๒๑๒๒, ๘๒๗๘, ๘๒๗๙

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๔๕

วันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน อาจารย์ผดุง วรรณทอง

ด้วย พระครูบุญเขตโสภณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๔๐๔๒๖๒ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวทางพุทธศาสนา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนิษฐ ศรีทอง)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ดร.ผดุง

เรียน รศ.ผดุง

อ.ผดุง

อาจารย์ผดุง วรรณทอง

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

โทร. (ภายใน) ๒๑๒๒, ๘๒๗๘, ๘๒๗๙

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๔๕

วันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๗

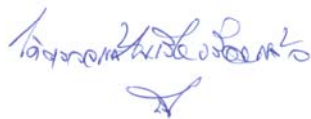
เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผศ.ดร.ณัฐพงศ์ สัจจวรรณ

ด้วย พระครูบุญเขตโสภณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๔๐๔๒๖๒ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชนตามแนวทางพุทธศาสนา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

 N. N. e. ๒๕๕๗

 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกนิกูร์ ศรีทอง)
 ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา โทร. (ภายใน) ๒๑๒๒, ๘๒๗๘, ๘๒๗๙

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๔๕

วันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน อาจารย์ ดร.เดชา กัปโก

ด้วย พระครูบุญเขตโสภณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๔๐๔๒๖๒๒ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชนตามแนวทางพุทธศาสนา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกนิจู ศรีทอง)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ได้ตรวจแก้ไขเครื่องมือโดย
ดิฉันในคืนวันพุธที่แล้ว
๑๑ ก.ค. ๒๕๕๗
(๑๕.๑๑๑ ก.ค.๒๕๕๗)
๒๒ พ.ค. ๒๕๕๗

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๔๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
เรียน ผศ.ดร.ชัยันต์ ชีโนกุล
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระครูบุญเขตโสภณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๔๐๔๒๒๒ นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชนตามแนวทางพุทธศาสนา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังเอกสารที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกนิงกูร์ ศรีทอง)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์
โทร/โทรสาร ๐-๒๔๓๓-๒๑๓๓ ต่อ ๒๑๒๒

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๔๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๔ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
เรียน อาจารย์ ดร.ภัทธิตา กฤษณะพันธุ์
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระครูบุญเขตโสภณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๔๐๔๒๖๒ นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธ
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
วิจัยเรื่อง “กระบวนการป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชนตามแนวทางพุทธศาสนา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนา
สังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็น
ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังเอกสารที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความ
อนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกนิงกูร์ ศรีทอง)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

(ดร.ภัทธิตา กฤษณะพันธุ์)

ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์
โทร/โทรสาร ๐-๒๔๓๓-๒๑๓๓ ต่อ ๒๑๒๒

ภาคผนวก ฉ

ผลการหาดัชนีความสอดคล้อง (ICO)

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง
การป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวทางพุทธศาสนา
ผลการหาค่าความเที่ยงตรงของเครื่องมือ (IOC)
(ก่อนเข้ารับการอบรม)

ข้อที่	บทบาทพระสังฆาธิการด้านต่าง ๆ	ผู้เชี่ยวชาญ/คนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า(IOC)	แปลผล
	ด้านการป้องกัน								
๑	พระสงฆ์ให้ความสำคัญและเข้าใจปัญหาของเด็กและเยาวชนอย่างแท้จริง	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	พระสงฆ์สอนให้เยาวชนมีความระมัดระวังบุคคลแปลกหน้าที่ให้สิ่งของเพื่อจูงใจให้ใช้ยาเสพติด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	พระสงฆ์สอนให้เยาวชนหลีกเลี่ยงการดื่มสุราของมึนเมาเพราะเป็นช่องทางให้มีการเสพยาเสพติดได้ง่าย	๐	๑	๑	๑	๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๔	พระสงฆ์สอนให้เยาวชนหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติด เช่น เทียวกลางคืน หรือ มั่วสุมในแหล่งขาดผู้ดูแล	๑	๐	๑	๑	๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๕	พระสงฆ์สอนให้เยาวชนต้องการมีวินัยในตนเองเป็นหลักในการใช้ชีวิตประจำวันเพื่อห่างไกลสิ่งเสพติด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๖	พระสงฆ์สอนให้เยาวชนอย่างเพียงพอกับความต้องการของร่างกาย	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ข้อที่	บทบาทพระสังฆาธิการด้านต่าง ๆ	ผู้เชี่ยวชาญ/คนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า(IOC)	แปลผล
๗	พระสงฆ์สอนให้เยาวชนมีการป้องกันตนเองด้วยการปฏิเสธการทดลองเสพยาเสพติดทุกชนิด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๘	พระสงฆ์สอนให้เยาวชนหากมีเวลาว่างจากการเรียนชอบที่จะทำงานอดิเรก เช่น อ่านหนังสือ ชมภาพยนตร์ เล่นกีฬา ฯลฯ มากกว่าที่จะจับกลุ่มสังสรรค์	๐	๑	๑	๑	๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๙	พระสงฆ์สอนให้เยาวชนหลีกเลี่ยงการคบเพื่อนที่เสพยาเสพติดหรือเกี่ยวข้องกับยาเสพติด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๐	พระสงฆ์สอนให้เยาวชนปฏิเสธทันทีเมื่อเพื่อนนายาเสพติดมาและชวนให้เสพยาเสพติด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๑	พระสงฆ์สอนให้เยาวชนรักษาสุขภาพด้วยการออกกำลังกายรับประทานอาหาร	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๒	พระสงฆ์สอนให้เยาวชนเมื่อมีความเครียดที่เกิดจากการเรียน เพื่อน ความรัก หรือครอบครัวจะใช้วิธีการอื่นเพื่อผ่อนคลายโดยไม่อาศัยยาเสพติด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๓	พระสงฆ์สอนให้เยาวชนหากมีเวลาว่างนักศึกษาจะช่วยเหลือการงานของครอบครัวมากกว่าการออกไปเที่ยวนอกบ้าน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๔	พระสงฆ์ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องยาเสพติดเป็นอย่างดี	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

๑	วิทยากรใช้คำพูดที่เข้าใจง่าย และรู้จริงในเรื่องที่พูด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	วิทยากรมีเทคนิคในการอธิบายเรื่องยาเสพติดให้เข้าใจง่าย	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	วิทยากรมีสื่อในการอธิบายถึงโทษของปัญหายาเสพติดเพื่อให้เยาวชนเห็นและตระหนักถึงปัญหาเรื่องยาเสพติด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔	วิทยากรใช้สื่อที่ทันสมัยในการอธิบายเรื่องยาเสพติด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕	วิทยากรนำเยาวชนและนักเรียนไปศึกษาจริงนอกสถานที่	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๖	วิทยากรใช้สื่อรอบ ๆ ตัวในการอธิบายเรื่องยาเสพติดโดยไม่จำเป็นต้องนำตัวอย่างจริงมาเสมอ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๗	วิทยากรใช้ตัวอย่างบุคคลในการอธิบายลักษณะของโทษจากการเสพยาเสพติด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง
การป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวทางพุทธศาสนา
ผลการหาค่าความเที่ยงตรงของเครื่องมือ (IOC)
(หลังเข้ารับการอบรม)

ข้อที่	บทบาทพระสงฆ์ฆาธิการด้านต่าง ๆ	ผู้เชี่ยวชาญ/คนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า(IOC)	แปลผล
	ด้านการป้องกัน								
๑	พระสงฆ์ให้ความสำคัญและเข้าใจปัญหาของเด็กและเยาวชนอย่างแท้จริง	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	พระสงฆ์สอนให้เยาวชนมีความระมัดระวังบุคคลแปลกหน้าที่ให้สิ่งของเพื่อจูงใจให้ใช้ยาเสพติด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	พระสงฆ์สอนให้เยาวชนหลีกเลี่ยงการดื่มสุราของมึนเมาเพราะเป็นช่องทางให้มีการเสพยาเสพติดได้ง่าย	๐	๑	๑	๑	๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๔	พระสงฆ์สอนให้เยาวชนหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติด เช่น เทียวกลางคืน หรือ มั่วสุมในแหล่งขาดผู้ดูแล	๑	๐	๑	๑	๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๕	พระสงฆ์สอนให้เยาวชนต้องการมีวินัยในตนเองเป็นหลักในการใช้ชีวิตประจำวันเพื่อห่างไกลสิ่งเสพติด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๖	พระสงฆ์สอนให้เยาวชนอย่างเพียงพอกับความต้องการของร่างกาย	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ข้อที่	บทบาทพระสังฆาธิการด้านต่าง ๆ	ผู้เชี่ยวชาญ/คนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า(IOC)	แปลผล
๗	พระสงฆ์สอนให้เยาวชนมีการป้องกันตนเองด้วยการปฏิเสธการทดลองเสพยาเสพติดทุกชนิด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๘	พระสงฆ์สอนให้เยาวชนหากมีเวลาว่างจากการเรียนชอบที่จะทำงานอดิเรก เช่น อ่านหนังสือ ชมภาพยนตร์ เล่นกีฬา ฯลฯ มากกว่าที่จะจับกลุ่มสังสรรค์	๐	๑	๑	๑	๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๙	พระสงฆ์สอนให้เยาวชนหลีกเลี่ยงการคบเพื่อนที่เสพยาเสพติดหรือเกี่ยวข้องกับยาเสพติด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๐	พระสงฆ์สอนให้เยาวชนปฏิเสธทันทีเสมอเมื่อเพื่อนนายาเสพติดมาและชวนให้เสพยาเสพติด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๑	พระสงฆ์สอนให้เยาวชนรักษาสุขภาพด้วยการออกกำลังกายรับประทานอาหาร	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๒	พระสงฆ์สอนให้เยาวชนเมื่อมีความเครียดที่เกิดจากการเรียน เพื่อน ความรัก หรือครอบครัวจะใช้วิธีการอื่นเพื่อผ่อนคลายโดยไม่อาศัยยาเสพติด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๓	พระสงฆ์สอนให้เยาวชนหากมีเวลาว่างนักศึกษาจะช่วยเหลือการงานของครอบครัวมากกว่าการออกไปเที่ยวนอกบ้าน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๔	พระสงฆ์ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องยาเสพติดเป็นอย่างดี	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

๑	วิทยากรใช้คำพูดที่เข้าใจง่าย และรู้จริงในเรื่องที่พูด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	วิทยากรมีเทคนิคในการอธิบายเรื่องยาเสพติดให้เข้าใจง่าย	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	วิทยากรมีสื่อในการอธิบายถึงโทษของปัญหายาเสพติดเพื่อให้เยาวชนเห็นและตระหนักถึงปัญหาเรื่องยาเสพติด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔	วิทยากรใช้สื่อที่ทันสมัยในการอธิบายเรื่องยาเสพติด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕	วิทยากรนำเยาวชนและนักเรียนไปศึกษาจริงนอกสถานที่	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๖	วิทยากรใช้สื่อรอบ ๆ ตัวในการอธิบายเรื่องยาเสพติดโดยไม่จำเป็นต้องนำตัวอย่างจริงมาเสมอ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๗	วิทยากรใช้ตัวอย่างบุคคลในการอธิบายลักษณะของโทษจากการเสพยาเสพติด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ภาคผนวก ช

รูปถ่ายกิจกรรมต่างๆ ในการเก็บข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์

ภาพที่ ๑ พระครูวาปีสังฆกิจ เจ้าคณะอำเภอโคกสูง
เป็นประธานเปิดโครงการอบรมเยาวชน

ภาพที่ ๒ พระครูบุญเขตโสภณ (เจ้าของโครงการอบรมเยาวชน)
กล่าวรายงาน

ภาพที่ ๓ ร.ต.ท.เสรี อินทร์จันทร์ รองส.ว.(ป)กองร้อย ตชด๑๒๖
วิทยากร อบรมเยาวชน

ภาพที่ ๔ ให้เด็กกล้าแสดงออก
วิทยากร กองร้อย ตชด๑๒๖ อรัญประเทศ

ภาพที่ ๕ พระครูประกายกรโสภณ ประธานชมรม จิตอาสาพัฒนาสังคม
มอบปัจจัยเป็นทุนในการจัดโครงการอบรมเยาวชน

ภาพที่ ๖ พระครูประกายกรโสภณ ประธานชมรม จิตอาสาพัฒนาสังคม
และพระครูโสภณธรรมธัช รองประธานชมรม จิตอาสาพัฒนาสังคม

ภาพที่ ๗ พระครูบุญเขตโสภณ (เจ้าของโครงการอบรมเยาวชน)
 พระครูวาปีสังฆกิจ จอ.โคกสูง (ประธานเปิดโครงการอบรมเยาวชน)
 พระครูประภากรโสภณ ประธานชมรม ช.อ.ส.(พระวิทยากร)
 พระครูใบฎีกาไพรวลัย กตปุญโญ จต.โนนหมากมุ่น หนองม่วง เขต ๒ (พระวิทยากร)
 เด็กนักเรียนโรงเรียนบ้านโคกสูง / โรงเรียนบ้านโนนหมากมุ่น / โรงเรียนบ้านหนองจาน
 ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว

ภาพที่ ๘ ไหว้พระสวดมนต์, นักเรียนบ้านโคกสูง

ภาพที่ ๙ พระมหาวุฒิชัย ปญญาวุฑโฒ อบรมเรื่องการป้องกันยาเสพติด

ภาพที่ ๑๐ การไหว้ซึ่งกันและกัน และให้รู้จักอ่อนน้อมถ่อมตน

ภาพที่ ๑๑ พระครูบุญเขตโสภณ ผู้ทำการศึกษาวิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ -นามสกุล	: พระครูบุญเขตโสภณ (รวิวัฒน์)
วัน เดือน ปี ที่เกิด	: เกิดวันที่ ๑๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๓
สถานที่เกิด	: บ้านเลขที่๓๘ หมู่ ๑ บ้านโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว
ประวัติการศึกษา	: พ.ศ. ๒๕๔๒ สำเร็จการศึกษานักธรรมชั้นเอก สำนักเรียนคณะจังหวัดสระแก้ว วัดสระแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว : พ.ศ. ๒๕๕๓ สำเร็จการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว : พ.ศ. ๒๕๕๓ สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.) : พ.ศ. ๒๕๕๖ สำเร็จการศึกษาพุทธศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ (พธ.บ.) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย : เผยแผ่พระพุทธศาสนา(เจ้าอาวาส)
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	: วัดโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว
ผลงานทางวิชาการ	-
ปีที่เข้าศึกษา	: พ.ศ. ๒๕๕๖ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม
ปีที่สำเร็จการศึกษา ที่อยู่ปัจจุบัน	: พ.ศ. ๒๕๕๘ วัดโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว